CITTÀ DI FIRENZE
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
LANDAU FINALY
MSS. 137

CITTÀ DI FIRENZE
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
LANDAU FINALY
MSS. 137

137

Selva Varia

Abbozzi ecc

I

This page was intentionally left blank

*

Pagina lasciata intenzionalmente vuota

Opera varia

1. Astrologia seu Astronomia
2. S. Bernardi Meditationes de Cogitatione hominis
3. S. Augustini De Fide Trinitatis ad Petrum
4. — — Epistola ad Petrum Diaconum
5. Historia Ecclesiastica
6. Siminontij in vita S. Gratij
7. Passio B. Martyris Alexandri
8. ~~Lotarii~~ Innocentii III de Miseria conditionis humanae

cc. II, 140, II numerate 8.10.1974

uf

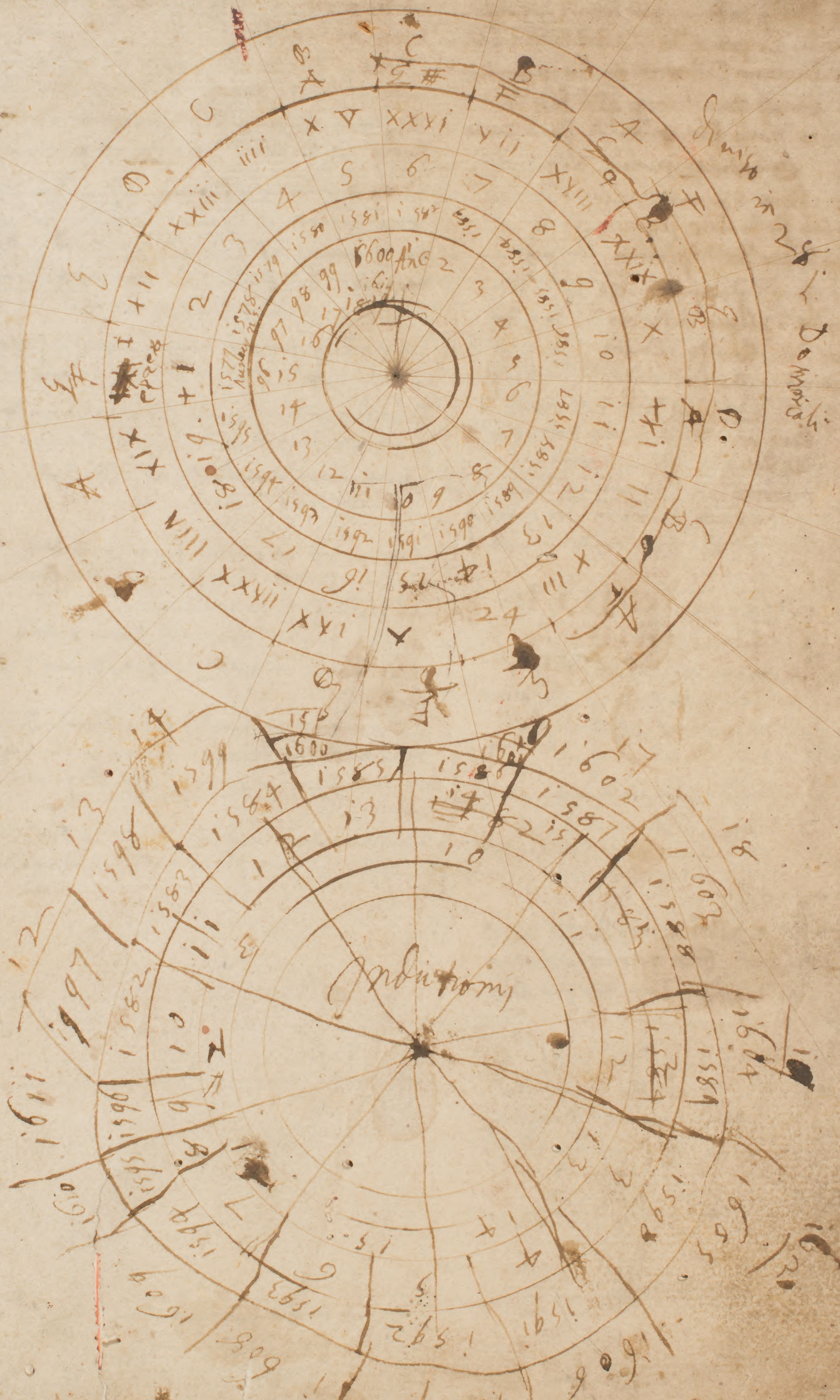
137

2622-1107

Opera Vana

Ashavana ecc

I

Indictioni

Per duodecim tabulas sequentes potest quilibet scire quo die et hora et puncto renouat luna. Et nota quod in alphabeto isto continentur littere xviij. deseruientes decem et noue annis lunaribus. Et ponitur dominus alphabetum in quolibet ipse anni ordinatum debito modo cum litteris finalibus mensium. Et est sciendum quod quelibet littera dicti alphabeti seruit anno suo. Ut A seruit anno domini ... Et ubicumque inueneris A in quolibet mense illo die et hora et puncto renouat luna. Et simili modo fit de litteris sequentibus usque ad finem predictarum litterarum dicti alphabeti. Et postea redeundum est ad principium ut A. Et nota quod si inueneris in aliquo mense unam ex litteris dicti alphabeti bis, illo mense luna renouat bis. Et nota quod secundum hanc tabulam dies incipit ab ortu solis. Et nota quod dies naturalis habet horas xxiiij hora autem habet punctos ... Et nota quod quelibet lunatio habet dies xxviiij horas xij et punctos ... Et nota quod anno domini ... presens littera lunaris currebat A. Et anno domini currit ... currit hec littera L. Litere lunares.

A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T.

Nota quod annus continet xij menses. mensis quatuor septimanas uel parum plus. septimana vij dies. dies uero quatuor quadrantes. quadrans vj horas hora.

Nota quod ... currit hec littera M. et ... currit P. ... currit Q. ... A ... E ... I.

De luna in ariete. Nil capiti facias ariete cum luna refulget. Sanguinem minuas et balnea tutius intres. Non tangas aures nec barbam radere cures.

Cum luna fuerit in cancro uel scorpione uel aquario aut piscibus semper tempora disponunt ad pluuiam. Et in fine geminorum similiter. Et raro contingit ... et semper ...

... littera lunaris currit A
... C. D. E
... F. G. H.
... currit I. L. M. N
... O
1446 P.
1447 Q
1448
1449 S

1491 A
1492 b
1493 C. ...

1495 currit littera lunaris G.
1496 currit h.

Iste liber constitit ... de gratiis ...

Cum luna fuerit iuxta solem et cum sole fit est in die qua est xxviij uel xxix. nichil bonum est incipere uel finire. Postquam uero pertransierit solem non sic nocet. Et quanto magis a sole remouetur tanto melior est.

Nota quod sol intrat in ariete die xij marcij hora vesperarum. Et sic successiue de mense in mensem intrat de signo in signum. Quamuis antiquis temporibus secundum kalendaria adesset aliud. Et hoc est propter errorem computi.

Nota quod unumquodque signum zodiaci diuiditur in xxx gradus. Et gradus in lx diuiditur minuta Et minutum est in lx secunda. Ita quod lx secunda minuta minutum unum faciunt. lx minuta gradum unum Et xxx gradus signum unum.

Item nota quod saturnus moratur in quolibet signo per xxx menses et complet cursum suum in xxx annis.

Iupiter moratur in quolibet signo per unum annum et in xij annis complet cursum suum.

Mars moratur in quolibet signo xlv diebus et complet cursum suum in duobus annis.

Sol moratur in quolibet signo xxx diebus et x horis et semisse et complet cursum suum in ccclxv diebus et quadrante.

Mercurius moratur in quolibet signo xxviij diebus et vj horas et complet cursum suum in cccxlviij diebus.

Luna moratur in quolibet signo duobus diebus et dimidio et sex horis et bissem unum et complet cursum suum a puncto usque ad punctum in xxvij et viij horis.

Venus moratur in quolibet signo xxviij diebus et complet cursum suum in ccclxviij diebus.

Januarius.

Dies	Lite lunares	Lite dierum mensis	Hore.	Puncta	Dies.	Hore	Minuta
1	m	A	v	dcv.	1	8	44
2	A	B	xviij°	dc	2	8	[illegible]
3	I	C	xviiij	d.	3	8	46
4	·	D	·	·	4	8	48
5	·	E	·	·	5	8	50
6	t	F	iiij^m	ccc	6	8	52
7	f	G	vij	clx	7	8	54
8	·	A	·	·	8	8	57
9	c	B	viij	cccxj	9	8	59
10	c	C	viij	cxlj.	10	9	1
11	l	D	xxij	cxxxj	11	9	3
12	·	E	·	·	12	9	5
13	t	F	v	dccclxxx	13	9	7
14	h	G	v	dcccxxxx	14	9	9
15	·	A	·	·	15	9	11
16	q	B	xviij°	dccvj.	16	9	13
17	e	C	xx	cclxvj.	17	9	16
18	·	D	·	·	18	9	18
19	·	E	·	·	19	9	20
20	n	F	iij°	dcv..	20	9	22
21	b	G	xvij.	clxxxv	21	9	25
22	k	A	xvij	cxxxvj	22	9	27
23	·	B	·	·	23	9	29
24	·	C	·	·	24	9	31
25	s	D	j.	mlxxxiij	25	9	34
26	g	E	j.	mxxxiiij°	26	9	36
27	p	F	x	dccc.	27	9	39
28	d	G	xxiij.	dclxx	28	9	41
29	·	A	·	·	29	9	44
30	m	B	xviij	xxxxiij	30	9	47
31	·	C	·	·	31	9	50

Al. di. del. ga. brev. el. grand. Con. fort. Al. dal. fi.

Iste versus designat in qua litera incipit quilibet mensis · Una litera designatur cuiuslibet mensis.

Februarius.

Dies.	Littere lunares	Littere dominicales	Hore	Puncti.	Dies	Hore	Comuta.
1	A	d	viij	cccxxxviij	1	9	43
2	i	e	viij.	cccxxviij.	2	9	47
3	·	f	·	·	3	10	0
4	K	g	xvj	cc.xv.	4	10	3
5	·	A	·	·	5	10	6
6	F	b	v	dcccliij.	6	10	9
7	·	c	·	·	7	10	12
8	O	d	ij.	xxiij.	8	10	15
9	C	e	xiij	clxxiij.	9	10	18
10	P	f	viij	dcccxxiij	10	10	21
11	T	g	xxij.	dlxxxiij	11	10	24
12	H	A	xxij	dxliij.	12	10	27
13	·	b	·	·	13	10	30
14	·	c	·	·	14	10	33
15	Q	d	viij	cccviij.	15	10	36
16	E	e	xxj	lxxviij.	16	10	39
17	·	f	·	·	17	10	42
18	N	g	xvij	ccxxvij.	18	10	45
19	·	A	·	·	19	10	48
20	B	b	v	dcccclxxviij	20	10	51
21	K	c	v.	dcccxxx	21	10	54
22	·	d	·	·	22	10	57
23	S	e	xiiij	dccly.	23	11	0
24	G	f	xiiij	dcxlvij	24	11	3
25	P	g	xxiij	dcxiij	25	11	5
26	·	A	·	·	26	11	7
27	D.	b	xij	dcclxxiij.	27	11	10
28	·	c.	·	·	28	11	13
					29	11	16

Nota q̄ februar hʒ solum dies xxviij ʒ qn̄ est bixestus hʒ dies xxix.

Martius.

Dies	Littere lunares	Littere dominicales	Hore	Puncta	Dies	Hore	Minuta
1	m	d	vij.	dcccxxxij	1	11	29
2	a	e	xx.	ccij.	2	11	23
3	i	f	viij.	lij.	3	11	26
4	•	g	•	•	4	11	29
5	•	a	•	•	5	11	32
6	k	b	v.	dcccclxxxviij	6	11	35
7	f	c	xviij.	dcclxvj	7	11	39
8	o	d	xiiij	dcccxlvij.	8	11	42
9	•	e	•	•	9	11	45
10	c	f	x iij.	ccclxxxvij	10	11	48
11	l	g	xiiij	dccxxxvij.	11	11	51
12	•	a	•	•	12	11	54
13	t	b	x ij.	cccvj.	13	11	57
14	h	c	x ij.	ccxlviij.	14	12	1
15	•	d	•	•	15	12	4
16	q	e	xxj	cxxij.	16	12	7
17	•	f	•	•	17	12	10
18	e	g	viiij	dcclxxxj.	18	12	13
19	•	a	•	•	19	12	16
20	n	b	v.	mxxj.	20	12	20
21	b	c	xviij	dclxxxj.	21	12	23
22	k	d	xviij	xliiij.	22	12	26
23	•	e	•	•	23	12	30
24	s	f	iij	d.v.	24	12	33
25	g	g	iij	ccclx.	25	12	36
26	•	a	•	•	26	12	40
27	p	b	xij.	cccxxvj	27	12	43
28	•	c	•	•	28	12	46
29	d	d	xj.	mlxxvj.	29	12	50
30	m	e	xx.	cxlv.	30	12	53
31	•	f	•	•	31	12	56

Aprilis.

Dies.	Litere lunar.	Litere dierum	Hore	Puncta	Dies	Hore	Minuta.
1	A	g	viij	dcclxxxv.	1	13	0
2	l	A	viij	dccxlv.	2	13	3
3	•	b	•	•	3	13	6
4	k	c	viij	dccxj	4	13	9
5	•	d	•	•	5	13	12
6	g	e	vij.	cclxviij	6	13	15
7	o	f	iij.	dxxv	7	13	18
8	c	g	xvj	dcclxxx.	8	13	21
9	•	A	•	•	9	13	24
10	l	b	xj.	ccl	10	13	27
11	•	c	•	•	11	13	30
12	t	d	j	xviij	12	13	33
13	h	e	j	mxlviij	13	13	35
14	•	f	•	•	14	13	38
15	d	g	viij	dcccxv.	15	13	41
16	e	A	xxij	dlxxxiiij.	16	13	44
17	•	b	•	•	17	13	47
18	n	c	xviij	dcc	18	13	50
19	•	d	•	•	19	13	53
20	B	e	vij	ccciiij	20	13	55
21	k	f	vij.	cclviij	21	13	58
22	s	g	xvj	ccxviij.	22	14.	0
23	G	A	xvj	clxxiij	23	14	3
24	•	b	•	•	24	14	6
25	•	c	•	•	25	14	9
26	p	d	j	xxxlviij	26	14	12
27	b	e	xiij	dcclxxxxviij.	27	14	15
28	•	f	•	•	28	14	17
29	m	g	viij	dcccxxxviij.	29	14	20
30	A	A	xxij	dccviij.	30	14	22

Martius.

Dies	Litere lunares	Litere dierum mensis	Hore	Puncta	Dies	Hore	Minuta
1	i	b	xxii ·	lv	1	14	25
2	•	c	•	•	2	14	28
3	•	d	•	•	3	14	3
4	r	e	vii	cccxxxiii	4	14	33
5	f	f	xx	[illegible]xxxviii	5	14	36
6	o	g	xvi	cccxlvii	6	14	38
7	•	a	•	~~ccxlii~~	7	14	41
8	c	b	xiiii	dccclxxxiiii	8	14	43
9	•	c	~~iiii~~	~~dcclxxxxii~~	9	14	45
10	l	d	•	lxiii ·	10	14	47
11	t	e	xiii	dcccxii ·	11	14	49
12	h	f	xvii	dcclxxxii	12	14	50
13	•	g	~~xiii~~	~~dcclxxxiii~~	13	14	53
14	a	a	xxii	dcxxviii ·	14	14	54
15	•	b	~~xxii~~	~~dcxxviii~~	15	14	56
16	e	c	vi	cclxxxxvii	16	14	58
17	n	d	viii	ccclxxxxvii	17	15	0
18	•	e	~~vii~~	~~ccccxlv~~	18	15	2
19	b	f	xx	cxxvii	19	15	4
20	k	g	xx	lxx[illegible]	20	15	5
21	•	a	~~xx~~	~~xx~~	21	15	7
~~22~~	s	b	iiii	xiiii ·	22	15	9
23	g	c	iii	dccclxxxvii	23	15	10
24	•	d	~~iiii~~	~~dccclxvii~~	24	15	12
25	p	e	xiiii	dccxxxii	25	15	14
26	•	f	~~xii~~	~~dccxxx~~	26	15	15
27	d	g	vi	d.l.	27	15	16
28	m	a	xxii	dli	28	15	17
29	•	b	~~xi~~	~~cccxxi~~	29	15	18
30	a	c	xvi	cccxxi	30	15	19
31	i	d	xvi	cc·xxi	31	15	20

Junius.

dies	litere lunares	litere dominicales	hore	puncta	dies	hore	minuta
1	•	e	•	•	1	15	21
2	k	f	xx.	clxxiij	2	15	22
3	•	g	•	•	3	15	23
4	f	a	viij	dcclxxxviij	4	15	24
5	o	b	iiij	dcxxxvij	5	15	25
6	c	c	xvij	dccvij	6	15	25
7	•	d	•	•	7	15	26
8	l	e	xij	dcclv	8	15	27
9	•	f	•	•	9	15	27
10	t	g	ij	dxxv	10	15	28
11	B	a	ij	cccclv	11	15	28
12	•	b	•	•	12	15	29
13	a	c	xj	cccxxxiij	13	15	30
14	~~e~~	d	~~xx~~iij	xj	14	15	30
15	~~e~~	e	~~xxiij~~	~~xj~~	15	15	30
16	n	f	xx.	clx.	16	15	30
17	•	g	•	•	17	15	30
18	B	a	viij	dcccx.	18	15	29
19	k	b	viij	dcclviij.	19	15	28
20	g	c	xvij	dccxxvij	20	15	28
21	G	d	xvij.	dcclxxviij	21	15	27
22	•	e	•	•	22	15	27
23	•	f	•	•	23	15	26
24	p	g	ij	dxlv.	24	15	25
25	d	a	xv	ccxiiij.	25	15	24
26	•	b	•	•	26	15	23
27	m	c	x	cccxiiij	27	15	22
28	•	d	•	•	28	15	21
29	a	e	•	xxxiiij	29	15	20
30	i	f	viij	xxxiij.	30	15	29

Iulius.

Dies	Litte lunares	Litte dierum inst.	Hore.	Puncta	Dies.	Hore	Minuta.
1	·	g	·	·	1	15	18
2	r	A	viii	dcccxxx.	2	15	17
3	f	b	xxi	dlxxxvii.	3	15	15
4	o	c	xvii	dccxlviii	4	15	14
5	·	d	·	·	5	15	14
6	c	e	vi	cccxxvii	6	15	12
7	·	f	·	·	7	15	19
8	l	g	i	dlxvii	8	15	9
9	t	A	xv	ccxxvii.	9	15	7
10	h	b	xv	cxxxviii.	10	15	6
11	·	c	·	·	11	15	4
12	·	d	·	·	12	15	2
13	a	e	·	liii	13	15	0
14	e	f	xii	lxxxiii	14	14	58
15	·	g	·	·	15	14	56
16	n	A	viii	liii.	16	14	53
17	B	b	xxi	xxiii.	17	14	51
18	k	c	xxi	lxxvi	16	14	49
19	·	d	·	·	19	14	47
20	s	e	vi	cccxxxviii	20	14	45
21	G	f	vii	cclxxxii.	21	14	42
22	·	g	·	·	22	14	41
23	p	A	xv	cclvii	23	14	38
24	·	b	·	·	24	14	36
25	d	c	iii	m vii	25	14	33
26	m	d	xxiii	lxxvi	26	14	30
27	·	e	·	·	27	14	2
28	r	f	xxii	dccxxvii	28	14	24
29	i	g	xii.	dccxxvii	29	14	23
30	·	A	·	·	30	14	22
31	F	b	xxi	dcxlii.	31	14	20

Augustus.

Dies.	Lr̃e lune	Lr̃e dierum	Hore	Puncta	Dies	Hore	Minuta.
1	•	c	•	•	1	12	18
2	f	d	x	ccxvi	2	12	15
3	o	e	xi	ccclxii	3	12	13
4	c	f	xviii	cxxxiv	4	12	9
5	•	g	•	•	5	12	8
6	l	A	xiiii	cclxxxi	6	12	6
7	•	b	•	•	7	12	3
8	t	c	•	mxxxi	8	13	0
9	h	d	iii	dccclxiiii	9	13	57
10	•	e	•	•	10	13	54
11	a	f	xii	dxlvii	11	13	51
12	•	g	•	•	12	13	48
13	e	A	i	dxvi	13	13	45
14	n	b	i	clx	14	13	[illegible]
15	•	c	•	•	15	13	39
16	b	d	x	cccxxxvi	16	13	36
17	k	e	x	clxxxvi	17	13	33
18	s	f	xviii	clv	18	13	39
19	g	g	xviii	cv	19	13	30
20	•	A	•	•	20	13	27
21	p	b	iii	mli	21	13	24
22	d	c	xvi	dccxx	22	13	21
23	•	d	•	•	23	13	18
24	m	e	xi	dcclxx	24	13	15
25	•	f	•	•	25	13	12
26	r	g	i	dxl	26	13	9
27	i	A	i	ccclxxx	27	13	6
28	•	b	•	•	28	13	3
29	x	c	x	cccliii	29	12	0
30	q	d	•	mxxxvi	30	12	54
31	•	e	•	•	31	12	51

Septembr.

Dies	Litte lunares	Litte dierum	Hore	Puncta	Dies	Hore	Minuta
1	o	f	xviij	clxxv	1	12	48
2	•	g	•	•	2	12	45
3	c	a	vij	dcccxxv	3	12	42
4	•	b	•	•	4	12	39
5	l	c	ij	mlxxiij	5	12	36
6	t	d	xvij	cccxlvij	6	12	33
7	h	e	xvij	dcclxxxviij	7	12	30
8	•	f	•	•	8	12	36
9	•	g	•	•	9	12	23
10	a	a	j	dlx.	10	12	20
11	e	b	xiiij	dxxiiij	11	12	16
12	•	c	•	•	12	12	13
13	n	d	v	ccclxxviij	13	12	10
14	b	e	xiij	xlviij.	14	12	6
15	k	f	xiij	clxxxvij.	15	12	3
16	•	g	•	•	16	12	0
17	s	a	vij	dccxlviij	17	11	57
18	g	b	vij	dcclxxxviij	18	11	54
19	•	c	•	•	19	11	51
20	p	d	xvij	dclxiij	20	11	48
21	•	e	•	•	21	11	45
22	d	f	v	ccccxxxij	22	11	42
23	•	g	•	ct •	23	11	39
24	m	a	j	dlxxxij.	24	11	36
25	r	b	xiiij	cclij.	25	11	33
26	i	c	xxiij	clxiij.	26	11	30
27	•	d	•	•	27	11	27
28	f	e	xxiij	lxviij	28	11	23
29	u	f	xxiij	xxiiij	29	11	20
30	•	g	•	•	30	11	16

Octuber.

Dies	Litere lunares	Litere dierum mensis	Hore	puncta	Dies	hore	minuta
1	o	a	vij.	dccclviij	1	11	13
2	c	b	xx.	dcxxxiij.	2	11	10
3	•	c	•	•	3	11	6
4	l	d	xv	dlxxxviij	4	11	3
5	•	e	•	•	5	11	0
6	t	f	vij.	ccclvij	6	10	57
7	h	g	v	cccvij.	7	10	54
8	•	a	•	•	8	10	51
9	q	b	xiiij	cclxiij	9	10	48
10	•	c	•	•	10	10	45
11	e	d	ij.	m xxj.	11	10	42
12	n	e	xxiij	lxxij.	12	10	39
13	•	f	•	•	13	10	36
14	b	g	xj	dccc xlij.	14	10	33
15	k	a	vj	dccclxxxij.	15	10	30
16	s	b	xx	dclj.	16	10	27
17	g	c	xx.	dc xj.	17	10	24
18	•	d	•	•	18	10	21
19	•	e	•	•	19	10	18
20	p	f	v	ccclxxvij.	20	10	15
21	d	g	xviij	cl.	21	10	12
22	•	a	•	•	22	10	9
23	m	b	xiiij	cclxxxvj.	23	10	6
24	•	c	•	•	24	10	3
25	a	d	ij	m xlvj.	25	10	0
26	i	e	vj	dccclxxxviij.	26	9	57
27	•	f	•	•	27	9	54
28	f	g	xj	dclxxij.	28	9	50
29	r	a	xj.	dccxv	29	9	47
30	o	b	xx.	dclxxxj.	30	9	44
31	•	c	•	•	31	9	41

Nouembr.

Dies	Litte lunares	Litte dierum mensis	Hore	Puncta	Dies	Hore	Momenta
1	c	d	j	dcccl j.	1	9	38
2	•	e	•	•	2	9	36
3	l	f	iiij	dclxx.	3	9	34
4	t	g	xviij	cxx.	4	9	32
5	h	a	xviiij	•	5	9	30
6	•	b	•	•	6	9	27
7	•	c	•	•	7	9	25
8	q	d	ij.	mlxvj	8	9	22
9	e	e	xv	dccxxxiiij	9	9	20
10	•	f	•	•	10	9	17
11	n	g	xj	dcccl v.	11	9	15
12	b	a	xxiiij	d.	12	9	13
13	k	b	viij.	cccxlviij.	13	9	9
14	•	c	•	•	14	9	8
15	a	d	viiij	cclxxiiij.	15	9	6
16	g	e	viiij	cccxxiiij.	16	9	4
17	•	f	•	•	17	9	2
18	p	g	xviij.	clxxx.	18	9	•
19	•	a	•	•	19	8	58
20	d	b	vj.	dcccxxxviij.	20	8	56
21	•	c	•	•	21	8	54
22	m	d	iij.	viij	22	8	52
23	a	e	xv.	dclviij.	23	8	[illegible]
24	i	f	xv	dccxij.	24	8	[illegible]
25	•	g	•	•	25	8	48
26	•	a	•	•	26	8	46
27	r	b	•	dcclv.	27	8	45
28	f	c	•	dxxviij.	28	8	43
29	o	d	viiij	ccclxxxxiiij.	29	8	42
30	c	e	x.	lxiij.	30	8	40

7

December.

¶ dies	¶ Litt. lunar.		¶ Litt. dierum	¶ Hore	¶ puncta	¶ dies	¶ hore	¶ minuta.
1	•	•	f	•	•	1	8	39
2	l	l	g	xvij	cxxiij.	2	8	38
3	•	•	a	•	•	3	8	37
4	t	t	b	v	dccc iij	4	8	36
5	h	h	c	vj	dcccxviij	5	8	35
6	•	•	d	•	•	6	8	34
7	c	c	e	xv	dcclxxviij	7	8	34
8	•	•	f	•	•	8	8	33
9	e	e	g	iiij	cccxlvij.	9	8	33
10	•	•	a	•	•	10	8	32
11	n	n	b	•	lxxxvij.	11	8	31
12	b	b	c	xiij	lxxxxviij	12	8	31
13	k	k	d	viij	cclxviij	13	8	30
14	g	g	e	xxj	cccxvij.	14	8	30
15	G	G	f	xij.	xxxvij.	15	8	30
16	•	•	g	•	•	16	8	30
17	•	•	a	•	•	17	8	31
18	p	p	b	vj	dcclxxxij.	18	8	31
19	d	d	c	xviij	dclij	19	8	32
20	•	•	d	•	•	20	8	32
21	m	m	e	xv.	dccc ij.	21	8	33
22	•	A	f	•	•	22	8	33
23	A	l	g	iiij	dcclxxij.	23	8	34
24	l	•	a	iiij	cccxxv.	24	8	35
25	•	f	b	•	•	25	8	36
26	f	f	c	xiij	cclxxvij.	26	8	37
27	f	d	d	xiij	ccxlij.	27	8	38
28	d	•	e	xxij	c viij.	28	8	39
29	•	e	f	•	•	29	8	40
30	c		g	x	dcclviij	30	8	4[illegible]
31	•		a	•	•	31	8	43

Quando sol vel luna vel aliquis planetarum intrauit primum vel secundum vel tertium gradum arietis erit nubilum a meridie signo et tempestas. In gradu xviii. aut xix erit magnus calor. Aries est signum igneum.

Thaurus est signum terreum frigidum siccum nocturnum. Quando sol est in thauro terra est arabilis et signa agriculture.

Geminorum est signum aereum masculinum mediocre diurnum. Dum sol est in geminis utilis ad fodiendum in femora geminant bella inter cognatos sepe geminant.

Cancer est signum aqueum frigidum femineum instabile nocturnum de hoc dicit albumasar, quod v. gradu cancri occubente oritur capricornus et mutat aer in caliditate. In xxi gradu oritur feruens canicula et fit magna perturbacio aeris.

Leo est signum igneum masculinum siccum diurnum. Et dicitur signum leo quia leo est fortissimum animal et maioris caliditatis (?) capiunt ex parte pectoris et partes anterioris. Sic sol intrans illam partem signi acutos radios imprimit.

Virgo est signum terreum frigidum mediocre nocturnum dum sol intrat hoc signum suo calore humorem consumit et sic terram a fructu sterilem reddit.

Libra est signum aereum masculinum instabile diurnum. Nam sol existens in signo libre dies cum noctibus equales facit. In quinto gradu libre leo oritur et alterat et calefacit aerem. In xii gradu corona oritur et fit in autumno turbatio aeris. In 23. oriuntur [illegible] et fit maior perturbatio aeris et post oritur virgo.

Scorpio est signum aqueum frigidum siccum et nocturnum. In secundo gradu scorpionis stelle vades oriuntur et fit magna perturbatio aeris et tempestas et post oritur thaurus. In xo gradu eius occidunt pliades et fit aeris serenitas sol existens in hoc signo causa est lesionis et compunctionis corporis humani quia tunc declinans minus calefacit aera unde aer dispositus in frigiditate cito ledit et pungit corpus sic scorpio.

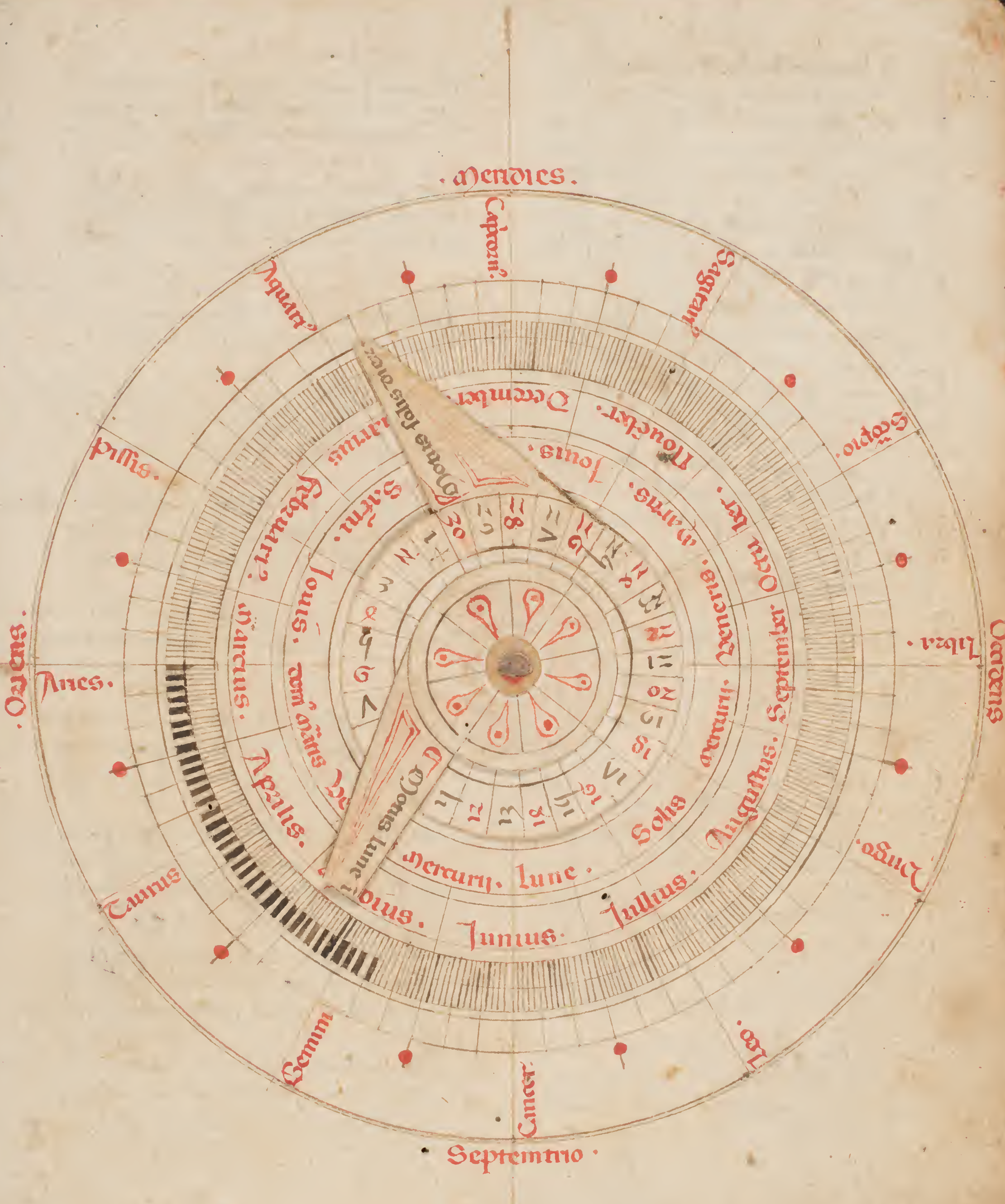
Sagitarius est signum igneum masculinum mediocre diurnum. In 2 gradu sagitarii cum oritur pliades statim occidunt et oritur caput scorpii. et fit valida turbatio aeris. Cuius gradu vades occidunt et mutat aer. Dum sol est in illo signo ad nos emittit grandines pluvias atque nives.

Capricornus est signum terreum frigidum instabile nocturnum. In quarto gradu capricorni oriuntur canceri in xxx gradu occidit caput cancri et oritur caput capricorni. Dum sol est in isto signo fit solsticium yemale, et tunc incipit ascendere per signum versus superiorem partem et versus cancrum.

Aquarius est signum masculinum firmum diurnum in quarto gradu aquarii oritur leo. In xii gradu stela regia et lampades occidunt et mutat aerem et post capricornus et oritur caput aquarii. Dum sol est in aquario tunc temporis aer contemperat in aquas multas et fiunt pluvie plures quam alio tempore.

Signum piscium est aqueum frigidum mediocre nocturnum. Dicitur enim signum piscium eo quod tunc temporis fit generatio piscium et [illegible] quia calore solis ascendente et humores dissolvere solent tunc pisces effundere semen :-

Mobilles est aries cancer capricornus quoque libra
Sed leo sunt stabilles et thaurus scorpio simul
Virgo sagitta pisses bipertita geminique

Meridies.
Septemtrio.
Oriens.
Occidens
Capricorn'.
Sagitari'
Scorpio.
Libra.
Virgo.
Leo.
Cancer.
Gemini
Taurus
Aries.
Pissis.
Aquari'
December
Nouember.
September.
Augustus.
Iulius.
Iunius.
Aprilis.
Marcius.
Februari'.
Iouis.
Martis.
Veneris.
Solis
Mercurij.
lune.
Saturni.
Motus solis
Motus lune

Ad intelligendum predictam rotam. Nota quod penes nomen cuiuslibet mensis totius anni sunt scripte tot linee quot dies sunt ipsius mensis. Et in circulo magno et largo exteriori sunt scripta nomina xii signorum per que transit sol in uno anno et luna in uno mense. Et in circulo priori interiori est scriptum cuiuslibet planete ex septem planetis quibus ex ipsis xii signis sit domus. Unde cum volueris scire quolibet die cuiuslibet mensis in quo signo et in qua parte signi in circulo xii signorum sit sol pone dentem motus solis super lineam designantem ipsum diem. Et scias quod ipso die sol erit in illo signo et in illa parte signi dicti circuli magni exterioris prout denunciabit summitas ipsius dentis motus solis.

Et si volueris scire quolibet die cuiuslibet mensis in quo signo et in qua parte signi cuiuslibet ex ipsis xii signis sit luna pone supradictum dentem motus solis super lineam designantem ipsum diem. Et postea computa quot dies habebit luna ipso die secundum numerum et computum etatis lune descriptum per algorismum in rotunditate cartule dentis motus solis. Et postea accipe dentem motus lune et ipsum dentem pone super ipso numero et computo designante etatem ipsius lune. Et scias quod luna erit ipso die in illo signo et in illa parte signi dicti circuli magni exterioris prout denunciabit summitas seu acuitas ipsius dentis motus lune. Et non errabis.

Nota etiam quod luna semper renovatur in illo signo in quo est sol. Nota etiam quod luna transit in xxviii diebus per omnia xii signa. Et manet in unoquoque signo duobus diebus et horis viii.

Nota insuper quod luna est illius mensis in quo finitur nisi sit embolismus sive est embolismalis.

Etiam nota quod omnes lunationes renovantur una vice de die et alia de nocte.

De luna in ariete.

Nil capiti facias aries cum luna refulget
Sanguinem minuas et balnea tutus intres
Non tangas aures nec barbam radere cures

De luna in thauro

Arbor plantetur cum thaurus lunam habebit
Hedificare potes et tradere semina terre.
Et medicus caveat cum gutur tangere collum.

De luna in geminis

Brachia non minuas cum lustrat luna gemellos
Unguibus aut pedibus ferrum cum iure negatur.
Numquam portabis a primo tempore petitum.

De luna in cancro

Pectus pulmo iecur in cancro non minuatur
Sompnia falsa videbis et vasis emptio rerum.
Pocio sumatur securus peregre viator.

De luna in leone.

Cor gravat stomachum cum currit luna leone
Non facias vestes nec ad omnia vadas
Ore vomas nec sumas tunc medicinam.

De luna in virgine

Cum lunam virgo tenet uxore ducere noli.
Viscera cum costis caveat tractare cyrogus
Des agro semen dubites intrare carinam.

De luna in libra.

Luna nitet libra nemo genitalia tangat
Nec renes [illegible] aut aquas ultra terra pergere temptes.
Extrema libre partem cum luna videbis.

De luna in scorpione.

Scorpius augmentat morbos in parte pudenda.
Vulnera non aures caveas ascendere navem
Et si capis iter timeas de morte ruinam.

De luna in sagittario

Luna nocet fervor nervis iuncta sagitte.
Rade caput si vis minuas nec balnea intre
Ungues et crines poteris pendere tutus.

De luna in capricorno.

Cura nocet genibus cum capricornu luna videbis
Intret aquas navis cito morietur eger.
Fundamenta turrium mittas et quod duret in ipso

De luna in aquario.

Tange crura caue cum luna videbis aquosa
Inserere complexus excelsas erige turres.
Et si capis iter ad locum tutum ibis.

De luna in pisce

Cum piscis fit lunam noli curare podagra
Viam cape scire fit potio sumpta salubris
Gravida conceptus epilenticus erit ab alio.

Sequitur de septem planetis.

Saturnus planeta maliuolus nocturnus ponderosus duas habet qualitates mortiferas scilicet frigiditatem et siccitatem. Et ideo fetus sub ipsius dominio natus uel conceptus uel moritur uel pessimas consequitur qualitates. Nam dat hominem fuscum tristem, iniqua opinione fere, longum grauem tristem, raro ridentem. Subiecti saturno fissuras in calcaneis patiunt. Claui sunt coloris et liuidi in capillis et in toto corpore aspri et inculti, turpia et fetida non abhorrent deformita, aliqui diligunt fetuta et immunda res diligunt acutas et stipticas quia in corpore complexione humor melancolicus dominat. Sub saturno sunt capricornus et aquarius, et dominium est in libra, sed in ariete regnum atrahit. Sub eo continet vita heredi cum doctrina et locus frigidus et siccus.

Iupiter planeta est beniuolus calidus et humidus diurnus masculinus in suis qualitatibus temperatus in colore est argenteus candidus clarus et blandus. Hic bonitate sua reprimit maliciam saturni. Hic adiunctus planetis bonis bonas et utiles facit complexiones et dispositiones in superioribus et inferioribus. Nam in corpore homo conformat ad pulchritudinem et honestatem. Nam omnia continentia caput facit pulcra, post enim sanguinee complexioni. Sub Ioue sunt sagittarius et piscis et sunt domus eius et regnat in cancro et capricorno. Et in capricorno facit descensum. Sub Ioue continet

Mars calidus et siccus masculinus et nocturnus post eum colerice complexioni et disponit ad audaciam et animositatem et ad appetitum vindicte immediate sequitur Iouem et precedit Venerem. In colore est fagidus et rutilans sicut ignis et maiorem vim habet calefaciendi quam alii planete ex vicinitate eius solis ad iram et rixam accendit et disponit ad calidas passiones et ad ignem et opponens scilicet ad ferrarios et firenarios sicut fabros ad ad tenorum cultores et grandium ponderum portitores et recipit et quod ad artes leuiores facit eum habiles ut sunt oratores trapezite in campsores et argenti tractatores scriptores et hic. Sub marte sunt scorpius et aries et sunt domus eius et regnat in capricorno sed in thauro facit descensum sub eo gerit plumbum.

Venus est planeta beniuolus femineus nocturnus in suis qualitatibus est in calore et humore temperatus. Hec semper comitatur sole uel precedendo et tunc dicitur lucifer uel sequendo et tunc dicitur vesperum uel hesperus. Colore habet candentem et fulgientem electro similem. Hec malicia martis reprimit. Complexione corporis disponit ad pulchritudinem et ad voluptates in tactu et olfactu in gustu et tactu. Unde facit cantores musicos pictores speciarios afectores (?) piscatores et vestium amicabrium sutores. Sub Venere sunt libra et thaurus et sunt eius domus regnat in piscibus et in virgine descendit regnum ...

Mercurius est planeta temperatus nocturnus in masculinis masculinus in femininis femininus cum enim se iungit ad nam illi cum iungitur. Ut cum bonis bonus et cum malis malus. Cum mediocribus mediocris. Unde maliuolus efficitur aliquando post solis ortum aliquando post solis occasum splendet. Et ideo ab aliquibus hesper nuncupatur. In scorpione suum ascensum obtinet. Ergo dicitur dominari esse studiosus et facit ... ...

disponit eum et habilitat ad scientiam et usum calculandi et computationis. Semper cum sole graditur numquam distendens ab eo per unum signum (?). Unde raro videtur quia radiis solaribus occultatur semper retrogradus per partem transmittit. Sub mercurio sunt Gemini et virgo. In virgine regnat sed in piscibus recessum abscendit. Sub mercurio est fortunium, scientia, negotiatio, furtum, eloquentia.

Sol totius luminis fons est planeta fortunatus ex se, sed coniunctione alterius malus fit. Durum calidus et siccus. Sol omnia vivificat. Maior in quantitate et dignitate et claritate cunctis aliis corporibus et maior in potestate. Si in ortu suo fuerit maculosus vel sub nube latens pluvialem diem designat. Si rubeat ventum. Si palleat tempestuositatem. Si vero cavus in medio videatur ita ut in medio fulgens radios usque austrum emittit tempestatem humidam et ventosam designat. Si autem pallidus in nubes nigras occidit ventum aquilonarem designat ut dicit beda. Sub sole est leo et est domus eius et regnat in ariete et in libra descendit. Et sub ipso sunt [illegible] lux fortuna et heres. Calidus et siccus est. Octies maior est tota terra. Moratur in quolibet signo xxx diebus et x horis et media. Cum vero est signo geminorum est altissimus, luna perpendiculariter et per diametrum inter solem et terram posita impeditur ne videatur. Nam tunc sol in capite vel in cauda draconis eclipsatur ut dicit albumasar.

Luna quae luminum una dicitur est omnium humorum augmentativa. Unde in eius decremento medulle in ossibus et cerebella in capitibus et humores in corporibus diminuuntur. Et in eius incremento multiplicantur. Aquarum motus est attractiva sicut adamas attrahit ferrum post se. Sic luna movet et attrahit post se occeanum mare. Unde in suo ortu [illegible] pars intumescit mare et fit ex parte orientali et e converso. Cum est in occasu fit mare ex parte occidentis et decrescit ex parte orientis. Sub luna est cancer et est domus eius et regnat in cancro. Sed in libra est descensus regni eius et est frigidus et humidus planeta cum excessu femineus nocturnus et est felix vel mediocris. Sub hoc est egritudo, suspicio, timor, debitum. Si luna in principio rubeat ut aurum ventos ostendit. Si in summo cornu cornicule maculis quibusdam nigrescit pluviosum mensis exordium ostendit. Si vero nigrescit in medio plenilunium serenum ostendit. Cum non in nocturna navigatione scintillat ad remos in brevi tempestas sequitur maris.

Pallida luna pluit, rubea flat, alba serenat.

Vespere rubens celum cras indicat esse serenum.
Mane rubente polo sol dicit surgere nolo.

Si nescitis dedecet viribus tempore libertatis
mulieris et iugum non umquam velle subire.

[L]egi et perlegi et iterum legi nec umquam
memini me legisse hominem misericordem
periisse. · Jo. Galeaz ad vota etc.

Ego frater Iacobus de [illegible] ordinis sancti Augustini [illegible]
[illegible]
[illegible] fr[ater]

Ego frater Iacobus de [illegible] ordinis sancti Augustini [illegible]
dedi hoc volumen magistro [illegible] die 22
octobris 1484

Ego [illegible] confirmo supra
manu propria

Meditationes sancti bernardi de cognitione hominis.

Multi multa sciunt et semet ipsos nesciunt. Alios inspiciunt et semet ipsos deserunt. Deum querunt per exteriora ista, deserentes interiora sua quibus interior est deus. Ideo ego ab exterioribus redeam ad interiora et ab interioribus ad superiora ascendam ut possim cognoscere unde venio aut quo vado. Quid sum et unde sum, et ita per cognitionem mei ad cognitionem dei valeam pervenire. Quanto namque in cognitione mei proficio, tantum ad cognitionem dei accedo. Secundum interiorem hominem tria in mente mea invenio per que deum recolo et conspicio et concupisco. Sunt autem hec tria: memoria, intelligentia, voluntas sive amor. Per memoriam reminiscor, per intellectum intueor, per voluntatem amplector. Cum dei reminiscor in memoria mea invenio. Invenio eum et in ea de eo et in eo delector prout ipse mihi donare dignatur. Intelligentia intueor quid sit deus in se ipso, quid in angelis, quid in sanctis, quid in hominibus, quid in creaturis. In se ipso est incomprehensibilis, quia principium et finis. Principium sine principio, finis sine fine. Ex me intelligo quam incomprehensibilis sit deus, quoniam me ipsum intelligere non possum quem ipse fecit. In angelis est desiderabilis, quia in eum desiderant prospicere. In sanctis est delectabilis, quia in eo felices assidue delectantur. In creaturis est mirabilis, quia omnia potenter creat, sapienter gubernat, benigne dispensat. In hominibus est amabilis, quia eorum deus est et ipsi sunt populus eius. Ipse in eis habitat tamquam in templo suo et ipsi sunt templum eius. Non dedignatur singulos neque universos. Quisquis eius meminit, eum quia intelligit, cum ipso est. Diligere eum debemus, quoniam ipse prior dilexit nos et ad ymaginem et similitudinem suam nos fecit, quod nulli alii creature donare voluit. Ad ymaginem dei facti sumus. Hic est ad intellectum filii, per quem intelligimus et cognovimus patrem et accessum habemus ad eum. Tanta cognatio est inter nos et dei filium quod ipse ymago dei est et nos ad ymaginem dei facti sumus. Quam cognationem ipsa similitudo testatur, quoniam non solum ad ymaginem dei sed ad similitudinem eius facti sumus. Oportet itaque id quod ad ymaginem est cum ymagine convenire et non in vacuum nomen ymaginis participare. Representemus ergo ymaginem eius in nobis in aspectu pacis, in intuitu veritatis, in amore caritatis. Teneamus.

[Margin: sine principio]

eum in memoria portemus in cosciencia. et ubiq3 p̄ntem
ueneremꝰ. Mens siqdem nostra eo ip̄o ei9 ymago est quo
capax est eius q3 pticeps ēē potest. Non ppea ei9
ymago est q3 sui meminit seq3 intelligit ac dilligit
s3 qa pōt meminisse intelligere ac dilligē eū aquo facta
est q̄ cū3 facit sapiens ipa fit. Nichil eī3 tam simile ē
illi summe sapie quam mens ronabilis que p memoriā
intelligentiam ac uoluntatem i illa trinitate ineffa
bili cōsistit. Consistere aūt in illa nō potest n̄ eius
meminit eūq3 itelligit ac dilligit. Meminerat itaq3
dei sui ad cui9 ymaginē3 facta est eū3q3 intelligat
dilligat atq3 colat cū quo semp pōt ēē beata. Beata aīa
apud quā deus requiem inuenit et in cui9 tabnaculo
Requiescit beata q3 dicē pōt. Et qui cāuit me requi
euit in tabnaculo meo. Negare siquidem requiem celi
ei nō poterit. Cur g° nos dsum9 et in istis exterio
rib3 deū querim9 q apd nos ē si uelim9 ēē apud
eū. Reuera nobiscū ē et in nobis s3 adhuc p fidem
in cordib3 nr̄is qa xp̄s in fide fide fides in mēte
Mens in corde cor in pectore. p fidem recolo deū
cātorem. Expecto saluatorem. Credo videē eum
in oīb3 cātuis hēre in me ip̄o et q his oīb3 i effabi
liter iocūdi9 atq3 beati9 ē cogitē in se ip̄o. Patrem
nanq3 et filiū cū scō spū cognoscē est uita etna
beatitudo pfecta summa uoluntas. Oculus nō vidit
nec auris audiuit nec in cor hoīs ascēdit quāta
claritas quāta suauitas et q̄nta iocūditas maneat
in illa visione qn deū facie ad faciem videbim9 q ē
lux illuminatorū requies exercitatoz patria redemptiū
uita uiuenciū corona vincētium. Ita in mēte mea
ymaginem illi9 summe trinitatis repio ad quā summaz
trinitatē3 recolendam. Inspiciēdā et diligendam
ut ei9 recorder et delecter et eā cōtempler totū
id quod viuo debeo referē mens ymago dei est
in qua sunt hec tria. i. memoria intelligentia et uo
luntas. Memorie tribuim9 omne quod scimus
ā si nō inde cogitam9. Intelligentie tribuimus
omne q̄ verū cogitādo inuenim9 qd ā memorie
commādam9. P memoriā prī siles sumus p in
telligentiam filio spūi sancto uih in nobis tam

Simille ẽ quam voluntas vl' amor ſine dilectio que
excelentior uolũtas ẽ. Dilectio donũ dei ẽ. Itaquod
nullũ donũ dei ẽ excellēti9. Dilletio nāqȝ que ex deo
ẽ ⁊ de9 ipe ſpũs ſanctus d'r p quē caritas dei.
diffuſa eſt in cordib9 nr̃is p quā tota trinitas in
nob' habitat. : - de miſia hoīs ⁊ exaĩatoē
iudicij.

SEcundū exteriorem hoīez de parentibus
illis nemo qui me ante fecerunt dānatū quā
natū peccatores peccatorē in peccato ſuo genuerunt
et de peccato nutrierūt miſi. miſſū in hāc lucis miſiā
induxerūt. Nichil ex eis hō niſi miſiaz et pecca
tum et corruptibile hoc corpus q' gero. Ad alios uo
feſtino qui morte corporis hic exierūt. Cū eorr
ſepulcra reſpitio nō in uenio i eis ñ cinerez et
vmē. fetorē et hororem. Quod ego ſum illi fue
rūt et qđ ipi ſūt ego ero. Quid ſum ego homo d'
humore liqdo fui eñ in moneta ɔceptionis d' humano
ſemine ɔcept9. De inde ſpuma illa modicū creſcen
do caro facta ē. Poſtea plorans et eiulans ēditus
ſum hui9 mūdi exilio. Et ecce iā morior plenus
iniqtatib9 ⁊ abominationib9. Iam ei repñſentabor ante
diſtrictū iudicē ronez de meis opib9 redditur9. Vē in
miſo cū venerit dies illa iudicij et apta fuerit libri
in qb9 oīs. mei conatus et cogitationes dn̄o pñte
recitabūtur. Tūc d' miſſo capite ꝑ ɔfuſione. male
ɔſcientie in iudicio corā dn̄o ſtabo trepid9 et anxius
ut pote cōmemorans ſcelerū ɔmiſſa me9. Cū dicetur
d' me. Ecce hō et opa ei9 reducā ante oculos meos
oīa peccata mea et d'licta mea. Quadā nāqȝ vi
diuina fiet vt cuiqȝ ſua opa bona vl' mala cūcta ī
memoria reuocētur. Et mentis i tuitu mira celerita
te ut excuſet vl' acuſet ſciā ɔſcientiā atqȝ ita
ſimil' et ſinguli et oīs iudicētur. Cūcta q' cūctorꝝ
cūctis archana patebūt. Qui ei nūc ɔfiteri eru
beſſimu9 tūc oīb9 manifeſtabimur. Et qđ hic diſſimu
lando palpam9. Tūc illic videx flāma ɔburet ignis
vbiqȝ fetor ferox regnabit habemus quāto diuti9
expectat
deus nos ut emēdem9 tanto diſtrictius iudicabit
ſi neglexerim9. Cur g° tanto ope mitā iſtā deſideram9

in qua quanto amplius uiuimus tanto plus peccamus
Quotidie namqz crescunt mala distrahuntur bona assidue uaria
tur homo pp'spa et ad vsa et ignorat qn moriatur. Sicut
uel colostela coruscans currit velocitatem et repente defiat. Et
sicut scintilla ignis subito extinguitur et in cinerem redigitur
Sic cito finiri ul' finitam datur istam ducere uitam. Dum
enim laetentur ac iocundissime moratur homo in mondo diu qz
se victurum arbitratur ac multa i longa tp'ra disponit agenda.
subito rapitur i morte et i p uiso aufertur a corpore. Verumtamen
cu magno metu mag's qz doloribus aia separatur a corpore
Veniunt enim angeli assumere illa ut pducant ea ante tribu
nal iudicis metuendi. Et tunc illa memorans opa sua mala
et pessima qz die nocte qz gessit contremescit et querit
illa fugere inducias qz al' petere querere dicens. Date m ul'.
vnius hore spacium. Tunc qz loquentia simul ei opa dicent. Tu
nos egisti. opa tua sumus. sz semper tecum erimus tecum pgemus
ad iudicium. Vicia qz multis multiplicibus modis et cri
minibus eam accusabunt. Multa qz falsa testimonia ad
versus ea inuenientur quod mis vera ad dampnationem pos
sent satis sufficere. Demones uo terribili uultu et orribili
aspectu eam terrebunt. Ingenti furore ea psequentur, et cōpre
hendent tam terribiliter qz orribiliter volentes retinere
possidere nisi sit qui eripiat. Tunc aia in remens oculos
clausos et os alios qz sensus corporis p quos solebat
egredi et delectari in his exterioribus reuertenti ad se
et videns se solam et nudam ingenti horrore cum cuffaz
desperationem deficiet in se et cadet sub se Et qz amore mundi
et carnis voluptate dei amorem derelinquerat derelinque
tur a deo missa in hora tante necessitatis atqz demonibus
traditur in inferno cruciandi. Sic aia peccatoris et iudic
qua ignorat hora qz nescit rapitur a morte et segregatur
a corpore pgit qz miseriis plena tremens ac dolens et cum
nulla excusationem habeat quam peccatis suis possit o
stendere et tabescat et ptimescit ante deum apparere ingenti
horore concutitur et multiplicibus cogitationibus estibus
agitatur cum in genente solutione carnis et sub ductis
e medio oibus se et illum tantum considerat cui appinquat
et post pauxillum hec inuenit qz impetrari mutari non
poterit. Considerat plane externis iudicem quam districtus
veniat et seueritate tante iustitie quas rationes

Vite sue ponat. Si eñ cũcta opa que intellig̃ potuit cum
tauit uentura tñ corã districto iudice illa magis que i
se met ipa nõ intelligit al' ptimescat ꝑ horrescit. Crescit
pauor cũ cogitat q' maꝫ vite hui' nequaq̃ sine culpa
transire potuit. Nec hec quidem q' laudabiliter uixit sine
aliquo reatu ẽ si remota pietate iudicetur. Quis eñ
ↄsiderare valeat quanta mala ꝑ momẽta tpr̃uꝫ ꝑtrac
tam' quãta bona negligim'. Sicut eñ peccatu est ꝑ
petratio mali sic delictuꝫ ẽ desertio boni. Grauis si quidē
iactura ẽ cũ nec bona (facim') cogitam' sꝫ cor nostrũ ꝑuaria et nec bona
in vana desim' uagare. Nimis tñ dificille est ↄ cor
tenẽ et ab illicita cogitatione ꝑuare. Nimis q̃ diffi
cile ẽ terrenas occupationes absq; pecatis ministrare
Qua ꝑꝑ nullus semet ipm̃ diiudicare et ↄprehen
dẽ ꝑfect pot̃. Sꝫ multis cogitatioib; occupatus sibi
met ipi aliquo modo manet icognitus ut oio q' to
lerat nesciat. Ppter ea vrgente exitu ab̃ sibi tiliori
terretur metu quia et si illa que scivit nũq̃ se pretmis
sisse meminit formidat tañ ea q̃ nescit.

De dignitate aĩe ꝛ vilitate carnis

O Anima dei ymagine insignita: decorata simili
tudine, desponsata i fide: dotata spũ. Redempta
sanguine: deputata cũ angelis. Capax beatitudinis
heres bonitatis. Rõnis ꝑticeps. quid tibi cũ carne. vn
de ista pateris. ꝑpter carnẽ. Aliena peccata tibi imputant̃
ꝛ tue ammissiõe qĩ pãnus menstruate reputatur atq; tu ipa
ad nichilũ es redacta et qĩ nichiluꝫ et inane reputata
Nichil aliud est caro cũ qua tibi ẽ tanta societas nisi spuma
caro facta fragili vestita decore. Sꝫ erit q' est cadauere
miseruꝫ et putriduꝫ et cib; u̾miuꝫ. Nam quãtum cũq; .
extollatur semp caro est. Si dilligenter cõsideres quid
ꝑ os a nares ceterosq; corporis meatus egrediatur vili'
sterquiliniũ nũq̃ vidisti. Si singulas eius miserias enume
rare velis quam sit honerata peccatis. Irrectiata viciis pru
riens ↄcupiscentiis occupata passionibus poluta illusioib;
ꝑna semp ꝑ̄ĩm malũ et in omĩe uitiũ ꝑni ꝑclinis plena
oĩ ↄfusione et ignominia. In veniens ꝑter carnẽ homo
vanitati silis factus est qr exillis uitiuꝫ ↄcupiscentie
trasit q° captiuus tenet̃ et iņ curuatur ut dilligat va-
nitatem et iniquitatem operetur. Attende homo quid

fuisti ante ortū aquid es ab ortu usq3 ad occasum atq3 quid eris
post hanc vitam pfecto fuit qn nō eras postea d' vili materia fcs
in vilissimo panno involutus menstruali sanguine in utero
materno fuisti nutritus. Tunica tua fuit pellis secūdina. Sic
Induetus et ornatus venisti ad nos nec memor es quam
sit vilis origo tua. Forma fauor ppli feruor iuuenilis opes
q3 sbripuere tibi noscere qd sit homo. Nichil eī aliud est
homo q̄ sp̄ma fetidū. Saccus stercor̄ et cibꝰ v̄miū..
Post hōiez v̄mis post v̄mem fetor et horor. Sic in nō hōie
vertitur oīs homo. Quid g° supbis homo. Attende quod fuisti
vile semen q sanguis coagulatus in utero. Deinde misijs huiꝰ
vite expositus et pecc̄o postea v̄mis et cibꝰ v̄minz futurꝰ
in tumulo. Quid supbis puluis et cinis. Cuius ɔceptꝰ
culpa. Nasci miseria. Viuere pena. Mori angustia
Cur carnem tuā p̄ciosis rebus impinguas et adornas quā
post paucos dies v̄mes d'uoraturi in sepulcro. Aiā nō fuit
tuam nō ornas bōis opibꝰ que deo et angelis eiꝰ p̄sentā
da est in celis. Quare aiā tuā vilipendis et ei carnē
tuā p̄ponis. Dominā ancillari et ancillam dn̄ari mag
abusio ē. Totus siquidem mūdus ad unius aie preciū
extimari nō valet Non eīz p toto mūdo deus aiā suam
daret quā p p aia humana dedit. Sublimius ergo est
aie preciū q̄ue nō nisi sanguine xp̄i redimi potuit.
Quā ergo commutationem dabis p aia tua q p nichilo
das illa Nōne dei filius cū eēt in sinu patris a regalibꝰ
sedibꝰ p ea d'scendit ut eā liberaret a potestate diaboli quā
cū vidisset finibꝰ peccatorū irretitam iam q3 d' mōibus tra
hendā ut morte ppetua dn̄aretur. Fleuit sup illam q̄
se flere nesciebat. Nec solum fleuit s3 etiam occidi se
p̄misit ut p̄cioso sui sanguinis p̄cio eam redimeret
Aspice mortalis p te datur hostia talis Agnosce homo
quā nobilis est aīa tua et quā grauia fuerint vulnerā
pro quibꝰ necce fuit xp̄m dn̄m vulnerari. Sicz xp̄m nō esset
hec ad mortem et mortem sempiternam nūq3 p eorū reme-
dio dei filiꝰ moreretur. Noli ergo vilipendere aie tue pas-
sionem cui a tanta mayestate tantā vides exiberi cō-
passionem. Fudit ipse lacrimas p te laua et tu p singu-
las noctes lectū tuū cordis compunctione et lacrima-
rū assiduitate. Fudit ipse sanguinem suū funde et tu
tuū quottidiana corporis aflictione. Que si semel.-

ponere p xpo nō potes saltem minori quodam ſʒ longiori
martirio pone. Noli atendere quid caro velit ſʒ qđ ſp̄s poſcat
Tunc eīʒ glorioſus erit cū didicerit dn̄m ſuū. Ita tamen ſi
e corpore nichil ſecū tulerit et d̄ terſerit om̄e ſordidū. Si uō
dicas durus eſt hic ſmo nō poſſum mūdū ſp̄nere et car
nem meam odio hr̄e. Dic m̄ ubi ſūt amores mūdi qui
an̄ tp̄ia vobiſcū erāt. Nichil ex eis remāſit n̄ cineres et
vimes Attende diligent̄ qui ſunt ul' qđ fuerūt, hoīes fuerūt
ſicut tu comederēt. Biberūt. Riſerūt. Duxerūt imbo
nis dies ſu̇os et i pūcto ad in ferna deſcenderūt. Hic
caro eorum ūmibus, et illic aīa igi deputatur donec rurſus
in felici colegio colligati ſempiternis in voluuantur incen
dijs qui ſocij fuerūt fuerūt in vicijs vna nanqʒ pena impli-
cat quos uni⁹ amor in c̄mine ligat. Quid p fuit, illis
inanis gloria breuis letitia. Mundi potentia. Carnis
voluptas. Falſe diuitie. Magna familia et mala ocu
piſcentia vbi riſus. Vbi iocus vbi iactancia vbi arrogantia
De tanta letitia quāta triſtitiá poſt tātā voluptatē tam gra
uis miſia. D'illa exaltatione ceciderūt i magnā miſiam
Ingrādem ruinā magna tormēta. Quicqd illis accidit
tibi accidere poteſt quia homo es. Homo ab humo limus d' li
mo d' terra es d' t̄ra ueniſti, et in t̄ram reūteris, quando vene
rit dies vltima, que ſbito uenit, et forſitam hodie. Certum
ē qa morieris ſʒ icertū, qn̄, aūt quō, aut u̇ qn̄ mors ubiqʒ
te expectat, tu quoqʒ ſi ſapiens fueris ubiqʒ expectabis eā
Si carnem ſequeris punieris i carne. Si in carne d'lectaris
cruciaberis in carne. Si curioſas ueſtes reqris p ornatu
veſtiū, ſbter te ſternetur tinea, et opimentum tuū erunt
vermes, Iuſticia eīʒ dei, aliud iudicare nō pōt, niſi quod merēt
opa noſtra. Qui eīʒ plus diligit mūdū quā d'ūm, ſeclm
qʒ clauſtrū, gulam qʒ abſtinentiam, luxuriam qʒ caſtitatē
ſequitur diabolū, et ibit cū eo in ſuppliciū eternū. Quis
putas tūc meror erit, quis luctus, que triſticia, cū ſepa
bintur in iuſti a conſortio ſc̄orum, a uiſione dei, a tradentur
ipoteſtatē d'monū t̄ribūt ꝯ ipis in ignem eternū, ibi qʒ
ſēp erūt, ſine fine i luctu, et gemitu erūt p cul qffe, a beatā
paradiſi patria, exulati, cruciabuntur in gena gehena ppe
tua, nūqʒ lucem viſuri nūqʒ refrigerium adepturi, ſʒ
p milia millium annorum, in infernū cruciādi, nec inde unqʒ
libandi. Vbi nec q torquet aliqn̄ moritur Sic eīʒ ignis
aliqn̄ ſiat rigat, iā q torquet

ibi consumit ut semper resurget. Sic tormenta aguntur ut semper
renouentur. Iuxta non quantitatem culpe penam sustinebit unus
quisque gehenne. Et sordis culpe rei sordibus urgentur cruciandi.
Nil aliud ibi audietur nisi fletus ac planctus gemitus
ululatus merores atque stridores dentium. Nihil quoque videbitur
nisi vermes et laruales facies tortorum atque teterrima mon-
stra demoniorum. Vermes crudeles mordebunt intima cordis.
Hic dolor inde pauor gemitus stupor et timor horrens.
Ardebunt quoque nisi igne eterno in eternum et ultra. In carne
cruciabuntur per ignem in spiritu per conscientie vermem. ibi erit dolor
intollerabilis timor horribilis. Fetor incomparabilis Mors
anime et corporis sine spe venie et misericordie. Sic tamen morien-
tur ut semper uiuant et sic viuent ut semper moriantur.
Ita anima peccatoris aut in inferno pro peccatis cruciantur
aut in paradiso pro bonis meritis collocatur. Nunc ergo alterum
e duobus eligamus aut semper cruciari cum impiis aut perpetuo
aliter letari cum sanctis. Bonum siquidem et malum uita et
mors ante nos sunt posita ut ad quod voluerimus manum ten-
damus. si tormenta non terrent nos saltem invitent premia.

p **de premio videndi dominum**

Premium est videre deum viuere cum deo esse cum
deo qui est omnia in omnibus habere deum qui est summum
bonum. Ibi est summa felicitas summa iocunditas vera libertas
perfecta caritas. Eterna securitas et secura eternitas Ibi est
vera letitia plena scientia. Omnis pulcritudo et omnis
beatitudo est ibi pax pietas bonitas lux virtus honestas
Gaudia letitie dulcedo. Vita perhennis gloria laus requies
amor et concordia dulcis sic cum deo homo beatus erit in
cuius conspectu peccatum in dentium non fuerit. Videbit enim
habebit eum ad voluptatem ad voluntatem fruetur ad iocunditatem. In eternitate vigebit.
In ueritate fulgebit. in bonitate gaudebit. Sic habebit
permanendi eternitatem Sic cognoscendi facilitatem
et requiescendi felicitatem. Lumen siquidem erit illius
angeli ciues sancte ciuitatis eius templum filius eius splendor. Spiritus
sunt deus pater sanctus caritas. O ciuitas celestis. Mansio secura
patria totum continens quod delectat. populus sine murmure in-
cole quieti homines nulla indigentiam habentes. Quam gloriosa
dicta sunt de te ciuitas dei. Sic letantium omnium habitatio
est in te. Omnis letatur in exultatione et letitia. Omnes
delectantur de deo cuius aspectus pulcher facies de-

cora deo/ eloquiu dulce/ delectabilis e ad videndu. Suauis
ad h'ndu. Dulcis ad p'fruendu. Ipse p se placet et p se
sufficit ad p'miu. Nec ext' illu q'q' aliud queritur/ q2
totum in illo inuenitur q'cq'd desideratur. Semp libet eu
accipe. Semp h're. Semp in illo delectari et in illo per-
frui/ in illo clarificatur intellectus/ et purificatur affect'
ad cognoscendu et diligendu veritatem. et hec e totum
bonu h'is no'sce. S. 7 amare catore suu: Quid g' nos At que
angit vesania vitio2 sitire absinthium hui' mundi/
sequi naufragi2 (vite ... infortunii) impie tirannidis/ sine demoniu. 7 non
magis 9uolare ad scto2 felicitate/ ad angelo2 societatem
ad solempnitatez sup'ne letitie/ et ad iocunditatez 9temp-
ut latiue vite/ possim' intrare in potentias dni/ et videre
sup habundantes diuicias illas bonitatis eius. Ibi vacabi-
mus et videbim' qua dulcis e dns/ et qua magna multi
tudo dulcedinis eius videbim' glorie decore/ scto2 splendorez/
et regie potestatis honore. Cognoscem' (unique) pris potentiaz/
filij sapienta. Spus sci benignissimaz clemetiaz. etia ha
bebim' noticia illi' sume trinitatis. Nc corpora p corp'
videm'. ymaginem' etia corpora spu emin'/ Tunc vero
ipaz veritatem puro mentis intuitu videbim'. Ubi tal'
visio vide deu in se ipm. vide in nobis et nos in eo felici
iocunditate et iocunda felicitate. Quicqd desiderabimus
totu habebim' nichil ampli' desiderantes. Et quicquid
videbim' amabim' ipo amore ubi dulcedine amoris et
sanctitate q' 9templationis. Hec erit suma illi' felicitatis hic erit suma 9templatois
qm intelligetur in suo puro ee sincera diuinitas. 9ph-
endetur in eo trinitas in9phensibilis. pateb'nt archana
diuinitatis videbitur et amab' dns et hec visio et delectatio
totu cor h'is implens 7 satians/ tota erit illi' beatitudinis
9sumatio. Una erit oiu lingua/ iubilatio indefessa vnius
affectus. Amor eius. patebit veritas. 7 erit integra implebit caritas
corporis et aie societas. fulgebit sic sol humanitas
glorificata. Quieta erit 7 9cors carnis et spus societas
Angelo2 et hoiu/ unu coloqu'/ vnu 9uiuiu. Non languebit unu erit 9uiuiu
amor. No liq'fiet dilectio p'ntib' hoibus bonis nulla erit
dilatois afflictio. qm beneficia diuine maiestatis p'ntia
oib' erit (unt) oia. Et cois oiu oi potentia sapia pax et
Iusticia et intelligentia. no erit in illa pace diuersitas
linguar/ s3 pacifica et 9cors 9cordia mor et affectuu.

In torrente illius voluptatis nichil ultra appetet cuncta
societas. tanta erit felicitas. Ibi siquidem erit cumulus socie
tatis et felicitatis, super eminens gloria et super habundans
leticia. Sed ad hec quis ydoneus? perfecto verus penitens,
bonus obediens. Amabilis socius. Fidelis servus, verus
penitens semper est in labore et dolore. Dolet de preteritis. Labo
rat pro futuris cavendis. Vera siquidem penitentia est sine
intermissionis tempore de peccatis dolore. Sic plangit commissa ne
committat plangenda. Irrisor namque est et non verus penitens
qui adhuc agit quod penitet. Si ergo vis verus
penitens esse cessa a peccato. et noli amplius peccare.
Quia inanis est penitentia quam sequens coinquinat culpa. Bonus
dat. a obediens suum velle et nolle ut possit dicere paratum cor meum deus
paratum cor meum, paratum quodcumque preceperis facere. paratum
ad nutum obedire, paratum tibi vacare, proximis ministrare,
Me ipsum custodire et in celestium contemplatione requiescere.
Amabilis socius omnibus est affabilis officiosus et nulli honerosus. Devotus
ad deum. benignus ad proximum. Sobrius ad mundum. dei servus
proximi socius. Mundi dominus. Superiora levat ad gaudium. Equalia
ad consortium. Inferiora ad servitium. Nulli est honerosus. sed infe
riora redigit ad utilitatem, mediorum. Ad honorem superiorum.
Superiora sequens, Inferiora trahens ab illis possessus, Ista
possidens fidelis servus et in contemplatione dei et custodia sui
Custodie igitur tue primus adhibe omnem diligentiam. Deinde in
telligens numquam posse sufficere ad te custodiendum tuam industriam
divinam implora clementiam Itaque ad contemplanda in te cre
atoris tui voluntatem bonam et beneplacentem et perfectam an
gelicam implora tutelam, patrociniumque omnium cum christo regnantium
super te roga. Curre per singula supplica singulis et simul
omnibus clama et dic. Miseremini mei miseremini mei saltem vos
amici mei. Recipite fugitivum vestrum ut fratrem fratrem
sanguineum in sanguine redemptoris. En pauper stat
ad hostium. Clamat et pulsat. Aperite pulsanti et conducite
usque ad regem ut prostratus coram eo iudicem omnis mi
serias et omnes necessitates quas patior. Ad extremum vero
cor. tuu plato tuo omni progenie consigna Nullum in eo remaneat pe
ccatum quod non pura confessione deleatur. Thau. christum etiam
super cor tuum sic signaculum pone. Cum enim christus cordis hos
tium custodit et est cordis hostiarius ut per illum ingrediatur
et egrediatur omnis filie vel famule cordis, consequetur

ad sunt milia milium angelorum ad fores exteriorum sensuum excu
bantium alienigena audet irrumpere terribiles illas acies propter hosti
um reuerentiam et angelorum custodiam. Qualiter
homo debeat se ipsum examinare.

Integritatis tue curiosus explorator uitam tuam quoti
diana discussione examina. Attende diligenter quantum
proficias, quantum deficias, qualis sis in moribus et qualis in
affectionibus quam similis sis deo uel quam dissimilis quam prope
uel quam longe non locorum interuallis sed morum affectibus
Scito te cognoscere te quia multo melior et laudabilior es
si te cognoscis quam si te neglecto cognosceres cursus syderum
uires herbarum complexiones hominum naturas animalium
et haberes celestium et terrestrium sciam. Redde ergo te tibi
et si non semper uel sepe saltem interdum. Rege tuos affectus.
Dirige actus. corrige gressus. Nichil in te remaneat in
disciplinatum. Pone omnes transgressiones tuas ante oculos
tuos. Statue te tamquam ante alium et sic temet ipsum plange
plora iniquitates et peccata quibus deum offendisti. Indica ei miseri
as tuas ostende illi malicias aduersariorum tuorum. Cumque coram
eo lacrimis te mactaueris precor te ut memor sis mei.
Ego enim ex quo cognoui te in xpo diligo te et illuc mentionem
tui defero ubi et illicita cogitatio supplicium et honesta
promeretur premium. Ad altare namque dei cum peccator sto sed
sacerdos tua me comitatur miseria. Tu uero in uicem
reddes si me amaueris et orationum tuarum participem feceris
Ibi recordatione tecum esse presens desidero ubi pro te et tuis
familiaribus deuotas preces coram deo fundis. Nec mireris
si dixi presens quoniam si me amas ideo amas quia ymago dei sum
Ita tibi presens sum ut ipse tibi. Quicquid enim tu es substantialiter
ego sum hoc. ymago enim dei est omnis anima rationalis. Qui in
ymaginem dei querit tam proximum quam se querit. Et qui illam in se que-
rendo inuenit in omnibus eam cognoscit. Visio enim anime intel
lectus est. Si ergo te uides me uides quia nichil aliud sum quam
tu et si deum diligis ymaginem dei diligis et ego te diligendo
deum diligo in te. Et ita dum unum querimus et ad unum tendimus
semper ad inuicem nobis presentes sumus sed uideo in quo nos
diligimus. De homo dum est intentus orationi.

Cum ad orandum siue ad psallendum in ecclesiam in-
traueris fluctuantium in te cogitationum tumultus
exterius relinque. Curam quoque exteriorum penitus

obliviscere ut soli deo possis vacare. Nec enim non potest ut aliquan
cum deo loquatur qui cum toto mundo etiam tacens fabulatur
Intende ergo illi qui intendit tibi. audi illum loquentem tibi. Ista — vel ut exaudiat te loquentem
fiet si divinis laudibus solvendis debita reverentia et solici
tudine assistas. Si singula verba divine scripture diligenter
intendas non quod ego ista faciam que dico, sed quod facere vellem
et non fecisse penitet et non facere piget. Tu non cui maior
gratia concessa est votis et precibus pias aures domini ad te flectere
lacrimis et suspiriis et pro tuis excessibus illum clementer exora
atque canticis spiritualibus in operibus suis illum lauda et glorifica.
vel civibus — Nil enim magis superis spectare libet nil regi summo iocundius
exhibetur sicut ipse testatur Sacrificium laudis honorificabit
me. O quam felix esses si spiritualibus oculis semel intueri pos
al p̄ — ses quo conveniunt principes coniuncti psallentibus in medio iu
vencularum tympanistriarum videres procul dubio qua cura
quo ve tripudio intersunt cantantibus, assistunt orantibus — adsunt meditantibus
insunt quiescentibus, providentibus atque procurantibus presunt
Diligunt quidem suos concives superne potestates. Et pro
his qui hereditatem capiunt salutis sollicite congaudent et
confortant. instruunt protegunt provident quod in omnibus omnis spi
ritus desiderant eum ad venturum verum quia ipsi de nobis expec
tant civitatis sue ruinas restaurari Diligenter querunt
et libenter audiunt bona nova de vobis. Solliciti discurrunt
medium inter nos et deum nostros gemitus fideliter ad eum portan
tes non dedignabuntur esse socii nostri quia facti sunt ministri nostri
Exultare eos fecimus qui conversi sumus ad penitentiam. Festi
nemus ergo de nobis eorum letitiam adimplere. Ve tibi qui eum
quod es quod desideras redire ad vomitum reverti ad lutum
putas ne placatos habebis eos in iudicio quos tanto et
tam diu spatio privare vis gaudio. Exultaverunt quando
venimus ad religionem tamquam super his quos ab inferni ipsa
porta cernerent revocatos. Quid non tunc erit si ab ipsa
ianua paradisi viderint redire et retrorsum abire eos
qui iam alterum pedem habent in celo. Nam si corpora inferius
et supplicantibus — et corda sursum. Curramus ergo non passibus corporis, sed affec
tibus sed desideriis sed suspiriis quia non solum angeli sed ange
lorum creator nos super omnia bona sua. Expectat nos dei filius
expectat nos — tamquam fratres et coheredes ut fructum sue nativitatis et pre
Expectat nos — cium sui sanguinis deo patri offerat. Expectat nos spiritus
deus pater tamquam — sanctus. Ipse siquidem est bonitas et benignitas in qua ab
filios et heredes ut constituat nos

eterno predestinasti sumus Nec dubium quin predestinationem suam
ad Impleri uelit. Ergo quia omnis celestis curia expectat nos
et desiderat desideremus eam quanto possumus desiderio Cum ma-
gna namque confusione et rubore ad illam venit qs quis uidet
eam uehementer non assidua cogitatione in illa conuersatus set
securus hic egreditur et cum magna leticia in illa recipietur. ·n· desiderat Cum bo fugi orone

Ca. II. De modo orandi.

Ubi cumque ergo fueris in terra temet ipsum ora Si longe
fueris ab oratorio, noli querere locum quoniam tu ipse locus es
Si fueris in lecto aut in alio loco ora. Et ubi est templum fac
quietem orandum et flexo corpore mens est erigenda ad deum
Sic enim nullum est momentum quo homo non utatur uel fruatur
dei bonitate uel misericordia sic nullum est momentum debet esse
momentum quo eum presentem non habeat in memoria. Sed dices
Ego quotidie oro. et orationis mee nullum fructum video. Sed
sic accedo ad illam. sic et redeo. Nemo mi respondet. Nemo
loquitur. Nemo quippiam donat. sed in cassum laborasse videor.
Sic loquitur humana stulticia non attendens quidem in de
ueritas pronuntiat dicens. Amen amen dico uobis. quia quicquid ora-
tes petitis. credite quia accipietis. et fiet uobis. Noli ergo uilipen-
dere orationem tuam quoniam ille ad quem oras non uilipendit eam.
Et sed antequam egrediatur de ore tuo. ipse scribi eam iubet in
libro suo. Et unum e duobus indubitanter sperare debemus.
quoniam aut dabit nobis quod petimus. aut quod uidet esse utilius.
Cogita ergo de deo quicquid melius potes et de te quicquid deterius
uales. De deo uero et de illo amplius credere debes quam cogitare
potes. Omne tempus in quo de deo non cogitas hoc te computetur
perdidisse. Omnis siquidem res aliena est a nobis tempus
autem tamen nostrum est. Vaca ergo deo et ubi cumque fueris et ibi totus
esto Noli te rebus tradere sed commendare. Quocumque loco consistis
cogitationes tuas tracta cum aliquid salutare in animo tuo.
Versa. Omnis siquidem locus ad meditandum congruus
est. Totam ergo felicitatem animam colligens libere tecum habita
et in latitudine cordis tui de an ambulas ibidem cena-
culum corporis tui grande stratum xpo exibe. Mens namque
sapientis semper est apud deum. Illum semper ante oculos ha-
bere debemus per quem sumus uiuimus et sapimus. Ipsum namque
habuimus Ut essemus habemus auctorem Ipsum autem ut sapientes simus
debemus habere doctorem et ut beati simus in eterne suauitatis
largitorem. Et in hoc imaginem eius hoc est illius summe

tinitatis in nobis cognoscimus. Nam sicut ille et sapiens est
sic ꝛ nos ꝑ modulo nro et sum⁹ et nos eẽ sciun⁹ et id ee
a nosce diligim⁹. Vere igitur te ipm includ dei templo ꝑpter
illud quod in te ẽ simile deo. Honor siquidem deo sum⁹ est illum
venerari ꝛ imitari Imitaris si pius es. Templum eius scm ẽ deo
mens pia ꝛ altare optimu corpus. Venerans si misericors es sic
ipe oib⁹ misericors est Hostia siquidem acceptabilis est deo facere
bonu oibus pro deo fac oia sicut fili⁹ dei ut digni⁹ sis eo qui te dig
tus ẽ filiu vocare In oibus no que agis dnm ꝑsentem ee cogno
sce. Caue g° ne in eo qd male delectat ul visio tua ul cogita
tio tua remordet. Nec dicas neqꝫ facias qd no licet et sibilus
Nec aliquo facto ul signo dnm offendas qui vbiqꝫ pns cernit
quicquid facis. Magna custodia tibi necessaria est qm an oculos
iudicis viuis cuncta cernentis Illo tn es securus si talem te ꝑpa
raueris ut tecu ad ee dignetur. Si tecu non est ꝑ gratiam
sum ita ira tecu Imo ne tibi si ita in ira tecu nunc no ad est
Illi naqꝫ irascitur deus que peccatem no flagellat. Namqꝫ quem
flagellando no emendat in futuro dampnat.

Cum

ade tn ꝑ vidi
cta ꝫ ne tibi

Q̄re debem̄ suare mũditiã cordis.

Certum est qm mors ubi qꝫ minatur tibi.
Diabolus ubiqꝫ insidiatur ut rapiat aiam tuam qn
egredietur de corpore. Tu no noli timere qm deus in te
bitat Si tam hitat eripiet te et a morte et a demone. fidel
ei socians nec desit sperantes in se nisi prior ipe desatur
Deseritur aut cu cor ꝑ prauas et inutiles cogitationes
vaga mente discurrit. Id circo oi sollicitudine et custodia
illud custodire et tenere debes ut in illo deus requiescere possit
In oim naqꝫ creatura q sb sole ẽ vanitatib⁹ mũdi occupatur Nich
humano corde sublimius Nich nobili⁹ Nich deo silius reperitur
nisi cor tuu munda ego illd ꝑ puram ꝯfessionem et as
siduam orõnem ut mũdo corde deu videre possis ꝑ continua
dei circumspectionem In oi loco esto ei subditus et intentus
ꝯpone mores tuos ut sit in te placatus. Dilige omis
hoies et in oib⁹ te amabilem exhibe ut sis pacificus
et dei filius. Sic eris bonus monachus scũs et humi
lis et rectus et ꝯ talis fueris memento mei Hec q ista vc m
dico et ia no facio no dm ꝑ seno. Ista hro in memoria et
no in moribus sino in vita habeo in ꝯmonibꝫ et non
in moribus. Lege in corde et in ore tota die rumino et
qia legi ago lego de religione mea et plus diligo lectionem

qꝑꝑ nichil aliud qrit a te

et si facio aliqn

quam orationem dixi tamen nil aliud docet me divina scriptura nisi religionem amare veritatem servare caritatem habere. Ego autem miser et miserabilis citius curro ad lectionem quam ad orationem libentius volo legere quam missas ascultare. Expectat me aliquis volens de necessitate sua in loquendo ego non librum aliquem accipio quem ille vel ille vellet. Hec lego in eo et legendo amicto fructus caritatis et pretiosis fletibus missarum utilitatem celestium contemplationem. Nil tamen in hac vita dulcius sentitur. Nil avidius sumitur. Nil ita mentem ab amore mundi separat. Nil animam sic contra temptationes roborat. Nil hominem ita excitat et adiuvat ad omne opus et ad hoc omnem laborem.

De eo quod intente debemus vacare orationi.

Misere mei deus quia ibi peccatum emendare debeo. In monasterio namque sepe dum oro non attendo quod dico. Deo quidem ore sed mente foris vacante fructu orationis privor. Corpore sum interius sed corde exterius. Et ideo perdo quod dico partim cum perdest sola voce cantare sine cordis intentione. Propterea magis ad perversitas vino magna infamia est quando cum domino maiestatis loqui in oratione presumimus et insensati aures claudimus et nescio ad quas ineptias convertimus cor. Magna inanis quam infamia et graviter vindicanda cum vilissimus pulvis loquentem ad se audire dignatur creatorem universitatis. Ineffabilis vero est dignatio divine bonitatis que quotidie conspicit nos infelices animas avertentes obdurantes corda. Unde hominibus clamat ad nos dicens. Redite prevaricatores ad cor vacate et videte quoniam ego sum deus. Loquitur enim deus in psalmo et ego illi nec tamen cum psalmum dico attendo cuius psalmus sit. Ideo circo magnam iniuriam deo facio cum illum precor ut meam exaudiat quam ipse dicendo non audio. Deprecor illum ut mihi intendat ego non nec mihi nec illi intendo sed quod deterius est immunda et inutilia in corde versando fetorem horribilem eius affectibus ingero. . — plenus peccato ubi plus peccato ubi — precem

De volubilitate cordis.

Nichil est in me corde meo fugatius quod quotiens me deserit et per pravas cogitationes defluit totiens deum offendit. Cor meum est cor vanum vagum et instabile dum suo ducitur arbitrio et divino caret consilio in se ipso non potest consistere sed omni mobili mobilius per infinita distrahitur et hac atque illac per innumera discurrit et dum per diversa requiem querit et non invenit sed in labore miserum ac rege vacuum manet. Sibi non concordat a se dissonat a se resilit voluntates

alternat ꝯ salia mutat hedificat noua distruit uetera Destructa redificat. Eadem iter atq; iter alio et alio modo mutat et ordinat q; uult et nō uult. et non q̄ in eodem statu pmanet. Sic eīz molendinū uelociter uoluitur et nichil respuit s; quicqd in ponitur molit. si aūt nich apponitur se ipm consumit. Sic cor meū semꝑ est in motu et nūq̄ requiescat. S; siue dormiam siue vigilem sompniat et cogitat quicquid ei occurrit. Et sicut molendinū arena si ponatur exterminat Pix inquinat palea occupat. Sic cor meū cogitatio amara. turbat. inmūda maculat. vana inquietat et fatigat. Ita cor meum cogitat duz fuerit nō curat primuz nec diuinuz q̄rit auxiliū ab ore amore celestiū elongatur et in amore terrestriū occupatur. Cumq; illabr̄ in illis et uoluitur in istis vanitas illd recipit Curiositas deducat. Cupiditas alliat Voluptas seducat Luxuria polluit. Torquet inuidia. Turbat iracūdia. Cruciant tristicia. Sic q; miſis casibus subiugitur in oībus vicijs. quī vnū deū qui ei sufficere poterat dimisit. ꝑ multa dispgitur et huc illuc que q̄rit vbi requiescere possit et nich inuenit q̄ ei sufficere possit donec ad ipz redeat. A cogitatione in cogitationem ducatur. et per varias occupatioēs et affectiones variatur. ut saltem uarietate ipār rez sim pleatur. q̄r qualitate satiari nō pōt Sic labitur cordis miſia sb tracta diuina grā. Cumq; ad se ꝯuertitur et discutit qd cogitat nil recipit quia non opus fuit s; importuna cogitatio que ꝯponit multa de nichilo. Sic deniq; decipit ymaginatio q̄ demonū illusio Impat michi deus ut placam illi cor meū. et q; in parti deo nō sum obediens et subditus mi sum rebellis et ꝯtius Vnū mi sbiugari nō potero donec illi fuero sbiectus. Mi q; fuimaz nolens qui ei nolo fuire volens. Id circo pluā machinatur cor meū vno momēto q̄ vices oīs ꝑficere possent vno āno. Cum deo nō siz vnitus et ideo cum me ipo siz diuisus. Cū illo vniri nō possuz ṅ ꝑ caritatem nec sbici ṅ ꝑ humilitatē nec uē humilis eē ṅ ꝑ ueritatem. .. n .. Cap. xi. debem̄ ꝯfiteri pctā nrā

EXpedit ḡ ut ueritate me discuciaz et cognoscam quā sum uillis quā fragilis et quā labilis et in deo cū oīs miſias meas cognouero necesse est ut illi inh̄reaz ꝑ quem sum. sine quo et sine q̄o nichil facere possuz. Et q; adeo peccando recessi ṅ ꝑ veram ꝯfessioēz

nichil

C .o. ad ill.. re .o.

Ad illuz reddere no possuz fateri q oportet' fatendu est qa
nuq̄ quo modo aut ea intentione q peccaui peccata confessus sum
Nec oiuz recordatus suz aut pter uetustatez aut pp multitu
dinez. Si aut confessus suz noz pure confessus suz pter
turpitudinez. Confessionez ꝗ meaz diuisi ut diuisis sacerdo
tibz diuisa manifestarez. Et ita ueniā carui ad quā p ptes
puenire putaui. Execranda namqz fictio ē pcm diuidere et sufficienter
sufficienter eradere no in trisecus eradicare. Nō eciz utilis
est confessio nisi ouis ueritate et cordis puritate. Et tres sut
q testimoniuz nobis dicat i celo pater filius et sps scūs
Audiam testes sacerdotes cordi nro et ori ut in ore duoz
ul triū testiuz stet omne ubuz. Sz dicis sufficit mi solideo
confiteri qz sacerdos sine eo a peccis me soluere no pōt. Ad
qd no ego sz btūs iacobus respondet dicens. Confitemini
alt utrū pecca uestra. Conueniens namqz ualde ē ut nos
qui peccando deo contumaces fuim' penitendo supplices
sacerdotibus et ministris eius sim'. Et hō qui ad grām
conuandaz mediatore no eguit iā eaz recupare non
nisi p mediatorez hoiez possit. Gemat ergo et suspiret et
anxius p pecco timeat et expauescat solicitus discurrat
auxiliatores et intercessores querat pstrnat se huiliter astare hoim qh ulr
uolunt eatori. Nam et hec saluberrimuz est ut hō corde peni
teat et ore d'lictuz suū confiteatur quoniam deus qui pius adest
p grāz cor p penitentiaz compugat d'inde ad sir ut confiten
ti peccatori ueniaz tribuat. Quod si forte peccator nē
peniteat sz inter curete mortis articulo ad confessionem
uenire no possit confidenter crede debem' quod sūmus sa Et iā ap deū frin
cerdos conplet in eo qd mortalis no potuit quoniam uoluit. constat quod homo
sz no ualuit ad implere quia confessiōez no contemptus exclu
xit sz necessitas impediuit.. **De excusatōi uacare**

Nō debem' cū de aliq scelere criminamur

In capło ubi peccata mea emēdare debui peccis
peccata addidi. Quz d'illis clamat' fui aut
aliq in excusam aut ex toto negaui aut q d'terius ē
d'fendi i pacienter reddidi cū nulluz sit peccatū aquo
nō siz contaminatus aut contaminari nō possiz iustū est ut
remota oī excusatiōe pmittam emendationez d'inde
con qz et aquocūqz clāmer quoniam sic liberari ualeam a pec
cato ppetrato uel appetrando. **De graue**

malū ē culpas nō corrigere.

Multitudinem iniquitatum mearum expauescens / aliorum tran
sgressiones reprehendere timui / et immo mortis auctor ideo
extiti / quia uirus quod clamando expellere potui / non ex
pulsi / Indignatus sum ad usus alios / qui me de uicijs meis
reprehendebant / et quos amare debui odiui / Illa quia michi nocebant
uel displicebant desideraui ut non essent. Sciebam tamen quod
in natura sua erant bona et a bono factore facta / sed ideo michi ideo
nocebant quia malus eram / et male illis utebar / nichil enim
michi conuenit / sed ego ipse grauem est quod in nocte potest et ego ipse
michi sarcina sum. Optaui etiam ut deus peccata mea nesci
ret aut punire nollet uel non posset / et ita uolui deum
esse insipientem / iniustum / et non potentem / quod si esset / deus non
esset / non est superbia super superbiam meam / Propterea longe
a salute mea uerba delictorum meorum / Suscepta est siquidem
a deo superbia / nec fieri potest ut iterum cum eo in gratiam redeatur
Diuersum utrisque hospicium / non in eodem cohabitant animo
quibus non licuit cohabitare in celo / nata est sed uelut ~~in~~ / In celo
immemor quam inde ruina cecidit illuc postea redire non potuit
acc Cum autem pluuia uel frigore uel nimio calore turbatus
fui contra deum numquam murmuraui. Omnia namque que ad usum
accepimus ad usum esse uite conuertimus. Omnia namque per iustum est ut qui in cunctis peccamus
in cunctis feriamur . . . amen **De letitia uana cordis.**

Sicut pre ad sacrum misterium uocem meam fregi / ut
dulcius cantarem / magis delectabar in uo
cis modulatione quam in cordis compunctione. Deus uero cui non
absconditur quicquid illicitum perpetratur / non querit uocis suauitatem
lenitatem sed cordis puritatem. Nam dum cantor mulcet
populum uocibus deum irritat prauis moribus / licenciam
loquendi uel aliquid faciendi sepe nimia importunitate
uel calliditate a prelatis meis extorsi. Non attendens
nisi quoniam ille se decepit qui occulte uel aperte satagit ut
hoc ei pater spiritualis indulgeat quod ipse desiderat. Item
uel cultellum uel aliquid tale multociens nimium desi
deraui nec confessus sum quia peccatum non extimabam
propter rei uilitatem. Verumtamen non multum distat que
cumque res uilis uel preciosa requiratur dum equaliter
sit corruptus affectus. Non enim cultellus sed uicium est
Non cultelli appetitus / Nec auri uicium est / sed auri cupiditas. In labore non laboraui quantum de
bui et ut quantum potui / In silentio non fui ociosus / quod est maximum
peccatum / In silentio namque neque sic debet fieri ociosus.

ut in eodem silentio utilitatem nō cogitet p(ro)x(im)i. Nec sic ac-
tuosus ut contemplationem nō req(ui)rat dei p(ro)p(ter) quā ei p(ro)ficiat qui
alteri nō p(ro)dest cū pot. De uicijs me iactaui putans eē — de uirtutib(us) et uicia feci
in signe uirtutis ubi erat lapsus criminis. Iustitia nanq(ue)
dū suū modū excedit crudelitatis uitiū gignit. Et nimia
pietas dissolutionem discipline parturit. Sic sepe uitium
est quod uirtus putatur. Sic remissa segnities man-
suetudo creditur et pigricie uitiū genus uirtutem imi-
tatur. Finxi me eē quod nō erā. Dixi me uelle quod
nolebam. aliud ore dicebam et aliud corde uolebam.
et ita sub ouina pelle uulpinam (con)scientiam abscon-
debam. Uulpina plane (con)scientia est tepida conuersatio
et animalis cogitatio ficta (con)fessio breuis et rara (com)punc-
tio. Obedientia sine deuotione. Oratio sine intentione.
Lectio sine hedificatione. Sermo sine circumspectione. Sed q(uam)
dura in sunt ista que loquor q(uonia)m me ip(su)m loquendo ferio
Deridum q(ui)a nō peccatorem me nego s(ed) pecc(atu)m meum
cognosco erit fortasse apud deū p(ro)pitiū iudicem ipsa
cognitio culpe impetratio uenie. Dicam ergo dicam
miseriam meā si forte sua pietas moueat illum. Dicam
pecc(atu)m meū q(uonia)m notitia pecc(at)i initium est salutis. Ma-
gnam porto coronam et uestem rotundam. Regulam
p(ro)mitto ieiuniorum statutis psallo horis s(ed) cor meū longe ē
a deo meo. Exteriorem superficiem intuens salua in oīa
arbitror nō sentiens uermem interiorem q(ui) interiora mea
corrodit unde ossa comederūt alieni robur meū et i-
gnoraui. Et io totus p(er)gens in ea q(ue) foris sūt et
ignarus interiorum meorum sic aqua effusus sum et
ad nichillum redactus p(re)teritorum obliuiscens. Negli-
gens p(re)sentium futura nō p(ro)uidens. Ingratus sum
ad b(e)n(e)ficia p(ro)nus ad mala et tardus ad bona.

Iusticia hoīs q(ua)l(ite)r p(er) cā sit p(er)suad(en)dus.

Sine nō suspicio nescio me ip(su)m. Si aūt me in-
spicio tollerare me ip(su)m nescio q(ui)a tanta in-
uenio in me que digna sunt reprehensione — et (con)fusione — et q(uan)to me
subtilius et sepius discutio tanto plures abomina-
tiones in angulis cordis mei inuenio. Ex quo
namq(ue) peccare cepi nunq(uam) unū diem sine peccata
transire potui nec ad huc peccare cesso s(ed) de die
in diem peccatis pecca(ta) addo et ea p(re) oculis habeo nec

gemo. Erubescenda video nec erubesco dolenda intueor
nec doleo quod est mortis signum et dampnationis dei iudicium
Membrum enim quod dolorem non sentit mortuum est et morbus
insensibilis est incurabilis. Reus sum et dissolutus.
nec me corrigo sed ad peccata que confessus sum quotidie
redeo nec caveo foveam in quam vel ego cecidi vel
alium cadere vidi. Cum ergo plorare et orare deberem pro ma
lis que feci et pro bonis que facere debui neglexi pro do
lor versus sum in in quum. Nam tepui et fugi a fervore
orationis et iam sine sensu frigidus remansi et non flere
me ipsum non possum quoniam gratia lacrimarum recessit a me.

Quod conscientia nostra ubicumque sumus semper est nobiscum.

Peccata mea celare non possum quoniam ubicumque
vado conscientia mea mecum est secum portans quicquid
in ea posui sive bonum sive malum servat vivo restituet
mortuo depositum quod servandum accepit. Si male facio ad
est illa. Si autem benefacere videor videor et inde extollor
ad est illa. Ideo est vivo sequitur mortuum ubique in confusio pro
Inseparabilis
qualitate depositi. Sic sicut domo propria et appia fami
lia habeo accusatores et tortores. Accusat me conscientia
iudices
testis est memoria. Ratio iudex voluptas carcer. Timor
tortor. Oblectamentum tormentum. Quot quot enim fuerunt
oblectamenta mala tot erunt tormenta. Nam inde pu
nimur unde delectamur.

Quod tres hostes habemus nos quotidie infestantes.

Adiuva me deus domine deus meus quoniam ini
mici mei circumdederunt animam meam scilicet Cor
pus mundus et diabolus. A corpore fugere non possum
Nec ipsum a me fugare. Circumferre illud necesse est quoniam
alligatum est mihi Non licet perimere sustentare cogor et
cum illud in pigno hostem meum ad versum me nutrio. Si
ei comedero satis et id robustum fuerit sanitas eius mihi
et fortitudo
ad vastatur. Mundus vero circumcinxit et obsedit me undique
et per quinque portas quinque vero sensus corporis scilicet Visus
Auditus Gustus Odoratus et tactus sagittis suis me
vulnerat et mors intrat per fenestras meas in animam
meam. Respiciat oculus et mentis sensum avertit. Audit
auris et intentionem cordis inflectit. Odoratus
cogitationem impedit. Os loquitur fallit per tactum
ardor libidinis pro aliqua parva occasione excitatur

et nisi illico respuatur ⁊ expuatur subito totum corpus.
occupatus extinat / urit ⁊ incendit primo caro mech- et occupat
cum carnem titillat. Deinde delectatione turpi men-
tem maculat. Ead extremum per consensum pravitatis
mentem subiugat. Porro diabolus quem videre non
possum ⁊ id minus ab eo caveo tetendit arcum suum et in
eo minus paravit sagittas suas / ut sagittet me. Paravit
contra me ut absconderet laqueos suos et dixit / quis videbit
eos / laqueum posuit in auro / ⁊ argento / ⁊ in omnibus quibus ab-
utimur. Cum illis male delectamur i laqueamur. Nec solum
laqueum posuit. sed viscum. Et viscus est amor possessionis
affectus cognationis. Cupiditas. honoris et carnis volu-
ptas quibus anima inviscatur et irretitur / ne pennis contem-
plationis per plateas superne syon volare possit. Sagitte.
diaboli sunt. Ira. Invidia. luxuria. ⁊ cetera quibus anima vul-
neratur. Et quis est ille qui iacula eius ignea extinguere possit.
prohdolor his telis sauciatur sepe anima fidelis. Heu mi quia un- undique bella video
dique tela volant / undique pericula / Ubique me vitam nulla undique temptamenta
securitas / ⁊ que mulcent / ⁊ que tristant timeo / et esuries /
et refectio / et somnus ⁊ vigilie / et labor et quies pugnant
contra me. Non minus mi suspectus est iocus quam ira. Multos
siquidem iocando scandalizavi / nec minus prospera namque prospera vero ...
sua suavitate me incautum decipiunt. Adversa vero quia aliquid adversa.
amaritudinis habent / velut potiones amare / me suspectum
⁊ timidum faciunt Magis timeo istud malum / quod facio in
abscondito / quam quod in aperto. Malum namque quod nemo videt /
nullus reprehendit ⁊ ubi non timetur reprehensor securius
accedit temptator ⁊ facilius perpetrantur iniquitates. Itaque undique bellum utrobique
utrobique timendum. Et sicut in hostili regione versanti- periculum
bus hac illac quam circumspiciendum. est et ad omnem stre-
pitum arcu agenda est cervix. Sic caro mi loquitur sugge-
rit mollia / mundus vana. Diabolus amara. Quotie-
ns aliqua cogitatio mentem meam importune pulsat de
cibo ⁊ potu de somno ceterisque similibus / ad carnis curam
pertinentibus / caro mi loquitur. Cum de ambitione seculi de iac-
tantia de arrogantia / cogitatio vana / in corde versatur de mun-
do est. Quando autem ⁊ ad iram ⁊ ad iracundiam et amari-
tudinem animi provocor / diabolica suggestio est cui non aliter
quam ipsi diabolo resistendum est nec aliter cavendum quam ab ipsa
dominatione demonum officium est suggestiones malas in-

gerere. Rem est illis non consentire. Nam quotiens resi-
stimus et diabolum superamus, Angelos letificamus, deum honori-
ficamus. Ipse enim nos hortatur ut pugnemus, adiuvat ut
vincamus. Certantes in bello spectat, deficientes sublevat,
vincentes coronat. . . De persequutoribus nobis
ab hostibus illatis

Caro mea de luto est, et ideo luxuriosas et voluptuo-
sas cogitationes ab illa habeo. De mundo vanas
et curiosas, a diabolo malas et maliciosas. Isti tres in-
imici me impugnant et persequuntur, nunc quidem vero plus
confidit in adiutorio carnis, quia magis nocet domesticus
hostis. Illa vero ad subversionem meam cum illo foedus iniit,
de peccato nata, et in peccato nutrita, nimis corrupta ipsa ori-
gine, multo amplius viciata ipsa consuetudine. Hic est
qui tam acriter concupiscit adversus spiritum, qui assidue
murmurat, et impaciens est discipline, que illicita sugge-
rit, non obtemperat rationi. Nec inhibetur ullo timore. Huic
accedit, hanc adiuvat, hac utitur tortuosus ille serpens
hostis humani generis, cui nullum aliud desiderium, nullum
negotium, nullum studium nisi perdere animas nostras. Hic est qui
iugiter malum machinatur, argute loquitur, artificiose
se suggerit. Callide decipit, illicitos motus insufflat,
et venenatas cogitationes inflammat. Nutrit odia,
incitat gulam, movet libidinem, desideria carnis
instigat, et peccati occasiones parat. Et mille no-
cendi actibus corda hominum pulsare non cessat. Hic est
qui baculo nostro nos cedit, et manus nostras proprio cin-
gulo ligat, ut caro que data est nobis in adiutorium,
fiat nobis in ruinam et scandalum. Gravis lucta et
grave periculum est adversus domesticum hostem pugnare,
maxime cum nos advene simus, et ille civis, ille sua
inhabitat regionem, nos exules sumus et peregrini. Ma-
gnum quoque discrimen est adversus diabolice fraudis
astutiam, crebros uno conatus sustinere conflictus,
quem tantarum astutiarum fecit tam natura subtilis, quam longa exer-
citatio malicie huius. . . Quod mundum et carnem
debemus negligere, et spiritualia celestia diligere

Eripe me de inimicis meis deus meus, et ab
his qui oderunt me, quoniam confortati sunt super me. Ego
vero qui sum adhuc dierum quibus me vixi iam iam per tuam gratiam

nisi p

Ipse nunc vero occulte, semper autem maliciose, diabolus

movet bella

in ꝺuere in capiam. Sic ei nunc debemus ut corpus animibus cepit ꝺ'norari in sepulcro aīa letetur ꝯ sctīs in celo. Illuc spūs dirigendus est quo ē itur⁹. Illuc festinare debem⁹ quo semp uiua m⁹ et ubi mori amplius nō timeam⁹. Si sic amam⁹ istā labilez uitam ⁊ caducam ubi cū tanto labore uiuim⁹ ubi comedendo bibē do dormiendo uix necessitatib; carnis satisfacim⁹ mltō magis a amare debem⁹ etnam uitam ubi nullū laborem sustinebimus. Ubi sūma semp iocūditas sūma felicitas felix libītas et felix. beatitudo ubi similes erūt hoīes angelis dei et fulgebunt iusti sic sol in regno pr̄is eoꝝ. Qualis putas tūc erit splē dor aīaꝝ qn solis splendorem hēbit lux corpoꝝ. Nulla erit ibi tristicia. Nulla angustiā. Nullus dolor Nullus timor. Nullus labor. Nulla mors s; ppetua sanitas semp p seuerat. Non surgit ibi malitia nec carnis misia. Nulla est ibi egritudo nulla oīo necessitas. Non ē ibi fames nō sitis non frigus. Non estus. Non lassitudo ieiunij nec peccandi uoluptas Nec d'liquendi facultas. Sz totū letitia. Totū exultatio possidet hoīes q; angelis sociati sine ulla carnis. infirmitate in ppetuū manebūt. Ibi erit iocūditas infinita btitudo sempiterna. In qua q semel suscipitur semp tenetur Ibi ē requies a laborib; pax ab ostib;. Amenitas d' noui tate. Securitas d' etnitate. Suauitas atq; dulcedo d' dei uisiōe. Et qs nō illic uehementer habitare desideret et pp̄ter pacē et pp̄ter amenitatē ⁊ pp̄ter eternitatem et pp̄ter d'i uisionē. Nullus ē ibi pegrin⁹ s; qcūq; illuc uenire. merebūt' securi i ppa patria manebūt semp leti et semp satiati d' uisione dei. Et qnto quis alio plus deo obediens fuerit. tanto ampliorē mercedē ibi recipiet. quātoq; am pli⁹ deū amabit tanto ppius uidebit quē cerne' cupit.

nulla tēptatio inimici

Quō hec uita breuis ē caro uo inimica.

Dies hōis sicut umbra sup terram et nulla est mora et tūc pr̄r nichil ē substare uidē tur. Q̄re g°. hō tesaurizat in terra cū sine dilatione trau seat et illud qd' colligit et ipse q colligit. Et tu homo quē fructū expectas in mūdo cuius fructus ruina est. cuius finis ē mors Ut saperes et intelligeres ac nouis sima puideres. Scio quēdā qui p annos plurimos tec⁹ familiariter uixit. Ad mensā tuā sedit abū d' manu tua suscepit in sinu tuo dormiuit. Cū noluit tecū collo

23

quīū hūit hic iure hereditario ꝑuus tuus ē. Sꝫ quia ab in
cunte etate delicate nutristi eū ⁊ iugē ꝑpessi contumax effect(us)
ē. leuauit calcaneum suū sup̄ capud tuū ⁊ te in ꝑ uitute
redegit ⁊ tam crudeliter dn̄at'. Sꝫ fortasse dices. Quis hic
vetus hō tuus qui ɔculcat spm̄ tuū qui pro nichilo ht
t(er)ram desiderabilem quia sola q̄ carnis sunt sapit. Homo
iste a natiuitate cecus ē ꝫ ⁊ surdus ⁊ mutus. in ueteratus
dierꝫ malorꝫ Rebellis uirtuti ⁊ ueritati Inimic(us) crucis xp̄i.
decidit Decidit in nocentem ⁊ simplicē transeūtez. Ambulat in
magnis et mirabilib(us) sup̄ se arrogantia ei(us) est plusq̄ forti
tudo ei(us) nullum reūetur. Dicit insipientia sua nō est d̄s
Talescit bonis ⁊ malis pascit' alienis. In mūdis cogitatio
nib(us) pascit. nō fatigabitur in illis transgrediens ⁊ usq
ad finem. Dispergit et dissipat ꝓpa sic ꝑdig(us). Rapit et ra
pit aliena sic auar(us). Turpitudinem ⁊ ignominiaz cōgre
gat sibi simulans ⁊ ꝓuocat irā dei. Homo iste in peccatis
totus nat(us) ē ⁊ sic nutritus. Amicus iniquitatis. Filius mortis
vas ire in cōtumeliaz aptus in interitū. q' cū talis sit ennarat
iusticias dei ⁊ assumit testamentū ei(us) p os suū Odit discipli
nam ꝓicit dn̄z suū post tergū. Cū uidet furez currit.
cū eo ⁊ cū adulteris portionem suaz ponit. Aduersus
filiū matris sue ponit scandaluz. Sp̄ui te ⁊ the saurizat
iram in die. Vult ad te hereditatez tuaz tolle ⁊ sup terrā
auferre ⁊ tu tantam iniuriam nō iudicas ꝫ dissimulas
⁊ ei uerbū durū loqueris n̄ uultū iratū ostendis ꝫ bla
dienti tibi arrides ludes cū illusore nescis q' ismael
est q tecū ludit. Ludus iste nō ē pueritie n̄ simplicitatis.
ul' innocentie. ꝫ illusio ē aīe ꝫ ꝑsecutio ꝫ mors Iam te
in foueam quā fec̄ ꝓcipitauit. Iam effeminatitus iam
iugo misere ꝑ uitutis ꝑssus sb̄ pedib(us) ei(us) misere et uili
ter cūculcaris. .. Incipit De carnis inimicitia.

Miser miserabilis hō quis te liberabit de uincu
lo imperij hui(us). Exurgat d̄us ⁊ cadat ⁊ con
teratur iniquus hō est ɔtemptor dei cultor sui amicus
mūdi ꝑuus diaboli. Quid t' uidetur si recte sentis mecū
dicis Reus ē mortis crucifigatur. Noli g' dissimulare
Noli differre noli p(ar)cere. Sꝫ festinanter uidentur instanter
crucifige hoīez illū. Sꝫ cruce xp̄i in quo ē salus et
uita ad quez si ex corde clamauit crucifix(us) tuus ⁊

Audiet benigne recitantem hodie mecum eris in paradiso. O
xpi pietas inopinata erit salus misero. O tam gratuita et pro
bata est dei dilectio. Tam stupenda dilectio. Tam inopinata dig
natio. Tam invicta mansuetudo, ut qui ad eum clamaverit exa
udiat illum quoniam misericors est. O quanta est mutatio dei quam
ineffabilis mutatio dextere excelsi. Heri eras in tenebris ho
die in splendore lucis. Heri in ore leonis hodie in manu
mediatoris. Heri in porta inferi hodie in deliciis paradisi.
Sed quid prosunt hec licet te ammonitionis, nisi deleas de libro conscientie tue
literas mortis. Quid prosunt hec scripta intellecta, nisi te
ipsum legas et intelligas. Da ergo operam interne lectioni ut legas
et cognoscas te ipsum, ut legas et diligas deum. Ut pugnes et
vincas mundum, et omnem inimicum quos labor tuus convertat in regem
lucis in gaudium, et post tenebras huius vite videas ortum sur
gentis aurore. Videas et meridianum solem iustitie in quo
sponsum cum sponsa respicies, unum eundem qui deum glorie qui vivit
et regnat per infinita secula. Amen.

Explicit meditationes beatissimi Bernardi Amen

Deo gratias. amen

Incipit libellus beati Bernardi abbatis de interiori domo hedificanda.

Domus hec in qua habitamus ex omni parte sui rui
nam nobis minatur. Id ideo quia imbecillis est.
casura alia nobis est hedificanda. Redeamus ergo
ad nos et discutiamus conscientiam nostram. Nam sic corpus nostrum
tabernaculum dicitur in quo militamus, sic conscientia nostra domus
vocatur in qua post militiam requiescimus. Et ille recte mili
tat, qui per militiam quam exercet in corpore, domum hedificavit
conscientie. Diligenter exerce agrum tuum dicit sapiens, ut postea
hedifices domum tuam. Ager iste corpus nostrum est, cuius sensibus et mo
tibus, si recte utimur, animamque in pio eos afficientes ad usum
virtutis inflectimus. Dum corpus anime, et anima deo ex toto sub
iacet, his minimum moribus interior hedificatur conscientia. Quando utique
bona faciunt preteritorum malorum condigna satisfactio et instan
tium malorum cauta providaque declinatio. Condigna satisf
actio est mala facta corrigere et correcta non reiterare. Conscientia
non perpetua est, que nec umquam finitur sicut non anima que cum sit inmor
talis, sic non potest non esse anima sic non potest esse sine conscientia. Con
scientia namque est inseparabilis gloria vel confusio uniuscuiusque

p qualitate d̃ poiti. Hec g̃o cõsciã in qua aĩa ppetuo mansura est/
hedificanda ẽ/ sꝫ prius mũdanda. Et qs eã mũdabit ꝑfecto d̃s.
7 homo. Homo p cogitationes 7 affectiones. Deus u̾o/ p misericor
diam et grãm. Cogitationes in inuestigatione ueritatis. Affec
tiones in excitatione ṽtutis. Porro mĩa nõ delet peccãm/ modo
ṽtutez dat resistendi peccõ. Nec sb trahit peccandi occasionẽ
Nec im miscet amaritudinez plerqꝫ sanat affectionẽ. Grã
ad iuuat ad bonũ/ defendit cõ malũz/ erudit ad utrũqꝫ discer
nendũ. Homo g̃o p ũitatem stimulatus/ peccã sua cõfiteatur
Deus aũt p miãz flexus/ cõfitenti misereatur. Dis uaqꝫ spes
ueie/ 7 mie i cõfessione cõsistit/ nõ potest quis iustificari a
pecco/ nĩ prius cõfessus fuerit peccm. Ex eo eĩz qsqꝫ iustus
ẽẽ incipit/ ex q̃o sui accusator extiterit. Felix cõscia/ in qua
mia et ũitas obuiauerũt sibi. Iusticia 7 pax osculate
sunt Veritas cõfitentis 7 mia misertis obuiauerũt sibi qm
nõ põt illi mia dee ẽẽ/ qui se cognoscit i ueritate. Osculuz iusti
cie ẽ inimicos diligere parẽtes 7 ppria queqꝫ ppter deũ reli
nquere Illatam iniuriã patienter ferre. Oblataz gloriã ubiqꝫ
declinare. Osculũ pacis ẽ odientes i uitare ad pacez. Discor
dantes ad cõcordiã reuocare/ ad ũsarios pacifice sustine
Errantes pie 7 benigne dirc. Merẽtes clementer mulcẽ. Et
cũ oĩbꝫ pacez habẽr. De felicitate aĩe i pace xp̃o solidate.

Beata illa aĩa que in pace xp̃i solidata ẽ/ 7 i dĩ amore
confirmata. Que cõ exterius tela patitur/ pax interi
nõ turbatur In qua queqꝫ molestie foris pstrepuerit/ usqꝫ
ad silentiũz i time qetis nõ irrupũt/ qui gustu i terne qetis
dulcedinis tacta/ tota ẽ intus p desiderũ collecta nõ iam fo
ris eneruat nũc carnis uoluptates dissoluit qꝫ totũ itus pos
sidet i quo d̃lectatr. Atqꝫ ita i semet ipsa pacificata/ dũ nich
est qd foris appetit/ tota p ardorez intus regescat. Et cuz
ad internũ gaudiuz colligitur/ ad ymaginez dei reforma
tur/ quã i se ueneratr. Talez aĩaz frequenter uisitant an
geli honorificant/ ut ppe dĩ templũ/ 7 sps sci habitaculũz
sci/ atqꝫ ar chãgeli
Esto igitur tẽplũz dĩ 7 d̃s excelsus habitabit i nte. Aĩa
eĩz deũ habens in se/ templũ dĩ in quo diuina misteria
celebrãt. Poro aĩa que studet i se cõsiste nõ in amorem
dĩ desiderium figẽ hec p oculos 7 aures/ alios qꝫ corporis
sensus/ foras egredit/ atqꝫ in his exteriobꝫ d̃lectatur
Sꝫ qd eĩt cũ inuenerit portas istas clausas/ tunc
rediens ad se/ 7 iterans se nudaz/ 7 d̃ solatiũ/ in extima.

bili ꝯfusione ⁊ errore circuicietur. Et quia Mundi ꝯsolatio
nem quesiuit illaz q̄ a deo in tus dat̄ n̄o habebit. Et non solū
illam d̄ dignatur d̄us uisitare, ſʒ n̄ ipa queʒ male sibi ꝯ
scia ſ ipaʒ poſſit tollerare. Requeʒ in se n̄o poterit hēre q̄m
illuʒ d̄relinquit cū quo hitare ⁊ requesc̄e debuit. Cogita g̊
i societate alioꝝ hic positus, qꝛ n̄o poteris semp manere
cū illis. Et iteruʒ, elige tibi sociū illū qui ꝯ ſbtracta tibi
fuerit hec oia, ſ̄ tibi fidez ſuabit qui dilectorib; suis
fidez ſuat, n̄ recedit i tp̄e angustie. Deus d̄s tuus ille
est queʒ elig̃e debes. De aīa uolens dm̄ hitare
i se dꝫ ab illicitis cogitatōnibꝫ mūdare ꝯsciāz ⁊ solū
dm̄ d̄sidrarē

Omnes g̊ cordis discretionis et mentis fluctua
tiones in unū collige, et in solo deo totū d̄sideri
ū tuū fige ⁊ ibi sit cor tuū ubi ē thesaurus tuus d̄sidera
bile, multū qꝫ amabilis. Ipe eī frequēt̄ uisitat, et libenter
in hitat, tranquilitatē cordis, et ociuʒ mtis, q̄m pax est,
⁊ i pace loc⁹ ei⁹ Propterea talem te ꝑpara, ut te cū ad
sit d̄s, sit in corde, et i ore semp tecū sedeat, tecū redeat,
n̄ recedat a te Nūq̄ ille te dimittet, n̄ p̄or cū dimi
seris Ubicūqꝫ fueris, nūq̄ poteris eē solus, si d̄us tecū
erit Munda me g̊. ꝯsciaʒ tuā, et semp esto paratus ut qua
cūqꝫ hora uenerit. ⁊ tecū hitare uoluit patam, nāqꝫ dix̄ sibi i te inueniat mansionē. Ipe
Facite in sciarū, ⁊ ego hitabo in medio uri̅. Studeam⁹
g̊ templuʒ hedificarē deo in nob̄. Primo quidē, ut in singu
lis nobis d̄ide ut in oib; simul̄ in hitet, qꝛ n̄ singulos de
dignabit̄ n̄ uniūsos. Primo studeat un⁹ quisqꝫ ne
dissideat ip̄e a se ip̄o q̄m omē regnū in se ip̄o diuisum,
dissolabit̄, ⁊ dom⁹ sup̄ domū cadet n̄. intrabit xp̄s ubi
parietes inclinati fuerit, et materie de pulse Vult hēre
aīa corporis sui domū i tegram. ꝯ exire eam necc̄ie ē
si fuerit a se in uicez mēbra dispsa Videat g̊ et ipa si desi
derat xp̄m p̄ fidez hitare in corde suo. i. i se ipa uideat
⁊ solicite caueat ne a se in uiceʒ mēbra ei⁹ dissideāt
.i. ratio uoluntas et memoria. Dignū hitaculum parat
deo cui⁹ ē rō deceptā n̄ uoluntas p̄uersa nec ē memo
ria iquata. Felix illa aīa ē q̄ ita domū cordis sui d̄
peccatoꝝ sordib; studet emūdare et scis ꝯsiliis opibus
adimplere ut mea n̄o soluʒ angelos uerentiaʒ dn̄m
angeloꝝ hitare d̄lectāt mūdū. Mūdata domo cūctis
qꝫ malis ab ea exclusis oib; bonis impleatur ne

rere quia omnia forisfacta reliquimus. Sap.

sit omnibus nobis necessarium aliquid foris que sapientia quoniam edi
ficat domum sibi erigat columpnas septem quibus tota fabrica
innitatur. Domus est conscientia. Columpne sunt bona voluntas.
Memoria. s. memoria beneficiorum dei. Cor mundum. Animus liber.
Spiritus rectus. Mens devota. Ratio illuminata.

De bona voluntate et recordatione beneficiorum dei

Primam igitur [illegible] erigat. Nam in tres omnia dei dona que
ad salutem hominis spectare videntur. Primum et principale bonum
bona voluntas esse cognoscitur per quam ymago similitudinis dei in
nobis reparatur. Primum est quia a bona voluntate inchoatur.
Principale est quia in bona voluntate melius hominibus utilius datur. Quic
quid homo faciat bonum esse non potest nisi ex bona voluntate procedat.
Quisque sine bona voluntate omnino salvari non potest. Cum bona
voluntate omnino nemo perire potest. Voluntas bona non dari potest in
victo non auferri nisi volenti. Voluntas bona hominis est potestas
dei. Voluntas hominis est quia velle in voluntate hominis est et ideo totum
meritum in voluntate hominis est. Quantum vis tantum mereris.
Quantum crescit voluntas tua bona tantum crescit meritum
tuum. Fac magnam bonam voluntatem tuam si vis hic et
magnum meritum. Ita deus ut piissimus et misericordissimus
posuit in eo redemptionem nostram posuit in quo nullus nisi velit
potest egere. Amare namque equaliter homines possunt voluntas
tamen et divites et pauperes et si pecuniam equaliter dare non
possunt. Voluntas tamen bona non est si non operatur quod non potest.
Recordemur ergo misericordiam dei ut sic accendamur in eius amore.
Reducamus ad memoriam bona que tribuit nobis quos in periculis
sepe constitutos clementer eripuit nec umquam peccatis nostris quo minus
misereretur vinci potuit oblitos sui de se ammonuit. Aversos a se revocavit
[illegible] venientes ad se benigne suscepit penitentibus indulsit
perseverantes custodivit. Stantes tenuit. Lapsos erexit in
malas delectationes in amaritudinem convertit. Et rursus salubriter amari
catis consolationes suas tribuit post morantem tribulatione purgatis
quietem prestitit et pacem restituit qui non peccantibus umquam defuit ut
corrigeret nec iustis ut custodiret. Recogitemus quantum bona
fecit nobis non rogantibus non desiderantibus immo recusantibus
a quot multa peccata dimisit nobis et a quantis periculis liberavit nos
liberator deus quam magna dignatio pietatis fuit quod ingratos et
in multis contemptores tam multis peccatis custodivit nos dei
gratia in que potuimus cadere sicut in alia multa cecidimus
Ideo certe sicut nullum est monitum quo non utamur vel.

fruam dei pietate et mia / sic nullus debet esse momentum quo eum putet non habeamus in memoria . . . de mundicia cordis et libertate animi.

Sequitur ut eum a quo tanta beneficia accepimus toto corde diligamus hoc est toti affectione tota cogitatione / sic affectione. Sit cor rectum / ut ei per omnia placeat deus. Sit rectum rectitudine intentionis exclusione perverse cogitationis assiduitate contemplationis. Sit paratum sequi voluntatem dei / in quamque partem inclinare eam cognoverit. Sit sursum ad sola divina / et celestia contemplanda / et desideranda. Sit purum ut nichil morari intra se paciatur nec modicum quidem offendiculum nec tolerabile reputet aut in consciencia sua aut in aliena. Sit dulce dulci remissione. Suavi admonitione. Benigna reprehensione. Moderata correctione. Sit mundum ut totius immunditie spurcitias respuens cogitationum sic operationum peccata deploret defleat pro sua miseria et aliena lugeat non solum sua delicta sed et aliena. Compungatur pro malis que commisit et bonis que neglexerit. Animus vero sit liber a mundi sollicitudinibus / a carnis voluptatibus / a pravis cogitationibus / ut possit cum voluerit aut sibi intendere aut utilitati fratrum ministrare / aut in contemplatione celestium requiescere. Sit firmus ut nulla repentina perturbatione concutiatur. Non capiatur illecebris Non frangantur molestiis nulla ira / Nulla impaciencia pacem quietem que animi turbare possit quoniam xpistus pax est et in pace requiescit. Pacis amator est et in perturbato animo habitare non potest. Sit consumatus in dei dillectione hoc est diligere deum Illi occupare animum concipere fruende visionis eius affectum habere peccati odium. Mundi contemptum dilligere proximum quem ipse censuit dilligendum : . de rectitudine spiritus et devotione mentis.

Spiritus autem sit rectus ab omnibus terrenis et presentibus prorsus aversus / et deo inseparabiliter unctus et unitus. Pia devotione descendat et visitet supernas sedes et multas que in domo patris sunt mansiones humiliter se prosternens ante thronum dei et agni curat per plateas superne syon / audiat illos melos angelorum / et reverentia supplicet cunctis ordinibus beatorum spirituum / singulis per se cum sunt omnibus se commendans. Talitatem non gratiam non meretur accipere animus qui in sua cogitatione diu exercitatus et plene eruditus non est frustra enim cordis oculum erigit ad videndum deum qui nondum ydoneus est ad videndum se ipsum Prius enim est ut cognoscas invisibilia

ſpũs tui q̃ poſſis eē ydoneus ad cognoſcenda inuiſibilia
dei. Et ſi mō nō potes cognoſcẽ te nō p̄ſumas a p̄hendẽ
ea q̃ ſūt ſup̄ te. P̄cipuū ꝯ principale ſpeculum ē ad ui
dendū dm̄ aīus rōnal' inueniens ſeipʒ. Si eīʒ inuiſi
bilia dei p ea que fc̃a ſt̄ intellecta ꝯſpiciunt̄ ubi q̃ſo q̃
in eiꝰ ymagine cognitiōis eius. ueſtigia exp̄ſſius im
p̄ſſa rep̄iunt̄. Terg'at g̊ ſpeculū ſuuʒ mūdet ſpm̄ ſuum
q̃ſq̃s ſit uidere deuʒ ſuū. Bt̄i mūdo corde q̃m ipi deuʒ
uidebūt. Hoc ſpeculuʒ uerus penitēs nō ceſſat quotidie
inſpicẽ t'gẽ tenẽ ꝯ cuſtodire. Inſpicẽ ſi aliqd in eo rep̄i
at qd̄ deo diſpliceat. Tergẽ nō ſolū pccā actionū uerū ꝯ co
gitationuʒ ut nich i eo remaneat qd̄ dm̄ offendat. Te
nẽ ne corruens t're p amorẽ i hereat ꝯ ne in aliūʒ cogi
tationū puluē ſordeſcat. cuſtodire ut ille cuiꝰ tabnaculū
ē ꝯ hoībꝰ cuiꝰ delicie ſunt eē ꝯ filijs hominū qui ad hoſ
tiū ſtat ꝯ pulſat q̊cūqʒ hora intrare uoluit receptaculuʒ
mūduʒ inueniatur. Deus eīʒ q̃ mūdicie amatus eſt cor
polutū hitare nō pōt. Exterſo g̊ ſpeculo ꝯ diu diligenter
inſpecto incipit ei q̃daʒ diuini luminis claritas inter
lucẽ et imēſus q̃daʒ iſolite uiſionis radius oculis cordis
apparẽ et huius luminis uiſione aīus iflamatꝰ incipit
mūda cordis acie ſupna ꝯ intima cōſpicẽ deū diligẽ deo in
herere ꝯcta que ad ſunt ꝯ ꝯſiderat. Cunctis ſuis affectio
nibꝰ enūtiat ꝯ totus ſoli icubit amori ſciens ſolū illuʒ
eē btūʒ qui deū amat. Poro ad tantaʒ gr̃aʒ nūq̃ʒ mens
p tingit p ſpam induſtriaʒ dei donū ē hoc nō hoīs meritū
Sʒ abſqʒ dubio talem ac tantam gr̃aʒ ille accepit qui
d'ſit curā ſecli ꝯ agit curaʒ ſui ſtudet ſe frequenter cogi-
tare ꝯ diligent' cognoſcẽ qd̄ ipe eſt. Redi g̊ ad cor tuū
ꝯ diligenter diſcute te ipm̄. Cōſidera unū uenis quo
tendis quō uiuis quid agis quid amittis q̃ꝰtū q̊tidie
pficis uł quātuʒ d'ficis quibꝰ cogitationibꝰ magis incur
ſaris qbꝰ affectionibꝰ magis i curſaris tangaris uł quibꝰ
temptationū machinis a maligno ſpū acrius impugnaris
Cū totū iterioris exterioris qʒ hoīs ſtatū ꝯ hitūʒ in quā
tuʒ poſſibile ē plene cognouis ꝯ nō ſoluʒ qualis ſis uerʒ
ꝯ q̃lis eē debueris d' cognitione tui poteris ſublevari ad
ꝯtemplationẽ dei. Quātuʒ naqʒ q̊tidie in cognitione tui
pficis tantū ad altiora ſemp tendis. Si iā aſcendiſti ſam
ad cor tuū rediſti nec hoc ſufficiat tibi diſce ibi hitare.

et mansionē facē ꝛ q̄ liōq; mentis uagatione i de ab stractꝰ
fueris illuc semp redire festina. Absq; dubio p multum
usum qui q; tibi uertetur in oblectamētū in tantū q ab
sq; ulla laboris difficultate possis ibi asiduus ēē / qn ymo
pena tibi potiꝰ sit alibi q̄ ibi morā aliquā facē. Si ergo
p sensꝰ is ꝯsideria tua ccā exteriores ꝺlectationes affici
ꝛ cogitationes tuas in eis iugiter occupari cū mag̃ sol
licitudine ꝯpelle eas / nec p uitas ad cor intrare / s; redi
ad cor tuū ꝛ ibi intrare ꝛ hitare oī modo stude. Mens
eni; que se ad sui ꝯsidꝫatinē nō sbleuat s; ad pluaria.
ꝺsideria spargitur ꝛ uariis cogitationibꝰ huc illuc q;
distendit nō pot se ipaz i unū colligē q2 nūdū uoluit ad
se ipaz intrare s; ad hūc i ymo ē cogitatione ꝛ ꝯūsatio
ne / idq; nō pot ad ea q̄ sup̃ eaz st̄ prima contēplationis
euolare. Discat ḡ dispsiones cordis cōgregare assu
escat i in terius suis i morari. Studeat euagati euaga
tiones mtis restringē et exteriora oīo oblauisci. Discat
sola interiora amare bona ꝛ illa frequtiꝰ cogitare / qui
ad celestiū cōtēplationē hanelat / q in diuinoꝝ noticiā
suspirat. Cūq; se diligēter attenderit ꝛ diiudicauerit que
fuerit. Cū tādem i uenerit qualis sit restat ut reue
latione diuina cognoscat qualis ēē debeat / quale mētis
hedificiū deo pparare oporteat. Qui ita euagationes
mentis i unū colligit / et ōnis cordis motus in ymo.
eternitatis ꝺsiderio fugit / p fecto iā ad cor suū redijt ꝛ iaz
ibi libent̄ moratur ac mirabiliter ꝺlectatur / ꝛ ꝯ se ipm
p gaudio iā cape nō possit sup̃ se ipm ducitur ꝛ p ex
cessuz mentis i; suma eleuatur / atq; ita p se ip; sup̃
semetipm p cognitione sui ad cogñcionē dī ascendat.
ut discat solū deū amare ꝛ ipm ūdsimenter cogitaē
et i eo ꝺlectabiliter requiescere.

De violētia ꝛ dulcedine diuini amoris.

Cum sic xp̄i amor totū absorbuerit affectū hoīs / ut
negligens ꝛ im̃memor sui nō ñ yhūz xp̄m et
ea que st̄ yhū xp̄i sentiat tūc ꝺmū ut arbitror p fecta
ē in caritas. Huic itaq; sic affectꝰ ꝛ nō est onerosa
paupertas. Iste nō sentit i iurias. Ridet obpbria. Contē
nit dāna. Mortez lucrū ꝺputat / imo nec mori se pu
tat cū magis ꝺ morte ad uitaz trāsire se sciat. Qz
sic amor dī ligatuz tenet nec ad modicū qtez exire.

exterius ualet ſʒ interius ualet in eius deſiderio flagrat
tanto amplius quanto familiarius ei eo uehementius quo ſre
quencius. Qui ſic in amore dei iugiter delectatur freque
ter mentis exceſſus patitur frequenter ab omnibus preteritis ac terre
nis raptus coram deo preſentatur et dum pulcritudinem eius
conſiderat magnitudinem pulcritudinis eius attonitus in eius
admiratione ſuſpenditur. Miratur regis gloriam regni ma
gnificentiam ſuperne ciuitatis nobilitatem et felicitatem
ciuium contemplatur glorie decorem dei bonitatem interne ſuaui
tatis dulcedinem et tranquillitatem eterne quietis Meditatur
patris potentiam filij ſapientiam. Spiritus ſancti benignitatem et ange
lice nature beatitudinem delectatur de deo in deum deum eius
pietatem miratur miratur et decorem contemplatur. Quam
iocundum ſi non eſſet tam modicum. Raptim rapitur et dum ſola
celeſtia contemplatur contemplando iocundatur ſʒ cum ibi diu
tius ſtare conatur ſubito labitur rediens ad ſe nulli poteſt
enarrare quod uidit ſuper ſe ſʒ agnitione ablectus ſuauitatis
guſtare dulcedinis ſuauitatem et illam celeſtem infuſionem
leticie ſpiritualis intra ſemet ipſum miratur et reuoluit. et in corde
ſuo tacita mente in corpore lucis claritatem et intime ſacieta
tis ſaporem et illud interne quietis ſecretum et ſumme tranq
litatis archanum in huius contemplatione mens delectabiliter *contempl qʒ dulced*
liter afficitur et delectat mirabiliter delectatur uolet ergo et non de
ficiat uolet donec ante regem glorie perueniat. Ibique plo
ret et ſuſpiret. Macteret qʒ ſe in lacrimis deprecetur ueniam
poſtulet graciam non tamen inde recedat quouſque deum quem in dum minu
offenderat placatum ſentiat et ab eo conſolationem recipiat :

De ratione in diuine contemplationis archanis illuminata

Dum quia ratio per mentis exceſſum in contemplationem
ſublimium ſublevata / et in diuine contemplationis archanum
rapta / atque ibi illuminata : ad cognitionem ueritatis in
flammata / ad deſiderium bonitatis / omnes illicitas uoluntatis
affectiones : et uagas memorie cogitationes : cordis diſperſio
nes : animi fluctuationes : ſpiritus euagationes : et mentis diſtractiones
in unum colligit atque in illo felicitatis fonte totum ſuum deſide
rium figit. Locum ſuperiorem / ideo ſemper obtineat nullus qʒ motus
aduerſus eam ſit rebellis ſʒ omnia ei obtemperent ſic et ipſa
obtemperat deo. Si uero aliquem motum ad id quod non debet uel
quo non debet moueri ſenſerit non conſentiat ſʒ illico reſiſtat
Nam ſolus conſenſus reos nos facit. Et ſi aliquid impediat :

ne opa ſb

ne opa ſubſequant᷑. Tunc aīa mori dr̄ ꝯ ipā ratio ad peccm̄ per
ꝯſēſuꝫ curuatur. Septimū ē. Aīa que peccauit ipa morietur. Re
ſiſtat g° ne moriatur pugnet ⁊ coronet᷑. Moleſta lucta ſed
ꝫ fructuoſa qꝛ ſi ħ̄t penā ad-habet coronā. Nō nocet ſen
ſus ubi non ē ꝯſenſus. Imo qd̄ reſiſtente ſangat uicētem
coronat. Sic numerū ſic hedificatur bona ꝯſcia eſt que pecca — Bona ꝯſcia
pterita punit et punienda cōmittē refugit q ſi peccm̄ ſenti
at nō ꝯſentit quaꝫ ſi cogitatō iquīat ratiō lauat. Recta
ꝯſcīa ē cui peccm̄ ſuuꝫ diſplicet ⁊ alieno nō ꝯſentit nec pp
ter peccōrē dimittit nec eius peccm̄ diſſimulat ⁊ cū cor
ripit nō inſultat. Trāqlla ē quia oīb; eſt dulcis ⁊ nul
li grauis. uteus amico ad grām: inimico ad pacientiaꝫ
cūctis ad bniuolentiam ⁊ qbus pot al ad bnificentiam
talibꝰ domꝰ aīe hedificatur. Quod ſi forte ut fieri ſolet
fur aduenerit qui nō uenit niſi ut furet ⁊ mactet ⁊ per
dat. Si inq fur uenerit. i. ul' cordis elatio itrīnſecus
oriens. ul' appetitus hūane laudis extrīſecus adueniēs
ſeu aliqua qualibet peſtis que cōmīſſā machinetur per
forē tūc ira quaſi canis: theſaurū cuſtodiens: euigilet
latret, mordeat, ⁊ ingulet irruens in hoſtes. Nemini peccati
nullū intrare p̄mittat ſꝫ clamet et excitet inhabitan
tes ad arma. capeſcenda. Unāqꝫ uitiū ſiue clam ſiue
ſiue palaꝫ nocē tentauit pcul illud arceat ut ſit ſcuā
cōſcia. Secura ē qñ accuſationeꝫ nō patiat ul' pro
torpore boni ul' p preſūptione mali. Mūda ē et bn̄
ſibi ꝯſcia ꝯ nec d̄ pterito iuſte accuſatur n̄ d̄ pſenti
iniuſte delectatur. Pura ē cui ds nec ſua peccā imputat
qꝛ nō fec̄ n̄ aliena qꝛ nō apbauit n̄ negligentiaꝫ qꝛ non
tacuit nec ſupbiaꝫ qꝛ in hūilitate pmanſit. De

qrentibꝫ ſciam ⁊ nō ꝯſciam.

Multi querūt ſciāꝫ, pauci nō ꝯſciam. Si nō tāto
ſtudio ⁊ ſolicitudine quererētur ꝯſcia qnto querit
ſecularis ⁊ uana ſcia ⁊ citius apphenderet᷑ et utilius re
tineretur. Cogitare d̄ cōſcia, ſenſus eſt cōſummatus ⁊ qui
cuſtodit illaꝫ ſep erit ſecurꝰ. Salua reuerentia ſapientie
utilius eſt currere ad ꝯſciaꝫ qm̄ ad ſapiaꝫ niſi ſapiētia
ſit que hedificet ꝯſciaꝫ. Tunc eīꝫ ſe intelligit aīa tunc
illuſtratur. ꝯſcia tunc impletur cor ſcia eiꝫ nīſe deū et
in deo mutua reuolutiōe ſe ipām recepit ymago creata
Creatrix ymago ⁊ ī imagine creata nichil aliud ē niſi

sapientia in aia nisi gloria in 9scia nisi sanctificatio in archa
D. quã ineffabilis est pietas dei que tantaz maiestatem in
clinat ad tantaz humilitatez q creauit nos creatur in nob
? q̄ paru̅ eē nos deuz parē hr̄e uult ? nos et fieri sibi
matrem. Quicu̅q3 inquit fecerit uoluntatem pris mei qui in
celis est ipe meus frater ? soror ? mater est. Frater obedien
do. Mater generando. Frater p hereditatis participationem.
Mat̄ p aliorz instructionez. O fidelis aiã expande sinus
dilatata affectus ne angustieris in uisceribus tuis 9cipe quē
totus orbis nō potuit 9phendere donec uirgo bta illuz fide
concepit. Fide naq3 xp̄s 9cipitur. uerbi pdicatione in
satur. deuotione nutritur. Amore tenetur. Sit g° 9sciã pura ut
deū conducat ad hospitiuz suuz. Sit soliata. ceca fidele obsequi
um ne tanta maiestas recuset cordis gmini. Sit deuota
ut soli deo placeat soli deo intendat nec recedat ab eo.
Talis 9sciã letificat aiaz exibet deo gratiam ? hoib9 ? an
gelis reuerentiam ? sibi met placita ? grata existit.
Consciã ē cordis sciã q duplicat intelligatur. Vz ul illa q se
nouit p se ul illa que pter se ? alia nouit ex se. Cor eni̅
q se nouit sua 9sciã ? mēta alia qu̅ nouit se appellatur 9sciã
qn pter se alia noiat̄ sciã. Consciã bona titulus religio
nis templū salomois. Ager bndictiois. Ortus deliciarum.
Aureū reclinatorium. Gaudiuz anglor. Archa federis. The
saurus regis. Aula dei. Habitaculuz spūs sc̄i lib signatus
? clausus ? i die iudicij apiendus. Nichil ē iocūdius.
Nich tuci9. Nich ditius bona 9sciã. Premat corpus. Tra
hat mūd9. Terreat diabolus et illa secura erit cū corpus
morietur. Secura 9 aiã coram deo putabr̄. Secura 9 in
die iudicij utrūq3 añ tribunal terrificuz iusti iudicis
statuet̄. futuri. btitudis nō ē utilius remediuz n̄ cāus
testimoniū bona 9sciã. Mūdus oī uolubilitate circū
rotetur. ploret. Rideat. Pereat. Irascat. nūqm̄ marcessit
bona 9sciã. Subiciatur corpus in pena ieiunijs macere
tur. Verberibus laniet̄. Eculeo distendatur. Gladio trunca
detur. Cunctis supplicio afligat̄ ? secura erit 9sciã. In spe
culo 9scie status exterioris ? iterioris hois cognoscatur.
Aiã eiz nō nouit seq sine speculo ē speculuz mūdum
clarū ? puz decus religiois est bona 9sciã. Sic eiz
mulier que uiro suo amico suo placē desiderat in
tuitu speculi ymaginem oppositaz reddentis decorem

a pulcritudinez sue faciei cōponit sic aīa in quibꝫ a ueritate
discedat uel in qbꝫ uestigia caritatis ymaginis recipiat in
cōsciā legit a itelligit. Non in merito cōsciaz speculo cōpara
uimꝰ qm in ea tamq̄ in speculo rationis oculus q̄ tam decens
q̄ q̄ indecens ē in se claro affectu apphendē potest.

Quod cū magna custodia tenendū ē cor.

Cum omnis tamqꝫ nō cognoscitur nisi in cōsciā nec ue
nitur ad bonam cōsciaz nisi p cordis custodiam. Cor
eīz suo arbitrio dimissuz aut ad uitaz se utit aut ad mortem
Velle namqꝫ peccare maluz ē peccare peius. In peccato pseuerare
pessimuz. Nolle penitere mortale. Aliquid g̃ cor cogitatat
q̄ ad utilitatez suam uel pximoꝝ quodam modo non ptineat re
spuendū ē. De diuisis g̃ mūdi ptibꝫ quibꝫ cor uaguz a pfunduz
uane occupatur ad se ipm redeat a se ipm discutiat. Cumqꝫ in
uenerit culpam nunq̄ alias nisi in se repiet. Repta aūt
culpa a pene causa se ipm puniendo se ante se statuat a tamq̄
q̄ aliū se ipm iudicet se equidem culpatuz cū se afflictum
reum ante se ad pietatem reuersum pponat se ante se deternat
quid a se faciendū sit de se iuste infligat in iusto iusta flage
lla. Loquatur a sic sibi q̄r pacem dn̄i isti apd dm̄ deum tuuz
belluz incurristi apud teipm fassuram pateris q̄ tu a te ipo
cōtempneris quia pactuz pacis rupisti. Vis q̄d nō uis a nō
uis q̄ uis a te ipo cōdempnateris. Nolenda uis uolend̄ nō uis
Ecce de ore tuo te iudico sz ue neq̄. Affligo itaqꝫ te a statuam te
cō faciem tuam ut aspicias turpitudinez tuā ut respicias stul
ticiam tuam. Sic ēī in ipsis suis ad se ipz cōuertitur cor a sistit
cor ad cor. Vis est q̄ sic d' cord' opatur et retinet cor fluxum
a uanuz ne p fluat in abissum exterminij. Vis ista seu uiolen
tia rapit regnuz celoꝝ. Regnū celoꝝ in quit dn̄s uim pati
tur a uiolenti rapiūt illud. Nō ne regnuz possidet q̄ cor suū
possidet. Nō regnat qui in corde deditus ẜuitutibꝫ uiciorꝫ
pstat urbibus et turbis pploꝝ. Solus is regnat qui de po
sito cordis in pio legibus rōnis ordinat totam familiam
motuū interioꝝ a exterioꝝ. Si insurgit rabies leonina pu
nitur p patiam. Si petulantia porci p abstinentiaz. Si fero-
citas apri p mansuetudinez. Si supbia unicornis p humilitatez

Quod nulla ē librior ars illa q̄ tenet cor.

Nam inuenitur ante i ceteras artes libales ars ista p
alys libalis qua teneatur cor q̄ oī mobili mobilius est.

quod omni lubrico lubricosius est. Mobilitate enim naturali instabi-
le vel in puncto fixum recusat consistere. Anima vita in motu est et motus
est ei vita. Movet molam totius corporis humani tantulus in
corde iste vitalis motus et qua coherceat arte ut alia movens
ipse non moveatur. Forte mola asinaria si ad collum suspendatur
non moveretur primo multo magis cum mola concitaretur. Agendum
itaque cum eo est ut circueat terram et perambulet eam. Si forte velo-
ciorem et mobiliorem se venire querat si super terram similem sui non
invenerit et circueat et rotis currum dei a cursum suum
admoveat. Quod tunc faciet ad illos qui ambulant super pennas
ventorum forte et cum illis contendere poterit. An cum illa virtute
curret que attingit a fine usque finem fortiter et disponit omnia
suaviter. An et illam apprehendet de qua dicitur. Mobilior est
omnibus mobilibus sapientia saltem cum viderit tam spatiosis saltibus transilientem
suam potentiam creatori suo subsistat et diminuat alas suas retinens
se habens deficere comparationis secum ad se colligens et cohibens
non transgrediatur terminos suos. Sic enim facta animalia sicut in
visione que ezechieli monstrata est fieret vox super firmamentum
tum quod imminebat capiti eorum stabant et submittebant alas
suas. Quod plane sciunt faciunt cum perlustrati operibus et mirabilibus
dei super intelligibilibus absconditis misteriis nichil se scire deprehen-
dunt sed momento statere omnia opera sua appendunt. Tunc se non a se com-
moveri intelligunt quia per se inmobile permaneret nisi qui omnia mo-
vet illud quasi in tractoria moveret. Minuatur ergo adeo cognoscens
motum suum iam non usurpet ut proprium sed ut comodatum. Ad vo-
luntatem autem comodantis comodatarius uti debet comodato
aliogin furtum facit in re comodata. Cum ergo te movit deus
vel moveri voluerit. O cor humanum movearis aliter non
movearis quia non est moveri sed commoveri sed qui te movet
deus cum admonet admonet autem sic. Vane occuparis.
O cor sapiens et omni progenitura excellens in his que vani-
tates vanitatum sunt. Non te decet his subesse sed preesse
te indigent ista ut melius et comodius subsistant tu his ad
beatitudinem non indiges neque ad inmortalitatem. Viaticum
quod viatico tuo preparavit in via sed si ad mensuram suma-
tur non ad superfluitatem. Et superfluitate ciborum quidem in fun-
ditur vinita et in ventris nimiam effusionem resolvitur ita
ut ex refectione deficiant. Si corpus regulas tuum o prin-
215 ceps et dominus corporis regulas necessitatis excessit et ad bar-
atrum concupiscentiarum aperuit lacum per demonis sibi effodit in hos-

seu comodatum

pñó reparatoris et de remedio quo pat exitum et de vechicu
lo naufragium. Quid p inde. Superfluum tollit necessarium aufer
superflua nulli deerunt necessaria quia de superfluenti copia aliorum
nascitur valde aliorum egra inopia. Quum est male acta
corrigẽ. Tum in ordine et offitio familiam membrorum corporis
a aĩe motum disponẽ. Cum singulorum negotia secundum competentiam
assignare. Non sit in regno corporis tui qui leges et iura institutorum
tuorum impune prevaricet. Non oculus Non manus Non pes. Non auris
Non guttur. Quod si de ignobilioribus et ceteris dicam membris
si vel attentare rebellionem presumpserit lapidibus obruantur
iaculis increpationum confodiantur et noverit regem salomonem se
dere super nullam regis. i. super sensualitatem corporis. Quod vel
si pudibunda illa que vellato semper nõie appellantur a pudi
cis et castis labiis si motu inordinato rem publicam infesta
verit ante abscidantur non ferro sed in ieiunio non de truncatione
sed mortificatione. Utinam inquit apostolus abscindantur qui vos con
turbant his persuasionibus cor infrenatum in principe pectus cursum suum
rapiens teneri pote ut sit bona conscientia. Bona est si habeat in corde
puritatem in ore veritatem in actione rectitudinem per his namque
merebitur trinitatis visionem. O beata visio in qua sicut deus erit no
tus atque conspicuus ut videatur a singulis nobis videatur
in se ipso. videatur in celo novo et in terra nova atque in omni
que fuerit tunc creatura. De libro conscientie et quomodo
cor regendum est.

Humana conscientia est domini vinea quam excolere debet
peccatorum confessio et cordis satisfactio et exibitio bonorum
operum et custodia cordis. Unicuique est liber sua conscientia et ad hunc
librum discutiendum et emendandum omnes alii inventi sunt. Alia
cum de seculo tam egreditur nullum alium preter librum conscientie sue
secum portare poterit et in illo cognoscet quo debeat recipere
Ex his que scripta sunt vel erunt in libris nostris iudicabimur
Ergo scribi debent secundum exemplar libri vite et si scripti non sunt
saltem corrigendi sunt. Conferamus itaque libros nostros cum
libro vite et si quid aliter habuerint corrigantur ne in ultima
alia collatione siquod quippiam aliter inventum fuerit habentes abi
ciantur. Beatus homo qui in se potest cognoscere et despicere probare. Nam
qui sibi displicet deo placet et qui sibi vilis est deo carus est. Mul
te sunt scientie bonarum sed melior nulla est melior est illa
que cognoscit se ipsum. Quam ob rem redeam ad cor meum et ibi stare
assuescam ut totam vitam meam possim discutere et me ipsum.

cognoscē. Omīs miſerias meas corā deo effundā ſi forte illa .
magna ſua pietas moueat eū. Confitebor ei peccā mea .
cui oīa nuda ſunt ⁊ aperta. quē fallere nō poſſū q2 ſapiā
eſt nō effugē q2 ubiq2 ē. Audi ḡo piiſſime d's ↄfeſſionē meā
⁊ reſpice ad pietatē tuā et fac mecū ſ'm miſ'iā tuā. Audi
quā ſepe d' memoria mea te expulit ſtrepens turba plu
rima cogitationū q̄ uelut plebes ad aliquod ſpectaculū
ſolent effluē cor meū: Dū orare ul' cantare in monaſte
rio uolo neſcio cuiuſmodi ſtulta cogitatio cor meū rapit et .
ducit p diuerſa loca. Cū q2 illud ad me reuoco tenere nō .
poſſū ſ3 illud illico elabit' et huc illuc q3 diſp'git' ⁊ p īnu
mera effundit'. Ideo crebra ſtrepitus cupiditatū illecebra
et uanitatū effuſio ita cor meū occupant ut qd' uitare ſtu
deam hec cogitē ⁊ aīo q3 reuoluā. Non ē eſt in poteſtate
mea cor meū ⁊ cogitationes mee q̄ ex ip̄ius ſo effuſe mē
tem meā aīū q3 ↄfundūt atq3 alio trahunt q̄ ꝑpoſueram
ad ſcl'aria reuocāt. Mundana īſerūt voluntaria inge
rūt illecebroſa conteſunt. Ipſoq3 in t'pe q̊ leuare mētē
meam ad te paro manib3 cogitationib3 in f'ius ad terra .
plerūq3 deicior. Huiuſmodi per ſtrepentium cogitationū tum
ultus a corde quottidie amouē uolo ⁊ nō ualeo ſ3 uiſa
⁊ audita dicta ⁊ facta ad memoriā reuocāt et in ea cū
maḡa īportunitate p ſtrepunt. Cogitanda cogito. Cogita
ta recogito ⁊ eadem iter' replicare nō ceſſo. Et cum diu
mul'tumq3 q quod potero cogitauero ſine cogitationibus eē
nō poſſū ſ3 intrāt et exeūt atq3 alie alias īntroducunt ⁊
excludūt. Hec intus ſuſtineo plerūq3 tam ↄſentio cū per
ea que uidi ul' feci ſine utilitate. abſq3 oī diſcretione ⁊
uaga mente diſcurro. Ita mens mea ſemp uaga et uelut
ebria p diuerſa diſtrahit'. Grauiter pecco cum cor meum
derelinquo. Quā grauis iactura ē q̄ p negligentiam ſit uim
patior cū illud me deſerit. Confirma cor meū d's qui cū ſtare in
ſemetipo nititur a ſemetipo aliquo modo ⁊ neſciendo dilabitur
Ita peccandi ↄſuetudine ⁊ cū neſcio pecco ⁊ cor meū cor .
ruptū p īfinita deducit' ⁊ ī mul'ta deſideria diuiditur. In nocte
uō cū dormire uolo mul'tar rer' ymagines ⁊ fantaſias cla
uſis oculis uideo caſq3 inuitus tollero quātoq3 ab eis acrē
ius nitor abſtrahere tanto amplius ille ſe m' ingerūt et
moleſtiis turpiū cogitationū cor meū maculant. Inde
ē q̄ ſepe m' nocuit nocuit mortifera delectatio que ex

recordatione preteritorum criminum nasci solet sed maxime ex
recordatione libidinis. hec enim pestis quanto ceteris viciis est in
familiarior eo ad nocendum proclivior et ad repellendum diffici
lior. Nam cum eam repellere volo violenter in se ingerit et blandiens
ociosa displicendo placens et placendo displicens carnis.
libidinem numquam fugere potui sed semper me sequitur et cum aliqua
delectationis cogitatione vel visus intentione ne comprehendere
potest non diebus neque noctibus quiescere sinit. Subtiliter intrat
et mentem occupat et nisi subito repellatur allicit et incendit
et quasi virus pestilentie per totum corpus paulatim se diffundit
Cogitationes pravas multiplicat. Affectiones malas generat
Delectatione illicita mentem afficit. Ad consensum pravitatis
animum flectit omnes que cum virtutes corrumpit. Hac peste cum
teneor die nocte ab illa vix possum quoniam stimulos eius confiteri
cum nescio aut erubesco tam subtiles et turpes sunt. Reve
ra difficile est libidinis incendia extinguere. Impubes stim
ulat Iuvenes inflammat viros enervat. Senes et decrepitos
fatigat non aspernatur tuguria. Non reveretur palatia. Vt so
la tenebria figiat. Adiuva me domine deus ut huic tam pesti
fero vicio resistere possim. Scio enim quod quod resistentem fatigat
vincentem coronat. Scio quod quamdiu si mentem meam in cogitatione
immunda polluero tibi qui munditie amator es placere non
valeo. De cogitatione amara et illicita.

Omnem mundum eam in me deus quando non solum vana co
gitatio illud occupat et turpis inquinat verum et ama
ra discipat. Sepe namque aliquando in iniuria commotus densis cogitatio
num tumultibus in corde premor. hic idem solicitus et certus occ
asionem vindicte de accepta iniuria rimor. Consilia multi
plico et nichil aliud nisi iurgia que desunt in corde pago. presentes
non video absentibus contradico. Intra memetipsum con
tumelias profero et recipio receptis anti durius reddo
Numquam quod obiciet nullus adsit rixas in corde compono. Insidias
invento considero et quod contra vingi monere possunt penso
Requiro quod reddere et cum rem nullam teneam vacuus litiga
tor elaboro. Sicque diem in ocium noctem non in cogitationem
viso. Torpeo ab utili opere quando fatigor ab illicita cogitatio
ne. Ita mens intus pugnat cum mihi nemo repugnat. Non
numquam non quod egi in corpore hec postmodum importuna cogitatione
viso. Verum mente et multociens gravius torqueor in recordatione quam prius
captus fueram in operis perpetratione. Sepe et ea que numquam feci.

31

nec in uoluntate habui ita recogito qui peniteat me illa non
fecisse. Ab occultis meis munda quoniam cum michi exterius ago
intus grauiter pecco. In corde eius suo conpicta que uidi et feci id
temporalium rerum tumultus in corde uersare non cesso et conuaco
in cogitatione eius comedo cum ieiuno. Loquor cum taceo. Irascor
cor et tranquillus sum. Corpus requiescit et animus huc illuc que discurrit
Ita uitam istam sine culpa transire non potui nec hec que lauda
biliter uixi sine aliquo reatu est si remota pietate discutiatur
De necessitatibus meis erue me. Crebro namque dum necessi
tati debita reddere studeo uitio uoluptatis confuso sub ue
lamine necessitatis cado in laqueum uoluptatis. Sepissime
namque comedi et bibi non ad necessitatem sed ad uoluptatem.
et quod necessitati satis erat uoluptati parum erat. Cogitaui
et de cibo et potu quod non debui. Cogitando de eis epulas tota
die ruminabam. Cum tegendis membris uestimenta quero
non solum que tegant sed que extollant expecto. Et contra frigoris tor
porem non solum quero que muniant per pinguedinem sed que mulceant
et per mollitiem. Non solum que tactum per mollitiem mulceant sed que
per colorem oculos seducant. Cum per aliquam necessitatem licentiam
loquendi alicui bonum locutus sum non solum de necessariis uer
um de non necessariis et de his que ad me non pertinebant et
de quibus licentiam non habebam. In mensa in colloquiis bonum tm
ubi locutus sum uerba uana risum apta uerba otiosa et inutilia
Uerbositati confluens et detractioni studens os meum in detractione
et detractatione inquinaui. Lingua mea et omni fallacia plena
est et nocuit mihi plusque omnia membra. Nam ea que uidi uel a
audiui numquam eo modo quo dicta uel facta sunt referre
possum sed alia afirmo pro aliis et sepe multa interfero
superflua atque ita uel nimium laudando uel nimium uitupan
do inordinate et indesciplinate refero quotiens loquor. In
terius guttur insaciabile ardet in ingluuie. Gula diuersis
saporibus satiari non potest. Cor parum dolore et malitia ple
num per puram confessionem purgare numquam potui. Manus
ad opus prauum fuerunt apte ad operandum bonum pigre.
Stomacus et intestina nimio cibo et potu sepe sunt disten
ta et ideo dolore sunt plena. Nam unde gula delectatur in
de uenter inflatur et corpus infirmatur et sepe mors sequitur. et
Per gule delectationem cucurri in uentris ingluuie. Unde debui
parare salutem inde contraxi nimium comedendo perniciem
Pedes me uelocius portauerunt ad aliquam curiositatem

speculandam quā ad ceca. Oculi iniquo intuitu me p'uerte-
runt omnēz qz motuz corporis mei ad imūda desideria traxe-
runt. Aures tactus aptū uerbis ociosis et uanis qd' sens' Delec-
tatus ē odoratus uanis odoribus. Gustus diuersaz rerū diuer-
sis saporib9. Nec nō singuli alij sensus his et illis in rta
quoqz suis ferebat appetitus. Itaqz deus me9 in oib9 me-
bris meis naē modū excessi. Oīa mēbra mea ī ratioē
facta inimico meo d' me diuīn tradidere cū morte fed9
inere pactuz pepigere cū iferno. ... De ɔsciā
mea erit iudex nr̄ ī die iudicij.

ERipe me dñe ab hoīe malo .i. a me ipso aquo recedere nō
possuz. Nā quocūqz me ɔuerto uitia mea me sequitur et q̄
cūqz uado ɔsciā mea nō mea nō me deserit s; pius adsistit
et quod feci fauo scribit. Ideo q'uis humana subterfugiaz iudi-
cia iudiciū ppe ɔsciē fugē nō ualeo. Et si hoib9 celo quod
egi sim tm̄ q̄ nouit malū qd' gessi celare nequo ppe reatus
ɔsciē nō me requiescere sinit. Et d' die ī diez uehemēt' me
torquet d' die iudicij uehementi9 me terret. Nā in die illa
cū dñs ad iudiciuz uenerit vni9 cuiusqz culpa ante
oculos reducet' atqz ita cogente ɔsciā. Vn9quisqz erit
accusator et iudex suus. ppterea statuaz me ante me et iu-
dicabo me ip̄z ut illd' extremū et tremendū d' iudiciuz
euadere possiz. Damnat me ɔsciā mea q̄uis diuinuz iu-
diciū nūdūz me damnet. Accusat me d' homicidio qd'
siope nō fecī uoluntate tn̄ ac d'siderio sepe pegi. Accu-
sat me d' adulterio et ceterē modo reuideo. Accusat de
iuidia ɔfiteor et ego quī inuidia sepissime cor meū
lamauit p iuidiaz nāqz inuentiū scē merita mea
fecī i iudicio pecca. Naz bona que ab eis fieri uel dici
audiebā mea oio nō credebaz et pas qz res bn̄ gestas in
maluz male i(n)terpretando credebaz. Omne maluz qd' de
illis mendax fama iactitabat stati tanqz si uidissez c̄
debam. Omnia mala meis emulis fingebam et ex pro
fectu eoz d'ficiebaz. Honor ū alia intra me abscondebaz
p ficietib9 in uidebaz peccātib9 in uidebā fauebam. De
malis eoz. Gaudebaz et de p fcib9 lugebam. Gratiam
inimici eius ardebā i hac malitiaz mei peccatoris de
phendi. timebaz. Sēp eraz et amarus et nūqz certus
et ita amic9 erā diaboli et inimic9 dei et mei. Inter ami-
cos discordias seminaui discordantes in discess-

ſionez ꝯfirmaui. Opiniones eoꝝ mēdatiis coloraui in ſpiritualibꝫ carnalia laudaui ut ſpiritualia bona in eis eſſe perſuaderez. Amicitias ſimulaui ut eos qui caute ſe michi committebant qua poſſez arte deciperez. Odioꝝ in occaſionez prauis ſuſpicationibꝫ captiuaui et ita de moꝛibus quoꝝ facta ſectabar letificaui. Multis uelud amicus fui in obſequio hoſtis in aīo. Corporis in uultu turpis in facto proditor fui ſectator tenax malaꝝ ſuſpicationū utrobiqꝫ per uſus. Et ita perſecutus ē inimicus aīaz meaz et humiliauit in terra uitaz meaz. Piiſſime dñe nō poſſū eē bonus qui in bono ſic fui malus. Ego peccabaz et tu diſſimulabas. Prolongabaz multo tpe iniquitates meas et tu pietatez tuā et penitentiaz et indulgentiaz cogitabas. Da ergo miaz miſero qui tam diu pepciſti criminoſo. Credo namqꝫ qui ꝯcedo in ꝯdēnare decreueris ſic erit quaſi nunquam fuerit.

Cõfeſſio de uanitate et de anxietatibꝫ et appetitibꝫ ex ea.

Non ſolū in uidia cor meū aflixit ... uanitatis circa uarias delectationes languētez aīz inuoluit. Per uanitatez namqꝫ de opibꝫ quoꝝ in ꝯſcius nō eraz iactabaz que neſciebaz alios docere ſatagebam ē de me ſublima nolebam. Delectabilia grauibꝫ aīi ponebaz execrabaz uultu quod aīo ꝯcupiſcebā. Appellationes ueritatis meis uitiis imponebaz et ita me ipm fallebā et fauētes mi decipiebaz in promiſſione honeſta fui uelox in exhibitiōe mēdax. A bono mutabilis mali tenax. In uultu grauis aīo leuis. Geſtu pulcher corde turpis ubiqꝫ fallax. Lectus ad proſpera fragilis ad ad uerſa. Inflatus ad obſequia. Anxius ad opprobria. Immoderatus ad gaudia. Facilis ad humana difficilis ad honeſta. Miſericordiſſime dñe. ita defecerūt in uanitate dies mei in quibꝫ debui flere commiſſam iniquitatē. Suſpirare ad amiſſaz hereditatez. Aſpirare ad promiſſaz felicitatez. properare ad angelicaz ſocietatez. Repropitiare tuā maieſtatez. Terret me tota uita mea deus meus quam diligenter diſcuſſa appet mihi aut peccatū aut ſterilitas et ſi quid fructus in ea uidetur ſic ē aut ſimulatū aut imperfectum aut aliquo modo corruptum ut ſit poſſit aut nō placē aut diſplicē tibi. Et certe nē ita ſit ſic eſt mi quaſi nō ita ſit quod ē miſeria ſuper miſeriaz. Sic comedo bibo dormio ſecurus quaſi tranſierim iā mortez et euaſerim diez iudicii et tormēta inferni. Sic lando et rideo quaſi iam regnez tecū in regno tuo. Ideo circo multitudinez

Iniq̄tatē meā expaueſcens ſʒ de tua pietate ꝯfidens tibi
creatori et redemptori meo qui ueniaʒ ⁊ idulgentiaʒ poſt re
atū p puraʒ ⁊ lacrimabileʒ ꝯfeſſioneʒ aſſe q̄ p miſiſti. Con
fiteor quia i peccis nutus ⁊ p omne tps uite mee uſq; ad
hac dieʒ i peccis ſuʒ ꝯuerſatus. Nulluʒ i ueio peccm a quo
nō ſuʒ aliquo modo iq̄natus. P ſupbiaʒ naq; p̄cepta tua
tua ⁊ ſenioꝝ meoꝝ tranſgreſſus ſuʒ ſilentiū ⁊ taciturnita
teʒ ſic regula docet nō tenui. Quod ꝯhilectū nō fuit habui
ūdi ⁊ accepi. Clamores paupuʒ ⁊ miſoꝝ nō libenter
aut miſicorditer audiui nec eos infirmitatib⁹ ſuis uiſitaui.
Suadentib⁹ alijs i malū ꝯſenſi. Facili⁹ mlta in unū iſuma
cogito. Facili⁹ repħendo alioꝝ uitia q̄ mea ⁊ qd i alijs re
pħendo facē nō erubeſco. Facili⁹ uniuſcuiuſq; uitia q̄ uir
tutes intendo. Cum alioꝝ delicta cerno mea nō erubeſco. In
meis delictis ſuʒ clemēs i alienis rigoreʒ tenē uolo. Ad
irrogandas contumelias ſuʒ ualid⁹ ad tollerandas in
firm⁹. Ad obediendū ſū piger ad laceſſendos nō alios
importunus. Ad ea q̄ et debeo facē ⁊ ualeo uagus ad
ea q̄ facē nec debeo nec ualeo paratus. Ita repleta ē ma
lis aīa mea peccis meis exigentib;. In eccā ubi meli
or eē debeo me deterioreʒ repio. Ante altaria deuote nō
nõ ſupplico. Vaſa ſcā reuēnter tracto. In choro ſuʒ corde in
aliq° negotio ſū mente. Hic int⁹ maneo mēt foris exeo
tanta ē lenitas corporis ſi nō et mētis. Aliud canto ⁊ aliud
cogito. pſalmodie ſenſuʒ nō attendo ſʒ uite uagus habitu
diſſolutus oculis attonitus huc ⁊ illuc pſpiciens que
ꝯq; ibidem gerūtur pſpicio ⁊ pluſtro. Ve michi quia ibi
plus pecco ubi peccā emēdare debeo. Nō numq̄ nō in ipſis
bonis que ago ad deterius ppiquo qz dū menti leticiaʒ
parūt et quādaʒ ſecuritateʒ gignūt mens mea ſecura
redditur ⁊ in corde laxat̄. Sepe et me ipʒ ⁊ opa q̄ feceraʒ
laudaui ⁊ ab alijs laudari uolui plerūq; laus humana
quā q̄rebaʒ m̄ oblata placuit ⁊ cū ex ea icante exto
lerer ſubito multa q̄ feceraʒ ad memoriā uenerūt ut am
pli⁹ i elatione attollē q̄ ſubtiliter replicās atq; i unuʒ
cūcta adunans cepi mag⁹ mag⁹ qz de cept⁹ intumēſcē dūq;
i mei admirationeʒ occupatus deficereʒ m̄ dans gloriaʒ
⁊ nō deo a quo oīa acceperam oīuʒ fructū amiſi atq; ita.
didici quia q̄ me laudabant aduerſuʒ me irabant. Quan
to eniʒ quiſq; in ſemetipō gl'atur tanto a dei amore diſiūi.

gitur. Ita d's me' i inferno appropinquavit vita mea. Si unde me liberabis heu ante te reprehendar qm iustus es. Heu mi qualis vixi quanta mala feci putet q' sic vixerim et q' natus fuerim. Mallem non ee q' talis ee bonus eram a malum me feci. Quia sponte feci me miserum iustum et semp ee miserum. Conscia me a meretur dampnationem. Penitencia mea non sufficit ad satisfactionem s' certum e qm misericordia tua delet omnem offensionem. Delle g° pie domine iniquitatem meã ingratitudinem infatuationi tuarum. Ego non usq3 ad hanc diem sine causa vixi amodo sine causa vivere volo. :-

De recadimento in peccatis.

Sed heu miser hec tum sepe sic confessus surgens. Peccatis sum confessus repeccando tociens confitendo tociens. Multotiens promisi ut me emendarem et nunq' tenui s' semp ad peccatum meum redii et prioribus scelerib' nova et deteriora quixi. Nunq' ut debui mores meos in melius mutavi n' a maleficiis cessavi. Plurimos a me peccans peccare feci q' multis causa mali extiti et exemplis vite mee non nulli subvsi sunt. Ecce peccata mea misericordissime d's non abscondo s' ostendo. Accuso me non excuso qm iniquitatem meam cognosco. Nec idcirco iustus sum qm si alter itamen accusaret sic ego me accuso patienter sustinere non possem. Desperare utiq3 potuissem pp nimia peccata mea et vitia culpas et infinitas negligentias meas que egi a quotidie indesinenter ago corde ore et ope et oib' modis qb' humana fragilitas peccare pot n' tibi tum d's caro fieret habitaret i nob. S3 desperare iam non audeo qm subditus ille tibi usq3 ad mortem mortem aut crucis tulit cirographum peccator nostror' affigens illud cruci peccatum crucifixit et mortem. Gras ago tibi d's meus qm visitasti et me ostendisti mi peccata mea. Nunc primum te inspirante didici ad cor meum et me ipm cognoscere redire. Ad vocabo g° aliquem de amicis meis a cui oia delicta mea exponam sic mi precepisti ut eius consilio a auxilio ab oib' iniquitatib' meis possim liberari et tibi reconciliari :-

Humilis confessio ad. alb.

Ad quem g° pater misericordiam peccatorem. Audi vocem lacrimantis et penitentis attende quã graviter peccavi et creatorem meum offendi. Ego intente ad cor meum redii et inde exclusis oib' preter dominum deum a me ipm totam vitam meam discussi tanto diligentius q'to familiarius et ut verum

fatear nich aliud ibi i ueni ꝯ locū horroris et uaste solitudis
Con sciam uz dui neglectaz oio incultam spinis a tribulis.
ob situm et oi horrore plenaz. Nullus eis un uemo uitium
aquo nō ꝯxeriz. qd cogitam..

Mtubauit me ualaceraut me in uidia Inflauit su
pbia. In ꝯtraxi mentis icostantiaz. Quis seuilita
tez. Ob pbria pximor. Scelera d'tractionū lingue effre
nationez. Semor meor in pata nō ob suaui s; iudicaui
De meis negligentijs obiurgatus aut rebellis. fui aut in
murmurati. pferri me melioribꝰ inpudenter affectaui.
Simplicitatez spiritualiuz fratrū ridenter exagitaui.
Meas fuias p caritez iactaui. Ob sequia delati fastidi
ui negatū quesiui. Mores meos elatus neglexi non
obsuaui in obsequio reuerentiaz In smone modestiā in
moribꝰ disciplinaz. habui i intentione ptinatiam Incor
de duritiam. In smonatione iactantiaz. In humilitate fui
fallax In odio pinax In locutione mordax. Sub iectio
nis i paciens potētie sectator. Ad opus bonū piger ad
unitatem ferus Ad obsequiz que nesciebaz pptus ad loquendū
supplantandum paratus. Sine societati inhumanus.
Temerarius in audiendo psumptuosus idocendo. Clamo
sus i loquendo. Fastidiosus in audiendo. Effrenatus de
formiter in chachinando. Onerosus amicis. Infestus q
etis. Ingratus bnficijs. Inflatꝰ obseqijs. Impiosus sbiec
tis. Sepe iactaui me fecisse qd nō feceraz. Vidisse qd
nō uideraz dixisse qd nō dixeraz. Dissimulaui etiaz
me nō fecisse qd feceraz. Negaui me dixisse qd dixeram
Nō uidisse qd audisse qd uideraz et audieraz et ita ex oi
pte sum reus. Reus in sclō reus in claustro. Sz ibi pi
gnorantiaz hic p negligentiaz q utrūqz me terret. Verū
tamē multo amplius me interret qꝛ i monasterio ante
ꝯspectū dei deteriorez me in ueio. Collocauit me dn̄s
in loco uoluptatis In domo ubtatis In paradiso d'liti
az. Ego mis a misrabilis i ꝯmsas epulātiū fame peo
inxᵃ fontez sitio. Ante ignez. Algeo Ad nentiz manꝰ ex-
tendere nolo. Piger sū a d'sidiosus a tps amitto qd ds
mi sua pietate i dulserat ad agendaz pniam ad optinē
daz ueniaz ad reqrendaz grāz ad p merendaz gloriam
Quā siquodaz mostrū iter filios dei sto habitū moachi
nō ꝯu̾satione z hns. In magna corona a ampla cucula.

ſalua in oīa existimo/ tanq̄ arbor sterilis terram occupo/ et ue
lut iumentum uile plus cōsumo q̄ pficio. Alterius locum
teneo et nullius officiū ſuppleo ſȝ ſum ſic truncus ſine fron
dibus et fructibus. Alij me paſcunt de laboribus manuū ſuarū
ſic prebendariū ſuum. Ego autē tanq̄ paup et miser nec cleri
cum nec laicum gero. Cantare et legere nequeo laborare neſcio
ſȝ ſum obprobrium hoīum peccatore uilior peior cadauere. Jnto
llerabilius est enim canis putridus qui fetet hoīb; q̄ aīa peccatrix
deo. Jdeo ecce terret me mors. Mortē erubeſco q̄ parum pficio et mo
rtem timeo q̄ nō ſum paratus. Malem tamē mori et mīe dei
me cōmittere et cōmendare q̄ benignus ē et miſericors/ q̄ de ma
la mea cōuerſatione alicui ſcandalum facere. Tota die namq̄
uerecundia mea contra me eſt et confuſio faciei mee coperuit me.
Cotidie uideo me ſonolentum ad uigilias. Tardum ad
horas canonicas/ et pigrum ad opa manuū. Alios autē uideo stare
strenue et deuote diuinis intereſſe laudibus. Alios uero reue
renter et alacriter corā deo aſſiſtere et eum laudare. Ego autē
cōpungi ad lacrimas nō ualeo/ tanta ē duritia cordis mei.
Cantare nō libet. Orare nō delectat. Meditationes
ſanctas nō inuenio tanta ē sterilitas aīe mee et deuotiōis
inopia quā patior. Heu michi oēs qui in circuitu ſunt
uiſitat dn̄s ad me autē nō appropinquat. Nam alium quidē
intueor ſingularis abstinentie. Alium admirande patientie. A-
Alium ſumme humilitatis et manſuetudinis. Alium multe miſeri
cordie et pietatis. Alium in contemplatiōe frequenter exce
dentē. Hunc pulſare et penetrare celos orōis instantia. Al
ios quoq; in aliis pminentes uirtutibus. Omnes cōfiteor et pſpicio
eque feruentes. Omnes deuotos oēs in xp̄o unanimes
Omnes donis celeſtibus et grā affluentes/ tanq̄ reuera ſpi
rituales hoīes quos deus uiſitat et in quibus habitat. Jn me uero
nichil horum inuenio/ quoniā declinauit dn̄s in ira a ſeruo ſuo.
Jnde eſt quod cū alij uigilant. Ego dormio. Quando alij can
tant in monaſterio. ego huc et illuc diſcurro. Quando alij in
aliquo ſecreto loco ſe furantur a colloquijs hoīum ut ibi loquantur
cum rege angelorum ego quero colloquia hoīum. Cum alij uacant lecti
onibus ego fabulis et uerbis ocioſis. Quando alij diſcutiunt
et diiudicant ſemetipſos/ ego iudico alios. Alijs placet
cōis uita cōis diſciplina cōe ſtudium/ mihi placent anguli
et diuerticula. Sic ſic ex quo peccare potui nunq̄ a peccatis
et malis opibus ceſſaui peccatis peccata ſemp accumulaui et

i pecca que

et pecca que aliqñ opib9 implere nõ potui / malis volupta
tib9 et malis dsiderijs nunqȝ pficē cessaui. :· **Cõfessio
de carnis delectatiõe et eius asiduitate.**

Sup oĩa mala delectatio carnis q ab ipis cunabulis
semp mecū erat mi semp adhesit / et ad huc psenectute
dficientib9 mēbris me dsit / et mltis alijs modis infelicē
aīaz meam maculauit captiuauit et oī uirtute destitutam mā
ne et debilez reddidit. Fateor hui9 opis nepharij i mūdis recor
dationib9 sepe ee polutuz Intensuz ardores nõ modicos et in
honestos passuz et nõ soluz haz dlectationuz mala memoria
et stulte recordationes mi nocuerunt sed et alioz malefca mi
narata et p recordatioēs sordidas ad me moriaz reducta
cor meū nõ paruo ueneno iniqtatis maculare. Et in hoc
miserabilr miserabilis suz / qr nõ tantuz doleo qntum dolendum
me cognosco sed sic secur9 torpeo uelut qd patiar ignorē. hec
nõ mi ē oī infelicitate miserius q ita ope p usus. Ore polut9
corde immūd9 ad altare accedo et xpi corpus manib9 meis p
tractare nõ ptimesco. Accedo elatus ad humilez iratus ad mi
tez. Crudelis ad misericordez. Et tam patit humilis elatū. mi
tis iratuz. Crudelez misericors. Accedo ffinis ad diuinum non
amore sed timore nõ deuotione sed usu. Accedo. ad illum cui9
peusi filiū ad patrē accedo cui9 occidi filiuz peusi filiuz
uerbo occidi exemplo et tam ptimesco dnm nec reuereor
prēz. Manens inturba fratrū turbans aliquos ab aliq9 turba
tus qnz accedo ad pacificuz. Appinquo et talis ad osculuz
pacis qui prius recōciliari accedere debuissem ad osculuz tur
bati fris. Conuicite me rei et dei meditum et mea iniqtas peccatum
meū sepe separauit me a deo. Ideo obsecro te pr ut me in
struas quō possiz aut semp stare cū deo meo aut redire cū
ab eo peccis meis exigentib9 motus fuero. **Quō confessor
loqtur ad confitētē et ortatur.**

Confessio tua fili ad lacrimas me commouit tū ppter
me tū ppter te. ppter me fleo qm fquecunqȝ de te dixi
sti et eadez ferre aut similia reperio in me et mlta ad me moriaz
reuocasti quoz oblitus fuerā ppē te gaudeo qm uisitauit te
oriens exalto. Nõ ei alonge es a regno dei. Noticia namqȝ
peccati Iniciuz ē salutis. Confido i dnō qm quod minus est
in te feruoris et boni opis humilitas supplebit pure confessi
ois. Vbicumqȝ hora peccator cōuersus ingemuerit saluus erit
qm cor contritum et humiliatum deus nõ despiciet. Tardius si

quidem iniret deo ueniam peccatori dedisse q̄ illi accepisse.
Sic enim festinat misericors deus absoluere reū a tormento con
sciencie sue quia plus cruciet misericordem dn̄m conpassio miserie q̄
ipsum miserum conpassio sui. Qui enim uere penitet qui ueraciter
dolet absque dubio et absque mora indulgentiā accipiet. Et quanto quis fre
quentius quantoque uehementius de suo reatu intimo dolore afficitur tanto cer
cior tantoque securior de indulgentie uenia efficitur. Unde cum anima penitentie
lacrimis afflictam tum frequenter q̄ libenter consolatur spiritus paraclitus illam
frequenter uisitat. Illā liberat consolatur spiritus confortat et ad ueniē
frontiam plene reformat q̄ sua scelera flenda dum damare et
damnando flere consueuerat. Incipit exinde quedam familiaritas inter
deū et animam fieri eo q̄ hec senciat se ab illo non tam consolari immo
aliquotiens quodam ineffabili gaudio repleri. Sed ad hec quis per do
nes perfecto uerus penitens. Omnia enim in confessione lauantur. Consciencia mun
datur. Amaritudo tollitur peccatum fugatur. Tranquillitas redit. Spes
remuneratur. Animus ylarescit. Post baptismum nullum aliud nobis consti
tutum est remedium q̄ confessionis remedium. Sit ergo de nota cordis
compunctio. Oris confessio. Discreta carnis mortificatio. Repe
tina extirpatio uiciorum. Recta bonorum operum exhibicio. Non erubescas
deo confiteri cum non potest abscondi. Ipse enim nouit abscondita cordium
cum omnia nuda sunt et aperta ante cuius conspectum cuncta nostra
peccata sunt scripta. Sed q̄ ibi scribit transgressio hic delet con
fessio. Non te pudeat dicere q̄ non puduit facere q̄ si pudor etiam
peccatori peccata tua exponere quod facturus es in die iudicii in
omnibus exposita tua apparebit consciencia. Si cogeris coram multitudine
nudo corpore transire non posses non erubescere. Cur ergo minus confun
deris qui in nuda cogitatione immente sordidaris. Cur ergo minus
erubescis putreda carnis. Cur magis uereris multus hominum
q̄ uultus angelorum talis confusio separat a deo. Omnis spes uenie
et misericordie est in confessione ſiue est uera. Simulata nam
q̄ confessio non est confessio sed duplex confusio. Excludit enim
misericordiam misericordie simulacio. Nec dignatio locum habet ubi fuerit
dignitatis presumptio. Prouocat non conpassionem humilis misericordie
confessio. Nulla est tam grauis culpa q̄ non habeat ueniam per confe
ssionem. Vitia ergo cordis tui et paruas cogitationes illico ma
nifesta peccatum enim proditum cito curatur crimen non tacendo
ampliatur. Vitium si patet fit ex magno pusillum si latet fit ex
minimo magnum. Nam uelox confessio uelociter medicinam facit
Melius est ut uites uitium q̄ ut curares ne forte cum incideris re
uocare non possis. ∴

Confessio de modo uitandi prauas cogitationes.

Quotiens te sentis turpib9 cogitationib9 pulsari ad illi
citam delectationem affici, totiens pone an̄ m̄tis ocu
los quo xp̄s in cruce crucifix⁹ ē p te. In nocte quo ꝛ a iuda iude
is traditꝰ ꝛ quā viliter p tractatꝰ blasphematꝰ ꝛ collaphyzatꝰ
iudicatꝰ ꝛ ꝯtemptuatꝰ. Expoliatꝰ ꝛ flagellatꝰ ad vltimū vero
ꝯtumelijs ꝛ obpbrijs affēs inter duos latrones suspenditꝰ
clauis cruci affix⁹ sputis derisus spinis coronatꝰ lancea pro
foratꝰ ex oīb9 ptib9 sanguis emanat et ī clinato capite emi
sit spm̄. Ita redemptor tuꝰ s moritꝰ p te ꝛ tu nescio cuius
mōi sordida cogitatiōe sordidaris in mente sufficere posset
hec cogitatio ad excludendas oīs illicitas cogitationes. Sꝫ
ecce ad alia transeamꝰ. Considera quō morieris qn̄ aliq̄ infir
mitate vexaris et ad exteriora deducetꝰ et ibi ad terā piectꝰ
i ter longa suspiria ꝛ difficiles singultꝰ in ter diuisos dolores
ꝛ timores aīaꝫ expirabis. Tunc veniet corpꝰ in palorem ꝛ
hororem. In saniem ꝛ fetorem erit in vermes ꝛ cib9 vermiū. Aīaꝫ vero
mox capiēt et recipient larvales ille facies q eaꝫ in exitū
p̄stolantꝰ. Ex oī pte terebūt eā demones terribilles ꝛ orri
biles. Cogita qs eā defendet rugiētib9 p̄paratis ad escaꝫ
Quis cōsolabitur cū teterrima illa monstra demonior occu
rentia s catiuatā ruere videbit. In quis deducet p igno
taꝫ regionem. Attende ꝛ quaꝫ subito venit dies vltima ꝛ for
sitan hodie erit. Iam ad ē iā pn̄taberis an̄ tremēdū iudicem
Accusaberis multis ꝛ magnis offensis nō vna nō paucis
sꝫ immensis. Nō dubijs sꝫ certis. Non breui accusatione
sꝫ tā lōga qꝫ lōga ē tota vita tua. Nō vno accusatore sꝫ tot
accusatorib9 quot sciūt delicta tua. ipse iudex erit distr
ictꝰ accusator tuus. Quis eiꝫ spūs boni ꝛ mali te accusabūt
cū cōsciā tuā ꝑnuāt iniquitatē. Tot iudicib9 tot pplis asta
bis quot p̄cesserūt te in bono ope. Tot arguentib9 cōfun
deris qꝫ tibi p̄buerūt bn̄ viuendi exm̄. Tot ꝯuinceris testi
bus qꝫ monuerūt te bonis ꝑmonib9 ꝛ iustis actionibus.
Omnib9 pplis nudabūtꝰ iniquitates tue ꝛ cūctis agminib9 pa
tebūt scelera tua vniu̇sa nō solū actuū verū ꝛ cogitatio
nū ꝛ locutionū. Multa vero pecca pnūet ex ī pariso qꝫ ex in
sidijs q̄ mō nō vides ꝛ forsitaꝫ plura ꝛ terribiliora his que
nūc vides vndiqꝫ erūt tibi angustie hinc erūt accusan
tia pecca. Inde terrēs iusticia. Subtus patens horrendū chaos infer
ni. Desupsrat⁹ iudex iratus intus vrens cōsciā. Foris vrgens mū
dus. Si iustꝰ vix saluabitur peccator sic dep̄hensus in quam.

ptem ſe uertet. Latere erit impoſſibille apparere intollerabille.
Jn tanto diſcrimine torquebit te tua conſcia tu ipſe eris accuſa
tor et iudex tuus. Conuictus teſte propria conſcia et teſtis occulis ipſius
iudicis fugere non poteris ſed tremens et anxius ſtabillis ſuſpenſus
ad grauiſſimam ſnīam in anguſto pīculo et in piculoſa angu
ſtia tamquam illico recepturus quod impetrum amittere non poteris. Jn
dex erit uehementer iratus et tribiliter diſtrictus ſnīa eius ſemel obla
ta erit immutabilis. Tortores horribiles qui numquam miſſentur
erunt parati ut data ſnīa te dampnatum ad tormenta rapiant. Tor
menta erunt ſine interualo et ſine temptamento. Timor conturba
bit te cum terra apperiet coram te et tu rues et cades in ſtagnum ſul
furis ardentis et fetentis. Jgnis exterius carnem tuam comburet
Vermis interius conſciam tuam corrodet. Ibi eris ſine fine ſine
ſpe uenie et mīe. Diā uō gehenne ſupplicia ſupabit deum non
uidere et bonis carere que in potate habuiſti obtinere. Si uis
omnis malas cogitationes a corde tuo expellere hec ſepe cogita
Ibi namque eſt cogitatio tua ubi eſt affectio tua. Ibi eſt cor tuum
ubi theſaurum tuum quia illud ſepius in cogitatione uolumus
cuius amore plus affecti ſumus. : -

De cogitatione mala uitanda.

In cogitatione ſua cadit quiſque uel ſtat. Si bona cogitas
cogitatio ſancta ſeruabit te. Si mala cogitas ſpiritus ſanctus
effugiet fictum. et auffert ſe a cogitationibus que ſunt ſine intellec
tu erit quod templum dei ſpelunca diaboli quia quem deus deſerit.
arripit. Spiritus ſanctus ſuggerit bona et dulcia ſpiritus malus ma
la et amara. Vana. Jnutilia et inmunda. Et ideo quamquam bona
mala cogitatio cor tuum tangit non conſentias illi nec ſinas eam
in corde tuo manere ſed illico repelle. Jnitio ergo cogitationis reſi
ſte et fugiet a te. Nam ante dei occulos non uolant uacue cogi
tationes nostre et nulla momenta temporis in animo tranſcendunt ſine
ſtatu retributionis. Cogitatio praua delectationem parit. De
lectatio conſenſum. conſenſus actionem. Actio conſuetudinem. Con
ſuetudo neceſſitatem neceſſitas mortem. Sic uipa a filiis ſuis
in utero poſſitis lacerata perimitur ita nos cogitationes nostre intra
nos nutrite occidunt. .

Demonum eſt malas cogitationes ſuggerere noſtrum eſt illico illas
expellere. Nam in animo uestro eas iacere uestra attinet uoluntate
et propter deputatur culpe. Voluntatem ſua cadit que cadit et uoluntate
dei ſtat que ſtat. Cogitatio tamen inmunda numquam non inquinat cum
pulſat nec cum hanc ſed per delectationem ſubiugat. : -

De peccato superbie vitando.

Superbia sicut e origo oium criminum ita e ruina virtutum. Ipa eciz in conflictu postrema. Ipa aut in exordio nitez p peccatum prosternit aut in fine d' virtutibus eicit. Ideo certo est oium peccatorum pessima quia tam p virtutes q̄ p vicia humana mente exterminat. Cetera vicia solas illas virtutes impetunt quibus ipa destruuntur ut luxuria pudicicia, ira pacienciam. Sola eciz superbia c̄ cunctas ai virtutes se erigit et qui generalis ac pestifer morbus omnes corrumpit. Ideo etc ii oia opa nostra humilitas precessit comitata et consecrata fuerit. Proposita quam intueamur apposita cui ad hereamus. Imposita qua d' pmamus totum te manu extorqet superbia. Quantalibet sit iusticia opis apud internum iudicem nulla est si hanc elevati timor nititis perit reueratione quod agitur si no solicite in humilitate custodiatur. Signa superbie hec sunt. Clamor in locutione. Amaritudo in silentio. Dissolutio in hylaritate. Furor in tristicia. Honestas in ymagine. Inhonestas in actione. Rancor in reprehensione.

De invidia et detractione vitanda.

Invidia e a tinea: sensum comedit pectus urit. Mentem afficit. Cor hois qui quedam pestis d'pascit et cuncta bona ardore pestifero devorat. Invidus alienum bonum suum facit in videndo peccatum. Cum peccatores q̄s q̄ spicimus no facile eos iudicemus sz magis defleamus qui in similibus aut lapsi sumus aut labi possumus. Si vis d'linquentem corripe aperte in e pa ne occulte mordeas. Quid eiz prodest si me nesciente alijs mala mea referas. Ve illi qui suam renuunt corrige vitam et aliorum no desinunt d'tractare. Si vis detrahere tua in te peccata retorque. No aliorum d'licta sz ppa cme. Nunquam alijs d'trahes si te bñ i spexeris. De malo alieno os tuum no coinquines. Non d'trahas peccanti sz condole quam grave peccatum est detractatio. Detrahentes et audientes pari reatu d'tinentur. Sic irascens alteri quam d'trahitur alij. Detractatio e mordatior q̄ vera cordis reprehensio. : -

De curiositate vitanda.

Multos seducit curiositas tā dum quisq̄ sua peccata ignorat q̄ dum curiose aliena considerat. Qui semetipsum aspicit no querit quid i alijs reprehendat sz i semetipso quid lugeat. Que inter se locuntur homines nunquam fere d'siteres. Omne genus mendatij summopere fuge nec casu nec studio loquaris falsumq̄ quos quod nititur occidit aiam p nullam fallaciam vitam alicuius defendas. Fuge inhonesta uba. Reice ubum quod no hedificat auditores et vanus eiz sermo cito polluit mentem et facile agitur quod libenter auditur. Vanus sermo vane conscie index est. Mores hois lingua

qui detrahit et qui irascenti tibi

pandit a q̄lis ſmo oſtēdit' talis aīus ɔpbat' qm ex habun
dantia cordis os loq̄t' Smo vanꝰ nō ērit absꝫ iudicio quia
ab oī rectitudis statu te pcedit ut q p vba uana dilabuntur
Q laudez nō appetit ñ ɔtumelias sentit. Discerne te tuo iudi
cio nō alieno. Neō eiꝫ magis ſcire pōt qs ſis ſicut tu qui ɔſciꝰ
es tui. Quid eiꝫ prodeſt vū malus es ſi bonꝰ p̄diceris. Qualis
hīi uis talis eſto ſi ſapiens fueris te ſemp̄ hēbis eundem Stude
loqui nō qd licet ſꝫ qd oportet qui ocioſis vbiꝫ nō reſpuit
ad noxia cito trāſit. Magna vtus ē ſi nō ledas aq̄ leſus ē
potuiſti es. Magna ē glīa ſicut necē potuiſti pcis Nobile
vindicte genꝰ ē ignoſcē uicto. Quicqd t' ɔtingit ad vſi pro
tuo pcō eueniſſe tibi puta. Scpa ġ dolorez et dic. Iuxt mo
duz delictoꝝ pna dat' ultio: Mala alioꝝ bono tuo ſupa ꝛ
vince malitiaz bonitate. Detrahentiū errores diſſimulando.
calca nō ſis in pace ifundꝰ nec leuis in amicitia Dolentes
ad pacez in vita. Diſcordes ad ɔcordiā reuoca. **De puritate ɔſcīe ꝛ qr nulla pena grauior ē pua ɔſcīa**

O Conſcia hoīs abyſſꝰ multa. Sic eiꝫ abyſſꝰ exauriri nō
pōt a cogitatioibꝫ. ſic cor hoīs euacuari nō pōt a cogita
tioibꝫ ſuis ſꝫ ɔtinua uolubilitate i co voluūt'. Magnū eſt
mare et ſpacioſuz manibꝫ illic reptilia quoꝝ nō eſt nūs. Sic
eiꝫ reptile latentent' recipit ꝛ ſinuoſis anfractibꝫ huc ꝛ illuc de
ambulat. Ita ɔſciaz hoīs uenenate cogitatioēs itrant ꝛ exeunt
ut neſciat hō unde veniat aut quo uadat Hec bū cognouerat qui
dicebat prauū ē cor hoīs ꝛ iſcrutabile ꝛ quis cognoſcet illud Qr
ſcrutationez nō recipit nec cognitionez.

Nulla pena grauior praua ɔſcia. Mala ɔſcia ꝓpys agi
tatur ſtimulis. Si publica fama te nō dānat ꝓpria ɔ
ſcia te ɔtdempnat qm nemo pōt ſe ipz fugere. Vis nūq̄ ē triſ
tis bū uiue. Bona uita ſemp gaudiuz hēt. Cōſcia rei ſemp in
pena eſt. Ita clemens eſto i alienis delictis ſicut i tuis nec
quēq̄ diſtrictius q̄ te iudices. Sic alios iudica ut ipē iudi
cari cupis lex tua te ɔſtringit. Iudiciū q̄ alijs imponis ipē
portabis. Nulluz ɔdemnens añ iudiciū ante proba ꝛ ſic iudica
Nō eiꝫ q accuſat' ſꝫ qui ɔuincit' reus ē ualde periculoſum.
ē de ſuſpitione quē piā iudicare. In ambiguis dei iudicio
pua ſniaz. Nō eligas cui miſeraris ne forte p̄tereas illuz
qui meret' accipere. Oībꝫ tribue ſi potes qm incertū ē pro
quo mag̃ placeas deo mayor ſit biuolentia quā q dat'.
qm tale ciī opus tuū qualis fuerit intentio tua Qui cum

tristicia manū porrigit fructuz remunerati. oīs ammittit. Nō
est mia ubi nō ē bniuolentia. Nō auferas uni un tribuas
alteri qm̄ michi pdest sialterz uī reficis uñ aliū īnanez facis. A
bice ate qcq̄d tuū bonū ppositū impedire pōt. Contēpne m
ués que post mortez hr̄e nō potes. Difficile ē imo impossibi
le ē ut ɋ pñtib; qs fruat' bonis ɋ futuris ut ɋ hic uentrem
ɋ illic mētez impleat ut de delitijs trāseat ad delicias ut
ītra ɋ icelo glorios' appareat. Simus cū leticia aīe unuē noli
mlta hīe. Istaz qsq3 finiens uitaz qd̄ meruit in ipa nō potest
nō hre post ipaz. Quanto nāq3 infeii' delectam' tāto asupno
amore disiūgim'. Nullus sit caūs quē nō meditatio tua p
ueniat Nullus. caūs temparatur in-ueniat. Vita foueā in
quā uides aliū corā te ce cidisse. Alioz pditio tua sit cau
tio. Dū nescim' repente mors uenit. Nescim' eiz quādo hod
ie nob̄ cōtingat. ɋ ignoram' si hac nocte aīaz nr̄az pdictio mō
tis deposcat. Quotidie ad finez uite tendim' et ad mortez
pperam'. Pdictio tua istl' ex te tū in me auxiliū tuū qi diceret
ut pereas imputa tuo merito ut salueris meo auxilio. Nusq̄
oportet penitentez hr̄e securitatez de peccātis. Nā securitas ne
gligentiam parit ɋ sepe incautuz ad uitia transacta reducit.
Nō solū grauia s3 ɋ leuia cauenda sūt peccā mlta eīz leuia unū
grāde efficiunt. Sic solent d' pruis ɋ minimis guttis inmēsa
flumia decrescē. Nō ē dubiū q̄ q' casti pseuerant ɋ ūgines
angelis dei efficiūt' equales.

De improba uētris exactōe.

Nullus homo tam improbus exactor ē q̄ uēter qui cottidia
na famis exactione te urget. Cū ceteris uitijs ɋ sun
terdiū nascim' i tēduz tam cū eis nō morim' cū isto aūt et
nascim' ɋ morim'. Multis cēditorib; reliqt me ob noxiū pat̄
meus s3 ab oīb; liberat' sum. Vn' tū supē aquo libari nō possuz
.i. uenē uenit pcepta nō audit poscit appellat nō ē molest'
cēditor pno dimittit' si nō dederis ei qd̄ nō qd̄ potes' pscies debes
d's mltū peccare posse i salutē flagellat i firmitatē corpis ne quosdā
pecēt ut eis utili' sit frangi langorib; ad salutez q̄ remanere
in columes ad dampnationez. Est pniciosa sanitas que ad in
obedientiaz ducit ē ɋ salubris īn firmitas que p diuinā cor
reptionez mētez aduritia frangit et humiliat. De diabo
lus mltiformiter tēptat.

Diabolus qñ decape quēq̄ tētat prius natām diuus
cuiusq3 itelligit et i se applicat diu aptū hoiez ad pec

peccādū aſpicit. Blādis ꝛ lenib⁹ uītib; luxuriā aut uanaglīā ꝓpoīt
Aſpſis nō uītib; irā ſupbiā ul̄ crudelitatē. Adūſari⁹ nr̄ cū ab ex
teriori ſenſualitate ſe uidet excluſū Interiora collectis uiribus
aggredit᷑ et igredit᷑. Sꝫ ſpūal' hō qui oīa iudicat, eius aſtutias
nō ignorat. Reprimi qđ pōt tollerat qꝛ ꝛ ſi latratū canis ſuſti
net, morſū nō timet. Mortet cū ad ɔſenſū ptrahit latrat cum
ſuggerit ꝛ nō uulnerat, ſed coronat. qm̄ ſi reſiſtētē fatigat nō ob
ligat niſi conſentientem: **De oratione ꝛ mō orandi**

Oratio ē mētis deuotio .i. cōuſio i deū p piū ꝛ hūilē affcm. hūile
ex cōſciaꝫ i firmitatis ꝓpe. piū ex cōſideratione diuine cle
mētie. Nullo alio modo d's citius ad miaꝫ flectitur qꝫ ſi aīus
d' pcātis ad eū toto d'uotiōis affcū ɔūtit᷑. Nil ita d'm cōplec
tit᷑ quē admodū pur⁹ mētis affcs. Jdo ēco cū orare uolueris.
ſolus ſolitudinē cordis tui ingredere ꝛ collectio ſpū tuo, mente
itegra ꝛ uacua curis, orōnis domū itra. ꝛ ſtans corā deo ad
unū qđlibet d' altarib; orōis inſtantia celos penetra et pene
tratis choris celeſtiū uirtūꝝ pntia miſias ꝛ calamitates, q̄s
pateris miſand⁹ de plora. Jde tuā neceſſitateꝫ, poſce eorū
pietateꝫ. ꝛ ego ɔfido ideo q̄ dix̄ petite ꝛ accipietis qm̄ ſi pſeue
raūis pulſās nō exibis īn uacuus. Sic ora cū oraueris q̄ſi
ſis aſſūpt⁹ ꝛ pntatus an̄ faciē maieſtatis i excelſo trono.
ubi milia milīū miſtrāt ei. ꝛ decies centena milia aſſiſtūt
ei. Tūc ueraciē oram⁹ qn̄ aliūde nō cogitam⁹. Sine inter
miſſione orāē debem⁹. Nā ſic nullū eſt momētū quo homo
nō fruat᷑ aut utat᷑ dei pietate ꝛ mīa ſic nō debꝫ eē momētū
q̄ eū pntē nō hēat imemoria. Felix aīa q̄ oēs uagationes
mētis i unū ſtudet colligere et illo uē fellicitatis fonte de
ſiderii figē. Qn̄ oram⁹ ſpm ſcm ad nos uocam⁹. Oratio co
rdis ē nō labioꝝ. neqꝫ eī uerba d' pcātis deus itendit ſed
orātis cor aſpicit. Vis uirtutes tuas augē. pdēre noli. Quod
manifeſtādo potes amittē, tacendo cuſtodi. Qbuſdam eiꝫ
ɔceſſū ē diuīn agē ꝛ fructū boni opis nō hrē. qꝛ ipi ſibi
auferūt p ſtudiū humanē iactātie. Sic glacies calore diſſo
luit᷑ ita uirtus ore laudātis .. **Cōfitētes. Qui tumlt᷒**
carnaliū cogitatōnū ipedit orātem.

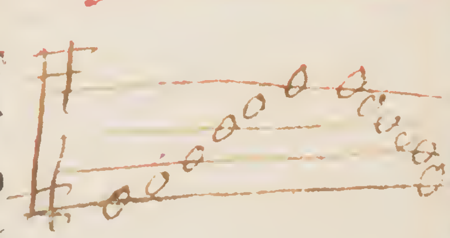
Qum ad cor meū redire nolo, d' ſiderioꝝ carnaliū turbe,
tumultus qꝫ uitioꝝ tentationib; ſuis cogitationeꝫ cordis
i oratiōe pturbant. Et dū ɔūti ad deū poſt ꝑpetrata uitia
ſtudeo et ɔ' hec eadeꝫ uitia q̄ p pctraui illū exorare conor
occurrūt cordi fantaſmata peccoꝝ q̄ feci. Mētis mee ac

rem reuberat. ꝯfundũt aurē ⁊ uocem de pccatis meis ꝑmũt.
Ita mala q̄ feci, cogitationes mee suis ymaginibꝫ im pres
sa i ipa mea orone me ꝯturbāt. Ceterorꝫ q̄nto grauior tumul
tu cogitationum carnaliũ ꝑmor. tanto ardentius oroni insistere
debeo. ⁊ q̄nto peccatorũ meorꝫ fantasmata i orone plerūq3 patior
nccesse ē ut itētio cordis mei quo durius repellitur ualentius i sistat
oroni. q̄s cogitatiois illicite tumultũ supet atq3 ad pias aures
dni immētate sue importunitatis tam diu irrũpat donec co
gitatioēs malas manu sci desiderij ab oculis cordis abig
at. Hec ē uā tranquillitas cũ tota mens i se ipa colligitur et in
uno eternitatis desiderio imobilitr figitur. Debet p̄ ide fluctuatio
nes cordis restringe ⁊ ad unius ueri gaudij desideriũ cogitatio
nũ ⁊ affectionũ motus colligere. : De multilogo et
labilitate lingue.

Multũ loqui stulticia ē qm̄ in multiloquio peccm̄ deēē nō
pōt lingua dr̄ q̄r ligit. Lingit adulando mordet detra
hendo. occidit mētiēdo. ligat et ligari nō pōt. Labilis est et
teneri nō pōt s3 labitur ⁊ fallitur. labitur ut anguilla. penetrat ut
sagitta. Tollit amicos. multiplicat inimicos. Mouet rixas
Seminat discordias uno ictu multos pcutit ⁊ interficit.
Blanda est et subdola. Lata ⁊ parata ad exauriēda bona
et miscenda mala. Beatus q custodit linguā suam qm̄ mors
et uita i potāte lingue ē. Qui linguā suā ⁊ uentrē suū ꝯti
nere nō pōt monachus nō ē. cuius peccm̄ quisq3 sequitur neccīe ē eum in qn̄to
ē q̄ penā sequitur Unusquisq3 cuius tāto maioris erat uirtutis. pus q3 caderet
pque peccasti p hec ⁊ torqueris. Secutus es carnē flagellabis maioris
i carne. Sentētie nō est i rebus s3 i usu agentis. Sepe plura
lectio lōgitudinis causa memoriā legentis obnubilat :-

De cātoribus q ad hoc cātant ut audiētibus placeat.

Sunt quidam uoce dissoluti q uocis sue modulatione
gloriantur nō tm̄ gaudent de dono gratie s3 ⁊ alios spnūt
tumentes elatione. Alij cantant q̄r libri hent tanta ē leuitas
cordis forsitam ⁊ intus. Cantat ut placeat ppl̄o mag q̄ deo
Si sic cātas ut ab alijs laudari q̄ras, uocē tuā uendis ⁊ facis
eā nō tuā s3 suā. Qui es i potāte uocē tuā frāgere. et aūr frangis uo
cem frange ⁊ uoluntatem. Seruas cōsonantiā uocū serua ꝯ
cordiā morū ut p exemplū ꝯcordes pxio p uoluntatē deo
p obedientiā magr̄o. Caue ne sic delecteris altitudine uocis
delecteris elatione mentis. Nec diuiti obsunt opes si eis bn̄
utatur. Nec paupem ꝯmēdabilem egestas facit si in ter inopiā

sordes pecti nō cauet. Quacūq arte verbor quis iuret d's q̄ cōsciē testis ē ita hec accipit sicut ille cui hec iurat̄ itelligit Dupliciter reus fit q̄ et nomē dn̄i i vanū assumit et pximum dolo corrūpit. Sepe hic d's punit̄ tollerat quos ad salutem ppetuā parat. Iocunditas cordis ē vita hoīs. Cor prauū dabit tristitiā. Omnis boni impedimentū ē tristitia. Humilitas n̄ ipā irascit n̄ alios irasci p mittit. Humilitas ē siqū pecca uit in te fr̄ tuus anq̄ illum pecasse peniteat si dimiseris illi. Vnusquisq talem indulgentiā accepturus ē adeo qualē ipse dederit in se prio suo peccāti. Frustra dn̄m ppiciari sibi q̄rit qui cito placari pximo negligit. In tuā infirmitate nō te despicias. s; ora dn̄m et curabit te. Sepe multos deus nō exaudit ad uoluntatem. ut exaudiat ad salutem. Duobus mōis orō i peditur ne i petrare valeat qs postulata. Hec ē sc̄t si aut mala q̄sq comittit aut si delinquētibus debita nō dimittit. : · de vera cōfessiōe et penitentia.

Vera cōfessio et vera pnia ē qn̄ sic penitet hoiem peccasse ut ēmem nō repetat. Nihil peius ē q̄ culpam cogn̄oscē n̄ deflere. Si uideris aliquem psecutorem tuū nimis sevientem scito q̄ ab an̄tecessore suo demone expugnetur. Omis homo qui aliū in corpore p sequit̄ peius ipse in corde psecutionē sustinē cognoscit. Sup tria sedit humilitas pro feō vt attendat hō quid fuit ~~uile sem~~ an ortū usq ad occasum. quid erit post hanc vitā vn̄ eiz supbiat homo ḡmo rans qd fuit uile sem et sanguis coagolat⁹ i in utero. Post mortem in desto uite hui⁹ miserius expositus et pecō Deniq eius et esca uermiū futurus i tumulo. O. mō sc̄bis. o hō cui⁹ cōcept⁹ culpa nasci pena labor uita mori ncesse qn̄ nl̄ et quō nl̄ ubi nescire. : de instabilitate cordis cōsitens.

Solus solitudinem cordis mei igrediar et cū corde meo paulisp cōfabulabor ab ipo q̄rēs de ipo et de ipis q̄ circa ipz sūt. Cor meū cor prauū vanū et vacuū oī volubilitate volubilius de uno in aliud vago nec cesso tn̄ sinat q̄rens requiem ubi nō ē. In oībus eī que uidentur requiē quesiui et verā regem in eis inuenire nō potui. Deinde rediens ad me cōsistere in me ipō nō possum qm̄ mens mea leuis mltūq instabilis vaga et p fuga ubiq se variat undiq fluctuat q̄ uult et nō uult. Consilia mutat. Voluntas alterat sic̄ folio qd uēto mouet̄ et circū fert̄. Inde ē q̄ cogitationes mee vane et portue

me trahunt et ducunt modo ad forū, modo ad letigia altercā
tiū Nunc ad ꝯuiuia pigrum Nunc ad imūda labidinū Modo
sordida d'lectatione modo ꝯcupie titilatione caro iflamat'.
nec nō feda cogitatione aīus sordidat'. Et cū fusionis mee ca
liginē de clinare uolo, et nō ualeo sicdū me diligent' ispicio
tollerare me ipm̄ nō ē possū. Non ē ei hora diei nec momē
tū tp̄is quo creatorē meū in aliquo modo nō offendaz vitā
meā cū diligēt' ex ploro cotidiana cōfessione ꝯfiteri non
possuz pessima uitioꝝ germina que in me quottidie repu
lulant. Ecce audisti pater abominationes meas malas et pe
ssimas et adhuc scias multo peiora et iniquiora iangulis cor
dis mei latere, que ad lucez uē ꝯfessionis uenire erubesco Cōfessor
Verūtū sit ei ꝯsuluz hēs cōsule quid agendiz est. . De p
cogitatōes ineptas pand' aditū tēptandi malis spiritib3.

Vm p prauas ineptas qz cogitationes uaga mēte discurrīs
deceptoriis spiritib' tēptandi ad ditū ite parās, et ita te a
deo sepas qm̄ puse cogitationes sepant adeo et spūs scūs di
sciplīne effugiet fictū et aufert se a cogitatioib' que sunt sine
itellectu. Mens nō in stabilis et iquieta dū semp [illegible] titur ꝯ
phendere qd̄ appetit, desideriis circū agitata nūq̄ re qescit. Ad
circo i uno ēnitatis desiderio imobiliter debes figi. pecca aut
tua ꝯfiteri nō erubescas qm̄ oīa i cōfessione lauant' et nulluz
peccm̄ dimittitur nisi prius ꝯfiteatur. Psequē g' et si ad pfectā
sanitatez puenirē desideras qcqd ꝯscie stomacuz grauat totū
uomitu pure ꝯfessionis euomere nō differas. Virus ei mēōr
nisi festināter eiciat', prius iteriora corrūpit. Et inde ad exte
riora ebuliens totū corpus occupat et maculat. . Cōfiteor
De cogitatōes et affectiones velut ꝯsiliarii
ꝯueniūt ut mētē decipiāt.

Vomā egiptii tuū nō abhominaris, s3 foues et istruis.
manifestabo tibi nō solū pecca actionū uerū etiā cogitati
onū. Audi ergo miseriaz meā. Sepe ueniūt ad mētem meaz
cogitationes inumē. et surgūt affectiones multe et solicitāt
me de cura corporis. et suggerūt multa de usib' necessitatis.
Cōuenerūt ibi ad ꝯsulendū ueracit' aut ad decipiendum
ꝯgregant' ꝯsiliarii multi et ꝯsiliatores uani, imo decepto
res ueri. Cōgregant' aut qui ꝯsiliuz unū et quasi adquerē
dū ꝯsiliū bonū doāt' i cōe ꝯ ꝯsilia multa s3 inutilia et uana
qz ꝯsiliū uanitatis ē et totuz coꝝ ꝯsiliuz deuanitate est.
Suadent m̄ sanguinez minuē ut possim pausare et latio

res cibos sume. remane de uigilijs ut satis possim dormire. Cassulum cor recreare ne deficiat. Carnem fouere ne tabescat. Abstinentiam aliquantulum relaxare. Quieti parumper indulge. Et in hunc modum agitur de cura corporis et cura superflua. Et de uani-
laf tate uentilatur questio uana et sic huiusmodi inutili negotio consumitur sepe uana hora.

De cogitationibus et affectionibus malis non esse acquiescendum.

Qui carnis sue desiderijs non resistit, motus cordis sui custodire negligit. Ita tandem praua consuetudine alligatur ut postmodum uolens eis resistere non possit. Propterea quotiens huiusmodi consiliarios impios et iniquos in unum conuenire sentis non eis consentias. Sed illico exeunte te uel ad orationem. modo ad operationem. sepe autem ad meditationem. non prius cesses. donec illi euanescant. Intuere quomodo xps stetit in cruce. Considera quomodo moriens uel ubi uel quando. Statue te ante terrificum tribunal tremendi iudicis. Descende usque ad infernum inferiorem et ibi cerne quomodo pro peccatis suis anime puniuntur. Talis et enim cogitatio post baptismum remedium est contra turpes cogitationes...

De peccato gule.

Quoniam uerba delictorum meorum audire non dedignaris sed pacienter ascultas fateri oportet quod adhuc faciendum est. Cum supradictis consiliarijs iniquis et iniqua consulentibus acquiesco et cor consilia libenter recipio. adsunt subito cogitationes praue. Assurgunt affectiones praue multum sollicite. sed parum discrete. quomodo carnem meam delicatissime foueant. que quantumcumque suauissime nutriatur semper caro est. Offerunt enim infirmitorium sed quam turpe est in illo diu permanere. equitandi occasionem querunt et inueniunt. Nec mora equi parantur. uasa cadi parantur. hospicia eliguntur. et que sunt necessaria in uia. ligantur et parantur. uocor et uocatus uenio. Iniungitur mihi obedientia illa et illa. Ego uero timetuens ex meo desiderio uilescere recuso ore. quod cordis desiderio acquiesco. tamen coactus et ideo lectus ascendo. et iter arripio. proh dolor. Religio relinquitur et silentium rumpitur. Hic enim uolant uerba uana et inutilia et forsitan detractoria. Sic sic confabulando sepe consumitur dies integra. Uenio ad hospicium. Assideo ad mensam. apponitur panis albus et uinum bonum. piscis et caseus. oua et cetera. Interea recurrit animus meus ad fratres qui sunt in conuentu. et graue est mihi dissimiliter ab eis reficiar et epuler splendide. illis arride reficientibus. Et remordet me consciencia mea si pro faba piscem sed pro milio caseum. pro micha pastellum ad refectionem sumam. Si bu

bibam et fres aquaz. Gula no ex pectationis i patiēs i uitat
7 instigat ut comedam et bibā. Dic ei no debes ee molestus
ei qui te caritatiue suscepit s3 ad nutu3 illi9 te p oia oportet
hre 7 monitis illi9 libent obedire 7 i pensa bn ficia cu gratiaz
actioe papē qui nich 2espuēdu ē qd cu caritate offert. Cari
tatis est ut q ille tibi appoit cu ipo parit de eodez assumas
ne scadalizet si uiderit te aliud q se comede. Ita g fac ut 9
uenit Communica 7 parpe cu hospite sic scriptu est. Comeden
tes 7 bibentes q apud illos sut. Ego uo his psuasionib9
uict9 communico 7 pticipio cu hospite p hospite. Et qui de
alieno ministratur no de pprio icipio michi ee idulgentior
7 manu largior p sequor tn p qua ueni ad mensaz. Nam co
medo et bibo p fuse sic mos est 7 multiplicant fercula et po
cula donec uenter grauet 7 cerebru3 turbet nec arguitur sr
fluitas qua excusat hospitalitas. Sic mei oblit9 dum gule 7 — Incipio
appetitui seq3 uolutasci mox qd faciant fres in refectorio et ca
dit ame moria faba caulis miliu3 panis durus 7 aque pot9
Sic fabula. sic e uita mea. Timeo etia ne ego sic qui fabu
lando fabula efficiar si no i bonis opib9 inueniar. Dicito
ergo m qui debeaz face 7 quo possi3 gulaz 9tinere hnectam par
in bucelli s'uus efficiar. **De gula e expugnada 9fessor**

Gula semp est in pugna 7 in culpa. Siue manduces. siue
bibas ad e illa tecu pugnatura. Sibi no pugnas certe
uiceris ab illa q cu multis pugnat 7 paucis expugnat. Tu
ergo tanto uehemti9 illaz expugna quato manifesti9 illaz
ee expugnadaz cognoscis. Et qui ad cognitionez dei p ue
nire no potes nisi p cognitionez tui iterum atq3 iterz discu
te teipz si forte aliqd in te lateat qd deo displiceat uidere
cu deu no potes n mudo corde. Nec fiet cor iocudu3 nisi
prius fiat mudu3 ab oi cogitatione.

De 9fessioe ficta 9fitens.

Multa hēo adhuc tibi dice s3 9fiteri erubesco Nec tamen qr
alit deu uide n possu3 aperia t cor meu. Fateor qui pecca mea
recogitare neglexi 7 io multa obliuioni tradidi cognita aut no
oia 9fessus su3 pp multitudinez. Que uo 9fess9 su3 no pure su3 — sui ppr ... ...
9fess9 idigne flendo puniui pp uetustatez 7 ueteratu 9suetu — aut oma celam
dinez. Qd fess9 su3 eui no debui celam 7 q pei9 e d 9fessione — que aut sint bn
i aneglouaz quesiui. Manifesta uo pecca excusam cu de illis — sine male sui
9uict9 fui al q deteri9 e defendedi culpaz culpa meaz p 2ulo — 9fessus
re 9fusionis paliaui. Sic sic peccis pecca semp accumulo et

7 cui 9fiteri debui

vitaz meaz q̄tidie corrigē dispono semp aūt de die in diez differo
et dū hec i futuro fieri ꝑpono fit ut illud futurz semp sit futurz
Dn̄e d's meus q͛ dni ponaz ꝯsilia in aīaz meaz. Dē utilitas
in sanguine meo dū descendo i corruptione. Non ē uitiū cui al
iquo modo nō seruierz Oīa ei ꝯtendūt de me cui⁹ potissimūz
ēē uideaz Verūtū sr̄ oīa uitia i inuidia me psequr̄ pestis hec me
torq̄t ubiq3. Da gͦ ꝯsiliū quo illaz effugere ualeam. De
inuidia q sub spē caritatis exercet vires suas.

Tristius i inuidia nichil est q̄ ꝑmus ipm autorez torquet
excruciatq3 suū Odio gͥ est fugienda ⁊ execranda inuidia
q̄m i illa d's offendit pximus ledit aīus affligit. In inuidia ⁊
ei semp torquet possessoris to sui animuz ⁊ q͛ nis semp ledere
nō possit suū desinit in pxīuz. Sz cū mala sit oīs in inuidia pessi
ma tn̄ ē hui⁹ mali spēs q sb spēm caritatis suas exercet in iurias
Sepe eiz qm̄ sentit i pxīuz ex uitio iracūdie uł ueneno in inuidie
fingit sibi cogitatio q͛ faciat illud pro zelo iusticie. Ipsus nāq3
qlibet a pximo nō iam eū facile respicē pōt simplici oculo Di
splicet sibi qcqd ab illo fieri ꝯsiderat. Omni fere hora tacita
apd se illū cogitatione accusat. Surgūt cause quotidie innume
que illum culpabilem ostēdunt Occurrūt rōnes multe que illum
reū ēē puniendū ꝯuincūt Crescit aūt sepe eo usq3 malū et apd̓ se
deū ēē credat se reū nisi illuz seueri⁹ corripiat et d' sua illum
puersitate redarguat Loquit̄ ei apud se hui⁹mōi maligna cogita
tio usq3 quo illuz talez tollero ꝯsentire ei ꝯpbor si eū nō corri
pio ꝯsentiens aūt deū offendo Corripiaz gͦ ne deū offendā Nichil
ei p mea sz p dei iniuria ulciscenda totū facio ymo sic illū sibi
restituā pxīuz eiz corripe ⁊ illuz castigare hoc nō ē pximo nocē sed
pdesse uelle. Sic sepe apd' se loquit̄ maligna cogitatio. Execcaū
eiz ea malitia sua ⁊ putat odiū suū amorez ēē et i iniuria sua iu
sticiaz exercere Cōueniūt itaq3 undiq3 hui⁹ mōi male cogita
tiones ad mentez et fingūt se ad obsequiuz dei ꝯuenire noz
suū aūt odiuz exercē uelle. Cōsidera gͦ adhuc frequenter.
Cogita uehemēt. Inuestiga diligent̄ ꝯsciaz tuā ut scias quid co
rrigere seu d' uū debeas grās agere. Valde eiz utile ⁊ p necce
ssariū ē ut scias quid desit tibi quid nis qd cupis et quid
hēe optas. De **multiplici cogitatione et cordis veloci**
tate.

Nalius athomos mūdi possem dinumerare q͛ motus
cordis mei uelocitas aīaliuz ⁊ uolatiliuz meis motib;
equipari nō pōt. Cogitationes meas nō ē qui possit ꝯplen
dere. Desideriorz meorz nō ē mod⁹. Nūc illa nūc ista cogito.

et desidero nec ista nec illa hr̃e possum Dū corpore uaco cogita
tionib9 p diūsa loca uagor. Nulla hora nullo tp̄is momēto
qesco sȝ uni momēto ictu oculi p multa spatia locoꝝ discur
rens nouas cāturas ēo et iter eas deleo De alioꝝ feli
citate doleo ul' alio atq; alio modo mltiplicit' uario
Illud ul' illd hr̃e desidero. Talis ul' talis ēe cupio qͥ deꝰ
illud dare ul' talem facē nescierit aut nō potuerit.. Que sint
cogitāda ut coꝝ ab inutili cogitatōe remoueat cōfessor.

O Custos cordis quā modicū et cupidū coꝝ hēs p̄uū
et magna cupit. Vix ad uni9 miliu refectionē suffi
cere posset ⁊ totus mūdus ei nō sufficit. Solo corde p totū mun
dū uago motu discūris. Sine pedib9 curris. sine manibus
oparis. Alas nō hēs et uolare nō cessas Diuitias ꝯgregas ⁊
satiari nō potes. Epulas ad refectionē paras et tn̄ de nō co
medis. hec ⁊ illa cogitas. ⁊ falsū ē qd cogitas Audi quō ut
de cetero tibi caueas. Forsitan tibi cogitas modo de sole uel
de aliq° tuo amico aut de te ipo. Si uni9 ē sol falsus ēst iste
quē tu cogitans fingis. qm̄ ille certis locis ⁊ tp̄orib9 cursum
suū pagit Istū nō ibi ꝯstituis ubi uis. Si unus ē ille amicus tuus
falsus est iste quē cogitans fingis. qm̄ ille ubi sit. Porro te ipz
hic ēe loco sentis ⁊ tu figmēto cogitatiōis uadis ubi uis fingis
⁊ hic uere nō ē qr ibi mō nō es. Quōm̄ g° falsa sīt hec. noli am
odo talia cogitare sȝ iacta cogitatū tuū in dn̄o qui te fecit refe
cit elegit et uocauit iudicabit ⁊ sanabit. Quota hac hora cū
eo locūt' eūq; in semetipis amplexant' tu nō in his delectaris
que p̄ūt ⁊ transeūt et manē nō possūt. Considera qm̄ multi
modo moriūt'. quib9 si hec hora ad agendā penitentiā cōcederet'
que t' ꝯcessa ē quo mō p altaria aquā festinātes currēnt ⁊ ibi fle
xis genib9 ul' certe toto corpore i tra pstrato tam diu suspirarēt
plorarēt ⁊ orarent donec plenissimā peccoꝝ suoꝝ ueniā adeo
ꝯsequi mererēt'. Tu nō comedendo bibendo iocādo ⁊ ridendo
tp̄s otiose uiuendo pdis qd tibi indulsat deus ad acquirēdam
grām ad p merendā gl'iā. Cogita q quot sīt in i ferno q nūc crucia
tur sine sp̄e uenie ⁊ mīe. Si amor dei detenē nō pōt. saltē ten
eat et terreat timor iudicij. Nec9 gehēne Laqi mortis. Dolores
i ferni. Ignis urens Uermis corrodens. Sulphur pferens flā
ma tartarea et oīa talia. Discute adhuc te ipz ut scias quid
mala desit tīue i illa discussione corā oīb9 ꝯfundaris si inuenta fue
rit in te iniquitas. De mltiplici volubilitate cogitatōnū.

O Igne pensare et sufficient' extimaē nō ualeo que sit illa tam

mľtiplex cogitationū meaꝝ volubilitas ꝗ tā inqeta et infatigabilis nescitas: que p tā multa tā varia tam īfinita discurrere me facit. Nulla eīꝫ hora ꝗ nullo tp̄ris momēto qescē possum ſꝫ p īfinita ſpatia locoꝝ ꝗ volumina tēpoꝝ mira festinatione ꝑtranseo. vndiqꝫ patet m̄ facilis transitus. Agilis discursus: de sūmis ad yma et de ymis ad sūma. Digne explicare nō possuꝫ quot altnationis modos momētaneis ꝑmutationib; iꝫ dno ꝗquā multi formit̄ me altnantiū vicissitudinū motib; me varie ꝯsueui. Et quib; ꝑturbationib; quot die afficioꝛ. modo me in fiduciā erigo, mō in diffidentiam cado. Nūc ꝑstantiā figoꝛ: nūc sbitaneo timore ꝯcutioꝛ. Modo me turbat ira. modo ingens furoꝛ exagitat. Nūc illud adeo mirū ꝙ variis q̄litatib; diūsis ꝑturbationibus ꝑ singula momēta afficioꝛ. Et illud supra modū stupendū ē ꝙ sb eodēꝫ pene momēto sepe ꝯtrariis affectionib; tangoꝛ. Nūc odio nūc amore ducoꝛ. Modo gaudio m̄ merore detrahoꝛ. Quā sepe int̄ mīa gratulationis mee tripudia sup ueniens sbitoqꝫ emergens tristicie causa me vehemēter ꝯcutit ac deiecit et omēꝫ illaꝫ exultantis aīmi solemnitateꝫ sbito in merōreꝫ ūtit. Sepe dum mltūqꝫ dilectaꝫ nimio post modū odio ꝑsequoꝛ ꝗ vehemēter approbataꝫ atqꝫ desideratāꝫ sbito detestoꝛ. Sꝫ quis oīuꝫ mearū affectōnuꝫ q̄litates enarret. quis omēs variatiōis mee modos explicare sufficiat. Pene quot sūt diūsitates reꝝ. tot sunt variationes affectonū meaꝝ. Cōfesoꝛ

ꝙ ꝑ hō dꝫ cognoscere se ipm̄.

Quaꝫ inter omīa animalia huanuꝫ gen⁹ tū dignioꝛi forā tū dignioꝛi potentia digne repiatur. nulla sciā melioꝛ ē illa qua hō cognoscit se ipm̄. Relinque ergo cetera ꝗ te ipm̄ discute ꝑte curre et in te cōsiste. A te in cipiat cogitatio tua ꝗ in te finiat ne frustra ī alia extendens te neglecto ꝑter salutem tuaꝫ nichil agites quā ī acq̄sitione salutis tue nemo est tibi germanioꝛ nemo ꝑpīq̄oꝛ te ipo. Si uō aliquid cogitationi tue se offerat qd̄ nō quoq̄mō ad tui ipius salutem ꝑtineat illico respue et expue ut semp te possis īspicē et de cognitione tui venire ad cognitionem dei. Agnoscē sedꝫ ad que bona hō sit nāliter ꝑp̄mtioꝛ. vľ ad que mala ꝑclinioꝛ. quib; studiis debeat vehemēti⁹ insistere. Contra que mala debeat instanti⁹ vigilare. Quib; exercitiis valeat melius ꝑmoueri. Quibus valeat melius facilius corrūpi. Quib; culpis sbiaceat vľ qb; meritis emineat et quid pro his pene vľ premii expectare

debeat. Quātū quotidie proficiat ul' deficiat. Cū quanta indu
stria ai̅ satagat p̄terita mala deflere, p̄ntia declinare, futura pre-
uenire. Cū q̄nta ai̅ constantia studeat reparare bona amissa, custodire
multiplicare possessa. O quā necessaria discussio ⁊ quā admiranda spec
ulatio. Tot ai̅ uirtutes tot ei⁹ excitationes tot ei⁹ studia ul' meri
ta p̄ oculis habere ⁊ huiusmodi contemplationi diutius inherere. Susten
te animū tuū ab inferiorū amore ne forte de sublimib; electus et de
loco uoluptatis appa cōscia abstract⁹ ⁊ illect⁹ post cupiens cuias
⁊ uagus fias ⁊ pfugus sup terrā. Denique si cupis implere diuinū
p̄ceptū. Omni custodia serua cor tuū. Nescit eni quid de spū diuino
sentire debeat qui suū prius nō cognouit. Nichil recte extimat qui se
ipm ignorat. Nescit quā sub pedib; ei⁹ ois mundana gloria sub iace
at q cognitionis sue dignitatē nō pensat. O custos cordis si nō
dū ydoneus es intrare ad te ipm quō ad illa intranda ydoneus eris
que sunt intra ul' sup̄ te ipm. Sic nōdū dignus es intrare tabnac
ulū p̄mū q̄ fronte p̄sumis ingredi tabnaclm. Sm. hoc ē in sca sanc
torū. Si nūdū moliri potes gressus altos cū dno yhū ul' saltē
cū moyse ascendas in mōtē excelsum, qua p̄sumptione paras
uolare i celū? Prius redi ad te q̄ rimari p̄sumas que sunt supra
te. Prius sol ortus sui confinia sentiat q̄ ad altiora conscendat. Primū
g° ē ut redeas ad te ipm, intres ad cor tuū. Discas estimare spiri
tū tuū. Discute quid sis, qd fueris, qd ee debueris, qd ee pote
ris. Qd fueris p naturā, quid mō sis p culpā, quid ee debueris
p industriā, quid ee adhuc possis p grāz. Disce ex tuo spū cogno
scē qd debeas de aliis spiritibus extimare. Hec porta. Hec scala hec in
troyt⁹. Iste ascēsus, hac intrat ad intima. Hac eleuat ad suma.
Vides quātū ualet hoi plena cognitio sui. Ex hac siquidem pro
ficit ad cognitionē oim celestiū et terrestium.

Qz priuat⁹ amor aufert uerū iuditiū. Ideo ē cōfitēdū deo.

Scire uellem q̄lis ipe sū s; nix de me ipo uera discernere
possū. Amor naq; priuatus quē erga me ipm hēo au
fert mi uerū iuditiū de me ipo. Et porro hoi mundari timens ne
si me ipz iudico iniciatur inquitas sibi Iudicet g° me ille cui
oia nuda sunt et aperta quē fallere nō possū q: sapia ē nec
effugere q: ubiq: ē neq: corrumpere quia iusticia ē. Ille ueniat ad me
cui⁹ delitie sunt ee cū filiis hoiuz. Qui stat ad hostiū et pulsat
paratus introire si sit qui aperiero. Intret g° et scificet scuā
rīū qm scūs ē et domū suā decet sanctitudo. Extirpet. Extirpet
uitia ordinet cogitationes sanet affcs et mores conponat. Nullus
ei in aliq̄ resistat ut sit in pace locus ei⁹. Ut nullus hoīū

ēet mecū exteri⁹ ut familiari⁹ cū eo loq possē interius. Ipē
ē a secretū querit a solitariū dilig. Fugiā g hoīū solatia a col
loquia ut i secreto cordis mei deū habitatorē hēe possim. Valde
tamē difficile ē ab exteriorib⁹ ad interiora mētē reuocare a
ibi pmanē. Hec min⁹ difficile est de uisibilib⁹ ad inuisibilia
penetrare a in illis diuci⁹ cōsistere. Dura sꝫ hec a laboriosa sed
ualde fructuosa: Assuescā g sola intima cogitare sola inte
riora diligē a i illis pmanē ut possiz audire quid loquatur i
me dñs deus. Ecce adsū pijssime d̄. Decū sū quā diu
i exteriorib⁹ occupat⁹ fui uocē tuā intra me audiē nō potui
Nūc aūt reūsus ad me igressus sū adte ut possiz audire et
tibi loq. Loqre g misericordissime qr audit s uus. Loquē qr para
tus sū obedire quicqd iusseris p posse meo libenter et deuot⁹
implebo. Aīa mea rex angloꝝ uenit ad nos et hospitat⁹
ē nobcū. Letemī g de tanto hospite nostro corde pfeō. Dem⁹
ei gloriā a honorē qui dignat⁹ est uisitare s uos suos. Epulemī
et iocūdemī cū eo in leticia et exultatiōe. Delectemī de deo
in eo a nullus sit ei i aliq molestus ne in ira recedat ano
bis et iducat sr nos maledictionē p bñdictione. Exhibe
am⁹ ei ōe s uitūz caritatis rogantes et deprecantes ut manē
nobiscū dignet. Si uero nō possum⁹ psoluē ei totū qd de
bem⁹ saltē nos metipōs humilit ei sbdam⁹ ad omēz voluntatē
ei⁹. Sit hec dies solēps i qua saluatorē nostrū in hospiti
o. leti suscepim⁹. Nullū mbrū nullū officiū ab hoc gaudio
excludat. Conueniant ergo i unum omēs cogitationes a
affectiones diē festū cellebrātes i oī puritate et sanctitate.
zat Nulla se aliena cogitatio interserat que hui⁹ solēnitatis gau
dia. pturbet. Oculi mei semp ad dñm p quē sū uiuo et
sapio a cessent lacrimis pedes ei⁹ rigare audiant et intelligant
aures quid in nobis sit qd ei displiceat ul quid approbet
Delectetur odorat⁹ illo suauissimo odore dulcedinis eius
Odor ei⁹ odor uite etne. Odor toci⁹ suauitatis et iocunditatis
Repleatur os meū laude ut cantē gloriā tuā altissime dñe
Sit meditatio cordis mei i ɔspectu tuo semp ut te possiz
uidere p fidem a ɔtemplationem donec merear uidere fa
cie ad faciē. Clementissime pater nūq in nobis cesset ala
critas tua. Bñdic aīa mea dño et oīa que intra me sunt.
nōi sancto ei⁹ Bñdic et dic. Gloria laus et honor sit tibi
rex xpē redemptor. Oracia ardentius ceteris
creaturas dꝫ dm diligere ppt ei mirabilē
cditōnē. Cōfessor.

Anima mea ſi uis amari a deo reforma in te ymaginem
ſuã et amabit te. Repara in te ſilitudinez ſuã et deſide
rabit te. Conſilio nãqȝ ſcē trinitatis ad ymaginez ⁊ ſẽlitudiez
ſuã c̃auit te c̃ator tuus q̃d nulli ex creaturis donauit ut tanto
cũ ardentiꝰ dilligeres. Conſidera ḡo nobillitatem tuã qm̃ ſic
deus ṽqȝ ẽ totus oĩa uiuificans oĩa mouens ⁊ gubñaṅs Ita
tu i corde tuo ṽqȝ tota ſm̃ modũ tuũ illud uiuificans mouẽſ
et gubñaṅs. Et ſic deus ẽ uiuit ſapit Ita tu ſm̃ tuũ modũ i corpore tuo
es uiuis et ſapis. Et ſic in deo tres ſũt pſone pater filius et
ſpũs ſcũs ſic tu h̃es tres uires .ſ. Jntellectũ memoriã et uolũ
tatem Et ſic ex p̃re gñatur filius et ex utroqȝ pcedit ſpũs
ſanctꝰ. Jta ex intellectu gñatur uolũtas ex his ambobus p
cedit memoria. Et ſic deꝰ ẽ p̃r ⁊ d̃s ẽ filius et deus ẽ ſpũs
ſcũs nõ tñ tres dij ſȝ unꝰ deus et tres pſone Jta aĩa eſt
Jntellectus aĩa uolũtas aĩa memoria. Non tñ tres aĩme
ſȝ una aĩa et tres uires. Ex quibꝫ aĩe uiribꝫ qĩ excelentior
ibꝫ debem̃ deũ diligere ut diligamꝰ eũ tota mẽte toto Jntel
lectu tota uolũtate ⁊ memoria. Hoc ẽ totũ affcũ ſuũ defectu
cũ diſcretionis i tuitu. Nõ ſolus ſufficit d̃s intellectus ad
beatitudinẽ niſi ſit in amore eiꝰ uolũtas ymo hec duo nõ ſu
fficiũt ñ memoria accedat ꝙ ſep i mente intelligentis et uolẽ
tis maneat d̃s. ſic nullũ põt eẽ momẽtũ quo homo nõ uta
tur ul' fruatᷣ dei bonitate et miã. Jta nullũ ſit momẽtũ quo
pñtez nõ h̃eat in memoria.. Qũ aĩa ẽ tãte dignitatis

Quod pr̃ eẽ ⁊ pr̃ ⁊ matᷣ xp̄i

Jntellige dignitatez tuam nobilis c̃atura qm̃ nõ ſolum
in ſignita es dei ymagine nez ĩ decorata ſilitudĩe
Sic eñ c̃ator tuus qui te ad ſilitudinez ſuã c̃auit eſt cari
tas bonitas ⁊ ⁊ iuſtꝰ ſuauis ⁊ mitis paciens ⁊ miſericors et
cetera i ſigna que de eo legũtᷣ. Jta tu c̃atura es ut caritatem
h̃ẽs et eẽs mũda ⁊ ſcã pulcra ⁊ decora mitis ⁊ hũilis ⁊
qt̃s ṽtutes q̃to plus inte h̃ebis tanto ppinquior deo eris et
maiorẽ tm̃ ↄditoris geres ſilitudiez. Quid maius his tibi
facẽ potuit ꝙ ut ad ſilitudinez ſuã te ↄderet factor tuus
et eiuſdem uirtutũ ueſtimẽtis te ornaret quibꝰ ipſe ornatus
eſt. Attende ḡo diligenter ꝓprie ↄditionis tue excellentiam
et ueneraĩde ſcē trinitatis ymaginez in te ipã Cognoſc̃. Hono
remqȝ ſilitudinis diuine ad quaȝ c̃ata es h̃ẽ ſtude nobili
tate mor̃ exercitio ṽtutũ. dignitate premior̃. Ut qñ appa
rebit q̃l' ſit tũc ſil'is ei apparere poſſis. Sil'is ei ſilem quo

et qualem te paraueris deo talis necesse ē ut appareat. ē
ds Sigr natiuam pulcritudinez tuā in te reparaueris concu
piscet rex decorez tuū quoniaz ipe est ds tuus. Ipe amicus
et sponsus frater et filius. Ipe eiz dixit. Qui cumqz fecerit uolūtatē
pris mei qui in celis est. ipe meus frat et soror et mr ē. Audi
quo uirtus et sapia pris filius ē et pris Vbū pris Volūtas est
pris Volūtas hois. Nihil aliud ē qz qdaz ploris uitus. Sig ea
dem ē Volūtas tua et uolūtas pris. Ideo ē filius tuus et filius
pris Vitas sapia uolūtas corde cōcipit et ex corde gnatur. Si
g eādez uis et eādez sapis qz pr eundez filiū hes quē pater. Inte
est utrū sis pat an mater nō tuo ex mito s; dei dono. Potes
eū nāqz gignē i corde tuo et i corde alieno. Intellectu gignit cōsē
su cōcipit affcu nutrit. Qn̄do uitatē itelligis uel aliū itelligē
facis xpm gignis. Nosti uolūtatez xpi cōsenti ei et cōcepisti
. Qn̄do gignis es pater. Qn̄ cōcipis es mater. Amando
puris et nutris. Sic sic in potāte cuiusqz relinqtur utrū
nā tante plis mat afficiat. Maledicta ergo sterilis q non
parit quē talez filiū p uoto hre potuit. Siliter maledcs qui
nō gignit. Nisi qz nō eque i nrā potāte cōsistit ueritatez in
telligere et ueritati cōsentire. Nō eī semp ueritatez intelligo
cū uolo. Intellectu aūt semp cōsentio si uoluero. Velle tū nō
possuz nisi gratia dei fuerit mecū. Nulla ē eī humana in
dustria sine dei grā. Ex quo pmus homo peccauit uere
bonū pdidimus ptē et arbitrij rigorē s; nō ellectionem
ñ nō cēt nrm ut emdaremus pecm. In nob nanqz manet
ad qrendā salutē arbitrij uoluntas. i. rationalis uolū
tas. S; ad monēte prius deo et i uitāte ad salutez ē ut uel
eligamus uel seqm. Potātis nrē ē diuine aspiratoni acqui
escē et seq. Diuini nō muneris est ut possimus ad ipisci
qd sequēdo cupimus consequi. Nostre potātis ē et [illegible] ne
ut labamr. Felix homo qui sic ambulat sapiētez nec cadat
aut si ceciderit aut statiz s frgat. Felicior uō ē q nūqz ce
cidit. Felicissimus aūt q iā cū deo regnat. .Qr aīa scā

Ad scp ad recipiēdū xpm ē parata.

Felix homo pslo ē cū uoluerit hre deū. O quāta est di
gnitas hois filiuz hre deū et qnta est huilitas oipotentis
hre hoiez patrez. et qnta ē nobilitas aīe rhm xpm hre sponsuz.
Scā ergo aīa et ueri sponsi amica ad dilectū sui ad uētuz
summo cū desiderio semp debz in hiare pata atqz. Expedita
ē ut pulsantez amicū absqz ulla dilactiois in iuria possit

ſuſcipe ⁊ uocati cū oi alacritate occurere ne ſubito et inopi
nate adueniens min⁹ ꝑparatā et min⁹ ornata inueniat ul tā
diu excluſus diuturne ꝑſtolatois ullam moleſtiā ſuſti
neat. Aliud ē aūt cū ipo intrare atq; aliud ē ad ipm
exire. Ibi aia ad ſe ipam reuertitur et cū dilecto ſuo uſq;
ad itima cordis ſui penetralia ingreditur. hic ex ſemet
ipā ducat ad ſublimia ꝯtemplanda ſubleuat. Quid naq;
est ei⁹ introire ū totā in ſemetipā colligi. Quid nō
ē ei⁹ exire ū ſe ipā ex ſe ipā extendē. Nichil itaq; aliud ē
aiam cū dillecto ſuo in cubiculū ingredi ⁊ ſolam cum
ſolo morari dulcedine q; ei⁹ ꝑfrui niſi exterioꝝ oium
obliuiſci et in ei⁹ dilectione ſume et intime delectari ſe
ſolā cū dillecto uidet qñ exterioꝝ oblita ex ꝑpa ꝯſiderati
one in dilecti ſui dilectione deſideriū ſuū in ꝑurget et ex
his que intimis ſuis ꝯſiderat aīū ſuū i huiuſmoi affec
tū inflamat ⁊ tā ex bonoꝝ q̃ ex maloꝝ ſuoꝝ ꝯſideratioe
in g̃rām actiē aſſurgit. et hic ꝑ indulta uenia itime de
uotois uictimas ꝑſoluit. Uſq; i intimū dilectus ꝑducit
in optio collocat qñ ex intimo affectu ſup oia diligit. Co
gita quid ſit q̃ in uita tua ardenti⁹ dilexiſti anxius ꝯcu
piſti qđ te iocūdi⁹ afficiebat ceteriſq; oib; ꝑfundius delec
tabat. Cōſidera gͦ ſi eādē affectionis uiolentiā delectatio
nis q; habūdantiā ſentis q̃ i ſūmis dilectiois deſideriū in
ardeſcis quā iei⁹ dilectiois requieſcis. Cui dubiū ſit qđ
intimū illū affectionis tue ſuū ū dū teneat ſi intime di
lectiois aculeus aiām tuā min⁹ penetrat tepide exagi
tat q̃ in alienis affectioib; qñ penetrare ul exagitare ſo
lebat. ſ; ſitātā ꝑſus ul forte ualidiorē dilectionis uio
lentiā i intimis tuis circa diuina ꝑſeueris q̃ alias nūq̃
expertus fueris. Uide adhuc ſi forte aliud aliqđ ſit in quo
delectari ul ꝯſolari poſſis. Certe q̃ diu poſſimus ex ali
ena q̃libetq; re ꝯſolationē ul iocūditatem ꝯcipe nūdū
audeo dicē dilectū nrm itimū ardentiſſimi amoris ſinū
tenē. Satage. gͦ feſtina trahē ad huc. o bta aia. Qͥs eiꝫ
neget intimū aliud cordis humani penetrare tales nece
ſſus. hec ſeu ⁊ obtinē poſſe in qb; ſūmi ⁊ ſingularis ⁊
amoris uiolentiā aliquā cū ꝑ affectū infixerit aliena
oio delectatione auelli nō poſſit. Certe ſi alienā aliquā
ꝯſolationē q̃ris ul recipis diuin tuū q̃uis fortaſſe ſume nū dū ſingularē
nūdū gͦ intimū ꝑducat ū adū in itimo collocatur ſi gͦ diligis

ꝑurget et ex his q̃ in intimis ſuis ꝯſiderat

45

nō ſatagas introducēre eum in itima tua quō te ēclam uelle
ul' poſſe ſequi cū ad ſublimia ſua. Certū g° ſignū ſit tibi
anima q̄cūq3 es q̄ dilectū tuū min⁹ diligis ul' ab alio min⁹
diligeris ſi ad theoricos illos exceſſus nūdū uocaris ul' uo
cantem ſeq nūdū merueris. Quō eiꝫ p fcē diligis ul' di
ligeris ſi in ſumoꝝ d'ſiderio ad ſrna nō rapis ad theoricos
illos ornat⁹ mētis alienatione nō trāſis: Vis noſcē q3 ſbli
mitas diuitiaꝝ reuellationū ſit manifeſtū diuine dilectio
nis inditiū. Iam nō dicam ſuos q3 nos ſuos ſ3 amicos q3
oīa que audiui a pr̄e meo nota feci nob. Satage g° deuꝫ
tuū itime ⁊ ſūme diligere et oī hora in diuine ꝯtempla
tiōis gaudio ſumo cuꝫ deſiderio hanelare. Collige te ipā
ad te ipaꝫ totā ⁊ in ſolo diuinitatis deſiderio reqeſce.

Qr aīa dz erigere ſe ad ſublimia ꝯtēplāda

Debet nanq3 aīa pfecā ⁊ aſſione ſumoꝝ cōtemplaciōi
debita oī hora pegnatiōis ſue timinū et egraſtuli hui⁹
egſſū cū ſumo deſiderio expectare ⁊ ad illō diuine ꝯtēplati
onis ſpectaculū qō in futura uita ſperam⁹ aīuꝫ ſuū ꝯponere
ſuſpendē in ei⁹ mōi expectatione uehemēti deſiderio hanelare
ut qō iterī uidet p ſpeculū in enigmate ī eternū uidē facie ad
facie. Neceſſe eſt ita adeoꝝ altū aſcende et mētis exceſſu p
diuicam reuelationeꝫ adiſcē quid ſit illō ad quod ſtudē uel
expectare oporteat et ad qualem ſblimitatē hēat aīum
ſuū ꝯponē ⁊ aſſueſſē debeat. Nam ſi ſemel ad luciferam
illā ſblimatiōis angelice gloriam admiſſus fuerit et ad
illud diuinoꝝ luminū ſpectaculū intrare meruerit quā
itimis deſideriis quā pfundis ſuſpiriis quā inenarra
bilib⁹ gemitib⁹ cū qui ei⁹mōi eſt putam⁹ in ſiſtere quā
aſſidua recordatione quā iocūda admiratione in ſpectam cla
ritatē ēclimius eū retractare menteq3 reuoluere illā deſiderā
do. Illam ſuſpirando illā ꝯtemplando donec tādem aliqñ in
eandem ymaginē transformet' a claritate ī claritatem tam
q3 a dñi ſpū. Verūtamē cū ab illo ſblimitatis ſtatu ad nos met
ipōs redim⁹. Illaq3 pri⁹ ſup nos metipōs uidim⁹. In ea ueri
tate ul' caritate qua pn̄s pſpexim⁹ ad noſtraꝫ memoriam
reuocare oīo nō poſſum⁹. Et q̄ uis inde aliquid in memoria
teneam⁹ ⁊ qī p mediū uelum et uelut in medio nebule
uidem⁹. Nec modū ꝯdem uidendi nec qualitatem uiſio
nis ꝯphendere ul' recordari ſufficiam⁹ Et miꝝ ī modū re
mini ſcentes nō reminiſcim⁹ dū uidentes nō putem⁹.

et aspicientes nō pspicim⁹ et intendētes nō penetramus donec iter meditatione assurgam⁹ in ꝯtēplationē. Cōtēplationē in admirationē admiratione in mentis elevationē. Per veritatis ꝯtemplationē erudit' homo ad iusticiā ꝯsumat' ad gl'iā. Gratia ꝯtēplationis cor ab oī mūdano amore nō solū emdat sꝫ scificat et aiūz ad celestiū amorē inflāmat. Qui divina inspiratione ꝯ revellatione ad ꝯtēplationis gratiā pmovet' quasdam arās future illius plenitudinis accipit ubi sempiterne ꝯtemplationi inherebit. Qui vō ꝯtemplationi vitatis vult vacare necesse ē ut discat requiescē. Nō solū ab opibus malis sꝫ ⁊ acogitatioibus supvacuis. Multi siquidem ꝯ sisciant vacare corpore minime tamē valent vacare corde nesciantes facē sabbm ex sabbo ⁊ iō nō valent implere qđ dicit' in psalmo vacate et videte qm ego sum dn̄s vacantes siquidem in corpe sꝫ vacātes ubiqꝫ corde neqq̄ videre merentur qͣ dulcis est dn̄s et qͣ bonus isrl' d'us his qui recto sūt corde hī ē q' hostes deridēnt sabbata eor. ⁊ ipā sue vacationis otia incogitationes inutiles ptrahūt ⁊ p divina queqꝫ vago in cessu sine respectu pventionis passim huc ⁊ illuc vagantur. Animi⁹ eor ptem nūc nullā discurrendo mira agilitate in ꝯrīa agit'. Sic sic qͣ dm sb egenus hui⁹ mūdi ellemtis vi vim⁹ desideria nostra ultra gaudia extendim⁹ qꝫ in finite plura sunt que ꝯcupiscim⁹ qͣ q in hac vita apphendē possim⁹. Btā aūt illa spnor spmū m'titudo d'sideria sua ultra gaudior suor plenitudinē nō extendit q felicitatis sue infinitatem nl' im̄ensitatem ꝯphendē nō sufficit. Est aūt illor gaudiū nō solū de ꝯtemplatione ēatoris sꝫ etiā in cōtēplandis ei⁹ ēaturis. Qui ei dn̄i mirabilem ī omibꝫ suis opbꝫ invenūt qđ mir si ubiqꝫ mirādo venerant' venerādo mirāt' magnalia ei⁹ que diligūt inveniūt itaqꝫ nō solū in ēaturis incorporeis sꝫ ⁊ in ēaturis corporeis bn̄ mirant'. Nec oīa vidēt ēatorē cor digne venerantur nec oīa intuitur cōtemplatur Contēplantes mirantur. Mirātes letantur. Letant' de divina ꝯtemplatione. Congratulāt' de mutua visione. Mirantur in rer corporaliū speculatione. Discam⁹ et nos ꝯtēplantes mirari ⁊ mirantes contēplari qūo illi⁹ supne btitudinis cives oīa que sb ipis sūt indesinenter aspiciūt oīūqꝫ q alto vident ratione et ordinē ꝯphendūt. Qui nō de mutua societate insolubiliqꝫ caritate.

idivisa rapi r
nūc ī hac

Intuitur

46

in infinitū gaudeant. Quo in illa diuine claritatis visione
in satiabiliter in ardescant. Nisi ē iocūdius nihil utilius gra
cōtēplationis. Quāto amplius in celestium contemplatione de
lectaris et delectando admiraris tanto libentius immoraris
tanto diligentius p̄scrutaris p̄fundius que illuminaris. Sēp
in illis invenies quod mireris et unde delecteris. Nusquā ē copi
osior materia admirandi et nusquā utilior causa delectandi In
his ergo semp sit tua admiratio et delectatio nec nec̄ē
erit alia pro aliis querere et p vanā huc illuc que cogitatio
nū evagationem discurrere. Verū namque cognoscere plenitudo
est glorie consumatio gr̄e p̄petuitatis vite. Ad huius uō scie
plenitudinem opus est potius intima compunctione quam
p̄funda investigatione Suspiriis quam argumentis. Crebris
lamentationibus quam copiosis argumentationibus. Lacri
mis quam sententiis. Oratione quam lectione. Gratia lacri
mar̄ quam scientia litterarum. Celestiū potius contēplatione quam
terrestrium occupatione. Amen.

Explicit tractatus bti bernardi abbatis de conscientia.

Deo Gratias. Amen.

Te laudo yhū xp̄e quia liber finitus iste.
Ad mitrix que pia laudetur virgo maria.

Incipit lib bti Augu

Incipit lib(er) b(ea)ti agustini aurelij Ep(iscop)i de fide trinitatis ad petru(m)

Epistolam filij petre tue caritatis accepi. in qua te significasti velle yerosolima(m) pergere. Et poposcisti te litteris n(ost)ris instrui. qua debeas i(n) illis p(ar)tib(us) fidei regulla(m) tene(re). ut nullus tibi possit sensus heretice subrepe(re) falsitatis.

De fide chatholica

Gaudeo quidem q(uia) p(ro) fide n(ost)ra sine ullo p(er)fidie vitio custodienda sollicitudine(m) geris sine qua nulla pot(est) p(ro)de(ss)e. i(m)mo nec e(ss)e (con)ve(r)sio. Ap(osto)lica quippe dicit auctoritas. Quia sine fide i(m)possibille e(st) place(re) deo. Fides n(am)q(ue) e(st) bonor(um) o(mn)ium fu(n)dame(n)tum. fides est humane salutis initium. Sine hac nemo ad filior(um) dei pot(est) numeru(m) p(er)venire. q(uia) sine ip(s)a nec i(n) hoc s(e)c(u)lo gr(ati)am iustificatio(n)is (con)sequet(ur). nec i(n) futuro vita(m) et(er)na(m) possidebit. Et si quis hic no(n) ambulavit p(er) fide(m). no(n) p(er)veniet ad spe(m). Sine fide o(mn)is labor ho(min)is vacuus e(st). Talle q(ui)ppe e(st) ut sine v(er)a fide quisq(ue) d(e)o velit p(er) (con)te(m)ptu(m) s(e)c(u)li place(re). Quale si quisq(ue) tendens ad patria(m) i(n) qua se scit b(ea)te victuru(m). relinquat itineris rectitudine(m). et p(ro)inde sectet(ur) errore(m). quo no(n) ad v(er)am civi(ta)tem p(er)veniat. s(ed) i(n) p(re)cipitiu(m) cadat. ubi no(n) gaudiu(m) p(er)venienti dat(ur). s(ed) cadenti interitus infert(ur).

De trinitate p(er)sonar(um) et unitate

Quocirca q(uia) p(ri)mo loco (con)stitutus fueris. q(uia) s(e)c(un)d(u)m regula(m) n(ost)ri salvatoris imp(er)io p(ro)mulgata(m) (re)cognosti te i(n) uno patris et filij et sp(iritu)s s(an)c(t)i no(m)i(n)e baptizatum. p(ri)ncipalit(er) atq(ue) indubitant(er) toto corde retine(re). patre(m) deu(m). filiu(m) d(eu)m. et sp(iritu)m s(an)c(tu)m deu(m). ide(m) s(an)c(t)am atq(ue) i(n)effabile(m) trinitate(m) unde e(ss)e natural(ite)r d(eu)m. de quo i(n) deut(eronomi)o dicit(ur). Audi y(srae)l. d(omi)n(u)s deus tuus. d(eu)s un(us) e(st). et d(omi)n(u)m deu(m) adorabis. et illi soli servies.

Verumtamen q(uia) istu(m) unu(m) d(eu)m qui solus e(st) v(er)us natural(ite)r d(eu)s. no(n) p(at)re(m) solu(m). no(n) solu(m) filiu(m). neq(ue) sp(iritu)m s(an)c(tu)m solu(m). s(ed) simul p(at)re(m) et filiu(m) et sp(iritu)m s(an)c(tu)m e(ss)e dicim(us). Cavendu(m) e(st) ne sicut patre(m) et filiu(m) et sp(iritu)m s(an)c(tu)m unu(m) deu(m) e(ss)e q(uan)tu(m) ad natura(m) attinet unitate(m) v(er)acit(er) dicim(us). sic eu(m) qui pat(er) e(st). eunde(m)q(ue) ut filiu(m) ut sp(iritu)m s(an)c(tu)m aut eu(m) q(ui) filius e(st). sive p(at)re(m) sive sp(iritu)m s(an)c(tu)m aut eu(m) qui sp(iritu)s s(an)c(tu)s p(ro)prie i(n) (con)fessione hui(us) trinitatis d(eu)s ut patre(m) ut filiu(m) p(er)sonalit(er) dice(re) sive crede(re). q(uo)d o(mn)ino nephas e(st) audeam(us).

Fides e(ni)m qua(m) sancti patriarche atq(ue) p(ro)phe(te) ante i(n)carnatio(n)e(m) filij dei divinit(us) acceperu(n)t. qua(m) etia(m) ap(osto)li ab ip(s)o d(omi)no i(n) carne posito audieru(n)t. et sp(iritu)s sancti magisterio i(n)structi. no(n) solu(m) s(er)mone p(re)dicaveru(n)t. v(er)u(m) etia(m) ad i(n)structio(n)e(m) salubrima(m) poster(orum) scriptis suis indita(m) reliqueru(n)t. unu(m) d(eu)m p(re)dicat. trinitate(m). i(d est). p(at)re(m) et filiu(m) et sp(iritu)m s(an)c(tu)m.

Sed trinitas v(er)a no(n) e(ss)et si una eadem(que) p(er)sona dicet(ur) pat(er) et filius et sp(iritu)s s(an)c(tu)s. Si e(ni)m sicut e(st) patris et filij et sp(iritu)s s(an)c(t)i una sub(stanti)a. sic e(ss)et una p(er)sona.

Nichil omnino esset in quo vacaret trinitas diceretur. Rursus trinitas et natura non esset, si unus deus trinitas ipsa non esset. Et quemadmodum pater et filius et spiritus sanctus personarum sunt ad invicem proprietate distincti, sic fuissent quoque naturarum diversitate distincti. Sed quia illo deo uno deo trinitatis non solum quod unus deus est sed etiam quod trinitas est naturaliter verum est, propterea ipse unus deus in personis trinitas est et in una natura unus est.

Post hanc unitatem naturalem totus pater in filio et spiritu sancto est et totus filius in patre et spiritu sancto est totusque spiritus sanctus in patre et filio est. Nullus illorum extra quemlibet ipsorum est, quia nemo alium aut precedit eternitate aut excedit magnitudine aut superat potestate, quia nec filio nec spiritui sancto quantum ad nature divine unitatem pertinet aut anterior aut maior spiritus sancti immensitate eternitatis quid aut precedere aut excedere naturaliter potest. Sic ergo filius nec posterior nec minor est patre, ita nec spiritus sanctus posterior aut minor est filio. Eternum quippe ac sine initio est quod spiritus sanctus de patris natura filiique procedit. Ob hoc ergo tres unum credimus et dicimus deum, quia una prorsus eternitas, una immensitas, una naturaliter trium est personarum divinitas.

Tenemus igitur patrem et filium et spiritum sanctum unum esse naturaliter deum, neque tamen ipsum patrem esse qui filius est, nec filium esse ipsum qui pater est, nec spiritum sanctum esse qui pater aut filius est. Una est enim patris et filii et spiritus sancti essentia quam greci usyon vocant, in qua non est aliud pater et aliud filius et aliud spiritus sanctus.

Faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram.

Quod nobis maxime in ipso sacrarum scripturarum initio demonstrat, ubi deus dicit: Faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram. Cum enim singulari numero dicit ymaginem, ostendit unam naturam esse ad cuius ymaginem homo fieret. Cum vero dicit pluraliter nostra, ostendit eundem deum ad cuius ymaginem homo fiebat non unam esse personam. Si enim in una illa natura patris et filii et spiritus sancti una esset persona, non diceret ad ymaginem nostram sed ad ymaginem meam, nec diceret faciamus sed faciam. Si vero in illis tribus personis tres essent intelligende vel credende substantie, non diceret ad ymaginem sed ad ymagines nostras. Una enim ymago trium naturarum inequalium esse non posset. Sed ad ymaginem unam unius dei homo factus dicitur. Una sancte trinitatis connaturalis deitas intimatur. Deinde et paulo post, pro eo quod superius dixerat faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram, sic hominem factum scriptura narravit ut diceret: et fecit deus hominem, ad ymaginationem dei fecit illum.

Sanctus. Sanctus. Sanctus. dominus deus sabaoth.

Hanc trinitatem personarum atque unitatem nature ysayas revelatam sibi non tacuit, cum se dixit vidisse Seraphyn clamantia: Sanctus. Sanctus. Sanctus. dominus deus sabaoth, ut divine nature cognoscamus unitatem.

In illa igitur sancta trinitate, quod ideo a nobis repetitur ut vobis cordi tenacius infigatur: Unus est pater qui solus eternaliter de se ipso unum genuit filium, et unus filius qui de uno patre solus est eternaliter natus, et unus spiritus sanctus qui solus eternaliter de patre filioque procedit. Hoc autem totum una persona non posset, id est gignere se et nasci de se et procedere de se. Quia igitur aliud est genuisse quam natum esse, aliudque est procedere quam genuisse vel natum esse, manifestum est quoniam alius est pater, alius filius et alius spiritus sanctus.

Trinitas itaque ad personas patris et filii et spiritus sancti refertur, unitas ad naturam. Sic ergo secundum illam divinitatem qua unum sunt pater et filius et spiritus sanctus, neque patrem natum credimus neque spiritum sanctum, sed solum genitum. Sicut etiam secundum carnem solum filium natum catholica fides et credit et predicat, neque enim in illa trinitate proprium esset solius patris quia non est natus ipse, sed unum filium genuit; in proprium solius filii quia non genuit ipse, sed de patre eternaliter natus est; in proprium spiritus sancti quia nec natus est nec genuit, sed solus de patre filioque procedit.

Si secundum naturam quidem divinam deus pater de nullo nasceretur, deus secundum carnem [tantum] tantum ipse nasceretur ex virgine, una persona esset pater et filius. Ipse autem una persona pro eo quod non est ex deo sed tantum de virgine nasceretur, non dei filius sed tantum hominis filius vocaretur diceretur.

Ipse autem filius dei dicitur, quia sicut deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret. Et iterum: non enim misit deus filium suum in mundum ut iudicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Nec beatus dixisset Johannes: qui diligit genitorem diligit eum qui genitus est ex eo; nec ipse filius dixisset: pater meus usque modo operatur et ego operor. Ipse enim qui filius dicitur si idem esset et pater, quia non de deo sed de sola virgine nasceretur, non vocaretur dei filius diceretur. Ad extremum nec ipse pater de celo testaretur et suum corporali voce demonstraret filium suum dicens: Hic est filius meus dilectus in quo michi complacui. Apostolus namque non dixisset de deo patre: qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Sed quoniam ista omnia et divinitus ad nostram doctrinam scripta sunt et quia divina dicta sunt, utraque vera sunt. Verum est quod fides catholica predicat et secundum divinitatem de patre natum esse solum filium eternum, eique patri immortalem, impassibilem atque immutabilem deum, et secundum carnem non patrem sed unigenitum eius filium, salva eternitate sua temporaliter natum, salva impassibilitate sua passum, salva immutabilitate sua, quia verus deus et vita eterna est, vacat suscitatum. Ad totum hoc coeternum cum patre quod eternus natalis

sine initio huit, et nichil hēt coe cus p̄re cor̄ qui ī sua p̄sona tpauit atq̄ huilit
ille et̄nus et excelsus accepit.

Rursus si nō ille qui p̄ris atq̄ unigenit⁹ dī p̄ris filius ē, s; spūs sc̄us
nascēt ex virgie nō ip̄z filiū qui factus ē ex muliere, factus sub lege, natū de
spū sc̄o, ex maria virgie ī symbolo acceptū corde ad iustitiā credē, et ore ad salute
sc̄ā ofitet eclia, s; si ip̄e spūs sc̄us qui p̄ris et filij ē spūs, formā s̄ui accepit, nō
ip̄e spūs sup̄ se ip̄z hoiēz s̄cm ī colombe spē, celitus aduenicet. Pater
ig̊ dēs. de nullo genit⁹ dō, de sua nā simul sine initio genuit filiū dm̄ sibi eq̄lez
et eadē qua ip̄e eentialit̄ et̄nus ē diuite coet̄nuz, s; idez dī filius. cū sit dēs
et̄nus et unus cū p̄re. s̄c̄dz diuitez nālit⁹ unus deus. s; hoc q̄ dicit Ego
et pat̄ unū sum⁹. idez p̄ nobis hō fc̄us, unus et plenus, ī eo unus q̄ vaz hēt
dēs ille hūaz nāz, ī eo vō plenus, q̄ cārnez suscepit et aīaz rōalez.

Idez tn̄ unigenit⁹ dēs, s̄c̄do natus ē, simul ex patre, simul
ex matre. Natus ē eīz de p̄re, dēs vbuz, natus ē ex matre vbuz caro factuz.

Unus ig̊ atq̄ idez dēs, dī filius, natus ante s̄cla, et natus ī s̄clo.
Et ut̄q̄ natiuitas, unī ē filij dī. diuinā s̄c̄dz q̄ creator ī forma dī coet̄nus p̄ri
dēs ē. hūana s̄c̄dz q̄ semet ip̄z exinaniēs, et formā s̄ui accipiēs, nō solum ī
acceptuz matrīs uteri simul ip̄z dū hō fuit. eadez s̄uilis forme susceptione fōauit.
Vez etiaz de eodez matris vtō. idez dēs hō fc̄us exiuit.
et ī cruce idez dēs hō fc̄us pependit, et ī s̄pulcro, idez dēs hō fc̄us iacuit, et ab i-
nferis idez dēs hō fc̄us die t̄tia resurexit, s; ī s̄pulcro s̄c̄dz solā carnez idez
dēs iacuit et ī infernū s̄c̄dz solā aīaz descendit. qua de īferis die t̄tio
reuertente, idez dēs s̄c̄dz carnez qua ī s̄pulcro iacuit, de s̄pulcro resurexit, et
quadragesīo die post resurrectioēz. dēs idez hō fc̄us, ī celuz ascendēs ī dextraz dī
sedet, inde ī finez s̄cli ad iudicandos viuos, mortuosq̄ venturus.
Vbuz ig̊ caro fc̄m, unū ē filius dī. dn̄s ih̄s xp̄s, mediator dī et hoīz. ~~Ideo~~

Ideo aūt mediator, q̄a idez dēs atq̄ hō unus hūs cūz p̄re
unaz diuitatis nāz et huātatis. unā cū matre hūs s̄baz ex nobis usq̄ ad
mortez iniq̄tatis n̄re plenā. hūs ī ōmutabilez de dō p̄re iustitiā. p̄p̄t nostrā
iniq̄tatez t̄p̄alit̄ mortuus. p̄p̄t iustitiā suā, et ip̄e nob sēp et mortalibz īmortalites
largitus. Nā p̄f̄taz quidez hūatēs suā, ī ip̄a diuitatis sue p̄fectione s̄uauit.
Vitatez vō mortalitēs sue p̄ s̄uptioēz mortis. Vitate atq̄ ī ōmutabilitē sue īmortalitēs
obsorbuit. hoc ē q̄d testat̄ btūs petrus. quia xp̄s deglutiuit mortez, ut vite
et̄ne hr̄edes efficeremur. Istud q̄oq̄ paulus docet. q̄ xp̄s mortez deglutiuit,
Illuiauit aūt vitā et ī corruptioēz, xp̄s ig̊ mortez gustauit. q̄a unus hō
ē. Idez q̄oq̄ mortez deglutiuit. q̄a dēs unus ē. Idez quippe sicut ap̄lus dicit
Crucifixus est ex īfirmitāte, s; viuit ex virtute dī. Omnis atq̄ idez. qui s̄c̄dz
p̄phetiā btī dauid. et hō fc̄us ē ī syon, et ip̄e fundauit eaz altissimus.

Itaq̄ nec diuitas xp̄i aliena ē aīa p̄ris, si hoc q̄d erat in
principio apud dm̄. oīa p̄ ip̄m fc̄a sūt et sine ip̄o fc̄m ē nichil. Nec hūaitas

eius aliena ē a natā matus · sc̄dz id q̄ v̄buz caro factū est et h̄itauit ī nobis ·

Illa eiz natā que supplicita manet ex p̄re · nāz n̄raz sine pc̄ō suscepit · vt nasceret ex virgīe · i leps eiz natā eterna atq̄ diuia · tp̄alit' gcipi · et tp̄alit' nasci · ex nā hūana · nullaten' possit · nisi sc̄dz susceptioez v̄itatis hūane · Natura tp̄alit' gceptioez atq̄ natiuitatez ieffabilis i se diuitas accepisset · Sic eīn sua d̄s eternus atq̄ v̄us v̄acit gceptus · et natus ex virgīe · Cū eiz · venit plenitudo tp̄is · misit deus filiū suū · factū ex muliere · factū sub lege · vt eos qui sub lege erāt redimeret vt adoptioez filior' dī reciperem' · Illo · s · d̄o fc̄o filio hoīs · qui vn' n̄alit' fili' vnigenit' dī patris · Hoc utiq̄ Joh̄es euang̃a gfirmās · postq̄ dixit · v̄buz caro factū ē · et h̄itauit ī nobis · subseq̄ut ait · Et vidim' gloriaz ei' · gloriaz quasi vnigeniti · a p̄re plenuz grē et v̄itatis · Sic ille oiuz spirituū · oiuzq̄ corpor' · idez n̄r' oiuz creator et dn̄s creauit virgīez · creandus ex virgīe · Et cui ipe factor ē matrē sibi fecit · siudo de eius carne gcipiend' atq̄ piendus · verā maĩaz carnis d̄s imensus ac sempit'nus accepit · vt et sc̄dz v̄itatez forē p̄ulis d̄s homo misericordit' fieret · et sc̄dz formaz dei natāli v̄itate d̄s homo p̄manes nō careret ·

Sic ergo xp̄m dī filiū · i · vnū ex trinit'e psonāz · deū v̄uz crede · vt diuitatez ei' de nā p̄ris natā ee non dubites · Et sic eū v̄uz hoiez crede · vt eius carnez · nō celestis · no aeree · non alterius cuiusq̄ putes ee natē · s̄z ei' cui' ē hoīuz caro · i · quā ipe d̄s hō p̄mo de terra plasmauit · et ceteris hoībz plasmat · quos p̄ p̄pagatioez · ex hoībz creat ·

Sed licet caro xp̄i · et oīuz hoīuz vni' eiusdēq̄ ~~nā~~ sit natē · hic tn̄ qa d̄s v̄bū ex maria virgīe sibi vnirē dignat' ē · sine pc̄ō gcepta · sine pc̄ō nata est · vt pote · S̄z qa d̄s eternus et iustus · misericordit' et gcept' et nat' ē · dn̄s glorie crucifixus ē ·

Quibz aūt v̄bis · explicabit' carnis illius excelentia singlaris · cū diuina ex ipa sui gceptioē psona · cui' origo natiuitatis isolita · qua sic v̄bum et caro factuz · vt vna psona eēt · i carne sua · vnigenitus ac sempit'nus d̄s ipa · sua carnis gceptioē · gceptus ·

Jstam v̄o ceteror' hoīuz · p̄ hūanuz cetū ē · nasci gcubitū · viro seiante et femiā v̄o gcipiente atq̄ piente · Et qua dūz sibi īuicez · vir · mulierq̄ miscent · ut filios gignāt · sine libidie · nō ē p̄putuz gcubit' · Ob hoc filior' ex eor' carne nascentiū · nō pōt sine pc̄ō eē gceptus · ut pcūz ī p̄uullos trasmittit · p̄pagat' · s̄z libido · nec fecunditas natē hūane facit hoīes cū pc̄ō nasci · s̄z feditas libidīs · quā hoīes h̄ut · ex illius p̄mi iustissima gdēpnatioē pc̄i · Jdeo b̄ts

dauid q̄ſi de cõceptio naſcēt̄ iuſtoꝗ̄ augeo īquo, ſ, nec īfidelitatis culpa, nec fornicatioīs macula pōſſat inueniri. ꝑpt̄ tn̄ origīale pc̄m̄. qa nāliť obſtricti filij ſūt, ut nō ſoluz īpiorū filij. ſꝫ oīēs ctiā qui de iſtorū ſctificata carne naſcunt̄. Exclamat et dicit. Ecce iniquitatibꝫ cōceptus ſum, et ī delictis cōcepit me mat̄ mea. Scūs etiā iob dicit, mūduz, a ſorde, nō ēē hoīez. nec ſi vni⁹ diey vita ſit eius ſup terraz. Dei ergo filius vnigenitus, qui ē ī ſinu patris ut carnez, aīazꝗ̄ mūdaret, ſuceptioē carnis atꝗ̄ rōalis aīe īcarnatus ē. Equidez d̄s v̄us. hō v̄us. hō fcūs eſt. nō ut alt̄. d̄s eēt. alt̄ hō. ſꝫ idez d̄s. idez hō.

Qui ut illud pc̄m̄ q̄d ī ccubitu mōtalis carnis. hūanū genus cōtraxit. aufferret cōceptus nouo more. d̄s īcarnat⁹ ī matre virgīe. ſine coitu viri. ſine libidie cōcipientis virgīs. vt p deū hoīez. quē abſꝗ̄ libidīe cōceptuz. violatus edidit virgīs vterus, abluet̄ pc̄m̄. q̄d naſcētes trahūt oēs homīes. Quibꝫ ī corpoē mōtis hūi. talis ē naſcendi cōditio. vt matres car̄. fecūdi^tis^ opus īplere nō poſſūt. niſi p̄us virgīitatez carnis amiſſit. Solus igit̄ abſtulit pc̄m̄ cōceptiōs atꝗ̄ natiuitis hūane. d̄s vnigenit̄. qui dūz cōcepit̄. v̄itatez carnis accepit. ex virgīe. Et cū naſcēt̄. ītegritatez virgīs ſuauit ī matre. Iſta cauſa ē quia d̄s fcūs filius virgīs marie. et maria virgo. mat̄ ē facta vnigeīti. dī. Vt quez pat̄ genuit, ex ētnitate, ipꝫ virgo cōceptuz pferret ī tp̄e. Illa utiꝗ̄. qa d̄s qui de ea fuerat naſciturus. ita ſingulari grā̄ p̄uenit. atꝗ̄ repleuit, ut ipꝫ hēret ventris ſui, quē ex inicio habet vnūſitas dīuī. et ſibi ipm̄ indet̄ naſcendi ſolez puritate ſubditū quē in vnitate patne ſube. nō ſoluz hūana. ſꝫ etiā angelica creatā cognoſcit. et adorat altiſſimū.

Sic ergo pc̄m̄ et pēna pc̄i. que p ſcelus corrupte mulieris itrauit ī mūduz. p īmolate virgīs ptuz. aufferet̄ amūdo. Et qa ī cōdictioē generis hūani, p mlierez que. de ſolo viro fcā ē. cōtigit, ut mōtis vinculo tenēm̄ obſtricti. Hoc in redemptioē hūani gen̄is. diuia boītas egit. ut p viruz qui, de ſola mliere natus ē. vita hoībꝫ rederet̄. Illic hūanaz nāz nequiſſima deceptioē ſibi diabolus, ī pc̄i ſimilitudīez ſotiauit. Hic deus hūanaz nāz ī vnitate pſone ſuſcepit. ibi femīa decepta ē. ut fieret filia diaboli. hec virgo gratia repleta ē. ut fiet mater. ſūmi atꝗ̄ īcōmutabilis vnigeīti. Ibi angelus deiectus p ſupbiaz. ſeducte mlieris aīaz obtinuit. hic d̄s humiliās ſe, p miſericordiā, īcorrupte virgīs vteruz īpleuit. ex ea naſciturus. Dei eīz filius yhs xp̄s. qui ī forma dī erat. qa niſi ex natā patris eſſet natus eē nō poſſet. ipe ſcd̄z aplicaz doctrinaz. ſemet ipꝫ exinaniuit. formā ſui accipiēs

formā gͦ ſui. i.

fui naã accepit ile psonã atq ita hoĩz formã ĩ similitudiẽz hoĩ factus hitu inẽt⁹ est ut hõ · ipe humiliauit semet ipz · factus obediẽs patri usq ad mortez · mortẽ aũt crucis · Intende igit⁹ hãc apli sntentiaz · Cogita et ĩ ea cognosces · quomõ dñm yhm xpm · eundez deũ atq hoiẽz credas · nec tñ ĩ eo vitatez utriusq naẽ ĩ vna psoã aut cfundas aut diuidas

Cum ergo pmo audis de dño yhu xpo · q ĩ forã di erat · oportet te agsce firmissime et tenẽ ĩ ilo forẽ noiẽ plenitudiẽz nãlez · debẽ itelligi · In forã igit⁹ di · dñs yhs xps erat · qa ĩ nã dei patris semp ẽat.

Vnĩ⁹ ergo naẽ cũ pr̃e ẽ equalit⁹ semptn⁹us · cũ eo atq ĩ ilius · equalr ĩmõtalis. et ĩ ammutabilis · equalit⁹ ĩnisibilis et equalit⁹ bonus iustus · equalit⁹ nusator paties et multu misricors et verax · equalit⁹ fortis et suauis · equalit⁹ sapiẽs et oĩpotẽs · pinde hec oĩa que dixim⁹ de di filio · firmissiã fide retinẽs · qa hec utiq oĩa ĩ mũte naẽ hñs cũ pr̃e / sine dubio equalis ẽ patri · ppt⁹ qd̃ et aplus adiũgẽs ait · nõ rapinã arbitrat⁹ est · ẽẽ se equalez dõ · Non ẽiz rapina fuit illa filij cũ pr̃e · diuitatis equalitas sz naẽ · Ecce ila que sequit⁹ subiũgit apls dicens · q semet ipm exinaniuit · formaz fui accipiẽs · ĩ silitudiẽz hoĩz fcũs et hitu inent⁹ ut homo et q humiliãs se · fcũs obediẽs usq ad mõtez · mõtez aũt crucis · hec omñã de ilo dõ vnigeito di filio · de ilo vbo dõ · de quo dicit euãgelista · In pncipio ẽat vbuz et vbuz erat apd̃ deũ et ds ẽat vbuz · de ila dei virtute et dei sapiã de quo dõ dicit⁹ · oĩa ĩ sapiã fecisti ..

De ilo pncipio · cũ quo vnũ ẽ pat⁹ · ipe pncipiũ · et ĩ quo sibi coetno fecit celũ et terraz · i · oẽz spũales corꝑaleq nãz · de dõ vnigenito · qui ẽ in sinu patris ut dixi · oĩa hec pꝑpalit⁹ accipe · salua tñ etnitate · ĩcomutabilitate · ĩmõtalitate · ĩnisibilite diuitatis · oĩa q ita nãlit⁹ et equalit⁹ coĩa cum patre · hẽt di filius · ut licet hõ p nobis fiũt vacit⁹ factus · pmãsit tñ equalis dõ pr̃i de quo natus ẽ · vbũ et vitas ds · Semetipz exinaniuit · sz de plenitudiẽ eius nos oẽs accepim⁹ · quã plenitudiẽz / si exinanit⁹ amittẽt · qd̃ de ea nobis daret · utiq nõ hrẽt · Eodẽ aũt nõ nos pculdubio nichil possim⁹ accipe · de pleitudiẽ autẽ eius nos oẽs accepim⁹ · Ex eõ aũt q nobis de sua plenitudiẽ dedit · oñdit etiaz cũ se exinaniuit · plenitudiẽz nõ amisisse quã hñt · Q⁹ si plenitudiẽz suaz amittẽt · dare de ila nullaten⁹ posset ·

Formaz ergo fui accepit neq aliud fuit illa dei filii exinanitio · nisi forme fuilis · i · naẽ hũane acceptio · Vtraq ẽ igit⁹ ĩ xpo forma · quia vtraq etiã ẽ plena suba · Ideirco scũs euãgelista / plenũ eũ grẽ et vitatis pdicat qa ĩ diuia naẽ ĩ qua ds vitas ẽ · ds plen⁹ ẽ · et ĩ hũana nã · ĩ qua hõ dñs grã factus est · plen⁹ est · In ila plenitudiẽ ds est ĩ forã di equalis dõ · In ista plenitudiẽ fuus ĩ forã fui · qa ĩ silitudiẽz hoĩz factus et hitu inent⁹ ut hõ · Exinaniẽs ergo

semetipsum formam servi accepit ut fieret servus secundum formam dei plenitudinem non amisit in qua semper est eternus atque incommutabilis deus filius secundum formam servi homo verus eiusdem nature cuius est ancilla mater et manens in forma dei deus verus eiusdem nature cuius est etiam deus pater.

In forma dei cum patre et spiritu sancto unus est solus formator omnium deus. secundum formam servi ipse solus sua et patris et spiritus sancti opere formatus est. Qui creator est communiter cum patre naturaliter et spiritu sancto. Qui autem creatus est solus filius personaliter in tempore cuius et nativitatem futuram secundum carnem et mortem et resurrectionem atque in celum ascensionem lex et prophete pronuntiare numquam destiterunt. prout ipse precipiebat. obedientes et vobis et fratribus.

Nam et in sacrificiis carnalium victimarum que sibi ipsa sancta trinitas que unus est deus novi et veteris testamenti a patribus nostris precipiebat offerri illius sacrificium significabat gratissimum agnus. quod pro nobis se ipsum solus filius dei secundum carnem esset misericorditer oblaturus. Ipse enim secundum apostolicam doctrinam obtulit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam deo in odorem suavitatis.

Ipse verus est pontifex qui pro nobis non in sanguine taurorum et hircorum sed in sanguine suo semel introivit in sancta. Quod tunc pontifex ille significabat qui cum sanguine in sancta sanctorum per singulos annos introibat. Iste igitur est qui in se uno totum exhibuit quod esse necessarium ad redemptionis nostre sciebat effectum.

Idem sit sacerdos et sacrificium idem deus et templum. sacerdos per quem sumus reconciliati. sacrificium quo reconciliati. templum in quo reconciliati. deus cui reconciliati. solus tamen sacerdos. sacrificium et templum. quia hec omnia deus secundum formam servi. non autem solus deus filius. quia hoc cum patre et spiritu sancto secundum formam dei.

Reconciliati igitur sumus per solum filium secundum carnem. sed non soli filio secundum deitatem. Trinitas enim nos sibi reconciliavit. per hoc quod solum verbum carnem ipsa trinitas fecit. in qua sic veritas incommutabilis manet humane divineque nature. ut sicut vera est eius divinitas quam de patre incommutabilem habet. ita vera semper atque incommutabilis eius humanitas sit quam sibi unita divinitas genuit.

Hec pauca de fide sancte trinitatis que solus et verus est naturaliter deus quantum brevitas sermonis sinit. Nunc de creatura que absque dubio credere debeas intimabo.

Principaliter itaque tene. omnem naturam que non est trinitas deus ab ipsa sancta trinitate que solus verus et eternus est deus. creatam ex nichilo, ac sic universa in celo et in terra visibilia et invisibilia. sive tronos, sive dominationes. sive principatus sive potestates. opus atque creatum esse sancte trinitatis. que est unus deus. rerum omnium creator. et dominus eternus. omnipotens iustus et bonus. hinc valet, ut semper sit et ut mutari aliquando non possit

Et hic deus qui sine initio est semper. quod summe est. dedit rebus a se creatis ut sint. non tamen sine initio. quia nulla creatura eiusdem nature est. cuius est trinitas unus bonus et verus deus. a quo creata sunt omnia Et quod summe bonus est. dedit omnibus naturis quas fecit. ut bone sint. non tamen tam bone quantum creator omnium bonorum. Qui non solum summe bonus. sed etiam summum atque incommutabile bonum est.

Ideo quippe nature a deo facte perfecte possunt. quia esse ceperunt. ideo deficere. quia ex nichilo facte sunt. ad defectum eas conditio ducit originis. ad perfectum vero perducit operatio creatoris.

In eo igitur principium trinitatis. qui deus unus est. eternitas sine initio valeat agnosci. quod quidem ita fecit. ut cum esse quaeque ceperint. tamen non esse aliquando non possit. In eo enim omnis omnipotentia intelligitur quod omnem creaturam visibilem atque invisibilem. id est corporalem atque spiritualem de nichilo fecit. In quibus ipsa rerum diversitas multo magis commendat. bonitatem atque omnipotentiam creatoris

Nisi enim omnipotens esset. non una eademque facilitate. summa atque infima fecisset. et nisi summe bonus esset. non se gubernandis rebus quamque infirmis prestitisset. Quo tamen in magnis quam in parvis quibusque rebus conditis. magna est bonitas atque omnipotentia conditoris.

Omnia enim sapienter fecit. summa vereque sapientia. cui valet hoc est esse. quod sapientem esse hoc facere quod sapienter facere. Simplicitas sapientie dei. multiplicis magnitudinem celsitudinis sue non solum in magnitudine sublimium creaturarum. verum etiam in infirmarum parvitate commendat. Dum bona omnia que creavit, non solummodo infirmius dissimiliterque suo creatore sunt, ut pote non plata de ipso, sed facta prorsus ex nichilo. verum etiam inter se non equaliter sunt. sed unaquaeque res ita permanet, sicut a deo ut esset. accepit. Alia quidem sic. alia autem sic

Neque enim sic datum corporibus. ut sint sicut spiritus acceperunt. Cum ipsa quaeque corpora. non equaliter sint. et in ipsis celestibus atque terrestribus inveniatur nonnulla diversitas. Cum tamen celestia quam terrestria non solum in perpetuum distant quantitate molis verum etiam differenter splendent claritate.

Alia namque est. sicut apostolus dicit. claritas celestium corporum: alia terrestrium In ipsis quoque celestibus. alia claritas solis. alia claritas lune. alia claritas stellarum. Stella enim a stella differt in claritate. Corporalium igitur naturarum diversitas ostendit. unamquamque earum non esse quod ex se semper habere potuerunt. sed quod ex dispositione atque opere omnipotentissimi atque incommutabilis et sapientissimi creatoris accepit.

Quod si unum eiusdemque nature esset. quelibet natura corporis. cuius est sancta trinitas. qui unus est deus. nec localiter in loco esset. nec temporis mutatione

aliquid sentiret. nec de loco transiret ad locum nec circumscriberet quantitate sue molis. que omnia
ostendunt huiusmodi naturam, illum esse opificem. Cui nullus latus neque angustus locus
quia nec minus in angustis quam in latis totus est. nec mutat tempore quo solus potest voluntate
temporum. non temporaliter volubiliter sed etiam stabiliter mirabiliter ordinare. neque enim in tempore cogitat
quemadmodum ipsum partes rerum discessione transcurrat. non aliqua molis quantitate terminatur. quem
nulla concludit. neque per mundi partes. partibus suis est ipse diffusus. ut maiores mundi
partes suis maioribus impleat, et minoribus implendo numquam inde totus infundat. ipse
est enim deus qui ait. Celum et terram ego impleo. Omnia igitur que fecit idem spiritus, et corpora
summa et infima celestia atque terrestria viventia, et quibus facultatem vivendi ostendit.
ineffabiliter ubique totus deus dominus, et implet et continet. nec in hiis que dividuntur ipse
dividitur, nec in hiis que mutantur illa mutatione variatur. Nisi enim naturaliter incommutabilis
ipse esset, numquam in rebus mutabilibus ordo quidem consilii ac dispositionis eius incommutabilis
permaneret. Deus igitur rerum corporearum atque incorporearum, creator in se ipso permanens
nullum esse corpus ostendit, qui quibusdam corporibus vitam dedit cum corpora ipse creavit. Ipse
enim naturaliter vita est. quia si vita non esset. nec viventia corpora fecisset. Neque enim faceret
rem non viventem nisi res vivens. Non igitur unius nature cum deo sunt corpora que omnino vivere
non possunt. Ac sic neque illa corpora unius nature sunt cum deo quibus singulis singulos
brutos atque irrationabiles spiritus quibus eadem corpora que vivificarent ac sensificarent
infudit. Sed nec ipsi bruti spiritus unius nature cum deo sunt, quos licet vivificandis sensificandisque
cognoscatur infudisse corporibus, ipsis tamen spiritibus nullum intelligendi largitur est lumen. quo summum
possit aut agnoscere aut diligere creatorem. Ipsos quoque spiritus quos rationabiles atque intellectuales
esse non dubium est. quis audeat blasphemo spiritu et ceco corde eidem nature cuius est deus
vel putare vel dicere. Cum deus utique naturaliter incommutabilis omnino sit et in se ipso [?] in se
diversitatem habere non possit. in eius operibus tamen spiritibus. quos rationales et intellectuales fecit. diversitatem
sue operis ostendit. In quibusdam enim, id est qui terrenis ac mortalibus sunt inserti corporibus,
et si nullus est localis motus per plurium locorum [?] partes. cum ipsi in corporibus sunt. non particulati
sunt. sed sicut in totis corporibus toti, sic in eorum corporum partibus toti sunt. Tamen cogitationum
varietas. diversitatem in eis quandam temporalis motionis ac mutationis ostendit. dum modo aliquid
nescivit. modo scivit. modo voluit. modo noluit. modo sapuit. modo desipuit. modo iniusti ex
iustis, modo iusti sunt ex iniquis. modo pietatis illustrantur lumine. modo deprimuntur tenebroso
impietatis errore. Illos quos terrenorum corporum nulla luculenta materies. id est angelicos
spiritus. quis non iudicat. non unius nature esse cum deo. sed factos ex nichilo. quorum naturalis
mutabilitas in eo cognoscitur. quod eiusdem creature pars est indefinite permutata. deinde quod
hii qui depravati non sunt. licet illi dono, a quo enim ceciderunt. facti sunt indefensi. Et in ipsius
creature angelice. gratis datum est. perfecta dilectione. contemplatione atque exultatione. ut [?]
dulcedinis domini ineffabiliter fruantur, nec ab eo aliquali conditione deficiant. Et si inherentibus
deo nichil inest de variatione temporis. quo collato sibi eterne incorruptionis atque immutabilitatis
munere. nichil in se sentiunt mutationis. Inest tamen singulis terminus naturalis. quo a se invicem
discernuntur, quod nullus eorum est infinitus. et cuiusvis eorum opus. quod licet intelligit. alius quoque alteri

opi implendo. diuine potestatis deputat arbitrio. hec oīa cōuenit etiā scōs angelos et
creatā ēē trinitatis. Cui per singulas res quas uult sicut uoluit fecit. apparet mirabilis
sapiā ī dispositiōe, et uirtus ī ope. Quosdā igit spūs sic ds creauit, ut semp ēent
quoniā nūo ut ēē spūs quādoqz desinerēt. Illos itaqz desitos. quosdā ex aqua. qsdā
sicut uoluit corpetes. pduxit ex terra. supiores uō spūs cū corporeis celis fecit rēre
ſortiū. Quos et eternos creauit, et eis facultatē atqz itelligentiā. cogitādi cognoscēdi.
dilligendiqz diuinitus īspirauit. quos tū creauit, ut etiā p se ipsos illuz dilligerēnt. Qui se
tales creatos ope cognouissēt. Cū eoz ut tales fierēt, nulla merita pcessissēt. Ut aūt
hec dillectio haberet iustā et eqūā laudē. uoluntatis quaqz eis tribuit libertatē. ut eēt eis
possibille, siue ad eū qui sup eos ē, ītentioēz sue dilectiōis erigēre, siue ad se ut
ad ea que infra eos sūt praue cupiditatis semetipsos pondē declinare. Nō ē igit ūa
que possit ī eternū, siue misere, siue bene uiuēdo subsistē. nisi que pōt de dō ipius
dei munē cogitaē. hec aūt nā ītellectualis ī aīabz ē hoīuz et spūbz angeloz. dei
quippe cognoscēdi, ac dilligendi se, nisi āgelis et hoībz īdidit facultatēz uoluntatēz donauit
ut etiā uñ quisqz, et hēre possit et pdere. Si qs tū ī eā spōte pderet, sua in deinceps
resumē nō ualet, ut ēent illi sue cognitiōis initio. grauitate dono. bōitatis demū
reuocandis. quibz uellet īfundē. cū fuit ī ipō creatiōis exordio. In illis pcedētibz
initis, spūs corpoz locis atqz restrictiōis, put ipē sapiēs uoluit congruis minē ordīasse.
Angelli uō atqz hoīes. p eo qz rōnabilles facti sūt. eternitatis ac btitudīs donū in
ipā natē spūalis creatione diuinitus acceperūt. Ita. s. ut si delectatiōi creatoris sui
Inhesissent. simul eterni. btiqz mansissēt. Si uō ppe libertatis arbitrio contra summi
creatoris imperiū, suā mittent facē uoluntatē. ptinus a contumacibz btitudo dei discederet.
et ad suppliciuz eius rediugeret eternitas misera. ex eorum doloībz qz cruciata. et de
angelis quidez hoc disposuit et iplicauit. ut si qd eoz uoluntate bōitate uoluntatis pderet.
nunqz diuino munē repararet. Pars itaqz āgeloz. que a suo creatoē dō. quo solo
bono bta fuit. uoluntaria prsus auersiōe discessit, equitatis supne iudicio initiū
sue damnatiōis, ī ipā ausione uoluntatis īuenit. ut nō aliud eēt īcipē, iā puniri,
qz illius btitudinis boi dilectione destitui. quā ds ī eterno totā pcepit remanē supplicio.
ut etiā igniz ei eternū pararet. In quo illi oēs peruaricatores angelli nec mala et
possūt uoluntate carē, nec pena, sz pmanēte ī eis iniuste auersiōis malo, pmanz
etiā iuste retributiōis eterna dampnatio. Hoz maloz. diabolus. primos homines
quos ad pcti principiū duxit īuidus. nō eis tū. sz uniuse ppagini eoz
cū uitio pcti mortalis meritum īspirauit. Ds aūt misericors et iustus. sicut
diabo et angelis eius ppa cadētibz uoluntate ceteros angelos ī sue dillectionis
eternitate firmauit. sic etiā hūani generis massam. nō totā, ī sempiternū perire
pmisit. Sz si quos uoluit eius gratuita bōitas, repulsis tenebris, in qbz
oīs humanā natiuitas pcti originalis cōdēpnatioē uersat. reducendos pdestinauit
ad lucez. ī eo pcipue demostrās qz istos originalis pcti uinculis. grā īdebita
libatiōis absoluit. Cū alios cōmunione puullos. quibz nulla possūt ul bōa
ul mala ī esse ppe merita uoluntatis, īsolubili nexu eterna dampnatiōe retinet.
Bone g uoluntatis et cogitatiōis initiuz. nō hoī ex seipō nasci, sz diuinitus

et preparatam et tribuit. In eo deus ostendit evidenter quod neque diabolus neque aliquis angelorum
eius ex quo ruyne illi iuncti in hanc sunt inferiorem detrusi caliginem bonam potuit
aut poterit resumere voluntatem. Quod si possibile esset ut humana natura postquam postquam
a deo aversa bonitatem perdidit voluntatis, ex se ipsa rursus habere potuisset, multo
possibilius hoc natura haberet angelica, que quanto minus gravatur pondere terreni corporis,
tanto magis hoc esset predita facultate. Sed ostendit deus unde bona voluntas hominibus
detur, quam sic amiserunt angeli cum haberent, ut amissam deinceps habere non possint. Igitur
digna est eadem voluntas bona per dei gratiam eterne beatitudinis premio, et iniquitas angelica
atque humana non debet esse impunita. Propterea secundum catholice fidei veritatem esse dei filium ad
puniendos omnes priores angelos, et ad iudicandum homines vivos et mortuos fideliter
expectamus. Testatur enim beatus petrus quod deus angelis peccantibus non pepercit, sed carceribus
caliginis inferni detrudens tradidit puniendos reservari. De hominibus quoque vivis ac
mortuis iudicandis beatus paulus hoc ait. Testificor coram deo et christo yhesu, qui
iudicaturus est vivos et mortuos, et adventum eius et regnum eius. In cuius adventu ab
illo primi hominis corpore, quod deus de terra plasmavit, usque ad omnium hominum corpora
que animata quandoque vivunt et pereunt, ab illo resuscitabuntur a quo operante creata
sunt. Singula vero corpora illis singulis suis animabus in resurrectione reddentur, quas in
matribus ut vivere inciperent ventribus habere ceperunt, ut singulares in illo examine
iusti iudicis in eisdem singulis corporibus suis accipiant retributionem, sive regni sive
supplicii, in quibus sive bonam sive malam qualitatem vite presentis habuerunt. Qualitas
autem male vite ab infidelitate incipit, que ab originalis peccati reatu initium fecerat.
In quo quisque ita nunc incipit, ut ante finiat vitam quam ab eius obligatione solvatur.
Si unius diei vel unius hore spatio anima illa vixerit in corpore, necesse est eam cum eodem
corpore interminabilia gehenne supplicia sustinere, ubi diabolus cum angelis suis
in eternum arsurus est, qui et primus peccavit, et peccatum primis hominibus persuasit,
ubi cum eo etiam fornicarii, ydolis servientes, adulteri, molles, masculorum concubitores,
fures, avari, maledici, ebriosi, rapaces, et omnes qui opera carnis agunt, de quibus
beatus dicit apostolus quod regnum dei non consequentur, si ante huius vite finem a viis suis
malis conversi non fuerint, eternis ignibus exurentur. Omnis homo qui in hoc seculo usque ad
finem iniquitatum delectatione et cordis obduratione permanserit, sicut hic eum noxia
finem delectatio tenuit, sic eum sine fine sempiterna pena retinebit. Erit enim
iniquorum resurrectio, sed sine mutatione, quam solis deus fidelibus et ex fide iuste
viventibus datus est. Hoc est enim quod ait beatus paulus. Omnes quidem resurgemus,
sed non omnes immutabimur. Habebunt ergo cum iustis iniqui resurrectionem carnis communem,
immutationis tamen gratiam non habebunt, que dabitur iustis. Quoniam a corporibus impiorum
non auferetur corruptio et ignobilitas et infirmitas in quibus seminantur, que ob hoc morti
non extinguentur, ut illud iuge tormentum corporis et anime sit mortis eterne supplicium.
Iuste vero anime quas hic redemptor deus gratis iustificavit ex fide, et iustificatis
bene vivendi usque in finem perseverantiam tribuit, in ipsis corporibus in quibus hic iustificationis
gratiam divinitus acceperunt, et in quibus iustificati per fidem in caritate dei et proximi vixerunt.

regnum celestis eterna beatitudine potientur. glorificatis etiam corporibus suis que sine dubio
eorumdem natura quam deus creavit habitura permanente non sicut hic animalia sed spiritualia tunc
habebunt. Scriptum est enim seminatur corpus animale surget corpus spirituale. In his per illam immutationem
que solis dabitur iustis. Implebitur quod oportere dicit apostolus. ut corruptibile hoc induat incorruptionem
et mortale hoc induat immortalitatem. In quibus sexus masculinus vel femineus sicut
eadem corpora creata sunt permanebit. Quorum gloria etiam pro bonorum operum diversitate diversa
Omnia tamen corpora sive masculorum sive feminarum quecumque in illo regno erunt gloriosa erunt.
Ille autem iudex novit quantitatem unicuique dabit sit gloriam. qui in hac vita per misericordiam gratis
iustificando perducit. quos illic per iustitiam glorificare disponit. Tempus deo acquirende
vitam eternam, in ista tantum vita deus hominibus dedit ubi esse voluit etiam penitentiam fructuosam.
Ideo autem hic penitentia fructuosa est. quia potest hic homo deposita malitia bene vivere et mutata
voluntate in ista simul opera que mutare, et in timore dei ea agere que placeant deo. Quod
qui in hac vita non fecerit. habebit quidem penitentiam in futuro seculo de malis suis. sed indulgentiam
in conspectu dei non ~~habebit~~ inveniet. Quia et si erit ibi stimulus penitudinis nulla erit ibi in
correctio voluntatis. A talibus enim ita culpabitur iniquitas sua ut nullatenus possit
vel diligi vel desiderari iustitia, voluntas enim eorum talis erit. ut habeat in se semper mali
gnitatis sue supplicium. nunquam tamen possit recipere bonitatis affectum. Quia sicut illi qui
cum Christo regnabunt nullas in se male voluntatis reliquias habebunt. ita illi qui
erunt in supplicio ignis eterni cum diabolo et angelis eius deputati tenebris, nullo
illustrabuntur interiore luce veritatis. Proinde omni homini in hac vita utilis esse potest
penitentia. quam quocumque tempore homo egerit. quibuslibet iniquitatibus. qualibet odiosus, si toto corde
renuntiaverit peccatis preteritis, et pro eis in conspectu dei. non solum corporis sed etiam cordis
lacrimas fuderat, et malorum operum maculas bonis operibus diluere curaverit. omnium
peccatorum indulgentiam mox habebit. Bene enim deus nobis prophetico promittit eloquio
dicens. Si conversus fueris et ingemueris. salvus eris. Et alio loco dicitur. Fili peccasti
ne adicias iterum. hoc de preteritis deprecare ut tibi dimittantur. nunquam peccati induta
esset pro peccatis deprecatio si deprecanti non esset remissio concedenda. Sed etiam peccatorum penitentia
non prodest, si eam in ecclesia catholica quis non gerat. Cui deus in persona beati petri et
ligandi solvendique potestatem tribuit, dicens. Quecumque ligaveris super terram, erunt ligata
et in celis. et que solveris super terram erunt soluta et in celis. In quacumque igitur
etate veram peccatorum suorum egerit penitentiam, et vitam suam deo illuminante correxerit. non
privabitur indulgentie munere. Quia deus sicut per prophetam dicit. non vult mortem morientis,
quam ut revertatur a via sua mala, et vivat anima eius. verumtamen nullus hominum debet
sub nomine misericordie dei diutius in suis remanere peccatis, cum etiam in ipso tempore velut sub
spe salutis future egerit esse. Tales enim qui ab iniquitatibus suis, tarde neglegunt,
et sibi de deo indulgentiam repromittunt, non nunquam ita preveniunt repentino dei furore
ut nec conversionis tempus, nec beneficium remissionis inveniant. Ideo unicuique nostrum
sancta scriptura benigne premonet dicens. Ne tardes converti ad dominum, et ne differas
de die in diem. Subito enim veniet ira eius, et in tempore vindicte disperdet te. Dicit
enim beatus david. hodie, si vocem eius audieritis. Nolite obdurare corda vestra. Cui
beatus quoque paulus concordat his verbis. Videte fratres, ne forte sit in aliquo vestrum, cor

malum incredulitatis discedendi a deo vivo. sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies
¶ Hodie cognominatur. ut non obduretur quis ex vobis fallacia peccati. Obduratur
igitur vivunt. sive qui non convertitur. desperans de indulgentia suorum peccatorum. sive qui sic de misericordia
dei sperat. ut usque in finem vite presentis, in suorum criminum perversitate remaneat. Proinde
diligentes misericordiam dei. metuentesque iustitiam. nec de remissione peccatorum desperemus nec
remaneamus in peccatis. scientes quod illa omnium hominum debita, sit exacta equitas iustissimi
iudicis. que non dimiserit misericordiam clementissimi redemptoris. Sicut misericordia suscipit
ablutosque conversos. ita iustitia repellet et puniet obduratos. Hii sunt qui peccatis,
nec in hoc seculo nec in futuro. remissionem peccatorum accipiunt. Ideo anima hominis anima intellectualis
spiritus est. ut requirat agnoscat atque discernat. et tempus operum suorum. per quibus recepta est
in iudicio quod ordinavit divina iustitia, et eiusdem retributionis tempus, quo non
iam licebit aut opera mutare. aut remissionem peccatorum suorum. de dei misericordia
utiliter postulare. Ceterum vero spiritus omnium animalium quibus non est intellectus. quod quedam corpora
de terra. quedam de aquis originem ducant. de aquis enim sunt reptilia et volatilia.
de terra vero quedam reptant. quedam que gradiuntur exorta sunt. Tamdiu spiritus sunt.
quamdiu in corporibus vivunt. Anima vero que rationis capax divinitus facta non est tamen carne
sua, et incipit et desinit vivere. Que quando corpori vita non tribuit, et ipsa non
vivit atque ita miro modo, cum in carne anima vivendi sit causa. spiritus tamen irrationalis
tamdiu vivit quamdiu in carne manere potest. Et dum a carne sua separatur extinguitur.
ita fit cum recesserit. quando vitam ministrare destiterit Et si non sit caro cui datam
dare valeat, ipse quoque eam protinus non habebit. Ideo nec in irrationabilibus spiritibus. eternitas
data est, nec aliquid eis inditum preparatur. in quo eis, vel beatitudo pro bonis. vel dampnatio
pro malis reddatur operationibus. Ideo autem in eis, nulla operum districtio requiritur.
quia nulla intelligendi facultatem divinitus acceperunt. Propterea igitur, eorum corpora
resurrectura non sunt. quia nec ipsis animalibus ut equitas aut iniquitas fuit, per qua
eis eterna vel beatitudo sit tribuenda. vel pena. Illa igitur animalia presentis seculi
cursum atque ornamentum. secundum creatoris incomprehensibilem peregerunt voluntatem. que de
suis factis nullam rationem reddituri sunt quod rationabilia non sunt. Numquid enim de bobus
est cura deo. homines vero qui rationales facti sunt, et de se et de omnibus rebus. quas in
usum vite presentis acceperunt, reddituri sunt rationem deo, et pro suorum actuum qualitate
recipient, aut gloriam. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal christi,
ut recipiat unusquisque propria corporis prout gessit. sive bonum sive malum. Tunc
scilicet secundum ipsius creatoris nostri ac redemptoris eloquium. omnes qui in monumentis
sunt. audient vocem eius, et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vite. qui vero
male egerunt in resurrectionem iudicii. ut scilicet qui mala egerunt. eant in combustionem
eternam cum diabolo semper arsuri principe malorum omnium. qui vero bona fecerunt
eant in vitam eternam. regnaturi sine fine. cum christo rege omnium seculorum. Illi autem
cum christo regnabunt. quos deus gratuita sua bonitate predestinavit ad regnum.
Quos enim tales eos predestinando preparavit. ut regno dei digni essent. preparavit

usque secundum propositum vocandos ut obediant. preparavit iustificandos. ut accepta gratia recte credant et bene vivant. preparavit et glorificandos. ut ipsi coheredes effecti regnum celorum sine fine possideant. Ad quod regnum diversis temporibus per sacramenta que ad finem incarnationis sue ipse instituit illi pervenerunt. quos deus gratis nullo bone voluntatis vel boni operis merito precedente salvavit. quemadmodum ex illo tempore, quo salvator noster dixit. Si quis non renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto, non potest introire in regnum dei absque sacramento baptismatis preter eos qui in ecclesia catholica sine baptismate, sanguinem pro christo fundunt. nec regnum celorum potest quisquam accipere nec vitam eternam. Qui sive in catholica fide, sive in heresi quacumque, ut scismate. quisquis in nomine patris et filii et spiritus sancti baptismi sacramentum accipit. sed salutem que virtus est sacramenti non habebit. Si extra ecclesiam catholicam, ipsum sacramentum habuit. ergo ideo debet ad ecclesiam redire, ut non sacramentum baptismatis iterum recipiat. quod nemo debet in quolibet baptizato homine repetere. sed ut in societate catholica vitam eternam accipiat. Ad quam obtinendam nunquam potest esse idoneus. qui cum sacramento baptismatis ab ecclesia catholica remansit alienus. Qui si elemosinas largas faciat et pro nomine christi, etiam sanguinem fundat. pro eo quod in hac vita non tenuit ecclesie catholice unitatem. non habebit salutem eternam. Ubi enim unicuique potest prodesse baptismus, ibi potest et elemosina prodesse. Baptismus autem extra ecclesiam esse potest quidem. sed nisi in ecclesia prodesse non potest. In ecclesia igitur catholica tantum modo potest unicuique prodesse, et perceptio baptismatis et opera misericordie et christi nominis gloriosa confessio. si tamen bene vivatur in ecclesia catholica. Sicut enim sine ecclesie catholice societate, nec baptismus potest alicui prodesse, nec opera misericordie, nisi forte ut mitius torqueatur. nec tamen ut inter filios dei reputetur. sic intra ecclesiam catholicam per solum baptismum vita eterna non acquiritur, si post baptismum male vivatur. Nam et illi qui bene vivunt debent operibus misericordie insistere indesinenter. quia etsi levia non nulla tamen cotidie contrahere peccata. pro quibus etiam sancti et iusti semper in hac vita deo dicere debent. Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Que peccata etiam in rebus licitis et ideo concessis, frequenter hominibus subrepunt. Et quo magis fortioribus cibis corpus impletur, et carnalibus eorum hominis actibus atque affectibus implicatur. tanto frequentior culpa in hac mortalitate contrahitur. propterea boni illi servi christi qui cupiunt domino suo sine impedimento absque ulla nimia occupatione servire. coniugia omnino non appetunt. et a carnibus et vino abstinent. in quantum corporis valitudo permittit. non quia peccatum est aut coniugem habere. aut victum carnis sue percipere. Nam beatus apostolus dicit. quod omnis creatura dei bona et nichil reiciendum quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum dei et orationem. Coniugium quoque in primis hominibus deus instituit et benedixit. propter quod apostolus ait. honorabile coniugium omnibus, et thorus inmaculatus. Igitur servi dei, in eo quod a carnibus et vino abstinent. non tanquam res immundas refugiunt. sed mundioris vite instituta sectantur. Et in eo quod coniugia non habent. non nuptiarum bonum crimen esse existimant. sed continentiam integre bonis nuptiis meliorem, non dubitant esse. Isto maxime tempore, quando dicitur de continentia, qui potest capere capiat. De nuptiis vero dicitur. Qui se non continet nubat. In uno enim oratione virtus exprimitur, in altero infirmitas remedio sublevatur. Unde quia certitudini semper est consulendum. propterea si cui primo

coniungit priuatum coniugio. si voluntate secundas inire nuptias, vel tertias, nullum de illis premium
habebit. si eas caste seruauit. Fidem si vir et vna, dum taxat coniugii fidem seruant.
ut nec ille mulierem preter vxorem, nec illa viro, preter maritum collateraliter misceat.
In talibus, et si fuerit aliquis coniugalis excessus, qui tamen legiptimum non violat thorum, habebit
non nullum, sed veniale peccatum. Sed hec illorum est, qui nullam vouerunt continentiam deo. Ceterum
quisquis, seipsum castrauit propter regnum celorum. et in corde suo continentiam deo vouit. non
solum, si monstruoso fornicationis crimine macularet. verum etiam si aut vir vxorem
accipere, aut mulier nubere voluerint, secundum apostoli sententiam, dampnationem habebit. quia primam
fidem irritam fecit, sicut enim secundum sententiam apostoli, dignum est ut vxori vir debitum reddat.
similiter et vxor viro. Et si quis acceperit vxorem non peccat, et si nupserit virgo
non peccat. Ita secundum eiusdem apostoli dictum. qui statuit in corde suo. firmus non habens necessitatem
potestatem autem habet voluntatis sue. et vouit continentiam deo. debet eam usque in finem, tota
mentis sollicitudine custodire, ne dampnationem habeat. si primam fidem irritam fecerit. similiter
et coniugati viri, vel coniugate mulieres. si ex consensu. perhenniter deo vouerunt continentiam.
nouerint se sui voti obnoxios detineri. Nec iam coniunctionem sibi carnis habere. quam
primitus licitam habuerunt. Sed deo se debere continentiam quam vouerunt. Tunc enim vnus
quisque regnum celorum. quod sanctis promittitur. possidebit. si obliuiscens que retro sunt. et in
anteriora semper extendens. secundum quod in psalmo dicitur. Vouete et reddite. domino deo vestro. Nec
sciat omne licitum, et ad perfectum melioris vite pertinere cognoscat, et libenter voueat et
celeriter reddat. et in hoc quod votum reddit. meliora studio conatu prestat. omni enim vouenti
deo reddentique quod vouit. ipse quoque deus reddit celestis regni premia que promisit. laus
christo ihesu.

Firmissime tene, et nullatenus dubites. patrem. et filium. et spiritum sanctum. vnum esse
naturaliter deum. in cuius nomine baptizati sumus. Cum enim aliud sit nomen. patris. aliud
filius aliud spiritus sanctus. hoc est utique. vnum nature nomen. Horum trium. quod deus dicitur. quod dicitur
in deuteronomio. Videte. videte. quoniam ego sum deus. et non est alius preter me. Et de quo dicitur
Audi israel. dominus deus tuus vnus est. et dominum deum tuum adorabis. et illi soli seruies.

Firmissime tene, et nullatenus dubites. patrem. et filium. et spiritum sanctum. idem sanctam
trinitatem esse solum naturaliter deum verum. Nec cum tres deos, nobis colere non liceat
nisi solum vnum verum deum. tamen si pater deus verus dicitur. testante apostolo. qui ait. conuersi
estis ad deum a simulacris. seruire deo viuo et vero. et expectare filium eius de celis quem
suscitauit a mortuis. Ita et ipse filium deum verum. Iohannes apostolus commendat, dicens. scimus quia filius
dei venit, et dedit nobis intellectum. ut simus in vero filio eius ihesu christo. Hic est verus deus
et vita eterna. Deus utique. quoniam deus verus, deus est etiam veritas. sicut ipse nos docet. dicens.
Ego sum via. veritas. et vita. De spiritu sancto quoque. Iohannes apostolus ait. Quia spiritus est
veritas et utique non potest naturaliter verus deus non esse. qui veritas. quem etiam
deum. paullus apostolus confitetur. dicens membra vestra, templum sunt spiritus sancti. qui
in nobis est. quem habetis a deo. et non estis vestri. Empti enim estis precio magno.
Glorificate et portate deum in corpore vestro.

Firmissime tene

F irmissime tene et nullaten⁹ dubites . patrem et filium et spm̄ sctm̄ . idem sctam trinitatem . unū verum deum sine initio sempiternum ēē . ppt̄ qđ scriptum est . In principio erat verbum . et verbum erat apud deum . et deus erat verbum . hoc erat ī principio apud deum . hec de uno sempiternitas ī trinitate ī . ps . ubi dicit . deus autem rex noster ante scl'a . Et alio loco . Sempiterna quoque eius diuinitas .

F irmissime tene et nullatenus dubites . sctam trinitatem . solū verū deū . rem omnium visibiliū et invisibiliū ēē creatorem . De quo ī . ps . dicit . Beatus cui deus iacob adiutor ē eius . spes eius ī dn̄o deo ipsius . qui fecit celū et terram . mare et oīa que ī eis sūt . De quo etiā apl'us dicit . qm̄ ex ipo . et p ipm . et ī ipo . ipi gloria ī scl'a . Amen .

F irmissime tene et nullatenus dubites . sctam trinitatem . solū verū deum sicut eternum . ita solū naturalit̄ ī incommutabilem ēē . hoc eciam significat . qui dixit moysi fm̄lo suo . Ego sum qui sum . hic etiā ī ps . dicit . In principio dn̄e terram tu fundasti . et opa manuū tuarum sūt celi . ipi pibūt . tu autē pmanes . et omēs sicut vestimentum veterascēt . et sicut opertorium mutabis eos . et mutabūt . Tu autē idē ipe es . et anni tui nō deficiēt .

F irmissime tene et nullatenus dubites . patris . et filij . et spiritus sctī . unam quidem ēē naturam . tres vero ēē psonas . patremque ēē qui dicit . hic ē filius meus dilectus ī quo michi complacui . et filiū solum ēē . sup quē illa vox patris solus sonuit . quando ī yordane . scdm carnem baptizatus ē unigenitus deus . qui carnem solus accepit . et spm̄ sctm . patris et filij solū ēē . qui ī spē columbe . sup xp̄m baptizatum . et ascendētem ab aqua descendit . et quinquagesimo die post resurrectionem . xpi fideles ī uno loco positos . ī linguarum ygnearum visione adueniēs . repleuit illam vocem . qua solus locutus ē pater deus . et illā carnem qua solus hō factus est unigenitus deus . et illā columbam . ī cuius spē . sps sctūs . sup xp̄m descendit . illasque linguas ygneas . ī quarum visione . fideles ī uno loco constitutos repleuit . opa ēē totius trinitatis scte . i . unius dei qui fecit oīa . ī celis et ī terra . visibilia et īvisibilia .

F irmissime tene et nullatenus dubites . solū deū filiū . i . unā ex trinitate psonam solius patris ēē filium . spm̄ vero sctm ipm quoque unā ex trinitate psonam . nō solius patris . sed simul . patris et filij ēē spm̄ . Ondēs eciam deus filius . se solū ēē de patre genitū ait , Sic eciam deus dilexit mundum ut filiū suū unigenitum daret . Et paulo post . Qui autē nō credit . iam iudicatus ē . quia nō credit ī noīe unigeniti filij dei . Spm̄ autem sctm . et patris et filij ēē spm̄ . apl'us docet . qui ait . Vos autē nō estis ī carne . sed ī spū . si tamen sps habitat ī vobis . Et secutus ait . Si quis autē spm̄ xpi nō habet . hic non ē eius .

58

Firmissime tene et nullatenus dubites. eundem spiritum sanctum qui patris et filii unus est spiritus. de patre et filio procedere. Dicit enim filius. Cum venerit spiritus ~~filius~~ veritatis qui a patre procedit. ubi suum esse spiritum docuit. quia ipse est veritas. De filio quoque procedere spiritum sanctum. prophetica atque apostolica nobis doctrina commendat. Ysayas enim dicit de filio. Percutiet terram virga oris sui. et spiritu labiorum suorum interficiet impium. De quo et apostolus ait. Quem interficiet dominus spiritu oris sui. Quem etiam ipse unigenitus dei filius. spiritum oris sui esse signans qui post resurrectionem suam insufflans ait. Accipite spiritum sanctum. De ore vero ipsius dei. ita ait iohannes in apocalipsi. quia gladius acutus procedebat. Ipse ergo spiritus oris eius. ipse est gladius qui de ore eius procedit.

Firmissime tene et nullatenus dubites. trinitatem. deum immensum esse. virtute. non mole. et omnem creaturam spirituales atque corporales virtute eius. et presentia contineri. Dicit enim deus pater. celum et terram ego impleo. Dicitur etiam de sapientia dei que filius est. quod attingit a fine usque ad finem fortiter. et disponit omnia suaviter. De spiritu sancto quoque legitur. quod spiritus domini replevit orbem terrarum. Et david propheta dicit. Quo ibo a spiritu tuo. et quo a facie tua fugiam. Si ascendero in celum. tu illic es. si descendero ad infernum ades.

Firmissime tene. et nullatenus dubites. unam ex trinitate personam. id est deum filium. qui de natura dei patris. solus natus est. et unius eiusdemque nature cum patre est. ipsum in plenitudine temporis. secundum susceptionem forme servilis. voluntarie in virgine conceptum. et de virgine natum. verbum carnem factum. ipsumque esse qui eternaliter natus est de patre. et eternaliter natus est de virgine. ipsumque unum esse. et unius nature cum virgine. qui ait de deo patre. Ante secula fundavit me. et ante omnes colles genuit me. De quo etiam ait apostolus. quia cum venit plenitudo temporis. misit deus filium suum. factum ex muliere, factum sub lege.

Firmissime tene et nullatenus dubites. ipsum dei filium. sicut de deo patre plenum perfectumque deum. sic hominem genitum de virgine matre. plenum perfectumque id est unum verum hominem. sine peccato naturam nostri generis. carnem et animam rationalem. quod ipse dei filius. evidenter ostendit. dicens de carne sua. Palpate et videte. quia spiritus. carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Hominis vobis ostendit. dicens. propterea me pater diligit quia ego animam meam pono. et iterum sumo eam. Intellectum quoque anime. se habere ostendit. in eo quod ait. discite a me. quia mitis sum et humilis corde. Et de servo. deus per prophetam dicit. Ecce intelliget puer meus. et exaltabitur. et sublimis erit valde. Nam et beatus petrus. secundum dei sententiam propheciam. in christo carnem atque animam confitetur. De ipso enim bono. deo loquens ait. propheta igitur cum esset. sciret. quia iureiurando iurasset illi deus. de fructu lumbi eius. sedere super sedem eius. providens locutus est. de resurrectione christi. quod neque derelicta est anima eius in inferno. neque caro eius vidit corruptionem.

Firmissime tene et nullatenus dubites. unum atque ipsum esse deum verum. qui cum patre deo et spiritu sancto fecit omnia. ipsa in monte syna. legem moysi dedit. ordinatam per angelos. et ipsum deum verbum carnem factum. qui veniente plenitudine temporis

missus a patre et spū scto. solus fcūs ē sub lege quam dedit.

Firmissime tene et nullatenus dubites dei vbi. qd̄ caro fcūz ē. i duas natās īgfusibilr̄ pmanē. vnā natāz diuinaz quā hēt coēz cum p̄re. scdz qd̄ dicit. Ego et pat̄ vnū sum⁹. et qui videt me. videt et patrez meuz. et ego ī p̄re. et pat̄ in me est. scdz qd̄ aplus euz dicit. splendorez glorie. et figūz sube dī. Alteram vero hūanaz. scdz qd̄ ipe ds īcarnat⁹ dicit. Pater maior me est.

Firmissime tene. et nullatenus dubites. dm̄ vbū carnez fcūm. vnā hēre diuinitatis sue. carnisqz psonā. Ds eiz vbuz. plenā nāz hūanaz ita sibi vnit⁹ vnire dignat⁹ ē. qa pmanēte diuīte sua. ita vbuz caro fcūz ē. vt quāuis nālr̄ nō hoc sit vbuz. qd̄ caro. qd̄ duaz nāz vitas manet ī xp̄o. scdz vnā tn̄ psonaz. i. vbum caro. ab ipo fieret. mat̄ne gceptiōis initio. dei eiz vbuz nō accepit psonā hoīs. sz nām ī etnaz psonaz diuinitatis, accepit tp̄alez sbaz carnis. vnū est g° xp̄s vbum caro factuz. qui etiā ex patrībz scdz carnez. et sup oīa bndict⁹ in scła. Ihūs. Cui et pat̄ dicit. Ex vtero ante luciferuz genui te. ibi figā ante oē tempus, sine initio etna natiuitas. de quo et euāglista dicit. qua vocatū ē nomen eius yhūs. qd̄ vocatū ē ab angelo pusqz ī vtō gcipet⁹.

Firmissime tene et nullatenus dubites. nō carnez xp̄i. sine diuīitate gceptam in vtō virgīs pusqz suscipet⁹ a vbo. Sz ipm vbuz ds sue carnis acceptione gceptuz. ipāzqz carnez vbi īcarnatione gceptaz.

Firmissime tene et nullatenus dubites. ipm vnigenituz dm̄. vbuz carnez factum. se p nobis obtulisse sacrificiū et hostiaz dō. in odorez suauitatis. Cui cū patre et spū scto. a patriarchis. pphetis et sacerdotibz. tp̄re veteris testamēti. aīalia sacrificabāt⁹. Et cui nūc. i. tp̄re noui test̄i. cum p̄re et spū scto. cū quibz illi ē vna diuinitas. sacrificiuz panis et vini. ī fide et caritate. scta catholica ecclia. p vniūsuz orbez terre, offerre nō cessat. In illis eiz carnalibz victimis. sigficatio fuit carnis xp̄i. quam p pctīs nr̄is. ipe sine pctō fuerat oblatuīs. sanguis quez erat effusurus. in remissionez pctōz nr̄oz. In isto aūt sacrificio. gr̄az actiuo, atqz gmemoratiuo carnis xp̄i. quā p nobis obtulit. et sanguis quez p nobis effudit. De quo. btūs paullus dicit, in actibz aplloz. Attendite vobis. et vniūso gregi. in quo vos. sp̄s sctūs posuit epīos regere ecliaz dī. quā acquisiuit sanguine suo. In illis g° sacrificiys, qd̄ nobis eēt donandū. figāte significabat⁹. In hoc aūt sacrificio. qd̄ nobis donatū iam sit. euident⁹ ondit⁹. In illis sacrificiys pnūtiabat⁹ filius dei. p impiys. occidendus. In hoc aūt p impiys occisus, testante apllo. qr̄ xp̄s. cum adhuc infirmi eēmus. scdz tp̄s. p impiys mortuus ē. Et qa cū inimici eēm⁹. reconciliati sum⁹ dō. p mortez filij eius.

Firmissime tene. et nullatenus dubites. vbuz carnez factū. eandez hūanaz carnez. semp natāz hēre. qua de virgīe vbuz. ds natus est. qua crucifixus ~~et m~~ et mortuus ē. qua resurrexit. et ī celuz ascendit. et in dextra dei sedet. qua etiaz venturus ē. iudicare viuos et mortuos. ppt qd̄ ab angelis. aplli audierūt. sic veniet. quēadmoduz vidistis euz euntez in celuz. Et btūs Johēs ait. Ecce venit cuz nubibz. et videbit euz oīs oculus. r̄c̄.

Firmissime tene et nullatenus dubites trinitatem deum, id est patrem et filium et spiritum sanctum, esse naturaliter summum atque incommutabile bonum, et ab ipso creatas omnes naturas bonas quidem, quia summo bono facte sunt, sed mutabiles, quia de nichilo facte sunt. Nullamque esse mali naturam, quia omnis natura in quantum natura est bona est, sed quia minui et augeri potest, in tantum mala dicitur in quantum bonum eius minuitur. Malum vero eius nichil aliud est nisi privatio boni. Unde constat geminum esse creature rationalis malum, id est unum quo voluntate ipsa deficit a summo bono creatore suo, alterum quo invita punietur supplicio ignis eterni, illic passura iuste quod hic admisit iniuste. Et quia ordinem in se non reservavit divine institutionis, ordinem divine non effugiet ultionis.

Firmissime tene et nullatenus dubites neque angellum neque qualibet aliam creaturam eiusdem non esse cum eo secundum naturalem divinitatem suam. Summa trinitas que est unus deus naturaliter pater et filius et spiritus sanctus. Neque enim unius nature poterant ille qui fecit et ea que fecit.

Firmissime tene et nullatenus dubites omnes naturaliter mutabilles a deo et incommutabilles factam, nec tamen eam posse iam quibus angelorum sanctorum in deterius commutari. Quod sic acceperunt eternam beatitudinem qua deo stabiliter perfruuntur ut ea carere non possint. Sed hoc ipsum quod ab illo statu beatitudinis in quo sunt mutari in deterius nullatenus possunt, non eis naturaliter insitum, sed postquam creati sunt gratie divine largitate collatum est. Si enim angelli naturaliter incommutabilles fierent, numquam de eorum consortio diabolus et alii angelli eius cecidissent.

Firmissime tene et nullatenus dubites in omni creatura quam spiritualem atque corporalem summa trinitas fecit solos spiritus angelicos et humanos intelligendi facultatem divinitus accepisse. Ceteros vero spiritus brutorum animalium rationalem intelligentiam non accepisse et hoc omnino habere non posse, propter quod dicitur hominibus: Nolite fieri sicut equus et mulus quibus non est intellectus. Et ideo animas hominum et animas pecorum unius nature non esse, nec animas hominum posse in pecora transire.

Firmissime tene et nullatenus dubites primos homines, id est Adam et mulierem eius, bonos creatos et sine peccato creatos cum libero arbitrio, quo possent si vellent humili et bona voluntate servire atque obedire, quo arbitrio etiam possent si vellent propria voluntate peccare, eosque non necessitate sed propria voluntate peccasse, illorumque peccato sic in deterius mutatam naturam humanam ut non solum in ipsis primis hominibus per peccatum mors obtineret regnum, sed etiam in omnes homines transiret peccati mortisque dominium.

Firmissime tene et nullatenus dubites omnem hominem qui per concubitum viri et mulieris concipitur cum originali peccato nasci et impietati subditum mortique subiectum, et ob hoc natura ire filium nasci, de qua dicit apostolus: Eramus enim et natura filii ire, sicut et ceteri. A qua ira nullus liberatur nisi per fidem mediatoris dei et hominum hominis Ihesu Christi, qui sine peccato conceptus, sine peccato natus, sine peccato mortuus peccatum pro nobis factus est, id est sacrificium factus est pro peccatis nostris. In veteri quippe testamento peccata

dicebant sacrificia que p pctis offerebant. in quibz oibz fuit significatio xpi qui ipe est agnus dei qui tollit etc.

Firmissime tene et nullaten dubites non soluz hoies iam rone utentes. verum etiā paruulos. qui sive i uteris matrū vivere incipiunt et ibi moriunt. sive de matribz natos sine sacramento sci baptismatis qd dat i noie patris et filii et sps sancti. de hoc seculo trāseunt. ignis supplicio sempiterno puniendos. Quia et si pctm ppe actionis nō hrent. originalis tn pcti dampnatioez carnali conceptiōe et nativitate traxerunt.

Firmissime tene et nullaten dubites. ado. xpm filiuz dei. ad iudicandos vivos et mortuos venturū. ut hoies quos hic dono gre sue gratis iustificat p fidez eiusdez iustificationis in fide. et caritate scte matris ecclesie usqz in finez psevaraverunt donec in suo adventu resuscitet. glorificet. et scdm pmissioez suam. equalles scis angelis faciat. et ad euz statū pducat in quo perfectuz. qd unicuiqz donat ds. boni sunt. et ab ipa pfectione demceps mutari nō possint. ubi diversa erit scōrum gloria. sz una erit oium vita eterna. diabolum vero et anglos eius i ignez eternum a xpo ee mittendos. ubi nunqz carebunt pena quā eis ppararuit divina iustitia. Cum ipo etiam diabolo impios et iniquos hoies de quibz scriptū dicit. imitantur etiā illuz qui sunt ex pte illius. pro eo qd i malis opibz euz imitati sunt. et ante finez pntis vite congruaz pniaz nō egerunt. resumptis corporibz. supplicio eterne combustionis arsuros.

Firmissime tene et nullaten dubites. oibz hoibz. et bonis et malis. resurrectioez carnis i adventu dni. futuraz ee coez. retributioez vero iustitie dei. ee bonis malisqz dissimillez. scdz qd ait aplus. quia oes resurgemus. sz nō oes immutabimur. mutabunt et iusti qui venient in vitaz eternaz. qd aplus ondit dicens. et mortui resurgent icorrupti. et nos immutabimur. Et ondens quo erit ipa mutatio adiecit. oportet eiz corporale hoc iduere icorruptioez. et mortale hoc iduere imortalitez. i. eorum corporibz fiet. qd et aplus ait. Seminatur in corruptione. surget i corruptioe. Seiat i ignobilitate. surget in gloria. Seminat i infirmitate. surget i virtute. Seminat corpus aiale. surget corpus spuale. Nos ppterea spuale dixit. non qz ipm corpus sps sit. sz qz vivificante spu. imortale atqz icorporale pmanebit. Sicut dante tunc dicit. Corpus spuale. cū nō sps sit. sz pmaneat corpus. sicut dicat aialle nunc. cuz tn inveniat nō aia esse. sz corpus.

Firmissime tene et nullaten dubites. exceptis illis. qui p xpi noie baptizant suo sanguine. Nullū hoiez accepturū vitaz eternaz. qui non hic amalis suis fuit p pniaz fideqz qversus. et p sacramentuz fidei et pnie. i. p baptismum liberatus. et maioribz quidez necessariuz ee. pniaz de malis suis agere. et fidez catholicā scdm regulā veritatis et sacrum baptis accipere. paruulis vero qui nec ppa volūte credere. nec pniaz p pcto qd originaliter trahunt agere possunt. sacrum fidei et pnie. qd e sctm baptisma. qui diu rōnis etas eorum capax ee nō pot sufficere ad salutez.

Firmissime tene et nullatenus dubites. Neminem hic posse penitentiam agere nisi quem deus illuminavit et gratuita miseratione convertit. Apostolus enim dicit. Ne forte det illis penitentiam ad cognoscendam veritatem et resipiscant a laqueis diaboli.

Firmissime tene et nullatenus dubites posse quidem homines quos nec ignorantia litterarum nec aliqua corporis imbecillitas vel adversitas sancte legis aut evangelii sive legem sive ex ore alicuius predicatoris audire. sed divinis mandatis obedire neminem posse nisi quem deus gratia sua prevenerit. ut quod audit corpore etiam corde percipiat. et accepta divinitus bona voluntate atque virtute mandata dei facere et velit et possit. Neque enim qui plantat est aliquid neque qui rigat. sed qui incrementum ~~durat~~ dat deus qui etiam operatur in nobis et velle et perficere pro bona voluntate.

Firmissime tene et nullatenus dubites deum incommutabilem non solum preterita sed etiam futura omnia incommutabiliter esse notissima. Unde dicitur. Deus qui occultorum es cognitor qui scis omnia antequam fiant.

[F]irmissime tene et nullatenus dubites. Trinitatem deum incommutabilem rerum omnium atque operum tam suorum quam humanorum certissimum cognitorem ante omnia secula scire quibus esset per fidem gratiam largiturus sine qua nemo potest ex initio mundi usque ad finem a reatu peccati tam originalis quam actualis absolvi. Quos enim deus prescivit et predestinavit conformes fieri ymaginis filii eius.

Firmissime tene et nullatenus dubites omnes quos vasa misericordie deus facit gratuita bonitate ante mundi constitutionem in adoptionem dei predestinatos a deo neque perire posse aliquem eorum quos deus predestinavit ad vitam illa posse ratione salvari. Predestinatio autem illa gratuita donationis est preparatio qua nos apostolus ait predestinatos in adoptionem filiorum dei per Ihesum Christum in ipsum.

Firmissime tene et nullatenus dubites sacramentum baptismatis non solum intra ecclesiam catholicam sed etiam apud hereticos qui in nomine patris et filii et spiritus sancti baptizant esse posse. sed extra ecclesiam catholicam prodesse non posse. Immo sicut intra ecclesiam recte credentibus per sacramentum baptismi afferre salutem. Sicut extra ecclesiam baptizatis, si ad ~~e~~ ecclesiam non redierint eodem baptismo cumulari perniciem. Tantum enim valet ecclesiastice societatis unitas ad salutem ut baptismo non salvetur cui non datur ubi oportet ut detur. Fuerit tamen homini baptismus etiam extra ecclesiam baptizato sed ad ~~in dum~~ in esse ab ecclesia separato. Et quod unum est ubicumque fuerit datum hoc baptisma semel est dandum. Ideo et si ab hereticis in nomine patris et filii et spiritus sancti datum fuerit venerabiliter agnoscendum. et ob hoc nullatenus ~~re~~iterandum. Salvator enim ait. Qui semel lotus est non indiget nisi ut pedes lavet.

Firmissime tene et nullatenus dubites omnem extra ecclesiam baptizatum catholicam participem fieri non posse vite eterne si ante finem huius vite catholice non fuerit redditus atque incorporatus ecclesie. Quia si habeam inquit apostolus omnem fidem et noverim omnia sacramenta caritatem non habeam nichil sum. Nam et in diebus diluvii neminem legimus extra archam potuisse salvari.

Firmissime tene et nullatenus dubites · non solum omnes paganos · sed et omnes iudeos et omnes hereticos atque scismaticos qui extra ecclesiam catholicam · presentem finiunt vitam · in ignem eternum ituros · qui paratus est diabolo et angelis eius ·

Firmissime tene et nullatenus dubites · quemlibet hereticum scismaticumque · in nomine patris et filii et spiritus sancti baptizatum · si ecclesie catholice non fuerit aggregatus · quantascumque elemosinas fecerit · et si pro christi nomine etiam sanguinem fuderit · nullatenus posse salvari · Omni enim homini qui ecclesie catholice non tenet unitatem · neque baptismus · neque elemosina quamlibet copiosa · neque mors pro nomine christi suscepta proficere poterit ad salutem · quamdiu in eo vel heretica vel scismatica pravitas perseverat · que ducit ad mortem ··

Firmissime tene et nullatenus dubites · non omnes qui intra ecclesiam catholicam baptizantur · accepturos vitam eternam esse · sed eos qui percepto baptismate recte vivunt · id est qui se abstinuerunt · a vitiis et concupiscentiis carnis · Regnum enim celorum · sicut et infideles heretici atque scismatici non habebunt · sic catholici criminosi possidere non poterunt ·

Firmissime tene et nullatenus dubites · etiam sanctos atque iustos homines exceptis illis qui ~~pulle~~ parvuli baptizati sunt · sine peccato hic vivere posse neminem · semperque omni homini esse necessarium · et peccata sua · usque in finem vite presentis · elemosinis diluere · et remissionem a deo · humiliter ac veraciter postulare ·

Firmissime tene et nullatenus dubites · omnem creaturam dei esse bonam · et nichil reiciendum quod cum gratiarum actione percipitur · et dei famulos · qui a carnibus et vino abstinent · non tamquam immunda que a deo facta sunt respuere · sed a fortiore cibo et potu pro sola castigatione corporis abstinere · Nuptias quoque divinitus institutas et benedictas · et melius quidem si quisque sine coniugio sit · ut liberius atque plenius cogitet · que sunt dei quomodo placeat deo · tamen illis qui continentiam non voverunt · nullum esse peccatum · si vel mulier nubat · vel vir uxorem ducat · nec solas primas nuptias · a deo institutas · sed etiam secundas et tertias · pro eis qui se continere non possunt · infirmitati concessas · Eos vero qui sive coniugati · sive a coniugio liberi · continentiam deo voverunt ad modum esse dampnabile · sive illi coniugale opus voluerint appetere · quo se non accessuros vel illi repetere a quo se recessuros · illi liberam · illi communem professi sunt voluntatem ·

Firmissime tene et nullatenus dubites · unam ~~deo~~ dei esse catholicam ecclesiam · et intra eam usque in finem seculi frumento mixtas paleas contineri · hoc est bonis mallos sacramentorum communione misceri · et in omni professione · sive clericorum · sive monachorum sive laycorum · bonos esse simul et malos · nec pro malis bonos deserendos · sed pro bonis malos · quantum fides et ratio exigit tollerandos · id est si vel in ecclesia · nullius perfidie disseminande semina spargunt · vel fratres ad aliquod malum opus mortifera imitatione non ducunt · nec posse aliquem intra ecclesiam catholicam recte credentem · beneque viventem · numquam alieno maculari peccato · si cuiquam peccati nec consensionem prebeat nec favorem · utiliter bonos et malos inter se tollerari · si hoc cum eis · bene vivendo et bene monendo agat · ut et videntes et audientes · que bona sunt · mala sua respuant · indicando

51

se adeo prius malis operibus respiciant. atque preveniente dono gratie. de suis iniquitatibus confundantur. et ad bonam vitam per dei misericordiam commutentur. Bonos vero a malis. intra ecclesiam dumtaxat catholicam constitutos non debere. nisi operum dissimilitudine separari. ut cum quibus divina communicant sacramenta non habeant mala opera. quibus illi sunt criminosi cda. In finem vero seculi. bonos a malis separandos. quando veniet Christus habens ventilabrum in manu sua. et permundabit aream suam. Congregabit triticum suum in horreum. paleas autem comburet igni inextinguibili. quando per iudicium iustum segregabit iustos ab iniustis. bonos a malis. rectos a perversis. bonos constituet a dextris. malos a sinistris. Et ex eius ore. iusti eterne et inditum sempiterna atque immutabili prolata sententia. Iniqui omnes ibunt in combustionem eternam. Iusti autem in vitam eternam. Iniqui semper ardebunt cum diabolo. iusti autem regnabunt sine fine cum Christo.

h Haec interim. xl.a capitula. ad regulam vere fidei firmissime pertinentia. fideliter crede. fortiter tene. veraciter patienterque deffende. Et si quem contradogmatizare cognoveris. tamquam pestem fuge. et tamquam hereticum abice. Ita enim ista que posuimus. fidei catholice congruunt. ut si quis non solum omnibus. sed etiam singulis voluerit contraire. in eo quod singulis eorum contumaciter repugnat. et his contraria docere non dubitat. hereticus. et fidei christiane inimicus. atque ex hoc omnibus catholicis. anathematizandus appareat.

Iste liber

Sientia uelle non habere possessione libro

sed fugam et in exercitatione

liber.

[illegible]

[illegible]

Epla bti Iugi

Ep[isto]l[a] b[ea]ti augustini ad petrū dyaconē

D

Ilecto filio . augustinus ep[iscop]us salutē . Questionē
aut dubitationē tuam unā p[er] doroteū fr[atr]em tuū
transmisisti . Utrū mali i[n] i[n]ferno peccabūt . et pendēs
respon[sionem] [sie]n[t]e gratant[er] suscipe . Nouis . Quod nec bonis
uoluntas nec malis facultas peccādi esse pot[er]it . Sz
dicēs de bonis [ver]itas c[on]stat . Sz de malis nō[n] cū semp[er]
Volūtatē malā habeat . Et [i]deo q[uod] eo[rum] uoluntas
mala nō est ad peccatū . Sz ad suppliciū . Ea nō maius supplitiū hēre pot[er]int
p[ro]p[ter] eo[rum] uoluntatem malam . Adeo peccm nō p[u]tat[ur] . qz p peccatū q[ue] sēp maiorē
penā meretur hēre . Si i[n] inferno positi maiorē penā hēre nō possūt . Adeo eo[rum]
mala uoluntas ad peccatū nō [i]n[com]putat[ur] (c[om]putatur uel reputatur) . Nā sicut illi q[ui] cū [Christ]o regnat
nullam in se uoluntatē malam hēnt . Ita illi qui dānati sūt cū diabolo
et angelis [eius] . Eius malā [com]q[ue]ritē [et] nō bonā uolūtatē hēre pot[er]int . .

Ep[isto]l[a] b[ea]ti augustini ad eūdē petrū . . .

Quia filii q[ue]stio [pri]ma . quā trāsmisisti nobis p[er] fr[atr]em doroteum
[com]p[re]supposuit . Utrū a[n]i[m]e dāpnato[rum] notitiā hēant . . de carissimis
qui sūt i[n] p[re]senti uita . Magnā esse q[uestio]nē nō dubito . uer[um] tn̄ fide n[ost]rā
atte[sta]te q[ue] sic ait de lazaro et diuite testat[ur] sūt eis curā mortui de
uiuis . quos etiā uiuere credūt qz nec i[n] locis penaru[m] uidet[ur] nec i[n] locis
beato[rum] . Nec tamen c[on]sequens est eos scire ea . q[ue] circa suos caros agūt[ur]
leta aut t[ri]st[i]a . Sz si q[ui]s q[uo]m[od]o [com]ueniā i[n]telligat[ur] de lazaro paupe et diui
te . cū a[n]i[m]as a corpore exutas i[n] locis c[or]poralibus dicit c[on]tineri . cū
nec nisi corpus c[on]tineat[ur] ipsas a[n]i[m]as i[n]corporeā esse . Qz p[re]parauit
lignū et stilam de lazari digito c[on]cupisse . Sz meli[us] ē dubitare de
occultis q[uam] littigare de i[n]c[er]tis . Diuite tn̄ i[n] supplitio et paupē i[n] refrige
rio ēē nō dubito . nec etiā dubites . Omnia usq[ue] ad diem iuditii
Boni malos et mali bonos se uicissim uident . post [ue]ro iuditii
diē boni uidebūt malos . Sz mali nō potiunt c[on]templari bonos .
Nam sicut reprobi de penis ad gl[or]iam trāsire uolūt . sed nō possūt .
Ita iusti p[er] misericordiā iure cupiūt ad dānatos ut eos liberēt .
Sed nō possūt . quia iusto[rum] a[n]i[m]e i[n] manu dei sūt . Nec sic illi c[on]sid[er]a

Iste liber c[om]parat[us] fuit . . . de gratiis . . .

et age peñiam ante diem iudicii p augt'. pro quo ora /

Ep'la bti augustini ad marcellū

Ubi naq; i hac vita potiti ligādi, potestatē hnt ꝙ aplorū ... doctināz sequūt'. Ideo soli petro cōcessa ē potestas ꝗ oibꝫ ... et doc trinā fratibꝫ. Magna ē ergo sacdotū dignitas Quia ꝑ ... ordi ginitatē m'lti ex ipis virtutes et mirabilia opati sūt. Et vsq; profetizā, ꝓphete hnt. De quoꝝ numero Caiphas pontifex iudeorū fuit Qui cū esset pō tifex in die nicis sue a se ipō nō fuit locut'. Sꝫ ꝑ gratiā sacdotalis or dīs et sancte ꝓnosticā alta voce clamauit expedit vobis ut vnus moriat' pro ꝑplo et nō tota gens ꝑeat. hoc autem a se ipō nō dixit. Temporibꝫ etiā ꝓponie sacdos quadā sanctus ī vita et ī ꝯũsatione et data bñdcōne ꝗplimos ifir mos sanabat. Non tū ꝓpa vtute, Sꝫ qꝛ vnctus oleo sc̄o & quia figurā xpi gerebat. vigilāt' ergo fili attēdas ut teipm̄ agnoscas et ab oibꝫ ma lis abstineas te & maxime a luxuria vbi grauia pugna et raro victoria vere cūdari deberet ī se ipis et abominari sacdotes qui curāt osculari labia meretris ꝗ cū eisdē osculari filiū virginis O sacdos quid agis armigno ras quid cōmissū sit tibi, An ignoras tuā excellētiā infinitam, An ignoras tuā grādē magnificentiā, An ignoras qꝛ magr̄ dixit tibi pasce agnos meos An ignoras q̄ excelletior oibꝫ creaturis fctus sis, An ignoras qꝛ facē potes, id qd' angli facē nūq; potuerunt, possint Nil peciosi' Nil gloriosi' sacdote. An ignoras propheticū dictū vos elegit deus ut stetis coram dño et ministretis illi. vigilāt' igr̄ attēdē vt cognoscas teipm̄ Quia pfcta virtus ē seipm̄ cognoscē. et seipm̄ corrigē ꝗ hic pōt deo sacrificium offerre et peccatorē absoluē. Ideo sanctissim' medic' noster nr̄ adulterā de maibꝫ sacdotū liberauit, Quia nō erat q in ea cā ius iuste lapidē pīcēt, Qua ī eadē dāpnatione erāt Quomō ergo sacdotes adulterām lapidarēt, si lapi dādos se esse cognoscerent'. Nullus nūq; eorū sine peccō luxurie erat Ideo lapidem ī eam ponē nō audebat o. sacdotes ypocrite qui festucā in adulterā videbatis et trabē nō ꝯsiderabatis Nam forte ī adulterio nūq; in veta fuerat plus, et vnus quisq; vrm̄ forte ꝯcubinas hebat. et antē coꝝ vrm̄ longe ē ab eo, Quid ergo ꝑ lapidem ń penitentia ītelligr̄. Ideo sacdos ń sine

graui peccato sit mulctatus penitentiam iniungere debet. Igitur semper pati et
purgati casti sobrii graues et ornati esse debemus ut omnes qui nos uident
uociferent et dicant ecce homines dei, ueri homines quia pastores. Quorum doctrina
fulget ecclesia ut sol et luna. Ora pro me fili et ora pro me.

Epistola beati augustini ad comitem bonifacium de uita, mendatio et adulatione.

Bonifatio comiti uiro clarissimo augustinus yponensis episcopus salutem.
Inter cetera que pro me tibi scribo te deprecor affectiose ut summa
ueritatis in tuo semper opere inueniat auctoritas. Nam non decet xpianum
mendacem esse. Non duplicem. Non cupidum. Non auarum. Famuli dei quales
Quales sunt in corde tales sunt et debent esse in opere. Bona enim
uita fidem facit uerbis. Sed mala atque turpissima ipsam ueritatem facit
esse ambiguam. Sine enim dubitatione seruis dei credendum est. Et omnibus
illis qui sine dubitatione boni sunt. Et qui deum timet non solum uerbo
sed opere et ueritate. Seruus enim dei timet deum offendere. Non solum
in opere sed etiam in sermone. Ipse enim custodit uias suas ut non delinquat
in lingua sua. Tales ergo omnes nos exhibere debemus ut quicquid
dicimus sine dubitatione credatur. Vita denique nostra debet commendare
sermonem. Et bona opera testimonium debent perhibere ueritati. Veritas in euangelio
inquit. Si mihi non creditis operibus credite. Opera enim que ego facio testimonium
perhibent de me. Sed audeo dicere et audeo predicare frequenter quia
plures esse quibus ipsa uita difficiliter creditur. Quare? nisi quia mali sunt, quia men-
daces, quia simulatores, quia cupidi et auari. Talibus enim non creditur
uerum frequenter, quia mali quia in suspectione habentur. Sed si uita nostra sine
suspectione ceperit esse, bona omnia nobis credentur et omnia uera et sine sus-
pitione reputantur. Quanto enim quis minus est, tanto ei minus creditur et minus
credendus. Quare? nisi quia deum non timet nec de futuro aliquid cogi-
tat sed solum de presenti uerba dilatat in conuentu. Et attende quia quanto quis
ceperit esse melior, tanto uerbis eius maiorem fidem prestare debemus omnino.
Cauendum est igitur et ualde cauendum ne mendaces simus nec adulatores
dicamur. Et si boni esse pagimus, donum dei est non ex nostra sufficientia sed ex

deo est pro nos ad malum sufficientes sumus. Sed a malo assurgere numquam valemus.
Si ergo laudamus de bono bonum est et salutiferum est sapientibus sed stultis mor
tiferum reputamus. moderate ergo laudare debemus. bene operantes non suspendere. laudare liberius Quia
omnis laus vituperium est replicata frequenter. Est enim hec adulatorum conditio. Nam
ipse pravidus aperte semper semper attendit ne dicat quod displiceat, humilitatem simulat
honestatem mentitur, affabilitatem exibet. benignitatem ostendit. doctores honorare
studet. universis inclinat. frequentat curias, conventus et festa visitat. opi
nantes assurgit et amplexatur. divisos plaudit et adulatur. talis promptus est et fer
dus ubi placere cognoverit. Omnis adulator ypocrita est, remissus, et tepidus. ubi
ubi putaverit displicere, improbat mala. detestatur iniqua, ut reputetur ydoneus
ut reputetur acceptus ut laudetur ab omnibus et a singulis approbetur. A talibus enim est
cavendum. cogitantes quod deum non timet, nec homines reveretur nec fallacit. Summam
igitur veritatem amemus, eamque toto affectu stringamus, eam sequamur in operibus. Quia si
non vivimus regnum dei non sequemur. Vale et cetera.

Epistola beati augustini ad comitem Bonifatium Egrotum

VENERANDO viro et colendo bonifatio augustinus yponensis episcopus sa
lutem. arduam rem reverentia tua imperavit. et ut imperata citius perficerem,
visum implere studere non distuli. Scripsisti enim quod mori valde timebas. Ego dico
tibi quod si bonus es timere non oportet. Quia beati mortui qui in domino moriuntur. Depone
ergo maliciam, dolum, adulationem, invidiam, detractionem, avaritiam. Amando iustitiam
et bene morieris. sed dices. quid est malitia. videor audire amor. quid dolus nisi aliud agere
et aliud dissimulare. Quid adulatio nisi fallacia seductio laudis. Quid est invi
dia nisi felicitatis aliene odium. Quid detractio nisi morsus et repulsio malitie.
Depone igitur hec omnia, quia dolus suffocat cor. Adulatio amputat linguam,
Sed detractio vulnerat formam. Si cupis ergo bene mori, cupis secure exire.
cupis mortem non timere. cupis nimia veritate ciuis intrare. cupis paradisum
possidere. Fac quod tibi notifico. dimitte ut dimittatur tibi. dispone omnia que habes, certa da
dum vivere vales. et si sanabis, noli adicere manum ad rapinam, noli proximum offendere.
Noli aliena rapere. quod si feceris, expectabis mortem cum gaudio cupiens dissolvi et esse cum christo
anima enim tua sit confessio, satisfactio, et sacre heucaristie receptio, quod si feceris beatus eris.
Quia omnes beati mortui, qui in domino moriuntur. Sanet te deus et misereatur nostri deus noster. Amen

b. mala

Dilligendo fr̄i et quē dilligo ī ūitate heudochio medico carissimo aug͂s ep̄s salutē. Recepi litt͂as tuas ī q̄bʒ dubitare videris an illa xp̄i parabolice dc̄a ūa fuerit et si de f[ac]t[o] fuerunt. Quare parabolice appellat͂. ego dico tibi q̄ non oē q̄ fingit' mēdatiū ē. sed qn̄ id fingim' q̄ nichil significat. tunc illud mendatiuʒ ē. qn̄ cū fictio nr̄a ad aliq̄ refert' signif̄ic̄ nō dicim' illd ēē mēdatiū. sʒ parabolice p̄ferat'. figurō ūitatis ī parabola ꝯtinet'. Quia et si hoc nō esset. ille ī cuius ore ī[n]uentū nō ē [ad]ulterū mēdatiū. multa mēdatia dixisse videret'. Parabula ante de lazaro mēdico et diuite lʒ parabola appellet'. ūꝝ fuisse nō dubites. cū b[ea]tum lazarū abesayda ciuitate sc̄dm̄ b[ea]tū martirē cipriānū fuisse legam'. et diuitem ierosolimitanū. Parabola aūt d[icitu]r q̄ nō ī lege scripta n̄ a patribʒ audita fuit talis parabola. ideo t[ame]n parabola iudeis a dn̄o dicebat'. vale am̄.

Bernardus abbas clareualēsis in ep̄la ad leontium sic ait. heu heu q̄d ē q̄ audio de te. nā c[on]patiū īrasti. sicut lupp[us] ad caulas. sicut ad hospites. sicut famelic' ad panē. et subdit q̄ual' et q̄nta sit ūita tua c[on]sidera. Nam lingas finē sine egregias culpas. p̄parare festinas. [con]cupiscē ē celatas c[on]cubinas tibi ostēdis. solicitudo tua circa om̄ʒ monachorū nubila plorā limitare festina emittere lacrimas. Nūq̄d mutasti castitatē ī luxuriam. Nūq̄d humilitatē ī sup̄bia. Nūq̄d largitatē ī auaritia. Nūq̄d ap[osto]loꝝ s[an]c[t]itatē ī arrogātiā. Nūq̄d pat' paupꝝ ēē debes sʒ eoꝝ p̄do esse p̄baris. eos dūtaxat tuā [con]spicere debes. et ecce mēsa tua diuitibʒ hundat. ecclesia tua fc̄ā ē quorū stabulū. sc̄ūrariū tuū fc̄m̄ ē thalamus pict'. ī quo q[ui]escis ī meridie. altare est lectus sericō ornat'. Calices tui. olle et candelarie fc̄i sūt. Oranes tue facte ad pecuniā pate. planeta tua lorica ap̄et. ūita tua neq̄ ē. nō pastorē s[ed] lupporū. Nō ap[osto]loꝝ s[ed] diaboloꝝ. Nō agnorū s[ed] ūlpoꝝ. Clama ergo ad dn̄ʒ ut tibi miseat' an̄ q̄ mergaris ī profūdū īferni.

AUGUSTINUS ep̄s. si iuste ūiuē conueris te decet fidelē s[er]uū esse tui dn̄i. Nā tu q̄ hō es ī t[er]rogā te ip̄ūʒ qualē s[er]uū dilligis. Nā h[ab]eres forte si duos s[er]uos. quoꝝ un' nō firmosus statu honorosus c[om]positus loq̄la reuerēs et oībʒ s[er]uoꝝ ūirtutibʒ op̄tiē ornatus. sed īfidelis est. Et habes aliū paruū sup̄bū mēdacē et ī difformē s[er]uū fraudulētē cuī oībʒ neq̄. p[re]t[er] hoc ūʒ q̄ fidelis. Rn̄deo quē istoꝝ dilliges. nū q[ui]d īfidelē oībʒ bonis p[ro]pt[er] fidē absit.

Numquid constantinus imperator suum fidelem ciuitatis et ducem constituit in antiochia. Num-
quid alexander suum fidelem principem extinctus fecit. Numquid valentinianus imperator potius primo rem
occidi permisit quam suum fidelem. Numquid romani principes vitam suis fidelibus
pepercisse. Numquid octauianus imperator dominus terre suum fidelem plorauit. Numquid
Maximianus imperator terre urbis mortem suo fideli legimus quod romanorum statuta
pepercisse. quod si homines tam suum fidelem dilexerunt. Quanto magis deus qui pro suis
fuit mori dignatus est in eos fideles cupit. Numquid sine fide deo placere possumus
aut hominibus absit. cum nullum bonum infidelis operari possit. Nam quicquid infidelis operatur
bonum esse non potest. quamuis virtutis et sanctitatis sit. Hanc autem fidelitatem deus
nobis infundat a quo omnia bona procedunt. Nam per nos nichil possumus nec credere nec
cogitare nec operari valemus. Sed omnis nostra valentia ex deo est. Obsecro te in
frenum nostrum istum te donari ne superflua vino fiat. Nam legimus quorum babila noc-
tu statem cum ... sed videndo femora demonstrauit loth in perhibendam
vim qui continens fuit quottidie cum sodomitis tenebat. Numquid et in periculo si-
mul cum eis sepe fuisse arbitror.

VITA episcopi in omnibus irreprehensibilis esse debet. sed vita tua talis est. Semper in
senatu. in etate diebus quando agere penitentiam que concubinas duas ecclesie
constituisti. Numquid eas fugere debes et earum accessus despicere velut mortem debes.
Numquid romanorum principes cum propriis uxoribus ne audebant debilitari timentes.
et in victores existerent. Numquid preceptum erat ut nullus inter eos feminarum ad bellum
veniret ne forte diis displicentes caperent. Nam ignoras quod potentes et sapientes femina
destruxit. An ignoras ipsas esse genus mortis. os inferni. ianua diaboli. et via
iniquitatis. Hec est vita monachorum et quomodo vita esse debet. Primo vultus eius
et exterius semper lacrimis fusus appareat. Pectus rancum suspiriis. victus gros-
sus et leuis. Lectus durus. sed non mollis. Sompnus breuis et non longus.
Oratio longa. et iugis lectio moralis. incessus grauis humilis et rarus. homines
ut mortem fugere. feminas et demones aspernere. et quottidie mortem expectare. Istaque
sunt arma et monachorum societates. Qui hec omnia seruare contempserint eterna
felicitate omnino carebit. Quid ergo facies o monache. qui psalterium dimisisti et
ad philosophisma cucurristi. O monache recordare per panem doloris manducasti tu
ergo valle in christo.

Ita dicit natura seraphica que in nostre causa salutis extitit ad miranda tanta

De beata virgine

fortitudine divine gratie vallata et circondata fuit, ut nō solū peccare sed nec
ī cogitare quodq͂ malū potuit esse leo †

Augustinus ī sermone nativitatis virginis tante fortitudinis cernit esse maria
Ut nō sit creatura q̄ sive possit resistere voluntati. nā ad eius preces paradisus
apit͛. claudit͛ infernus. demones obediunt. angeli custodiunt. libat͛ dampnatus
Solvit͛ ligatus. illuminatur cecus. claudus dirigit͛. Infirmus sanat͛. Omnes ea
sperantes iuvat. omnes amabiles liberat. omnes quos diligit, corrigit et castigat. omnes
illuminant͛ itatū ut plenitudine eius sanitatis capiant universi. Idē augustinus ī sermone
assumptionis, illa mat͛ dni q̄ nō solū ī utero fuit sanctificata sed et plena spū sapi
entie et ī intellectus spū consilii et fortitudinis spūs scientie et pietatis et spū timoris
dni sup omnes creaturas meruit vendicare:

Bernardus omelia secunda sup missus ē mulierē fortē quis inveniet. Si itaque
manu femine pendet nostra et omnium salutis et innocentie restitutio et de hoste victo
ria fortitudinis, oīo necesse est ut pvideat͛ q̄ ad tantū opus possit esse ydonea. Sed
mulierē fortē quis inveniet. ac nec hoc quesisse videat͛ desperando sed prophetando
dicens procul et de ultimis finibus pciū eius non vile nō parū. nō medio
cre. nō deniq͂ de terra sed de celo. nec de celo proximo terris sed pretium istius mulie
ris ē ab summo celo egressio eius

CORNELIO pho augustinus dei fauus et vt bonus salute benobus
p tuas amicabiles litteras declarasti ad mūdi dignitate et ad supbus
exultasti ac si ī luce veritatis ambulasses. et oblitus es dni creatoris tui, o quid
te inflas o vane phe: animus deus vester ē et vita ī confusione cum supbis deducte
dā triumphali et de honore tibi duplicato nā honorē dei usurpasti, o amabe
ne carnis ut deus. considera igit͛ misere qd tu es. qd quid fuisti et qd futurus
es, vermis et putredo es et sicut avis nascit͛ ad volādum sic et tu ad mūdi
laborē. An ignoras quia vita tua ē sicut navis a vento agitata. An ignoras
quia cuncti dies tui pleni sunt doloribus. In vestigare cupiens alta celi sollatere p
funda maris, discurres p vias et plateas p sepes et semitas ascendes montes
et descendes in imas profunda terre laborādo die noctuq͂ spectādo motus
celi ī frigore estu sicut et a fame, o pessima phorum occupatio o spes et
fiducia ī sensatorum, o vere ī felix ī felitiores. Quia mūdana phiam fe
licē faciunt. loquat͛ nunc annuntiatores sui de motu celi et syderum

fingat ille cum suis stultis disciplis plato, qui reditum animarum posuit esse [illegible]
post xxxvi annorum. beat ille disforis aristotiles cum suis fallaciis et sofismatibus; certe
fili nec tibi prodeunt nec sibi in die iudicii, qui ut credo ubi es multum tormentatur
ubi non es multum colaudatur. Quanta uia ascendere uoluisti ad sydera. Modo cum
tuis ad infima prostratus es. Modo age fili penitentiam nec exaltaris in chatedra
triumphali, quia cras forsitan morieris. Certe igitur fili quem in uisceribus caritatis
peperi amas et diligis quod mox tibi deficiet. Nolli fili quaeso inflari et si inflare cupis
[illegible] primo te. quid ad sepulcra fratrum tuorum pergas et considera quid fuerunt et quid modo
sunt. Respice eorum capita [illegible] et uentrem, et inuenies ut indubitanter credo [illegible]
bones saltantes. Ueneratos in celebro serpentes ambulantes ex renibus, uermes
ubique statuatos generatos ex uentre et uisceribus. O uilis, o misera uita mea,
herbas etiam et arbores inuestiga. Et inuenies quod de se fructus et flores et frondes
producunt, et de te lendes pendiculos et fiunt alia quae nominari non debent. Ille de se
fundit uinum oleum et balsamum, et tu de te sputum urinam et stercus. Illa de se
fundunt suauitatem odoris. Et tu de te reddis per os et per nares abhominationem
fetoris. Dimittas igitur chatedram fili pestilentie et age penitentiam antequam ueniant
dies in quibus dicas non mihi placent.

RELIGIOSE domine merito et honorabili in Christo ac suscipiende sorori
et perpetue filie Augustinus episcopus salutem in domino. Sanctum tuum propositum et perfec-
tum in sequendo sancti consilia et apostolicam uitam deo et nobis promissam in tuo corde con-
firma. Caue igitur fortiter et uigilanter attende ne ab homine solatium queras, etiam
si paulus apostolus esset, sed a solo Christo dei filio uiuo et uero. Cuius precepta sicut pri-
mas [illegible] defixa in corde et opera portant. Cito enim tempus placitum ut optas
ueniet ad te, et quasi post noctis tenebras floridum diei lumen. In beata uita
cum [illegible] aspicies, et tua serena et libata cum tuis sororibus in terris. Salutat
te et omnes fratres et sorores qui nobiscum sunt in Christi nomine consistunt.

DOMINO eximio merito et honorabili fratri neptario Augustinus
aurelius yponensis episcopus salutem in caritate non ficta. Recepi litteras
tuas in quibus dicis te non intelligere quod dominus ait facilius est camelum per foramen acus
intrare quam diuitem in regnum celorum. Deus enim errare non potest nec aliquid contra
iustitiam non dum facere sed nec cogitare. Nec mireris de sententia saluatoris
ab ore prolata, cum sit infinite uirtutis et bonitatis perfectionis et eternitatis

Hoc aūt poito certū ē q̄ oīa facere pōt q̄ possibilia sibi sūt et mortuos suscitare ia
nuis clausis ad discipulos intrare. facilius ē q̄ sibi. quia camellus trāseat p foramē
acus quā diuitē fenatorē et plenū dolo intrare in regnū celoꝝ. quia ipē d̄s
q̄ ē vndē in secla. nullatenus vult q̄d nō pōt qa si hoc esset implicare. qa peccator
et iustus. q̄ beatus et dāmnatus. ā q̄ ē recte nō dicit. Diuitie nāq tēporales
ordinate sūt ad corporis sustentationē. Corpus aūt ordinat p aīas. pp q̄d eius
sua p̄uidens regit potentias. aīe q̄ ad suū corpus requirit. vn aīa hēt virtute
nisi nā ē. Ideo dedit corpori oculos. p quē possit videre. aīa aūt ordinat
ad celū. optime ergo dix iaculator ille insulꝰ q vo fuit erat. q celū contēplare
t. Qui aliqs fornicator et inimicus xpi erat cū suis sequacibꝫ aduenire
ret ipi clausis oculis ut videret se ad bellū procedē more glie [supra: goſſe] et se cū ad
bellū deffere gladiū quo pcuteret.

NOBILI viro et potenti marsiliano Augustinꝰ eps. Salutē et ma
in xpo cū nup multiplicata fuit glia domꝰ tue et in corpo sis dim
tiarꝫ hūndatē collocatꝰ. qa cognosco tuā voluptatē ad illā nequissimā aua
ritiā inclinatā. Ideo te sūt [supra: ſumme valde] ne rogo vt vitiū auaritie. diuitias ꝛ largita dimittas
te astringas in soror anglorꝫ ē. Audiui vnā cū fribꝫ meis q nō paupꝫ
pr. Sꝫ pdo fecisti. o q̄ dolēda calamitas. o q̄ plorāda misa vita tua grā
dis. o quā fugienda tua conuersatio. Neq̄ sūme auarꝰ in pastorali dignitate
factus es. q prius in seclo. constitutꝰ satis largus reputabaris. et in monasterio rel
gatꝰ pr pāupꝫ apelabāris. sed nūc in chatedra sublimatꝰ. pdo pāupꝫ denoīaris.
ecce decepisti nos. tuū defectū valde abscōdisti a nobis. Sepe peccauimꝰ decē [supra: te]
laudādo. qa nūc cognoscimꝰ te semp malū fuisse. Neq̄ pncipat vitiū oīdit.
ecce nūc diuinꝰ cū dolore auarꝰ. sed largꝰ de alieno. parcus in propio. auidius
de meo. gulā euacuas ꝛ archā imples. corpus extenuas. et lucrū exte
dis. Manū clausā habes ad dādū sꝫ aptā ad recipiēdū. Vanare terrena
expuisti vt medicus. sed largus contēpnit diuitias. ille possidēdo fame moritꝰ
et largus despitiēdo optime saturatꝰ. Eya igitꝰ extēde manū vt patia
ris hic ꝛ in futuro. Quod si nō feceris. scias te nō diuinꝰ esse. Sed
finū oīmde oīmode desidero te in xpo valere. Am.

DILECTO in xpo dilligēdo venerabili q militi. acorni. Augustinꝰ ꝛ es
Nūqd ignoras diē mortis iā ēē propinquū. Qms eꝫ iāmitum ēē cogitāzꝰ.

et enim omnes tunc aut pene omnes fingere conamur, semivivos post mortem beatiores
victoriosos esse credamus, et unum hoc quamvis satis timuit carnis et animae dulce consortium.
Cupimus enim ut anima corpori coniungatur. Cupimus ut amans et amatum inseparabiles
permaneant. Vigilemus et mortem cum timore expectemus. Nam perpetuamus de futura morte inter
necessario gemit et qui clamat desiderans carnis: omnis illicitus motus a nobis re
fugiat. Nudi denique omnes nascimur, nudi et omnes morimur. Nulla discretio inter
cadavera nobilium et pauperum. Nisi quod graviores fetent cadavera divitum impinguata
luxuriae et venere. Recordare obsecro quod ad rapiendas peccatorum christianorum animas
in tempore mortis crudelitatis aeternae in violentia, ut quos violentes vincit blanditiis
decipit morientes sentientes quam saeviter rapit. O quam cito super homines suos
imponit, o quam perpetuo crudeliter cruciandas disponit. Recordare te itaque obsecro
qualis eris in morte, si sic fueris semper pavidus eius in opere, nil aperte transitorium.
Deus tuo creatori semper vivere desiderabilis, quam modo iam mortuum te esse agnosces.
O infelices fideles legamus, et quod paganus ille dixit audiamus in facto a maximo vero
magno tempore vixit. Sed nunc in senectute incipiam vasa colligere, ut in portu
et mali tranquillo gaudentes ut possumus moriamur. Ante senectutem curavi ut bene
vivere, licet forte sit possidere vivendo. Sed nunc ad senectutem reductus in vita, quomodo
bene moriar procurabo laudabili, quantus satis erat. Sed letus iam mortem expecto. Nunquam
iter conversa compellit ad metum. Nunquam ob honorem huius corporalis metuar. For
tes simus adversus fortunam, non contra inescatum in iniurias, non blanda, non victa,
non egestate. Mors quidem est gestorum finis amaris huius transitus. Quod desine timeo
nec pavesco aliunde fugio: nam mortis memorare optimum est. Ecce quod dixit et
quod sensit ille paganus. Nos ergo filii non semper vivere credamus. Nam si tanto
tempore crederimus ex quo pater Adam esse cepit et ad venientibus diebus mortis a nobis
de quantitate temporis quantumque vivimus peteret. Quid aliud puto a nobis dicere
in vita a nobis volasse velud aura matutina vel umbra solaris, cum quasi vita
velud fumus evanescat. Ideo de morte semper cogitare memento, ut mortuo
modo cum Christo, non mundi militia, sed angelorum consortio valeas triumphare.

DILECTO filio carissimo cerulo, Augustinus et cetera. Tua caritate
devictus mox tuis litteris respondere curavi. Petis enim huius vitae solatium
et here (que) consilio tui pectoris (pectoris) secretorum aspias; cui archana consilia secretis cordis
committas. Tale enim accipias qui in prosperis tibi congratuletur, in tristibus tibi compatiatur.

Quem in persecutionibus tibi adhortetur, qui non tua sed te de toto affectu desideret.
quem si talem non inveneris eum amicum appellare non potes. et si unum
talem inveneris de mille, da laudem deo. Astringe eum et in pectore figat
a te tenere eum melius tamen repudianda est amicitia nec omnibus huiusmodi. Unum
tamen de mille habere debemus cui omnia nostra consilia revelare audeamus.

DILECTO filio Fabiano lege frequenter te deprecor affectanter.
Quomodo in paganis pluribus resplenduit imago virtutis, licet sine fide resplendere non
potuit. Ecce enim Themistocles floruit tam mirabili diligentia. Frontinus tam
mirabili gravitate. Socrates summa continentia. Fabricius fide decorum suorum solempnissimus predicatur. Scipio longanimitate magna honoratur. Ulixes summa pietate dotatur. Isti denique pluribus virtutibus velud sydera splendent. Sed Christum non cognoverunt. evanuerunt in cogitationibus suis, superbia tumescentes, vera humilitate carentes, humanam gloriam appetentes. et se ipsos dicentes sapientes stulti facti sunt. O felicissima sanctorum turba doctorum in quibus ipsi doctores totum mundum regentes se ipsos divine sapientie dederunt. Ex quorum primus Paulus vas electionis, secundus Thomas, aquila magna grandis quorum gloria preclara vita et sapientia non solum Indiam et barbaram, sed etiam in toto oriente et occidente, toto septemtrione et meridiano solemniter predicatur et regula virtutis per totum diffunditur mundum. Isti inter ceteros et super ceteros construxerunt ut dum opprimit crescat, dum contemnit proficiat, dum ledit vincat, dum arguit intelligat. testatur quem galeari videbat sed in una epistola tamen quamvis enim omnes sancti domini sunt, virgo dilectus ab eodem et super ceteros magis dilectus. Tamen salvator caput ecclesie non instituit. Iudeo Petrus senior erat, ne ego Iohannes adhuc adolescens a puerili fuerit progressus etatis hominibus preferretur, ne in pectoris exaltare videretur, voluit Petrum et non Iohannem caput ecclesie instituere. O humilitas, o sublimitas et tabernaculum creatoris, cella seu sacrarium dei et eterne habitaculum, celeste palatium et domus laurea. Sed aula regia corporis mortis sed templum lucis sponsa Christi, omnino proditorem se esse noverit qui vitam vite comitatur ducere et sepulcra latronem te obtinere. Distat ergo optime collocare qui tam fideles esse noverunt attendant Moysen amicum dei, cui facie ad faciem locutus est. Huic potuit ipse denique successores principatus filios suos et posteros relinquere dignitate. Sed extraneus de alia tribu elegit Ihesum ut sciremus principatum anglorum apostolorum non sanguini vel amici, esse ferendum, sed qui possit colupnas erigere, non dignitate amare

nō delitias, nō crescere fastigio, s; humilitate, ut fiat serv⁹ et minist̄ hominꝫ
pp xpm; ut i termissa rachel decora facie, intret ad liā oc̄lis lippā. de mōte q̄
moyse descēdat ad capos devotio ōtēplationis ad laborē trāseat actionis. ipē de
niq; moyses sic amauit qb; p̄fuit ut pro eis ñ pecc̄t sibi et tm̄ delinquētes sic
p̄secut⁹ ē quos amauit, ut eos a dn̄o pecc̄e prosternēt ubiq; et cum dei apd̄ p̄plū
p̄cib; alegauit debere nō gladijs. distāt q̄ᵒ pastores sbditos ēē nō dn̄os. distāt
amari māgis q̄ᵐ metui. et si q̄s peccauit patna nō correptio, nō turāpnita
matres fouēdo, patres corripiēdo, vos exibeatis ubera, lacte pinguescat, nō
iudicio vel amore sup̄fluo. et si q̄s ōtrariū tibi dixit. adulatorē mox ipnꝫ
reputa. Q; dum ōtrariū fateris voles tibi placere ne offendat⁹ a te tibi
adulat⁹. nō de adulatione ī ōtiīs. o adulatori amic⁹ ī obseq̄o. Sed hostis
ī aīo, ruptus ī u̇bo. Sed t̄pis ī f̄cto letus ī letis et p̄sp̄is. sed fragil' in
adūsa īflatus ad obseq̄a, s; anx⁹ ad obprobria. īmoderat⁹ ad gaudia sed
facil' ad humana et difficil' ad honesta. O adulatio oīb; ad plaudis
falne oīb; dicis prodigos liberales vocas. auaros p̄cos, et sapientes la
scivos curiales et affabiles, obstinatos ōstātes. pigros maturos et
graues. hec sagitta leniť volat, et pastorē cor et rectorē aīo et o q̄ᵐ mor
talit' vulnat. tales sūt qui viuēs et ōnc̄t⁹ dissipat, placē ōctis volētes dice
re bona et mala optiā ī oīb;, ēē tales nō curat ñ ī modo. Quicte
viuē oīa mala facē cupientes, ut d'r ecce hōies q frā pxi mutatuū curat
pnacifici, masueti et pij, ab hijs aūt ī ōctis agūdis paciēd' caue tāqā ab ini
micis, ne fumꝫ ī ebriat veneno simil' et cū eisdē descēdas ad tartara.

PETRO

dilecto ?? c⁹, accepi litt̄as tuas ī qb; dicis te desiderare
luxuriā fugē. Ego augustin⁹ ōsiliū tibi do tāq; vir fidelis ut
ōtiū fuga et eplas. iuuētutis pulc̄tudine et nobiles ne ad luxuriam
te i ducāt⁹, castiga ī corpus. quātꝫ valitudo tua pmitt̄ ne dicet, vngula ᵈᵘˡᵃᵗᵃ. tu dn̄ sa
nu ñcēē ē ōsepe tempteris et sic ū delicatꝫ, paucis pordiū pascas ī stabulo.
qui te, deuorabit

IOHANNI

dilligēdo, l; sacdos dn̄i altissimi apelleris, l; cū sapiā
et diuitijs optime ōlimeris, supbia ī agūdis et patiēdis, ōrere
mutatiū⁹ decet. o sacdos altissimi recordare q regnū et magficētiā et gliam
et honorē deus dedit nabuchadonasor pp vniu̇si p̄pli tribꝫ et lingue timebāt

et metuebat eu͂. quos volebat interficiebat. quos volebat percutiebat. quos volebat humiliabat. Sed quomodo e͂ elevatu͂ cor ei9 et sp͂us ei9 ad superbiam depositus ē de solio regni sui, et gl̃ia ei9 ablata ē. et fili9 hominu͂ eiectus ē. et ei9 cu͂ bestiis positu͂ ē. et cu͂ onagris erat habitatio ei9. fenu͂ ut bos comedebat. et rore celi corp9 eius infectu͂ ē. donec cognosceret q͂ potestate͂ haberet altissim9. Omnia tu q͂q͂ ei illo humiliasti cor tuu͂. sed adversus dominatore͂ celi elevat9 es. Audeo filii dicere superbis utile eē cadere in aliquod peccatu͂ apertu͂ et manifestu͂ unde sibi displiceant. pp̃ que͂ ia͂ sibi placendo ceciderant. Salubri9 eni͂ petro displicuit qn͂ flevit q͂ qn͂ sibi placuit. Implet deus facie superboru͂ ignominia et tunc in conspectu hominu͂ confusi sunt, et querunt nomen domini. Tu ergo humilia temetipsu͂ in omnibus. Quia humilitas sanctis angelis homines similes facit. et ut e͂ evidentius omnia͂ ipa͂ ē contra peccatore͂ initiu͂ et finis et causa. Notandum non solu͂ peccatu͂ ē ipa͂ superbia. Sed voluit peccatu͂ potuit aut pot. aut potest esse sine ea. superbia enim et cupiditas initiu͂ s͂t. unu͂ malu͂ ut nec superbia sine cupiditate nec cupiditas sine superbia possit inveniri. Quid superbis o terra et cinis dum in seculo flores. es ia͂ oblitus qd eris et q͂ fragili vasculo generaris et quibus sordibus in mensibus sis et qualia purgamenta de carnibus tuis procedunt. recordare hec omnia obsecro ut in eternum non peccabis.

HAYMO SIDEUS filio dilecto litteras tuas fraternas legi in quibus dicit velle sobrie et caste et pie in seculo vivere q͂ audire dilectoru͂ tecu͂ vivere ac si tua vita mea eēt anima. Ideo obsecro in yhu xpo ut sicut vivere incipisti ita et vivas ut cu͂ ap̃lo dicere possis: castigo corpus meum et in servitute͂ redigo et reduco ipsu͂. Attende tu et diligenter audite q͂ corpus nostrum sic castigandu͂ ē ut vobis serviat et sic nutriendu͂ est ut vobis non deficiat. Vide ergo ne generet crapula et ebrietate vel cura huius seculi. opari9 enim ebriosus non ditabitur et vinu͂ sapientes apostatare facit. Castiga ergo carne͂ q͂ simil9 ē cani suo et iumento, na͂ plus nutriet suo longe, plus oderit qui pl9 caniget. Simpli9 latrare festinat q͂ plus iumento operatur longe recalcitrat fortiues. Quia ergo ut libitate corpidones. qui statim pasci optime querit. Fuge gula͂ que animas ducit ad tartara, licet enim virtutu͂ stela e͂ templu͂ deitatis ē, sed corpus qd in choreas putredis ē. Ergo rege corpus et carnem ne regaris a corpore, Rege aute͂ vitiosu͂ ne regaris a vitioso, Rege gulas ne ab

astinētia regaris o gula mortis stabulū p̄ccōz origo luxurie · Ma ac perditois secretoꝝ reuelatio · Maloꝝ inicio · Tu destruis etate ifirmitates omīs · Tu gñas metes alienas · febres tu nutrix p te caducus morbꝰ gñat p te infirmat palisis · p te ydropsis eleuat vehemēt · O gl'a virtutes omīs extinguis · Monachos abstinētia repellis p te anelit putrescit · p te caput languescit p te sapiens enutescit · O gl'a p te stomacus affligit · p te viscera resultāt · p te sigillū castitatis tā cito pdit · O gl'a turbana es · idolatre filia cuiꝰ deus vēt · est · q̄ latria optīe exhibꝰ pacho epicurio · Considera g° fr̄ dillecte diuite · q̄ omo epulabat · ꝯsidera ex opposito lazarū q saturari nō poterat · Ecce diues gaudebat i cōuiuio · sꝫ postea sepultꝰ ē i inferno · epulabat splēdide · Qui post folla cazauit i duebat purpurea q post vestit gehenna · lazarus aūt medicabat sꝫ post i sinu abrae colocat · hic vlcibꝰ plenꝰ · Eꝫ post beatū spez cōsolat · O gl'a p te adā padisū pdidit · Sed helias ab astinētia padisū ascēdit · nec denudauit femora · Sed moyses p astinētiā pnitentie remediū ꝯsecutus est · Ecce mala q̄ fiūt p gulā · Ecce bona q̄ fiūt p astinētiā · Tu ido fili et fr̄ carissīe corona mea · x gaudiū meū esto fortis esto sobriꝰ · ꝯsidera nāꝫ tuū ꝯsto macirmēsura · x comede quātū suficere pot vt no deficias · nā si · exh deficias oī ꝯdā tu nō dubites · oīa g° fac cū pode x mēsura x i etnū nō peccab' salutat te omīs frēs q mecū sūt i noīe xpī ꝯgregati

BONIFATIO inclito magnifico illustrī viro lego frequenter vt ut puto te scire tā esse p q̄ hō a domo eicit q̄ sūt nisi fumꝰ stillicidiū et vxor litigosa · Hꝫ eiꝫ tria eiciūt hoīeꝫ a pace pectoris a sereno x tranqlitate mētis · Quid eiꝫ p vxore nisi carnalitateꝫ · Quid p stillicidiū nisi luxurie superfluitate · Quid p fumū nisi hōnorrnitate ifamieꝫ · O milles lege i exēplis patrū erroꝝ qd ꝯfecerāt luxurie vitiū vt alioꝝ actio tua sit frequēs electio · dd x p luxuria fecit homicidiū · amon p incestū pcussit absaloni gladiū · zachael meretrio mōtis i ariit precipitiū · despicias g° luxuriā q̄ getoꝝ maloꝝ cā ē · Amplectē castitate q̄ meloꝝ bonoꝝ cā ē et matꝰ hec ē p qua yosep meruit egipti pricipatū · hꝫ ē qua daniel meruit hic i telligentiā sonipnoꝝ · hec ē p qua vego meruit ꝯcipe filiū dei x parere · ꝯhis g° castitate · Frare modicū deuorare · memto care gl'ary

q̄ luxurie mat̄ ē. Esto vir fortis et considera q̄ in hac peste tria sunt: ardor in
ascensione, fetor in expletione, defectus in frequentatione. Luxuria namque fame fa-
melica. Amaritudo est in ea, et actu amaritudo nascitur et dollor exoritur. Hec enim
pestis lucem odit, velamentum querit, ianitorem in porta ponit. Hec est enim que perdit sanitatem
hinguenti. Musca ex sterquilinio nascitur, in mundis pascitur, locum per quem frequentatur infiat
l. sit luxuriosus. Cave ergo ne locum luxurie dederis, que animum torpet, senium
debilitat. Hec est per quam intellectus tenebratur et omnis humana ratio confunditur. Si
ergo caste vivere queris, sume panem ad mensuram et potus et vite modico vino
aqua copiose coadunato. Bona enim sit vita tua et si sic feceris spiritus
fornicationis fugiet a te; pax tecum in eternum et ultra.

HANDO filio quem dilligo in veritate domnicho querela grandem
audita. Numquid celare debeo tibi. Ecce enim in plebe gradus nuper fuis
es sapiens reputaris ac nutus et veritatem esses quantum a plo reputaris dives
et ex nobilis mundi impignatus et dillatatus et quod est quottidie presulari spectas
et ecce honore et dignitate ac sapientia et in omni superbia elevatus dereliquisti
deum factorem tuum et promotorem et creatorem tuum. Dereliquisti in tantum pauperes infi-
nitates velatenus visitare digneris. Vos si dives fuerit et nud et discalciatus
ad consolandum pergis de nocte. O, o, o, quod hoc quod in xpiano quis confessione. Parum
animam vel corpus fortius enim dubito non postponas salutem anime. Anim poci quas
quam animas et cadaver potius quam salutem in quas. O, o, o, hoc numquid voluit deus
numquid te sic agere docuit. Pensa igitur et recogita que sic pauperem dilligit et
divitem pro eis nasci et mori dignatus est. Omnis enim nos pari ratione ditavit
per gratiam et tu acceptionem personarum in plebe ostendis. Cogita, cogita quod
xpistus ad sanandum fillium reguli ire voluit ne divitias honorare videretur, sed minu-
tatus ad servi rei non recusavit ne servilem conditionem spernere videatur. Et ideo
attendendum est quia hec ideo fecit ut superbia clericorum reficeretur ut naturam quam
ad ymaginem suam gratia donavit ipsam dilligerent custodirent et eorum divi-
tias omni affectu respuerent.

AUSTINO congratuletur una tecum quoniam te nuper prolem habere co-
gnovi, sed deprecor ut dum tempus affuit castigare prolem non differas
nam sicut fructus non invenit in arbore, flos nisi prius non aperuit, sic cum sene viro
qui in a patre adolescentie tempore nutritus fuit in bono tempore senectutis fructus

bonoꝝ opū nō apꝑiet castiga igꝰ quā debes dū innendat, ne filiꝰ tuus dānādo paterna castigatione.

DILECTA filia l3 famula sis ꝯ sua aliorꝝ tibi ppa manu cū scri bere nō erubesco. Nā l3 sua sis, tuā tn̄ aīaꝫ saluā esse cupio. Nōn acceptio psonarū apd' deū ē, iō nō tristeris. Sed gaude te bello i uocatione. q abo ctiā ꝯscripsisti eū m̄ qūo et q̄lr̄ uiri obedire debeat dn̄is suis. Ut eū apl's sui obedite dn̄is uris. tale eū modū suos docet, ut ꝯ bonos i malo, nō ꝯsen tias. nemalla i bono resistē p̄sumas. ꝑapiūt eū freq̄nt̄ boni mala fi. nl' ex igratia. l' ex malitia ⁊ ali. sil'r ⁊ tyramni ꝯ bona obsuari ꝑapiūt q tn̄ i se suare ꝯtēpnūt. cā igꝰ bonis quā malis ꝯ bono obedire debemꝰ. q ūbū d'clarat apl's. cū dicit, sbditi estote i oī timore dn̄is. Nā si dn̄s suo suo ꝑci piat. ut usurā faciat. deū nō diligat. pximo nō porrigat i dulgētiaꝫ. nl' cū fure ꝯcurrat. nl' ut sanguīeꝫ īnocētiuꝫ effundat. Nūqd obedire debꝫ. Absit oīo. ecce forsan dicēt dn̄a tua tibi ancille itroducas amasiū. ul' ecce iā uenet. esto parata aperire hostiū nō differas. Et ecce eū nox est talit' uigilia ꝯuen de statiꝫ aperias ⁊ apiendo sine oī clamore mox itroducas. Caue filia ne obedias. Caue ne i malo sibi placē studeas, ne tuā aīaꝫ simul' i fficias. Tuis eū ꝯ illorꝫ obedias. ergo nō i malo sed i oī bono ⁊ libēter sine euacu atione. ⁊ simp'r sine q̄stione. et ylarit' sine murmuratione. ⁊ uelocit' sine dil latione ⁊ maꝑnal'r sine affectione carnis. ⁊ humilit' sine elatione ⁊ pseuant' sine iterceptione. Ut eū xp̄s fuit esto obediens usq ad mortē crucis. tu uo simil'r fac.

PETRO nobili magnifico uiro grādi desiderio ꝯaffectū nupari dn̄i. q nup assūpsisti doctrinaꝫ ⁊ chatedrā sapiētie ascēdisti. Dē ꝑcor ḡo te ut tanq̄ i statu reuerentia ꝯ honore nō derelinquas deū creatorē tuū Q̄m pro te mori tā turpit' dignatꝰ est. fac q placita sūt illi q̄ st̄ eplacita. Nūqd hoc te docē debeo. Nū qd doctor es ⁊ merito uocaris. Qm̄ usq nūc sapi entia imbutꝰ deū ꝯ timē ⁊ diligē ꝯdidisti. ḡo te depcor ut ꝯsideratis iquo nō sit dolus anautic. nō dolus i aīo supstitiosus isto nō ꝑposius isig nō tuā tn̄ utilitatē s3 disciplorꝫ q̄ras eos deuotare s3 amādo iux' eorꝫ capacitate sacrā scripturā expone. ut de te dicat qd' d'r aperuit illis sēsuꝫ ut itelliget scrip turas. Ille nō aperuit sensuꝫ disciplorꝫ. qd docet refare uitia ꝯgregare uir tutes pacē amare etīā bona aspectare. et etiā mala fugē ⁊ nulla adita

formidare sz qa ne mutatū ē nec ī nec bonū ī malū ī peyus. dū video doctōēs
celeste q celebrare coluptuos esse debet. facti st debile fundamentū nō ptētes docē
ū q mudi sūt. Attēde manifice petre atēdam' et nos qualis debeat doctor
xpianorz vita nā vita nrā speculu dz esse mltorz ꝯ lux ī doctrina fidei ꝯ ve
ritatis. Attēde igr ut attēdam' et nos ut tal' docto͡r sit vita nrā q si nō solis salti
stelarz luca ꝯparet. Navigātes denique pstelā dirigūt. et si lucet ad portū
salutis mox pveit. sz si abscōdita et obtenebrata fuit nautis ꝯ cecorz duces factos
esse nō dubitam'. eia igr uādītr. Sed nuz ē mūdū dirigē timētes ptegē. ca
detes erigē bonū vita ūbo et ex° ondere prauū. explere tutū. elige
tales decet nos esse ut ūacēs fideles. Mansuetos. graues. prudētes pios.
ī reprehensibiles. īmaculatos. intactos. graues. ūbo. motu et ope. ut oms
q nos vident obstupescat admirerent ꝯ dicat vere. isti st hoīes dei
quorz tal' ē obsuatio ꝯ sctitas disciplīne fulgētes q splēdor firmāti
et qī stele etnalits pmanētes. Vero oīa opari nō possim' ū mēm ab
illo sine cu' posse et volūtate foliū arboris nō mouet.
S I petis amice vtrū nichola sr adā ꝯcupiuit ꝯ voluit esse sicut
deus. Michi pro mīt apet q nō qz vir nō ē seduct' sed mulier
dico aut q adā peccauit sicut salamon q ydola adorauit nichil tn ī eis ee
dēs sz adorauit ne ꝯtristaret suas ꝯcubinas ꝯ adā comedit pomū nō q crederet
esse sicut deus pomū comedendo sz ne ꝯtristaret vxorē comedit pait tam pui
ut adā et eua. adā ꝯsentiēdo et eua credēdo. qa agētes et ꝯsentiētes pari pena
mortis ꝯ calamitatis miserie ꝯ penalitatis passi st. dixim' tn sr nro valerio. q
adā ꝯ eua volētes rape diuinitatē amiserūt felicitatē nō tn ꝯcludas credas
nris ergo adā et eua eodē peccato peccauerūt. cū g° caput mulieris debuit
docē ꝯ corrigē tāqz al' volubile morīs volūtatis plu' qz ronis sz qa nō re
darguit sed plus ꝯsensit poci' qa non reprendere spēs ꝯsensus ē.
CRISTIANO militi scripsisti nobis litt'as. ut' delicate vestiri potat
qs fidelium dico tibi q hoīes ꝯ mulieres q īduūt xpm īdue valde eis
difficil' ē. quid agat hoīes ī tecto iudicat oms. pciositas vestiū graue peccatū
nō ē nisi ī corde sit apetit' prauus ꝯ ī mūdo ī. his nl' placē. si qs delectatur
pciosis vestib' tn deo placē pa͡r aplīs et virginib; ē. Quorz tn ꝯsuatio
ī celis ē. Nuqd et pari rone et decēbitis ei loqui possim'. Sed qa sī ī possibile

ut bn̄ uiuēdo et bn̄ epulādo castus sis sine auxilio et gratia dei spūali
ideo ↄsulam⁹ pie ī deo uiuēr uolētib; ut moderate comedat̄ et induat̄ chic
aūt p̄ciosas uestes scd̄m statū psone et patrie ↄsuetudīe laudādū ē ne singu
laris accessib⁹ uideat̄ ne sanctior ceṫis ēē p̄dicet̄. Scripsim⁹ eci satis de hoc
conuitissime nr̄e ualetine cui diximꝰ iduc te dillicate et cū moderamīe nō
pp te s; ppt̄ regnū ne dignitas regni molescat ne uelud dea adorcris
ī mūdo. Tn̄ nō attēde q̄ sicut uz dellicat⁹ et peccatū sic ēē dellactatione
sint̄ et cū dāpno paupū. Ita et ī uestib; p̄ciosis ppēra ut capi nō possis
a diabolo respice xp̄m nudū ī cruce pndūte.

ANTONINE si petis a me filia. Que si uita melior. utrū ↄtempla
tiā uł actiua patre cipāni dixisse. Nł. cento meliorē esse ↄteplatī
nā. hoc prophām dicēte aīalia sūt peccatores. Ē misibat ad actiōes et rediu
bāt ad ↄteplatiāz taq̄ ad meli⁹ et pfectiꝰ. Nūq̄d p̄s marie appelat̄. Nūq̄d plus
iohēs a xp̄o dilligit̄ qm̄ petrus. Ē ma iohēs cōtemplatius et petrus actiuus
qd̄ ēē pfēūs ē magis. Ad tenendū ē. Sed ↄteplare ē pficius q̄ ē ppiqus deo
Nos aūt filia qd̄ dicamꝰ. Attēde nā tr̄a q̄ fructuosior ē. sēp melior ē. Nū
qd̄ fecudior fuit lia q̄ rachel. Nūq̄d opantib; pmittit̄ uita et̄na. Nūq̄d actiui
uocabūt̄ uenite pr̄es bn̄dicti patris mei esuriui et dedistis mi mādūcare. Nū
qd̄ apl̄i agēdo et ↄteplādo uitā tpālez finiunt. Ls eē fillia optima p̄te elegit
maria p̄s tam̄ marthe nō despiciat̄. Sed ideo p̄s marie optima apellat̄. nō
q̄a pōr ī ↄctis esse debet actiā ei; et ↄteplatiā si cupimus in terrae ad ui
tam sūt necessarie.

LEONIAM ad medrigm̄ p̄bem̄ tetaūita clericoꝝ sūt
feminā frequēt̄ accessus et qd̄ tibi reuelat. o clerice qd̄ coti
die ad altare cū dn̄o fabulatis cocti ī pū° te ↄdēnat. cocti ī agro rustici
arratores ure te deuorāt ↄcti te uelud mōstrū aspitiūt. du domos fēī
narꝝ penetras. et male te sentire oīno iudicat̄. fuge feīnaz te obsecro
clerice et earꝝ ↄūsationez fuge ut mōtez. Nā earꝝ ↄūsatio qd̄ ē aliud
qm̄ diaboli ianua. pabulū iniq̄tatis scorpionis percussio lig°ꝝ et stuppe
ↄcessioꝝ nuntiaꝝ mortis diaboli habitatio. Crede g° m̄ et nullatēs dubites
q̄ nullꝰ pōt deo placē. nec toto corde hitare cū deo q̄ feīaꝝ ad cōsiliū sepe
cōpl̄tat. Sit ig² tibi cū castis uirginib; et matronis logeria dillectatio

Sed ad ipas istas ptige velis qbzcuq dimiss a angelicas domis dcoata
Na q tetigerit picem omo inqnabit ab ea. Si ergo iqnari no qris et ad
ora rusticorz deuenire times q valde periculosu scias zsortio. fuge et sub
eodez tecto cu eis nunq dormias ant de morel. hec eciz no solu doctrina suorz
xpi sed paganorz.

COMES Antony magnifice. An igras q deus inmesus est
et sine mesura dilligedus et laudadus ab his quos suo sagnie
pcioso redemit. Nuqd ipe fecit nobis ut supbia corde aspiram9
et i feriora penit9 desam9. Sub ergo o xps ds vanitatu et oia vanitas.
cur g° terena amam9. Cu sicht sb sole pmaneat. o Antoni amig°
ras q clamor pntis amoris ia ascedit cora deo. Nuqd nos et mat
ria q cottidie lacinat i spu dei ygram9 te feras amaru. o i sensate
Antoni tuu cor dedisti fete et tua vita i feria p manet. An igras q
ipa e cloaca putredinis et fetoris. Nemini tenet fidez labilis ut aguila
et pelena. oi neqia et dollo oi stulticia et rancore oi auaricia et mero
re et pdictione sup oia vinctia sit. Attede g° filli qd agis et cogsce
q amor igrat inditus rectu et rone sepissie caret mudu nescit qam
chil cogitat nisi q dilligit. ex ronalis creatura mutat i bestiale oi
rone caretez. Hoc e eciz no solu xpianorz, sed et paganorz auctorz expicia
ad doctriaz p orbe terraz diuulgata reuteuis g° ad illu q te cu getos suo san
gine redemit

CONSTANTIN9 petro attedat et vigilat adutat tuu cha
tolica et aplica ne falsitatibz et erroribz sophismatu i ebriati
cor aut volutate a sapiencia xpi et vitate i aliquo deuenerit. Na talles
q dotis cafalatas paganorz usqz ad decrepita etate adheret no solu repheu
dedi, sed et i oibz despiciedi et zcullandi ab oibz qui i veritati sut i diebz
malis et sapietes coetus i sapietiores sut igrates q dei sut oi prudecia p
nati oi fortitudine spoliati oi isapiecia ornati et cu i secino pacit cu
gentibz extimati sut. Numqd doctores nri cetut sicut si doctrina au
stolica aut sapia platois potuit eos livare de maibz tartaroz. g° fres
veniamus ad diuina sapiciaz q nado p nil dulcius nil fertilius. Nil sanctius

Nil iocūdi⁹ Nil ſapidius aut beati⁹ q̄ eccleſiaſtice itendē diſcipline qd pfecti⁹ ē
quā formā euāgelicā ſtudē. qd facili⁹ q̄ bibliothecā itellige. hortor vos ergo
cariſſimi ut ad verā ſapiē cōuertamini dū iuuenes eſtis vana ſophiſmata ⁊
poetaȝ carmīa relinquāt ne corruatis ſicut ille origenes. Cui fuit natione afri
ex p̄tre leonio ⁊ mat̄e iuliana xp̄ianiſſimi⁹ natus ē. Nā dū eſſ; annoȝ xvii° tāto
feruore caritatis ardebat q̄ diſputādo iam ad martiriū pro fide ſe diſponebat
ſtul; q̄ ſuis etiā vitā promittebat ſi mori pro xp̄o voluiſſ; q̄ ⁊ ipſe p̄mo efficaſ
ſi patrem eū idomo nō ligaſſ; dū eſſ; annoȝ xviii°. Alexādriā p fr̄eȝ mitit
⁊ ſup doctores doctor locuplēciſſim⁹ i oī efficat facultate ⁊ q̄uia multa plato
nica viderat, ideo poſuit vnā a cū plē reſurrectione eſſe n̄ alleȝ ⁊ illo ab
eo eſſe diſcrepans q̄a etiā ariſtotelica amabat. ideo et ſit mundus ab eterno
fuiſſe. tādē i ſcā anima ad tantū deuenit errorē, xp̄i, reſurrectionē negabat
ſacramētū i altari nullo mō dicebat corpus xp̄i male ſenciebat de patre peius
de filio peſſime de ſp̄u ſcō tale ſic minime mirum. Sed ſi ſuperbia, avaricia
luxuria glorabimur. oīs ſapia ⁊ acuitas fugiet a nobis. q̄m ſapientib; mūdi ab
ſcondita ē a prudentib; et revelata ē paruulis ⁊ humilib;. hec ille.

ET QNIAM i quadā ep̄la origenes ille q 6000 volumina libroȝ
legit dixiſſe et ap̄li⁹ lȝ carnis reſurrectionē iter ſuos errores nō
poſuer eſſe n̄ nō i die noviſſimo nō ſolū dāpnatis ſȝ ⁊ demonib; i malo ob
ſtinatis eterna vita largietur deus, tū i ultimis conſtitut⁹ cū lacrimis ⁊ clamo
rib; hec v̄ba legitur protuliſſe heu mi mater mea q̄ protuliſti meȝ legiſ peritū
q̄ tantum excelſum ſȝ ſubito uſq; ad pauimentū proſtrata ē, ecce arbor fructifera
abciſa ē, ecce lampas lucifera extincta ē ecce ſidus de celo cecidit, ecce ſol
obſcuratur et luna nō dat lumē ſuū. Quis ergo dabit capiti meo aquā
⁊ oculis meis fontē lacrimaȝ ut poſſim flere lumē veritatis q̄ i me extinctū
eſt. Flete ſup me ſacerdotes et leuite vlulate ſup me virgines et cū merore
flete et deplorate me iuuenes quos valde dilexi, diſſipate verberate corpus
ponite me inter canes quorum peior ſū, dū alios volui illuminare meipſū
obſcuraui. Aliquī fleui ſanſone ſȝ eo peior iuentus ſū, fleui ſup certos peccatores
⁊ ecce deterior factus ſū ſanſone coma capitis defuit ſȝ mī corona mei capitis
defuit illū mulier ſeduxit, ſed capacitas mea cū ligna ad infernū pduxit
conculcate ergo me puſilli quia magis ſal meiſipiū ⁊ infatuatū clamitē ad p̄rē meum

Ut p̄ma

ut per uitam sine passionis dignetur me ad se reuocare.

Si sapientiam diuinam repellere desideras, attinge primo te bello humilitatem curam atque perfectam sine qua non latius cognoscere potes ea que desunt. Nam sicut cibus indigestus malos humores generat, corpus corrumpit, uitam minuit, uermen luxurie germinat, sic quicumque fidelis doctor nisi cum sapientia humilitatem habuerit pestiferos et mortales humores generabit sibi sicut origeni patet legentibus accedisse. Quid enim prodest sua sapientia sine humilitate? Uerum cum dubitanter uerum non quia ad bonum sed potius ad malum, non ad uitam sed ad mortem, non ad gaudium non ad ueritatem sed ad falsitatem ualebit. Enim tantum ualebit soli illi qui in presenti nichil se reputabit. Cognoscat quid est et quid futurus sit.

ARMA militum christi non sunt corio nec ferro constructa sed fide, pace, iusticia et ueritate constructa. Que tamen superna dona non possunt haberi nisi per diuinam sapientiam quam sapientiam sine dubio possidere non potes nisi mente et corpore castus et humilis fueris et que mundi sunt omnino despexis. Quod tamen non fecerunt multi doctores nam sunt quos sunt ille et magnus doctor origenes qui uoluptates in errores mirabiliter incredit.

A D euerbium. Aliqui sunt scire uolentes ut scire ab hominibus uideantur cum sapientia est donatus (uanitas uanitas). Aliqui sunt scire uolentes ut scire uideantur, quorum scire cultus turpis est. Quorum uita nequam est. Quorum doctrina inutilis est. Quorum fama abominabilis est et uanitas uanitatum et omnia (uanitas). Aliqui sunt scire uolentes ut possit obesse et non prodesse, quorum durantio breuis est, quorum scire uanum, quorum labor malus est et uanitas uanitatum et omnia uanitas. Aliqui sunt scire uolentes ut deum perfectius cognoscant, ut seipsos et proximos hedificent. Quorum nomen breuis est, quorum doctrina sancta est, quorum uitale ta est, quorum labor dulcis est. Tales sunt ueri doctores in cunctis uirtutibus fulgentes uita reliquentes presentia sine uiuentes. Quorum regnum celorum possessio est, quorum conuersatio in celis est. Tales deus posuit ut stelas in firmamento ut lucerent super terram. Quorum de numero origenem tamen nec patiens esse negare uel affirmare non audeo sed post multos errores magnam et apertam penitentias fecit.

BERNARDUS frater meus. Absit peccatum recipe pecuniam ad usuram aperte tibi prodest sic, quia qui dat occasionem peccandi peccat. Qui fornicariam recipiat in domo tua et fugiendo fornicari per misus preceps peccati fuisse. Debeo enim plus diligere animas proximi quam corpus proprium. Ergo nulla adueniente necessitate

10 73

Debeo petē ad usurā ue vobis dat qa multiplicata est iniqtas. ideo caritas nō ē intra

vīt sicut ait px ycumini panem comedūt q pallium ad usurā petebat ut pauper pa

scēt. q̄ licitū est. Et tamen ex talis doctoribus auctoritas se videt. Nā iustū petē est ubi sit

necessitas. ex iustā ut primo stinciat gratis. Sed qm sup habundavit iniqtas ē refri

gerata caritas multorum. et ab uicatione dūt petē ad usurā ubi sit necessitas. ubi vero

nō est. peccatum ...

PETIS an mortale petē fidel proximū i diuado. Tū nō credo q̄ sit

... Quia si qs reciperet a proximo sic peccaret mortal et multo fortius ille q

aufert sensū rōnis. Et lex nāl pcipit q nō facias alijs q tibi nō vis fieri. hoc

ē pceptū nāle. g̃ mortalit peccat. nos aūt credim̄ fr̄ q sicut abrahā sepe plateas

circuibat ad exitus viarum se sepe ponebat ut paupes hospites et pegrinos ad domū

suā duceret. igne caritatis accēso copelabat hospites comedē et bibē id qd ultra

necesse erat. Nūqd hic sicut abrahā peccabat mortal. vel veniāl absit. sic et boni

fideles si paupes cello caritatis comedē et bibere faciunt nimime peccat.

Sed poti merent. Aliq etiā bibē amicos suos cōpellunt ultra id q necesse est. nā

paupes sūt. Qui imitant istos credim̄ veniāl peccare plus et min̄ sedm copiā

dellectatione. Aliq sunt q ex malitia proximū i ebriare studet. isti mortal per

eunt. Scias autē q dupx ē dellectatio. s. nālis et voluntaria. Nāl dellectatio

ē dū dellectat i opibz dei. Quia dellectasti me dne i factura tua. et ista

nō est peccatū. Voluntaria dellectatio est dupx. qdam dyabolica et aīalis. qdā

diuina et spūalis. Aīalis et dyabolica ē qn hō dellectat i creatā pp se

tantū. i tali dellectatione ē peccatū. qa fruit creatā p creatore. diuina nō

et spūal est. dū qs dellectat i creatā pp deū ..

SUSPICATIS et assis et dubitare videris. qmō aplus loquat

cū dicat vollo hoīes esse sicut meipm̄. Hoc aūt volēdo apls

vir certaret. qa ipe virgo. ipe castus. Si igr̄ oīs virgines et casti fuissent.

qmō adimpleri potuisset. qd deus ait cresite et multiplicamini. Nūqd aplus q mūdū

erat finis mūdi. igr̄ sciebat q nūs electorū nō erat cōpletus. g̃ h aplus op

tare nō debebat. Ideo attēde fili qd pro aplm̄ exponē debes de numō eltorum.

Nō sunt etnū sz tpale. qnā illa solla pcepta etna i quorum ipletione sunt nam

similitudinē dei. In numō aūt nō ē necesse seruare similitudinē dei tpale

igr̄ pceptū de numō ē. qn necesse fuit mūdū multiplicari ad cultū dei tpale

Bo apli sicut et nuc no erat necessariu n est illd preceptu. Aplus aut volebat ous hoies esse virgines quemadmodum se. Sz diuisim volebat istu ee virgine pse. sicut aliqs vlt diuisiz de quolibz canonicho istius ecclesie q sit epus. no tn vult q qlibz sit epus coniunctiz Melius tn esse e virgine qua vxoratu. no tn virgine esse oibz consiledu est propter fornicationem vitandam.

Quesitum est apd doctores vtru deus produxit arbores fructibz simul ornatas. Rosariu cu rosa. Balsamu cu ono & sic de alijs. Augus sup genesi dicit q no. sed tantuz arbores cu potentia ad fructus producendu sicut mo sut & sic sine natura operando sicut deus tuc naturaz ordinauit. sed contra hoc Jeronimus basilius capaneus sut sup illo passu. germinet terra herba virentez. Na yeronim dixit q natura procedit de imperfecto ad perfectu. Sz dei perfecta st opa. igitur deus oia pfec et sine macula simul pduxit Na primus ho creatus e sapientior cuctis. cuctis pulcrior. cuctis fortior. qd natura hoc facere no pot. Ergo dei perfecta sut i prima creatione mundi. & sine pfcu basilius a dicit sup eode passu. q sicut deus primu hoiez cuctis bonis ornauit & oi pulcritudine decorauit sic & cuncta q fecit suis perfectionibz decorauit i spe sua vt arbores fructibz & folijs simul.

Reuerendo epo dno desiderio eterna i xpo pace. In igitur p in hoc mundo. no timere. no dolere. no mere laborare. no iter fictos falsos vitare. oio ipossibile sit & absurdu. Quato denique fuerit maior tanto magis patientis dolores. & quanto plus i profundo modo afluxus. eius fuit tanto plus i profundu calamitatis descendet. o amatores mudi cuius rei gratia militatis. maior ne esse potest spes nra. que ut amica mundi. satis. ibi qd e nisi fragile plenu periculis. Per que hec oia. per que vt vanitates apd nos eoz memoria permaneat. Dum videmus q vana & mania sut & ostendimus nos ad scolas cogitationis eoz q fine no habeant. vita hec misera est et incerta e. qd ergo vis. o epe ecce mudus transit et concupiscentia eius. Quid ergo vis vtru amare tpalia et transire cu tpe. Aut ipsuz amare et cu eo i eternu regnare ecce turbat mundus et amat fallit. & diligit perdit. qa nunq fidelis fuit et amplectit sedet et aspiciat spinosus atque ho conculcat. o si floridus esset qd facerent amatores sui. si semp maneret. qd agerent si fidez seruaret. Immo diligeret. denique huius mundi vincula aspicietez hnt iocunditatez certu dolore i certa volutatez. diuz labore. timida quiete. rem plena miserie spez vacua [illegible] o a [illegible] i mude qd faceres si maneres. qd facies dulcis amarus. i certis. ca go epe [illegible]

Licet iuvenis sis et gradu generis nobilitate dotatus. Attende tamen obsecro ut
salutem aliquam consideres quod ille qui omnes pascit pro nobis esurivit sitivit per quem creatus
omnis potus et qui spiritualis panis est esurientium fons quoque sitientium ab itinere fatigatus terrestri
sitivit et invenit. Dum affligeretur consolatur, ni surdorum aures aperit. Flagellatur qui omnium fla-
gellorum nexum disrumpit. Crucifigitur qui mortes cruciat finivit et occiditur qui mortuos re-
suscitavit. Iacuit in sepulcro quietum ad tandem motum. Mortuus resuscitat et inde spo-
liat. Non tamen mundum deserens. Ad celum ascendit non tamen celum deserens verit. Sed
uno atque eodem tempore totum totus implevit. Hec omnia pro te sustinuit ut et tu pro eo concer-
tanda relinqueres. O christiane. O miles nimis delicatus es. Nam infirmaris et de deo
tam conquereris. Iam deum reliquisti. Et si non fecisset numquid putas sine pugna vincere
sine certamine triumphare. Fortiter pugnare valet. Dimica considera pactum conditionem.
Attende militiam. Attende pactum quod spopondisti. Confirma conditionem adquesisti. Simili-
tudinem autem non servare memento. Hoc enim pacto quod miraris cuncti pugnaverunt hac conditio-
ne cuncti vicerunt hac militia. Cuncti triumphaverunt recte deinde ubi Christo in omnibus co-
heserunt. Esto igitur patiens quia Christus in omnibus patiens fuit. Iustitia eius deinde vult ve-
aliquando sanus sis. Aliquando egrotus sicut nunc experieris. Sed dum sanus es dulcitas bla-
diendo vocat te ad dulcis est eius voluntas. Sed si non audieris eius vocem et conversus
non fueris sed mundum ut ad plus adstrixeris mittit egrotationes tribulationes
fames terrores guerras et hec omnia audiendo et videndo convertas te ad illum qui fecit
te. Tunc scies quam patiens quam voluntas dei amaricat. Inde eo quod vocavit te non sed
sibi respondere voluisti. O magna hominum creatoris rebellio dirige non vult homo
voluntatem suam ad voluntatem dei ad suam inclinare. Illa recta est sed tua curva
quod illa non ad tuam sed tua ab illa corrigenda est. Esto in patiens. In modica infirmi-
tate gravaris et habebis rectum cor et infirmitas non ad interitum sed ad salutem
tibi profuit.

Si petis amice filia quomodo magis sit gaudium in celo de peccatoribus conversis quam de
de iustis. Considera quod dux in prelio plus diligit qui post fugam hoste fortiter
resistens premit ad illum qui numquam terga prebuit et numquam fortiter fecit aliquid sicut et agri-
cola illam terram amplius amat quod post spinas uberrimos fructus facit quam illam que numquam
fructus protulit.

DILECTO filio dorotheo amice ne amore inebriatus tenero aliquem in
cathedram regiminis ponas. Nam sit spiritus sanctus per os venerabilis patris abrorum

locis regiminis desiderantibus negandus est. Nisi hoc ipsum omnino credatur ad petere non ut
possit. Et ut prosit ad remandum omnes civitates perfugientibus honores et dignitates offerendus
est locus regiminis et virtutibus pollens coactus ad regimen veniat. Si sed virtutibus vacuus
quibuscumque gradibus nobilitatis pollet. Cumque quibuscumque minus vel blandimentis prolatus omnino
inquantum est in te vacuus in te vacuus recedat. nec coactus presumat accedere hec enim va
cat sua si Christo placere desiderat.

DILECTA filia levantia. Cum nam hominum satis prompta ad clementiam. Ideo
te deprecor ut in spiritum nostram capias. nam viduarum maritus sola misericordia esse debet
cum inmunditia. Nam cum abel occideretur. cum moyses pateretur. cum abraham immolaretur. cum
petrus crucifigeretur. Nullum clamorem legimus factum fuisse in conventu angelorum. Ecce in
iohannes sanctitatis norma et paulus doctor gentium decollatur et tacet. Ipse christus contra min
duit et vidit et sillet. Si sibi clamat quod decet quod predicat. quod conquiritur nisi ex mini
et non dedistis mihi manducare et cetera quoniam vult et quod desiderat in te semper esse. depone ergo
avaritiam que multos seduxit multos perdidit multos ad infernum conduxit. non balaham
asella redarguit et pede stridentis attrivit. Quam captus cupiditate per missorum dispositionem
israhelitico populo non maledixit et lapidavit. Actor qui argentum et aurum de yericho tulit
Naboth nonne interfectus est ut acab vineam possideret. Giezi lepram suscepit qui petiit.
Recepit argentum sub nomine elixei. Numquid non iudas laqueo se suspendit quia christum vendidit
Numquid et nam ananiam et saphiram subitanea mors extinxit. Attende in mi
filia et indubitanter mihi crede quod avaritia nec compacientibus compatitur. Nec mihi vel sibi
nocet. nec sibi ipsi miseretur. offendit deum. offendit proximum et offendit seipsum.
Numquid deo detinet debita. Numquid proximo denegat necessaria. Numquid et sibi
subtraxit opportuna. Ergo deo ingratus proximo impius et sibi ipsi crudelis efficitur.
Quomodo ergo deum avarus diligere potest qui deo prefert aurum et preponit argentum. esto
in larga et Nobilis dencite manum tuam a paupere da et ingratis et scelera
tis. Nam et ingratis et in sceleratis oritur sol et peccatis etiam maria patet. Imitari
ergo debes creatorem celi qui gratis et tam iustis quam in iustis beneficia sua confert. da
ergo dum et sine mora gratiose ergo contra distribue honestis. denique reputamur rem
denegare. quam longos terminos dare. quia nimis decepit cum cito negando respondetur
et res cum magna instantia habita cara videtur. cum expetione valde tamen gratum est quod
dum dat ante petitur. da ergo et esto mater pietate plena. et eris ditissima in e-
terna gloria.

DILIGENDO filio. omnia enim que scripta sunt ad nostram doctrinam scripta
sunt. ipsa denique scriptura sancta in monte tradita est, ideo firmus dei et pauun
lus est revelata ut et nos qui adhuc lac bibere indigemus per ipsam regulam possimus. per
ipsam denique archa fidei sanctorum. archa sacra divinorum omni difficultate repulsa
illuminamur per ipsam. ducimur deo duce ad perfectam cogitationem veritatis. per ipsam etiam ne
frangamur in adversis. per ipsam solidamur ne submergamur in prosperis. per ipsam docemur et recorda
mur de pluribus. ordinantes presentia cunctos defunctos. per ipsam informamur ad statum liberta
tis. per ipsam instruimur ad exercitium perfecte voluntatis. per ipsam etiam ancillorum et do
mestici dei et quod tenendum est et quod vitandum est per ipsam demonstrantur. et quia tam sunt
thesaura. tam mirabilis. tam clarissima. tam iocunda. ideo consilio ut eam capias et cu
piendo astringas et sine ea vivere super terram non eligas. elige tibi ergo hanc quia lignum
vite est. et qui ea in benenomine vixerit vitam et habebit salutem.

DILIGENDO donato depecor te. In christo ihesu ut arma bellicosa
non assumas. quia nisi deus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit
eam. et si quis te persequitur. Nollo quia tu enim persequeris ut homo. sed sibi in diligentiam probe. sic
fecit deus. et homo qui eum lapidari et occidi querebant a iudeis non armavit se armis
nec apostolos incitavit ad deffendendum nec consilium inimicos convocavit sed orando properavit
et fugit ab eis. similiter petro dixit mitte gladium in vaginam. ergo petrus arma
portavit. Numquid et ego firmus, o donate. certe quia petrus gladium non habebat
quo aliquis posset offendi nisi mentalem. quia in cena dixit gladius domini hic non mereat
offensionis. Sed si dicas venerabilis cipanus dixit quod petrus ensem evaginavit in pas
sione domini negare non audeo. Sed quod gladium portaverit. de te fortius erubesco
arbitror. ergo quod petrus magistrum ligari et capi. quod ad aliquem iudeorum inpetraret
fecit et gladium percussionis accepit et amputavit servi auriculam eius non ideo quod dicas
quod arma ipse petrus portare debeas. Nollo te petrum mutari in hoc. Sed disce ab eo
quomodo mitis fuit et humilis, corde hoc te docet et hoc facere debes. et armis
depositis lacrimas et orationes adsume que sunt clericorum arma preciosa. quod non quidem
Clericorum fecerunt a consortio clericorum repellendus est non enim convenit liber cum
gladio spata cum codice. alba cum loricha. galea cum infula. Nec enim omnino convenia
sunt et inimica hec autem tene, et mundanorum arma depone et numquam ea sumpere
cum gravaris nisi casus mortis quod deus avertat acciderit.

DILECTO et multo dilligendo, anastaxio si petis a me, vivum in divinis

DILECTO et merito dilligendo anastaxio. Si petis a me. utrum in divitiis permanendo salvari possis. Respondeo. te primo deprecando ut legas mundi danithien librum egregium. Divitie si affluant nolite cor ponere. Constat enim prophetam david rex potens erat in ope et sermone. Et tamen predicare non desinit. Divitie si affluant nolite cor apponere. Hec enim paupertas voluntaria incipit. et paupertas gloriosa dici nisi quam preter divitias esse et divitias non amare. Nescio quid gloriosius. Nescio quid amabilius in conspectu dei reperiatur. o quam grande. o quam grave congnen hic biannum et non calefieri. et contractare picem et non coinquinari ab ea. et adpropinquare colubro et non infici ab eo. Illesos tamen legimus antiquos patres quibus multa erat habundantia rerum. et tamen quid cum ceteris dicere non desinebat. Ego non consilium et pauper sum. consulo tamen ut vitam tutiorem eligas. omnia vendendo dando pauperibus et esto pauper. custos enim et magistra virtutum est ipsa paupertas. Vice contrario est ipsa immoderata rerum affluentia. Hec enim habundantia mundi iniquitatem generat sicut scriptum est prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum. et iterum impugnatus est dilectus et recalcitravit. Ama in paupertate que intus firmam continet humilitatem. que hominem deo et angelis reddit conformem. Valle et devenit deprecare pro me.

DISCRETO discipulo merito quasi verlando auxilio comiti qui tunc nas recepi literas alacriter. id quod tenendum sit in principatu rescribo. Amicitia est enim dei et primo ante omnia habenda, et sine qua omnis cogitatio tedium est. omnis operatio labor est, omnis terra peregrinatio est, omnis vita tormentum est. sine enim amicitia dei vivere mori est. Hec enim amicitia adepta omnium mundanorum amicitia tibi bona est. Nam omnes qui tibi aderunt. si fueris amicus dei dilliget te omni tempore. et in angustiis comprobabunt. Itaque quem tormentum a te cor separare non poterit. Nec alienus amor potest a te separari quos dei caritas copulavit. Post hec autem necesse tibi est non sollum bonos sed et malos hic latentes omicidas. detractores gulosos et in omnibus vitiis plenos. Bonos autem necesse est tibi hic ut consilia tua in eis permaneant. Malos vero ut ab eis doceri valeas. primo enim latrocinia et alia omnia mala possunt fieri ut malefactas. Quod ut cetera mala audita corrigere valent valeas et extirpare corrige eos tamen ne mali sint. Ei si necesse est importune. Unum vero fac obsecro ut iustus et rectum iudicium teneas. nec minus rogo ut ebrietas deponatur. culpa enim que primum est radix criminum origo vitiorum. turbatio capitis subversio sensus tempestas et procella corporis naufragium castitatis. Insania voluntaria ignominiosus langor turpitudo morum

Dedecuſ vite. honeſtatiſ īfamia. Ri corruptella. Expulſio padiſi. Non ī dʒ xpianꝰ ebrietatē amare. Nō decet regētē uł ꝑncipatū vino inebriari.

QUESTIO
Q[uestio] Mando credo q̄ ia longo tp̄e te ſcire q̄ ad dignitatē ꝑncipatuſ elegi nō debuit q̄ minora officia nō didicit gubnare. Nūqd curā maiꝰ h̄re debʒ uł cōmitti ei debuit q̄ mūdi remū tenē agnouit. Pueri eīʒ mꝉti ſt̄ q̄ ad dignitatē ſublimare mox affectabat q̄ tn̄ promouendi minime ſūt. Niſi qd ſit bū viuē diligēt agſcat. Nūqd dandꝰ ē panis illis q̄ ſere lac bibē poſſūt. abſit. ideo pⁱmū diſcat remū nauiſ tenere. ne ipi et ceti deſcēdat ad tartara. Sed poſt nomē ī xpi noīe nauē gubnare īcipiat. cʒ nauicula remigis gubnāē petētibʒ minīe cōmitatꝰ eo q̄ omile ītrare deſiderat lupꝰ q̄ oneſ deuorare vult.

DIRECTIO
D[irectio] fillio ī xp̄o yh̄u cornelio. Legi liraſ tuaſ ī qbʒ b̄titudinē eṫnā deſiderare. lego aūt dico cornelio q̄ ſi viſ eſſe btūs fac vt ſiſ īmaculatꝰ ī via. ideo cū beatꝭ pliari memento. pugⁿ ſi tryh̄uphare poptaſ fortiter durata actꝰ īpſo eta. q̄ſidera pactū q̄ditionē. Atēde q̄ ſpopōdiſti. Accepiſti militiā cui nomē dediſti. ſic ꝯ ſci omſ fecerūt. ſic pſeuerando omſ b̄titudinē meruer̄ ꝑ grām hāc q̄ditione omſ ſci vicer̄. Nā c̄ militia omſ tryh̄uphātꝰ. ſed tn̄ nō ſic vt a germano tuo nup audiui. Nā ītrauit ſatanaſ cor tuū et ꝑponit tibi lucrū ex fraude q̄mendi. Nūqd ī eṫnū viueſ lucrū eīʒ hic nō potiſ niſi ex fraude feceris. ſed lucrū eṫnū ē. ſicut loquiſ ſic ḡ attēde eṫnū vt videaſ laqueꝰ q̄a lucrū nō potiſ hic niſi ſi fraude feceriſ. fraude aūt ſi feceriſ a diabolo capieriſ. Cupiſ aūt lucrari caue ne auro recedaſ. nil eīʒ lucrari videatꝰ ū mutatꝰ niſi ex nomē dei frequētꝰ aſſirmat qd turpe ē xpiano. Si ergo cupiſ bn̄ lucrari. Et deo tuo nō diſplicē. Fac q̄ nemo ledatꝰ ꝑ te. ꝯ q̄ viſ iuſte aqrere. honeſtū eīʒ lucrū ē. ꝑ qd nemo leditꝰ iuſte cū nulla p̄iudicatꝰ acqritꝰ. Nā ſic militare nō eſt delictū. Sʒ ꝑ p̄dā militare peccatū ē. Nec rem publicā agere c̄riminoſū ē. Sʒ ideo agere rem publicā vt reſ familiareſ ex domuſ tue potiꝰ augeaſ ſic. Et mercatuſ facē nō peccatū ē. vbi ſine fraude faciaſ. Sʒ ne tibi falçe xpiane. cū ita nō tātū q̄ fraudeſ cōmitaſ. Sed uſuraſ facē nō deſiſtis. o īferne o īſatiabiliſ. o ignis q̄ nūq̄ extīgueriſ. qn̄ dices ſufficit. qn̄ ſaciabeiſ. qn̄ paupē et īopē ex media corde opꝰ ē tū mortificare deſiſteſ. Lege o cornelꝭ diuitē purpura īductū. epulātē cotidie ſplēdide. Lege impiū exeleuatū ex exaltatū ſi cedrꝭ libani. et trāſiui. ex ecce nō erat. q̄ſiui ꝯ nō eſt.

In vetus locus ei' qa descēdit ī proffūdū qī lapis, p eo q nō ē recordat' nīīam, Ideo non
ē illi adiutor. Nec ē q miseat' pupilli ei'. Ideo te deprecor fili ī xpō ihū, ut fenerari
desistas, et cupias nī agris militare. ad tps, qñ cū diuitijs cruciari ī etnū.

IULIANO comiti venerādo, opto te scire et ī mētem sēp portare
ī mentō, q nō solū de vanis vbis, sed de supfluo chacino risu, Indie
nouissīo reddit' sumus ratione. Cur g° res alienas rape ul' retinere psūmus, Red
de qd' tuū nō ē, et dona qd' tuū ē. Nam nō tenē, et nō dare, recepisse est.

DILECTISSIMIS fribz clero senioribz et uniuse plebi ecclexie
cū cū fuo ī dilectione xpi. In dño salutē quā sm suā nūmum. Ne
mini qui pp velexia ī andita q nouissimis diebz, deo teste q 9scientiā nrām
et volūtatē ppestrastis neq tn cepi simul vobis essem, incipiā a vobis elōgari,
Et effugies cū fratibz meis mali, ī solitudine. Nec ad uos redire volo usq quo
ī ipsā vos emēdatos esse cognouero. Caritas nāq xpi cū omēs hoīes queriz ad suā
volūtatē ptinet inuenīri cupim'. Ideo tacē nobis nō pmittit. Qui aut vobis elēias
uirtute sm formā euāgelicā loqut' sum, nulatēs turbari debetis nisi in bonum sa
chane esse cupiatis. Deponatis ī omēs immūditiā et omēs hundātiā maliae
ut suscipe ī mansuetudine positis ī situ vbū qd' pot saluare aīas vras. Salutat
vos oēs fratres, quos tales ī nci quales desideram.

SANCTISSIMO pape dño oī laude dignissimo Aug. Anasta
xius possidonius valerius senex, et nectari' cū clero et plebe ecclexie
Simul se oms cū oī obedientia 9pleto, et 9sumato ope iniqtatis nouissimis diebz
Ecce iā pr ... eductibz tuis pdibz. Et frūm qui treāi sūt, penitētiā
gerunt et 9uersi sūt ad te. Et qm̄ populus dū mala opabat' eoꝝ, charitas re
frigerata est, et 9sūmta erat. Ideo ipi fris dei et cū prībz tuis detrahebāt et
qa eoꝝ vitā pñtē totalr nō poterant, eoꝝ famā decolare studebat. Cū ī ipūz
xpūz blasfemare nō cessabat. Unde exortum tuā charitatē sācissime pr et
dñe fr augustine. Ut dilectissimos inuto p sācissimos fres. Quoꝝ 9uersatio ī celis
ē. Ut turpe pr assis. Et dedisti occulta mēa, et fide pbasti. Cū in corpore di
uitias et verias ad onesq. ia pcurat. Nā nō est opus valētibz medicus sed male
hñtibz. Opera aut ī eo q te psēz fecat. Et oibz peccs pp xxv oibz peccs xx oibz
peccs ī ppx niam poci' volo quā sācificiū dic dñs. Expectam' eiz te va ad vrm
pastorē et pñem. vera gloria. yelin. et letitiā ysal. verū ornamtū scli, magnitaz

celeste vera archa federis columpna et virga moysy et respicietes in te tamquam in speculum salvari apte per te possimus.

CORNELIO presbytero. Qualis et quanta sit vera calamitas, miseria attende obsecro. Formavit deus homines de limo terre, planetas et stelas fecit ex igne. Flatus et ventus fecit ex aere. Pisses et volucres fecit ex aqua. Homines et iumenta fecit de terra. Considera igitur aquam et villem te invenies. Considera aera et te viliorem agnosces. Considera ygnea et te villissimum reputabis. Nec audebis preferre terrenis quia parem te invenies iumentis inspicientibus et similis fuisse ex illis. Unde ergo prodest sapientia mundi. Ubi nam queso fili sapientia salamonis. Ubi pulcritudo asalonis. Ubi potentia octaviani et cesaris imperatoris. Ubi fortitudo sansonis. Ubi plato et aristoteles cum suis erroribus. Ubi socrates, omnis zeno, democritus qui mundum ad casum ponit. Ubi ypocras, galienus et avicenna. Ubi prisianus cum gramatica. Ubi nunc aristoteles cum logica et retorica. Ubi agelmisus cum geometrica. Ubi epithagora cum arismeticha. Ubi boecius cum musica. Ubi tolomeus cum astrologia. Nunc omnia pulvis. Non eorum vita in pauciis verbis continet relicta. Non eorum memoria ad nichilum reddacta est. Agamus ergo fili penitentiam dum tempus est et vivimus. Antequam veniat dies illa magna et amara valde. Tunc in die furoris domini medicina galieni et sophismata aristotilis non proderunt. Sed plus gaudebit lazarus pauperculus et ulceribus plenus quam omnes mundi sapientes cum eorum astucia et doctrina.

NONE viro gresario. Cum tue vite emendationem prophete tui viderunt tibi falsa et stulta. Nec dixerunt tibi quantas te ad penitentiam. Viderunt tibi asumptiones falsas. Nec dixerunt tibi caue. Omnis qui se extimat stare forte quod non stat. Sed si stat videat ne cadat.

AURELIO presbytero. Questiunculam per epistolam nuper fili transmisisti. Et oblatio illius qui ad penitentiam festinans, sacerdotem invenire non potuit et ita decessit, et oblatio. Et cadaver ante in et fidelium cadavera collocari et sepeliri debeat. Sed si prima deo ducere et sancte tunc debeamus quibusdam. Venit fili aures tuas ad verba mea solerter apone. Si aliquis mortuus fuit, qui confessus non fuit et testimonium habet bonum, nec ad sacerdotem venire potuit

qa ſoccupauit eu mox i domo Aut i bia collocādus ē i t cadauia fideliū. Parētes ū eius ſicut fideles oblatione ut poſſūt, ad altare faciāt et redēptione pro captiuis dent.

RICARDO pbro qui nrām uolūtatē ad ordinē ſacerdotalez ſicut lup pus i teaſti. Si uiste et ordinate qris uiuere Attēde qui ab ifirmis in periculo mortis poſitus. Pura et ſimplex ē ɔfeſſio peccatorū igrēda. Nō tn̄ pe nitēcie podus uit aiā defuncti ſubleuāda eſt ſi uō ille callis euaſit podus penitētie poſtq̄ recreauit dilligēt p ſacerdote aſignet ne defunſ ſibi ɔtigat Si nō pbr̄ morietibz ul' ifirmātibz aut ualētibz peitētia negauit mox efficit̃ reus mortis ē ſi peccator oīa mala q̄ comiti poſſūt comiſſit lat ne i ultimis atestatē. Memēto mei dñe cū ueneris i regnū tuū. Et dñs ait amē dico tibi odie mecū eris i padiso, qa nurāz et nō ſacfitiū. Nā nō ē opus ualētibz medicus Sed male hn̄tibz. Nō eñ ueni uocare iuſtos ſed peitēnciaz ſz peccatores. Valle et emēda uitā tuaz ſecularē. Deus beni gnus ē et miſericors diſpēſator, ci' aut auſter' eſſe nulatēs debz.

TEMPORIBUS nris paganus xpone qdā erat q ualde ſiās dilligebat et dilligēdo dilligēdo deſpiciebat, et de ſuo de ſtāi cū deo loqbat et dicebat o deus. cur ſiās ifinitas creaſti Nā una ſola toti mūdo ſuficiebat Non ipas pp ītētione fcaſti. Et ocaxio lr al pſtāz ē, o deus qd facē uoluiſti quādaz ſiāz pmaz ut aliq diat No oīe agens gnāt ſibi ſimile Niſi ipediat pp defaz uirtutis. V idiſpoſi tionē matie. Sicut pmus ignis nō pot aburere uiuda. Igit pmus ho debuiſz maſculinus et nō ſiāz giare. Nā at ſiāz pma. cur nō ſemper uiſiſti. ifinita mltitudo ſiāz Nata et producta nō fuiſz ſuficiēt mul tiplicari potuiſſet hoīes, per pmū hoīez et p pmaz ſiāz et ego mihi tocies illa quaeatur nō fuiſſez hec ſtultilia nō ɔ uūris ſcire defiāz creatione, cū ds nichil agat fruſtra, qa ſicut ad pſtiōez nē, ideo ut ɔſtatuit ds adpſtaō nēe, hanc ſ

AUSTERITAS idiſcreta, iuigilis a oīombz repudēda ē. Nam a cli' ē peccatores p maſuetudinē ab erore eraze, qz pauſteritatez i fouea prodictionis ppelē, In tn̄ i cuſatione. repulſio caritatis pdat, uſioō emādauit p die patet oculus. Nā augurijs et i cātationibz defunct ab eclxſia ē repelēdus, quā ydolatria comiteds fuit demoībz, mox qz xpiz negat. nibrū ſathane eficit

Explete qdam ſūt epl'e Venerabilis epi ſci' auguſtini Honore dei et

. Johannes .

Temporibus adriani floruit secundus philosophus qui philosophatus est omni tempore
silencium servans et pytagoricam vitam ducens
hic enim adhuc parvulus ad discendum missus
audivit in scolis verbum hoc quod omnis mulier fornicatrix
esset et impudica. Tandem in philosophia
perfectus remeavit in patriam suam contempto
vero pera et baculo et consuetudine portandum
et peram circumferens coma capitis et barba
prolixa. hospitatus est autem in domo propria nesciens
domesticorum eum cognoscente neque propria mater.
Volens quoque probare de mulieribus si verum esset
quod audiverat. vocavit unam ex ancillis promittens
ei decem aureos si persuaderet matrem.
Ad illa consenciens ancille verbis fecerat eum ad se
introduci cumque illa estimaret se cum illo carnaliter
commiscere. Ille velud propriam matrem
amplectens inter ubera illius dormivit usque
ad mane. Mane autem cum vellet egredi et discedere
illa apprehendens eum ait. Ut me temptares
hoc fecisti. Cui dixit nequaquam domina mater neque
enim dignum est me illud unde exivi maculare.
Illa autem sciscitante quis esset respondit
ego sum secundus filius tuus. Illa rei veritatem
cogitans in semetipsam et non ferens confusionem
exanimata est. Secundus non sciens quod propter
loquelam suam mors matri contigisset. hanc
sibi imposuit excogitet penam ne amplius loqueretur
et sic usque ad mortem taciturnitatem
servavit. Circa idem vero tempus adrianus
imperator veniens athenas audivit de illo. cumque
ad se venire faciens primus eum salutavit
ille autem tacuit. Tunc adrianus ait loquere
philosophe ut a te aliquid addiscamus. illo
autem in proposito silencium perseverante. tempore
vocans quendam speculatorem ait. hunc
nolentem loqui imperatori nunc nolumus ad-
duc eum et torque. Adrianus denique speculatorem
latenter evocans ait. Loquere ei
in via et persuade ei ut loquatur. Et siquidem
persuasus respondeat decolla eum. Si vero non
responderit reduc eum ad me. Ducebat
autem secundus a speculatore ad locum tor-
mentorum qui dixit. O secunde quare taces
loquere et vives. Sed ille intrepidus silencium
mortem taciturnus expectabat. speculator itaque
ducens eum ad locum destinatum ait illi extende
cervicem et suscipe in ea gladium. ille extendens
cervicem silencio vitam postposuit apprehendens
igitur eum venit ad adrianum dicens secundum
usque ad mortem tacuisse.

Tunc adrianus admirans philosophi constanciam
dixit ei quia legem istam silencii quam tibi ipse
proposuisti. Nullo modo solvere potest. sume tabulam
istam scribe et saltem manu tua loquere. accipiens
secundus tabulam scripsit in hunc modum
Ego quidem adriane nichil te timeo quia
princeps huius temporis videris existere me
quidem occidere potes. Sed vocis mee proferende
nulla tibi potestas est. Adrianus itaque legens
ait. Bene excusatus es. Sed adhuc tibi
quedam problemata propono ut ad hec michi
respondeas. Quorum primum est quid est mundus
ille rescripsit. mundus est incessabilis circuitus
spectabilis supplex multiformis formacio eternus
tenor circulus sine errore. Quid est oceanus
mundi amplexus terminus coronatus hospicium
fluminum fons ymbrium. Quid est deus
immortalis mens in contemptibilis celsitudo
forma multiformis incogitabilis inquisicio
inspiratus oculus omnia continens lux bonum
bonum. Quid est sol celi oculus calor
circuitus splendor sine occasu diei ornatus
horarum distributor. Quid est luna celi
celi purpura solis emula maleficorum
inimica solamen iter agencium directio nautarum
signum solempnitatum largitoris presagium
tempestatum. Quid est terra basis celi medie
ditulium mundi fructuum custos et mater operculum
inferni mater nascencium nutrix viventium
devoratrix omnium celarium vite. Quid est
homo mens incarnata. phantasma temporis
speculator vite mancipium mortis transiens
viator loci hospes anima laboriosa parvi
temporis habitaculum. Quid est pulcritudo
flos marcidus carnalis felicitas humana
concupiscencia. Quid est mulier hominis

o insatiabilis bestia, continua sollicitudo, indesinens pugna, viri incontinentis naufragium, humanum mancipium. Quid est amicus? desiderabile nomen, homo vix apparens, infelicitatis refugium, indesinens felicitas. Quid divitie? auri pondus, avaritie minister, delectatio iniocunda, insatiabilis invidia, desiderium inexplebile, os excelsum in iusta concupiscencia. Quid est paupertas? odibile bonum, sanitatis mater, curarum remocio, sapiencie repertrix, negocium sine dampno, possessio absque calumpnia, sine sollicitudine felicitas. Quid est senectus? optatum malum, mors viventium, incolumis languor, spirans mors. Quid sompnus? mortis ymago, laborum quies, infirmancium votum, miserorum desiderium. Quid est vita? beatorum leticia, miserorum mesticia, expectacio mortis. Quid est mors? eternus sompnus, divitum pavor, pauperum desiderium, inevitabilis eventus, latro hominis, fuga vite, resolucio omnium. Quid est libium? proditor animi. Quid est corpus? domicilium anime. Quid est barba? sexus discretio. Quid est cerebrum? custos memorie. Quid frons? ymago animi. Quid oculi? duces corporis, vasa luminis, indices animi. Quid est cor? receptaculum vite. Quid iecur? caloris custodia. Quid fel? suscitacio iracundie. Quid splen? risus et leticie capax. Quid stomacus? ciborum coquus. Quid ossa? robur corporis. Quid pedes? mobile fundamentum. Quid est ventus? aeris perturbacio, mobilitas aquarum, siccitas terre. Quid sunt flumina? cursus indeficiens, refectio, irrigatio terre. Quid est amicicia? equalitas animorum. Quid fides? ignote rei miranda certitudo. Quid est quod licet homini largissimum fieri non sinunt lucrum.

Huic successit Sixtus natione Romanus, qui sedit annos x. Hic constituit ut ministeria sacrata non tangerentur nisi a ministris. Idem constituit ut quicumque episcoporum evocatus fuisset ad sedem apostolicam rediens ad parrochiam suam non susciperetur nisi cum litteris sedis apostolice salutacionis plebi, quod est formata. Fuit autem temporibus Adriani et Martio coronatus sepultus est iuxta corpus beati in Vaticano tercio nonas Aprilis. Ex gestis sancti Pellegrini. Huius autem Sixti temporibus dum semente ubique christianorum persecucione paucissimi invenirentur qui se dicerent esse christianos, minatum est eidem sancto Sixto pape a fidelibus christianis possentibus ut ad Gallias talem virum dirigeret qui iam extinctam lucernam fidei illuminaret et infideles predicando converteret. Tunc sanctus Sixtus beatum Peregrinum presbiterum civemque Romanum ordinavit episcopum, Marsum vero presbiterum, Corcodonium diaconum et Iovianum subdiaconum, Romanum lectorem, quos ordinatos ad Gallias cum eo causa predicandi direxit. Qui Massiliam venientes causa predicandi usque Lugdunum usque producti celare se nullatenus potuerunt. Venerunt itaque ad antrum quod nunc Antissiodorum vocatur. In qua tum urbe quidam locus adhuc Mons Autricus appellatur, et invenerunt gentiles deorum suorum excubias observantes. Interrogati qui essent vel unde venirent, responderunt christianos se esse et ob eorum salutem causa predicandi venisse. Tunc sanctus Peregrinus ubi constanter predicans primos loci illius ad Christum convertit, ibidem parvam ecclesiam construxit. Crescente itaque numero fidelium et ad baptismum cottidie confluente, audiens beatus Peregrinus civitatem Interamnum que tunc civitas erat sed modo castelli nomen retinet culture deorum deditam, perrexit illuc et paganis festinantibus medium se inferens cepit Christum publice predicare. Unde pluribus conversis de eo querens fecit eum iudici presentari. Cumque eum de natalitate, nomine et officio interrogans cum ad deos inclinare non posset, iussit eum in vico Baucianaco qui vulgo loci dicitur in carcerem obscurissimum mitti et diversis suppliciis cruciari. Ipse vero Christum semper predicans multos in vita convertit. Dum vero ibi detentus Adriani cesaris presencie servabatur, Cesar vero cum venisset et rex ordine narrantibus didicisset, deducto de carcere beato Peregrino divinas honores exhiberi iussit. Sed cum ille utrumque cum deorum execracione respueret

Venit ergo magnus ille magnus medicus. scilicet per samaritanum designatus ad genus humanum quod ubique iacebat egrotum et quasi oleum et vinum, id est austeritatem comminacionum ac blandimenta promissionum infudit et vulnera preceptis salutaribus et sacramentis alligavit. In septem namque sacramentis nove legis omnes nobis attulit causas salutis spiritualis. Cause enim salutis spiritualis non sunt nisi quatuor. sicut et quatuor corporales, scilicet curativa conservativa preservativa et meliorativa. Curativa duplex est. Quedam enim totaliter et simul curat ut baptismus culpam et penam omnino delens quantum in se est. quedam vero paulatim ut penitencia. Conservativa est confirmacio. In hac enim datur spiritus ad robur et ad conservacionem gracie que data est in baptismo. Preservativa est matrimonium in quo concupiscencia carnalis in ruinam prona turpitudinis excipitur honestate imperatur ne ruat in mortale peccatum. Meliorativa est ordo in quo gracia melioratur et augmentatur et eciam extrema unctio quia hominem in meliorem statum ponit securioremque reddit. Est et medicina quedam predicta quatuor sola faciens. scilicet heucaristia que et venialia curat et ab eis animam preservat. graciam quoque conservat quia panis cor hominis confirmat et etiam augmentat. potest et dici quod est medicina resumptiva quia baptizatis datur ad reficiendum animam sicut corporaliter curatis datur ellectuarium confortativum. unde et reducatur ad curativam. Sciendum autem quod cum sacramenta iustificare dicantur quod contentum est continenti attribuitur. Gracia namque in eis contenta iustificat. non ergo iustificant tamquam causa efficiens sed tamquam materialis. Sunt enim quinque que diversimode sanant animam sicut et quinque que corpus. Nam corpus sanat deus auctoritate. medicamenta effective. dieta conservative. vas medici sicut pixis contentive medicus autem ministerio. Sic et deus animam iustificat auctoritate. Gracia non ut medicina morbum expellens. Implecio mandatorum dei tamquam dieta. sacramenta quoque tamquam vasa medicinalia. sacerdos autem tamquam minister. Non est tamen omnino simile de sacramento et de pixide. sed simile penitus esset si una tamen pixis esset in qua daretur medicina vel si daretur in alia non prodesset sicut baptismus si daretur in aliquo alio liquore quam in aqua non prodesset. Quid autem sit sacramentum ostendit augustinus dicens. Sacramentum est rei signum. Idem sacramentum est invisibilis gracie visibilis forma ut species panis et vini que sunt sacrificii visibile signum et invisibile corpus christi quod est sacramentum ecclesie. Quedam sacramenta sunt necessitatis et quedam voluntatis. Necessitatis sunt hec quinque. baptismus confirmacio. heucharistia. penitencia extrema unctio. Voluntatis vero sunt hec duo. scilicet ordo et matrimonium. Item quedam sunt in quibus confertur gracia ut predicta necessitatis et ordinis. Alia in quibus non ut matrimonium. Effectus sacramentorum est ut talia sint cuilibet qualis ipse accedit id est bonis bona et malis efficitur et mala. scilicet occasionaliter. bonis sunt ad salutem. malis ad iudicium. Ideo dicimus quod sacramenta non debent conferri peccatoribus non penitentibus hoc autem intelligimus de peccatis manifestis. Nam propter occulta non possunt aliquem sacramenta nisi per admonicionem secretam vel publice in genere factam.

De institucione baptismi christi quando ceperit varie sunt opiniones. Alii dicunt institutum esse cum nichodemo dominus ait. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto et cetera. Alii cum apostolis dixit. Ite docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti et cetera. Sed hoc dixit post resurrectionem eius quos ante passionem binos et binos miserat ad predicandum in iudeam et ad baptizandum dicens in viam gencium ne abieritis. Iam ergo institutus erat baptismus quia baptizabant simul et predicabant. Si vero queritur in qua forma tunc baptizaverunt sane dici potest. In nomine trinitatis. id est in ea forma in qua baptizaverunt postea gentes que ante passionem potest intelligi fuisse tradita licet non sit scriptum. Commodius ergo dicitur institucio facta quando christus a iohanne baptizatus est in iordane non quia mundari voluerit cum sine peccato fuerit quasi Sed quia contactu munde carnis sue

Institutio

vim regenerativam contulit aquis ut que postea invocaretur in vocato nomine trinitatis a peccatis purgaret. Tunc institutus est baptismus Christi in quo trinitatis eius misterium tunc innotuit in quo hominem baptizari. Celebratur autem hoc sacramentum tantum in aqua ut intelligatur quod sicut aqua sordes corporis ac vestes abluit, ita baptismus maculas anime sordesque viciorum abstergit. Et vel ideo ut nullum inopia excusaret quod posset si in vino vel oleo fieret. Aqua significavit que de latere Christi manavit sicut sanguis alterius sacramenti signum fuit. Successit vero baptismus Christi circumcisioni duabus de causis. Prima est quia maior cumulus gratie significatur et datur per baptismum quam per circumcisionem. Circumcisio enim significat circumcisio non significat nisi remissionem peccati. Sed baptismus significat et remissionem peccatorum et infusionem gratie et extinctionem mundane humaneque cupiditatis. Aqua enim abluit et reficit et extinguit. Secunda causa est quia communior est. Baptizantur enim tam mares quam femine et non circumcidebantur nisi mares. Duplicatur autem est potestas baptismi, scilicet potestas ministerii excellencie invocationis auctoris cooperantis. Potestatem ministerii dedit deus sacerdotibus et etiam omnibus hominibus in articulo necessitatis. Potestas excellencie intelligitur qua secundum meliorem baptistam melius daretur baptisma et debatur intelligunt quidam quod dominus potuit eam dare servis suis si non dedit ne spem poneret in homine et ne tot essent baptismi quot homines vel servi. Alii vero hoc intelligunt de potestate invocationis. Potuit enim dominus dare petro ut ad invocationem nominis petri fieret baptismus. Hoc enim esset contra divinam maiestatem.

De essencia vero baptismi nobis videtur quod non sola aqua abluens vel aque ablucio est baptismus nec solus caracter. Sed illa duo ita coniuncta sint unus baptismus et unum sacramentum ab unitate gratie signate. Licet diversa sint secundum essenciam sicut in sacramento heucharistie forma panis et vini et ipsum verum corpus Christi. Nec valet hec argumentatio aqua abluens transit. Ergo non est baptismus. Licet enim transeat in quantum aqua abluens tamen manet coniunctum caracteri. Si obiciatur quod caracter non est baptismus cum non sit visibilis forma dicimus quod non oportet quicquid est in sacramento esse visibilem formam. Sed sufficit quod secundum aliquid sui sit visibilis forma. Sic baptismus secundum aquam abluentem. Queritur autem cui est signum caracter. Dicimus quod hominibus et angelis. Sed hominibus est intelligibile non visibile. Dicimus autem quod angeli indigent illo signo. Non enim vident omnia in speculo eternitatis. Sed vident ibi omnia sibi subiecta scilicet celum et terram et similia. Ea vero que sunt in libertate nostri arbitrii non videt nisi eis ostendatur per gratiam quia humana anima quantum ad liberum arbitrium non est subiecta angelo. Sed equaliter et quasi in medietate se habent ad deum. Caracter ille cum sit illuminacio sicut dicit iohannes damascenus passibilis est qualitas anime illuminans sinderesim et est causa materialis gratie. Preparat enim et habilitat animam ad susceptionem gratie et propter hoc quod est sigillum est certitudo quod anima habebit gratiam nisi per eam steterit. Sicut sigillum episcopi est certitudo clerico cui datum est quod habebit prebendam. Sciendum autem est quod triplex est baptismus. Fluminis scilicet qui fit in aqua. Flaminis qui fit per fidem purificantem. Sanguinis qui fit in sanguine per martirium. Sed proprie baptismus est tinctio in aqua verbo vite sanctificata. Sicut enim pannus tinctus in aliquo precioso colore preciosior redditur quam prius esset. Sed anima in baptismo fluminis tincta per caracterem vel per gratiam habet similitudinem. Vocatur domini passionem sua baptismus. Tincta enim fuit eius caro in sanguine suo et propter hoc preciosior facta fuit precium nostre redemptionis et propter hoc venit ad gloriam resurrectionis. Cum ergo baptismus flaminis et sanguinis non sint baptismi nisi per similitudinem solus baptismus fluminis imprimit caracterem.

Ad formam baptismi exiguntur tria scilicet forma verborum intentio baptizandi et elementum

aque Forma uerborum hec est. Ego baptizo te in nomine patris et filii et spiritus sancti. Queritur utrum verbum baptizo sit de essencia verborum que exiguntur. dicimus quod sic. Verba autem cetera ista. In nomine patris et filii et spiritus sancti ad multa se habent. scilicet ad significandum ad benedicendum et ad baptizandum. baptismus autem sacramentum necessitatis est. et propter hoc necesse est baptizantem determinatam intencionem habere et expressam ne euagetur animus ad alia. Sed intencionem baptizandi quam habet verbo exprimit. dicendo baptizo te. De quantitate aque dicunt magistri quod in necessitatis articulo sufficit aqua tanta in qua possit tingi pars principalior corporis. scilicet caput. Quo abluto in tali articulo si puer non sit totus natus baptizatus reputatur. uel si postea totus nascatur viuus et dubitetur an sit baptizatus remedium habemus baptizandus enim est quia non dicitur iteratum quod dubitatur esse factum. Queritur postea de subtractione verborum. utrum baptismus sit si tantum dicatur baptizo te in nomine patris. Videtur quod sic quia in primitiua ecclesia fiebat sic. baptizo te in nomine christi ut habetur in actibus. Solucio non est baptismus. si tantum dicatur baptizo te in nomine patris. baptismus tamen olim fiebat in nomine christi duabus de causis. Prima est ut nomen christi quod erat incognitum hominibus fieret celebre et amatum. Secunda est quia hoc nomen christus dat intelligere totam trinitatem. christus enim interpretatur unctus. Unctus autem dat intelligere unctam personam. id est filium et personam ungentem. id est patrem et ipsam unctionem. id est spiritum sanctum. Sed hoc nomen pater non sic propter hoc non est simile. Tamen si sacerdos fidelis ita dicat baptizo te in nomine patris et hoc dicto obmutescat uel puer moriatur tunc fit verum baptisma. Summus enim sacerdos supplet quod pie inceptum est a minori sacerdote. Queritur postea de addicione utrum scilicet sit baptismus si dicatur sic baptizo te in nomine patris et filii et spiritus sancti et beati petri. Et dicimus quod si illud ultimum addat aliquis ex sola deuocione non intendens illud esse de essencia forme et propter hoc illud agat non est baptismus. De corrupcione verborum similiter queritur utrum sit baptismus si aliquis dicat ita baptizo te in nomine patria et filia et spiritus sancta. Videtur quod sic quia si aliqua uetula ex simplicitate

formam uerborum corrupcio huius non impedit quin sit baptismus. Quod concedunt magistri si retineat sillabe principales. Pro quanta autem corrupcione impediretur recipiatur non est hominum determinare. sed ille qui corrumpit uerba intendit introducere heresim non est baptismus non propter corrupcionem uerborum. sed quia non habet intencionem baptizandi que necessaria est ad baptismum.

De intencione baptizandi etc. Dicimus quod si dubitatur an factum sit in mente ait ex intencione baptizandi. tunc inuocandum est diuinum auxilium. secundum augustinum. Sciendum est quod totum ministerium fidei est baptizandus est. Porro si patrinus non credit nec sacerdos cum constet de paruulo quod non credit. tamen sacerdos intendit facere quod facit ecclesia et utitur forma debita baptismus est quia fit in fide ecclesie. Unde sic intelligendum est quod ait augustinus non quia dicitur sed quia creditur. id est quia fit in fide credencium. Item et si nullus crederet et tamen aliquis uteretur debita forma uerborum et haberet intencionem faciendi quod consueuit ecclesia. baptismus est. intelligendum est ergo uerbum augustini. Sed quia creditur. id est quod fit in fide credencium. id est in tali fide qualem solet habere ecclesia uel haberet si esset. Nobis non uidetur quod nec duo nec tres sed plures possunt destruere fidem uniuersaliter. sed tota ecclesia potest destruere fidem pro libertate arbitrii. Unde non est necessarium unitatem etiam fore necessitate totali. sed necessitate rei et est simile in uniuersalibus. Dicitur enim quod necessarium est uniuersalia esse. sicut hominem. Sed non necessitate particulari. Nullus enim specialiter potest facere quod nullus homo sit. Omnes tamen insimul semper possunt facere quod nullus sit. Possunt enim omnes se obligare ad hoc ut nullus generet de cetero.

In baptismo paruulorum consideranda sunt tria. scilicet antecedencia que sunt orationes quas dicit sacerdos et exorcismus et cathecismus. Est autem exorcismus idem quod adiuratio qua sacerdos adiurat demones dicens exi ab eo spiritus immunde et dicunt multi quod per exorcismum expellitur dyabolus.

non quantum ad peccatum. Sed quantum ad hoc quod
non habet potestatem nocendi paruulo corporaliter.
Alii dicunt sicut propositum est quod quantum ad diminu
cionem peccati. Unde dicebat quod si paruulus decederet
statim post exorcismum minores tenebras pa
teretur quam si non esset exorcizatus et magis perciperet
de luce spirituali. Nobis autem uidetur quod exorcismus
et cathecismus et salis linicio duabus de causis fiunt.
Prima est propter honorem et solempnitatem baptismi.
Secunda est ad intelligenciam eorum que fiunt in
baptismo. Salis enim linicio signat discreciones
que dantur in baptismo. Unde sicut lumen quod ponitur
in manu paruuli non illuminatur propter hoc anima
Sed propter hoc significatur quod anima illuminatur
spiritualiter in baptismo. Sed per exorcismum non expelli[tur]
dyabolus sed significatur expellendus. Est
autem cathecismus idem quod instructio baptiza
di de articulis fidei. Nam in primitiua ecclesia
adulti baptizabantur sed ante instruebantur in fide
et baptizabantur in sabbato pasche ad signandum
quod per baptismum resurgit baptizatus a morte
peccati. uel in sabbato pentecostes ad signan
dum quod per baptismum datur spiritus sanctus. Itaque
ut seruetur esse unus baptismus fit et modo
sic in paruulis licet quando dicitur sunt paruuli non
sint susceptibiles discipline. Et cum patrinus
respondet credo et uolo baptizari. Respondet pro
paruulo. Sed improprie loquitur et est sensus iste
paratus est suscipere fidem et baptismum. Et
Obligant enim se patrinus ad hec ut cum adultam compare
etatem peruenerit paruulus Instruant ipsum
de articulis fidei et qualiter abrenunciare debet
dyabolo et omnibus pompis eius. Dicimus ergo
quod licet paruulus non credat tamen baptizatur
in fide parentum uel ecclesie. Sicut enim peccatum non
habet a se sed ab alio Sic non mundatur per fidem propriam
fidem dico motam sed per fidem alterius. Ca
thecismus ergo non est proprie sacramentum. Sed
sacramentale. non exorcismus. Sed sufflacio
quam facit sacerdos sacramentum est et significat quod
per spiritus sancti flatum exsufflatur potestas dyaboli.
Similiter salina sacramentalis est et significat
sapienciam diuinam.

Concedimus uero quod paruulus accipit in baptismo dantur
uirtutes et quod adultus operatur ad suam mundacionem
Credit enim primo libero arbitrio ut postea credat
per fidem et sic mundetur. Paruulus autem nichil cooperatur
Sed per solum baptismum per quem mundatur. Habet autem fidem
in habitu. Sed est habitus quidam propinquior actui
et quidam remotus et quidam explicitus. Itaque sicut
simplex uetula fidem habet implicitam de quibusdam
articulis. sic iste cum uenerit ad annos discrecionis
fidem habebit. Sed in habitu implicito et remoto
ab actu. Sed aliqua lem explicatione crederet
in actu. Baptismus quidem actuale peccatum tollit tollit
totaliter. non tamen originale totaliter quia non quantum
ad penam. Aliquando enim quod minus est maioris est co
herencie. Sicut gracia mortalia peccata expellit non
non tamen uenialia que difficillime separantur a quibus
et decedit homo iustus. Itaque baptismus non aufert
mortem corporalem et alias huius penas quinque
de causis. Quarum prima est humiliacio. scilicet ut per mi
seriam humilietur qui per superbiam cecidit. Unde iob Sa
gitte domini in me sunt quarum indignacio ebibit spiritum meum in superbiam.
Secunda causa est incussio timoris ut homo attendens
seueritatem uindicte domini caueat sibi a gladio. id est a pena
inferni Unde sequitur Et terrores domini militant
contra me. Tercia causa est stimulacio unde in osee
In funiculis ad traham illos et in uinculis caritatis
Quarta ut homo attendens huius uite miseriam
conetur querere meliorem. Quinta ne homines magis
appeterent baptizari propter uitam corporalem quam
propter spiritualem. Dicit autem apostolus quod sine penitencia sunt
dona dei. scilicet que donat spiritus sanctus in baptismo. Sed
contra dicit auctoritas aut homo punit aut deus
punit. Ideo dicendum est quod baptismus efficaciam suam
habet a passione christi pro omnibus baptizandis quia
ut dicit ad romanos. Disciplina pacis nostre super eum
Et ipse peccata mea. id est penam pro peccatis pertulit in cor
pore suo super lignum sicut dicit beatus petrus
Si ergo decedit iste statim post baptismum euolabit
quia per generacionem baptismi precedente cum passione
domini sufficienter punitus uidetur a bonitate dei
et dicimus quod corpus christi in se dignius et efficacius quam
baptismus. Sed non sequitur quod sit efficacius in omnibus
sacramentum cum non et heucharistia instituta est ad tollendam
culpam et penam sed est sacramentum unionis. baptismus.

nō est sacramentum renouacōis. vn̄ aufert omēz uetustatem tam culpe quā pene qd̄ nō heucharistia. Nota qd̄ passio xp̄i aperuit ianuā padisi p satisfactionē z p cām meritoriā uniu͛salem omib; baptizandis. baps aūt aperit p cām efficientē singularē. Iustū em̄ hoīez singularem facit euolare. ast̄ u͛sio nō xp̄i aquirit p effcm̄.

Sacramento quidem facit iniuriā qui dē ipm̄ polui p polucionē ministrorum. Dicim̄ tn̄ qd̄ baptismā hereticorum facit quosdā filios dei ut puulos quosdam nō nō ut adultos qui ibi tn̄ sūt errore hereticorum tn̄ ipm̄ baptm̄ recepiūt. vn̄ si ueniāt ad unitatē ecclie nō sūt rebaptizandi. Quia dicit aug. Sanā dū est quod uulneratū est nō curādū qd̄ sanū est. Sani aūt sūt huius quātū ad illd̄ inquo comunicāt cū ecclia. s. quātū ad baptm̄. Sinō hetici puulos baptizāt. dicitū illi filiij ecclie nō qd̄ dns̄ eos genuit de ecclā que est uera sponsa sua. Sed quod d͛ hesi tanquā de ancilla. ad opus ecclie. Ecclā tn̄ suos reputat quoscumq; regenerat dns̄ siue p illos qui sūt de ecclia siue p heticos siue p paganos. vnde i gredere i quid ad ancillam meam iñe. baps u͛ hereticorum fac remissionē pctōrum z ibi est sps̄. scūs. s. nō i heticis Sed i sacro suo. i. sps̄ scūs a quātū est inse paratus ē dare gloriā suā p baptm̄ n̄ p recipientē stetit. multiplex aūt signat cā quare baps nō itat. Prima est quia cū baps deleat culpā z omnimodā penā. si itaret disciuerent hoīes p corps licencie usq; ad extremā necitatē i qua facerēt se rebaptizari z sic statum uolaret ppt hoc i stituit dns ut vnicē eēt baps Secunda cā est alegorica. baps em̄ habet efficaciā suā amorte xp̄i que vnica ē Tercia. ne fiat iniuria baptismo. Caract͛ em̄ baptismalis ppetuus est. remanet i inhereticis z i dampnatis i inferno vn̄ nō est simile de heucharistia quia corp͛ xp̄i nō remanet perpetuo in homine n̄ quā diu forma panis durat. Ideo nō fit i iuria heucharistie si itēt.

Non est aūt necesse qd̄ adultus accedat ad baptm̄ contritus u͛l fictus. potest em̄ accede͛ attritus z doles de pctīs z tūc p uirtutē baptm̄ ei dimittūt. Si uō accedat attritus tūc iam ħt fidem. spem. z caritatem z dimissa ei pcta quātū ad culpā. baps aūt seques augmētat i ipo grām z tollit penā. i. omēz satisfactionē extiorē z iteriorem tn̄ nō. Sacramentum u͛ z rem simul sīml suscipiūt omes puuli qui i baptismo ab originali mundant͛ pctō. Adulti quoq; qui cū fide baptizantur. Qui nō sīn fide accedūt u͛l ficte sacramentū non rem suscipiūt. Qui aūt fundūt sanguinē pro nomine xp̄i z si nō sacramentū rem tn̄ suscipiūt. Nec tn̄ passio uim baptismi iplet Sed i fidem z contricio n̄ necessitas excludat sacramentum. ficte accedens suscipit baptm̄ sed nō effcm̄ baptm̄ quā diu durat fictio Recedente uō fictione baps effcm̄ suum ħt. i. facit qd̄ prius fecisset si fictio nō i pedisset vn̄ deleret totaliter omia pcta q̄ habebat iste ante baptm̄. Sed nō delet illa que fecit post n̄ quātū ad eorum culpam quia nō istitutus ad delendū pcta futura sed tn̄ p̄terita z p̄sencia Et a ecclā si ita eēt inderet͛ iste non dolus fictionis patrinari. Constat em̄ i quasi ficte accessisset. pnīa seques ~~pctm~~ pcta post facta nequaq; i eo totaliter deleret. Itaq; de illis que fecit ante baptm̄ nō est ei iniugēda pnīa exterior. baps em̄ nō exigit gemitū neq; planctū exteriorem i telligitur. Nullus em̄ adultus saluat͛ ibaptizat͛ n̄ habeat pnīam i teriorem. s. contritionē. Sed de alijs q̄ fecit post baptm̄ iniungenda est ei pnīa exterior z ecclā de ipa fictione fm̄ vnū modū. est em̄ duplex fictio. vna fm̄ quā aliquis credit baptm̄ nō pdesse que est fictio i credulitatis istam nō delet baps cū sit contraria baptismo. vn̄ de ista iniungenda est pnīa Est alia fictio fm̄ quā aliquis nō contritus recepit baptismū z hoc est pctm̄ omissionis.

vel negligencie. Ista totaliter delet per baptismum. Baptismus enim non solum graciam confert sed eciam cumulum gracie. Est enim caracter illuminans ad sciendum quid faciendum et quid non magis quam sciat per sola naturalia. Et debilitat fomitem ac diminuit.

Nunc de sacramento confirmacionis dicendum est quod tempore apostolorum non ab aliis quam ab ipsis legitur peractum. nec ab aliis quam qui locum eorum tenent perfici potest aut debet. licet autem presbiteris baptizatos tangere in pectore. Sed in non crismate signare in fronte. Circa eciam huius sacramentum quinque exiguntur. Primum est forma verborum. Secundum est intencio confirmantis. Tercium dignitas confirmatoris. Oportet enim quod sit episcopus. Quartum est ipsa materia scilicet crisma. Quintum est locus in quo crismatur scilicet frons. Forma verborum talis est. Confirmo te signo crucis et crismate salutis. In nomine patris et filii et spiritus sancti. Datur autem hoc sacramentum adolescentibus. Ut idonei sint pugnare et portare nomen Christi coram regibus. Et hoc significat ipse locus et materia. locus quia confirmacio fit in fronte ne videlicet erubescamus confiteri nomen Christi coram hominibus. Corde enim creditur ad iusticiam etc. hoc sacramentum non habuit petrus qui ad vocem ancille erubuit confiteri nomen Christi. Idem eciam significat ipsa materia scilicet crisma. Inungitur enim per pugiles ut difficilius possit capi ab inimicis. Conficitur autem crisma et ex oleo et balsamo. Oleum enim significat nitorem consciencie et leticiam spiritualem per quam spiritualia superantur. Balsamum autem significat odorem bone vite per quem interficiuntur serpentes id est demones. Itaque quod Christus insufflavit in discipulos dicens. Accipite spiritum sanctum etc. hec dacio significavit graciam que datur in baptismo. Semel autem iterum dedit spiritum sanctum de celo in die pentecostes ad robur et hoc significavit robur gracie quod datur in sacramento confirmacionis. Unde urbanus papa. Spiritus sancti septiformis gracie cum plenitudine sanctitatis sacre et virtutis in confirmacione confertur. Et iterum. Omnes fideles per imposicionem manus episcoporum post baptismum debent recipere spiritum sanctum. ut pleni inveniantur christiani. Sed distinguitur plenitudo duplex scilicet sufficiencie et hec datur in baptismo. et copie et hec in confirmacione.

Hoc itaque sacramentum melchiades papa dicit maius baptismate. quia dignioribus datur id est dignioribus et in digniori parte corporis fit id est in fronte. Vel forte quia maius meritum augmentum prestat licet baptismus ad remissionem plus valeat. Baptismus quidem est sacramentum intrancium et eciam. Confirmacio vero est sacramentum proficiencium pugnancium contra mundum carnem et demonem. Igitur in sacramento confirmacionis non datur alia res vel alia gracia quam in baptismo. Sed que data est in baptismo confirmatur et roboratur. Unde dicimus sine preiudicio quod idem est caracter baptismi et confirmacionis in essencia. differencia tamen secundum racionem. Differunt eciam secundum statum. quia alius est status incipiencium alius proficiencium et pugnancium. Non autem presbiteri dare possunt hoc sacramentum quamvis dare possint baptismum. Quod vero maius est. quia sacramentum dicitur magnum quatuor modis. primo quantum ad efficaciam et hoc modo dicitur baptismus magnum sacramentum innovat enim hominem totaliter secundo. quantum ad essenciam suam. et hoc modo sacramentum eucharistie dicitur magnum propter dignitatem essencie corporis Christi. Tercio quantum ad signum sicut dicit apostolus matrimonium magnum esse sacramentum in Christo et ecclesia. Significat enim unionem spiritualem que est inter deum et ecclesiam. Quarto quo ad effectus roboratiuum et dignitatem et hoc modo confirmacio et ordo magna sunt sacramenta Dignior est enim gracia consummata vel confirmata quam simplex gracia. Non prodest autem confirmacio si detur non baptizato. quia confirmacio est disposicio baptismi. Unde non potest esse sine baptismo maxime cum baptismus sit ianua sacramentorum. Nec est similiter de ordine ubi si quis maiorem ordinem pretermisso minore recepit sufficit supplere quod omissum est quia unus ordo non disposicio alterius vero diversi ordines diversa habent officia distincta

ac se invicem

Non est autem iterandum in confirmacionis sacramentus
cum habeat caracterem. Et hoc sacramentum a ieiunis
tradit. sicut et baptismus nisi aliter cogat necessitas.

De institucione heucaristie dictum est su
perius suo loco. hoc sacramentum excellenter
dicitur heucharistia. i. bona gratia quia in hoc
non modo est augmentum virtutis et gratie. Sed ille
totus sumitur qui est fons et origo tocius gratie
Cuius figuram pressit. quod manna deus pluit
idest Christo. verum panem angelorum manducavit homo
Dominus igitur ad invisibilia pertinet maiestatis in
gratiatus celebrato cum discipulis typico pascha
quiddam memorabile eis commendare volens
Sub specie panis et vini corpus suum et sanguinem
suum eis tradidit. ut ostenderet legis veteris sa
cramenta in quo precipuum erat agnus paschalis
sacrificium in morte sua terminari ac nove
legis sacramenta substitui in quibus excellit
misterium heucharistie. Et Ideo et post alia dedit
ut hoc unum arcius memoria discipulorum
infigeret. et ab ecclesia deinceps frequentaretur
Sed non ex inde disciplinam sanxit in posterum
ut post alios cibos sumatur potius. a ieiunis
sumi oportet sicut apostolus docet ut singulari
reverencia diiudicetur. i. discernatur ab aliis cibis quod
dominus apostolis disponendum reliquit. Sub alia autem
specie sumendum instituit. ut fides haberet meritum
que est de hiis que non videntur et ne abhorret
animus quod cerneret oculus quia non habemus
in usum carnem crudam comedere et sanguinem.
Panis enim ad carnem refertur vinum ad animam
quia vinum operatur sanguinem in quo sedes
anime a phisicis esse ostenditur. Ideo ergo in duabus
speciebus celebratur. ut anime et carnis suscep
cio in Christo et utriusque liberacio significetur quia
caro Christi pro salute corporis. Sanguis vero
pro anima nostra offertur. Sub utraque tamen specie su
mitur totus Christus nec plus sub utraque nec minus
sub altera tamen [illegible] sumitur. Tamen non fit con
versio panis nisi in carnem nec vini nisi in sanguinem
Nec debent dici sunt duo sacramenta sed [illegible]
sub utraque specie unum idem sumitur non [illegible]
iteratur sacramentum quia benedictio non repetitur
Aqua non admiscenda est vino quia aqua
significat populum qui per Christi passionem redemptus
est. Cum igitur in calice vino aqua miscetur. Christo
populus adunatur et credencium plebs ei copulatur
in quem credidit. Quibusdam autem auctoribus colligitur
quod Christus vinum et aqua mixtum dedit discipulis
Siquis tamen non intendens introducere heresim obli
vione vel ignorancia aquam preterimisit. non videtur
esse irritum sacramentum. Nam et grecorum
ecclesia non apponere aquam dicitur. Aponenda est
in tam parva quantitate quod possit absorberi a vino
quia Christus non mutatur in ecclesiam sed ecclesia mu
tatur in Christum.

Forma ergo panis vel vini que ibi
videntur sacramentum est. i. sacre rei signum
huius autem sacramenti gemina est res. Res contenta
et significata est caro Christi quam de virgine traxit
et sanguis quem pro nobis fudit. Res autem sig
nificata et non contenta est unitas ecclesie. Sunt
igitur tria distinguenda hic. Sacramentum et non
res est species visibilis vel panis vel vini
Sacramentum et res est caro Christi propria et sanguis
Res non et sacramentum mistica eius caro. Porro
illa species visibilis sacramenti est gemine
rei quia utramque significat et utriusque similitudinem
gerit expressam. Nam sicut panis pre ceteris
cibis corpus reficit et sustentat et vinum
hominem letificat atque inebriat sic caro
Christi interiorem hominem plus ceteris graciis
et sicut ex multis granis efficitur panis unus
ex pluribus et uvis vinum confluit in unum
Sic ex multis fidelium personis unica ecclesia
constat unde apostolus unus panis et unum corpus
multi sumus. Alia est similitudo quia
sicut panis triticeus ex purissimis granis
constat. Ita corpus Christi virginea terra de virgine
ex purissimis membris purificatis opere
spiritus sancti et sicut vinum ex puris uvis constat
ita sanguis Christi ex purissimis sanguinibus
ita et societas ecclesiastica ex multis personis
a criminali macula liberis consistit. In cuius
rei typo factum est archadum de lignis sethim
que sunt imputribilia. Forma panis dicitur.

hec cum ipso corpore xpi similitudine non quam
sunt sed quam panis cuius fuit forma. Efficit autem
et significat. Unit enim recipientem xpi corpori mi
stico. Efficit autem non per modum cause efficientis
sed per modum materie. Sicut enim a in alia alio
liquore quam in aqua non datur baptismus ita substantia alia
forma quam substantia ista non datur corpus xpi. Licet
autem significatum melius sit et dignius quam signi
ficans. tamen hec calumpnia. Unitas ecclesie di
gnior est quam corpus xpi. quia corpus habet
dignitatem quandam. scilicet quod est unitum ulo quod nulla
habet comparationem ad aliquam dignitatem ecclesie. hoc
autem vera est. ecclesia sine unitas ecclesie me
lior est quam corpus xpi. Sed hec est fal
sa minus bonum non facit magis bonum. quia
quando intelligitur facere per modum cause materialis
Aqua enim baptismi minus bona est quam mun
dicia anime. facit tamen per modum sacramenti et ma
terie mundiciam anime. Similiter corpus xpi
per modum sacramenti et materie facit unitatem
ecclesie et purificat et mundificat. Sed per mo
dum cause efficientis. solus deus mundat et
dimittit peccata.

Dicimus autem sacerdotes conficere corpus
xpi et sanguinem quia eorum ministerio
substantia panis fit caro substantia vini fit sanguis
xpi. Nec tamen aliquid additur corpori et sanguini
non augetur corpus vel sanguis xpi. Nec
creditur quod substantia panis aliquando fit caro
xpi et si fiat caro xpi sicut farina facta est panis
et aqua est vinum. Nec dicimus panem vel vi
num esse materiam corporis et sanguinis domini.
quia non de ea materia formatur corpus. Sed
verba formatur in illud et efficitur illud. Dicit
autem damascenus quod ex operatione spiritus sancti fit
ille transitus sicut et conceptio filii dei. Itaque
panis non transit in xpi corpus. Unde omnes locu
ciones que significant transitum concedende
sunt sicut hec. Panis transit in corpus xpi
vel transferetur vel transsubstanciatur vel mutatur. Vel panis
fit corpus xpi et omnes ille negande sunt
in quibus non significatur transitus. sicut iste
panis est corpus xpi panis erit corpus xpi. panis
potest esse corpus xpi. De tempore autem transsubstanciationis
dicimus quod in finali instanti prolacionis horum verborum
hoc est corpus meum. Fit transsubstanciacio panis in
corpus xpi. et hoc pronomen hoc nata est simu
pliciter demostracionem habet sicut tu cum quis
dicit. tu aspicit et nescit quis sit intus. Vel
demonstrat corpus xpi ad intellectum. scilicet corpus
xpi quod non est album sed erit. Videtur autem dicendum
quod panis non transit in aliquo instanti in corpus xpi
Sed in tempore. tamen non successive. quia non prius
transit una pars panis in corpus postea alia
Et propter hoc non potest dici quod in aliquo tempore et toto
transeat vel potest dici quod transit in illo totali tempore
in quo proferentur hec verba. hoc est corpus meum vel
in tempore excepto et non minus. Itaque successio
est in transitu non ex parte panis sed ex parte pro
lacionis verborum. De porcione autem substantia. quedam re
manent. scilicet color. sapor. forma. pondus. que
non ipsum corpus xpi afficiunt nec in eo fundantur re
manent ergo per se sine subsistencia ad ministe
rium et adquisitus fidei et suffragium.

In sicut in hoc sacramento quedam sunt secundum
naturam quedam supra naturam. sed non supra
intellectum. Supra naturam sunt ibi accidencia
sine subiecto. ut color. sapor rotunditas et huiusmodi
sed non supra intellectum. quia intellectus bene
intelligit accidencia sine subiecto per abstractionem
Deus autem potencior est in operando quam intellectus
in intelligendo. Unde supra naturam et intellectum
est ibi xpus. in tanta et in quantitate in qua ita
est in celo et non excedit terminos illius particule formam
Unde dicit damascenus quod fit ibi operacio supra
naturam et intelligenciam. Dicimus ergo quod sub illa
totali forma est xpus. Ita quod sub nulla parte
per se. Tamen cum frangitur hostia est xpus in
tegre sub qualibet parte. et hoc est tamen non ex
consecratione Sed ex consecratione et confractione.
Consecrata enim fuit quelibet pars in suo toto
Et est simile in speculo. sicut enim in speculo in
tegro est una sola ymago et ipso fracto in
qualibet parte resultat ymago. Ita sub
totali forma illa est xpus qui est ymago
dei patris. tamen fracta hostia in qualibet re
sultat ymago. ymo ut dicas xpus ymago.

que est filius dei. Unde sicut ex oppositione rei ad diversas partes speculi resultant diverse ymagines ita ex placatione verborum que precessit et fractione forme consecrate resultat Christus in diversis partibus hostie. Et accidentia que videntur sunt ibi sine subiecto nec sunt in corpore Christi. Sed assistunt ei et velant ipsum ut fides habeat meritum. Unde fallitur ibi locus a coniugatis. Ibi enim est albedo et tamen nichil est in ea album. Sed quare ibi est fractio et aliquid ea fractum. Solutio. Quedam sunt accidentia que per alia accidentia insunt substantiis. Quedam que non per alia, verbi gratia. Albedo inest corpori non per aliud accidens. Disgregatio non inest corpori per albedinem. Unde cum ibi non sit substantia panis scilicet albedo ibi est et tamen nichil ea album quia nulla substantia. Sed ibi est disgregatio et aliquid est ea disgregatum scilicet albedo. Eodem modo ibi est fractio et aliquid est ea fractum, quia fractio est substantie mediante quantitate. Unde cum ibi sit quantitas vere dicitur quod aliquid est fractum illa fractione. Et sic patet quod non est simile de albedine et fractione. Iste corpus Christi in forma panis videt tamen secundum quid quia videtur velatum. Sed non sequitur. Ergo videtur sic non sequitur. Iste videt manum cirothecatam illius. Ergo videt manum illius non valet hoc. Sacerdos tenet corpus Christi ergo tangit. Nam hec album tenet non in corpore aliqua mediatione. Sed hec ubi tangit in corpore.

1 Queritur de hiis verbis que sunt in canone misse. Iube hec perferri per manus etc. quod demonstratur per hoc pronomen hec. Postea de hac auctoritate queritur. Uno eodemque momento transit in celum ministerio angelorum consociandum corpori Christi et in oculis sacerdotis videtur. Queritur quid est illud de quo fit ibi sermo. Ad primum dicimus quod per hoc pronomen hec demonstrantur forme sanctificate. Sed ponitur signum pro suo significato scilicet pro corpore Christi instituto. Frequenter in sacra scriptura ponitur signum pro signato. Est ergo sensus iube hec perferri id est iube corpus tuum misticum scilicet ecclesiam militantem perferri per manus id est per operationem sanctorum angelorum qui assistunt sacrificio altaris in sublime altare tuum

id est ad ecclesiam triumphantem que est in celis. Hoc est iube uniri ecclesiam militantem ecclesie triumphanti. Et hoc regnum veniente ad regnum. Et sic cessat obiectio. Per sacramentum enim eucharistie assimilatur magis ac magis ecclesia triumphans et militans ecclesie triumphanti. Ad auctoritatem secundam dicimus quod ibi tria est contra diversorum significantur transitus et associatio et visio. Unde fit ibi sermo quantum ad illa tria. De pane et corpore et de forma. Quantum ad transitum fit ibi sermo de pane quia panis transit in celum id est in celeste corpus Christi ministerio angelorum qui assistunt officio misse ut dicunt sancti. Quantum ad associationem fit ibi sermo de corpore Christi quod traxit de virgine quia per virtutem eucharistie associatur magis ac magis verum corpus Christi corpori mistico. Quantum ad visionem fit ibi sermo de corpore et forma que videtur. In huius autem misterii expletione sicut formam oportet servari ita ordinem habere scilicet ut sit sacerdos et intentionem habere oportet ut illud facere intendat. Aliqui dicunt quod non recte de illo misterio sentientem posse intendere non quidem illud conficere quod iam ecclesia recte credere. Sed aliud agere quod geritur ab aliis dum illud conficitur et sic adhibetur intentio et impletur misterium. Illud enim sane dici creditur animalibus corpus Christi non sumitur et si videretur. Ex hoc autem dividitur forma panis in tres partes. Una mittitur in calicem et significat illam partem ecclesie que adhuc vivit. Unde ponitur in calice quia vita cuiuslibet est in sanguine. Et calix significat passionem huius seculi unde in evangelio potestis bibere calicem etc. Alie due significant partes duas bonorum qui mortui sunt. Quidam enim sunt in paradiso quidam in purgatorio. Una ergo pars earum que in calice non ponitur offertur ad libationem eorum qui sunt in purgatorio. Alia non ad gratiarum actionem quantum ad illos qui sunt in paradiso. Sicut autem in manducatione corporali sunt quatuor ita et in spirituali. Primum est masticatio spiritualis que est diiudicatio corporis Christi quale sit quam nobile quam vivificativum.

ꝛ hui⁹. Secundum est delectacio q̄ delecta
mur i x°. Solum enī dulce ꝛ gueniēs mitt
Terciū est assimulacio spūalis. Quartū
i corporacio spūallis. dundicacio aūt alla e
ffc̄e ꝑ fidem. ꝛ sunilit delectacio. xp̄s aūt
manducat nos. qui assimulat nos sibi xp̄i
ꝛ lunit ꝑ grām quā īfundit

Itaq; dicit aug⁹. ꝙ cibus ille non
transit ī uētre. sed ī mente. Si aūt
querit⁹ utrū forme ille euanescant
uel resoluat⁹ ī aliquos humores. pōt
dici ꝙ utroq; mōd. Nam pōt eē si deus
uīlt ꝙ cibus ille faciat ꝛ nutrit corporalē
quātum ad formas. Non quātū ad corp⁹
xp̄i quia pocius est cibus mentis quam
uentris. Et hoc dicit aug⁹. ꝙ quidam sa
ciant⁹ ꝛ ebriant⁹ tali cibo. sī pillum locū
ep̄le ad cor. Alius quidem esurit alius
quidem ebrius est. Dicit ī ī nocencius
papa ī tractatu d' officio misse ꝙ forme
ille resoluunt⁹ ī eadem humores ī quos
resoluent⁹ panis si ibi eēt. Corpus nō
xp̄i nō nutrit corporalit⁹. Desinit aūt
eē ibi corpus xp̄i quā cito desinit forma
panis eē. nec est dicendum ꝙ desinete
forma panis eē. ascendat corpus xp̄im
celum. Aut sacerdote ꝓferente hec uba
hoc est corpus meū. descendat xp̄i corp⁹
de celo. Sed sicut diceret⁹ fm̄ unā opi
nionē ꝙ ex sola opone colorati admixtis
sīn aliqua mutacione medii aeris fit
aliqua ymago colorati ī oculo. ita ex
ꝓlacione hoꝝ uboꝝ. hoc est corpus meū
debito mō facta a sacerdote sīn aliquo descsu
uīl motu est corpus xp̄i in altari sīn
aliquo ꝛ sīn aliquo sensu forma panis
desinete eē est est corpus xp̄i ī celo ꝙ
prius erat sb illa forma ꝛ mō nō ē. ap̄d
quidem sb formis ꝑpuis corpus xp̄i est
in celo pmo ꝛ p se ī altari est uerū cor
pus xp̄i ni ꝑ quandam resultacionē sicut
supius dictū est. Absit aūt ut ī honesta

corporis c̄estatem cibus ille sit sustineat qui
corpus ꝛ animā adesuī honestatem ꝑ trat
De quibusdam sc̄is patribus legimꝰ quia sola
domīca communione. diebus iii dmīs signatis
signati pluribus annis uixerunt. hoc ī sq̄ gōdē
possimus posse aliquē exinuitie. s. dūci corporis
pdimmū miraculum longo tp̄e uiuē. Secessum
uīt ei fieri unde omīo nō posse. Quod si
fiat secessum eo tp̄e aut ex ex aliquis ꝑticoꝝ
cibo aut ex deffectu sui corporis ī d eo necesse ē.

Sumere quidem corpus xp̄i ī peccō
mali nō est malum ī sp̄ē quia si
aliquis ꝓbibit⁹ credat se nō hr̄e peccm̄ mor
tale licet habeat sumē corpus xp̄i nō ē ei peccm̄.
Et hoc aug⁹ si desit fides uīl caritas iudiciū
sibi manducat ꝛ bibit intelligenda est si desit
in gr̄a. ut si credit se hr̄e mortale. Sed querit⁹
utrū ille sacerdos debeat dare corpus xp̄i quē
scit eē in mortali peccō. Et dr̄ ꝙ si notorius
sit nō debet ei dare nī in occulto nī in publico
si nō sit notorius nō debet ei negare ī publico
ex dn̄o qui dedit corpus suū iude qui nō
erat notorius. Dionys⁹ aūt ꝙ aspice corpus
xp̄i nō est peccm̄ ī indignis. uīo bonum
est quia cum caritas ut dicit aug⁹ sit domus
desideriū uidendi deū ꝛ fruendi deo. aspicē
corpus xp̄i ꝓuocatiuū est ad dilectionem
dei ꝛ mltoꝝ peticiones exaudiunt⁹ in ipā
insione corporis xp̄i. Vn̄ mltis uirī ī fundit⁹
grā ꝙ significatū est ī libro. nūi. ubi illi
qui aspiciebat serpentē eneū liberabat⁹
a morsibꝫ serpentū ignitoꝝ. Quod uīri
bo bethsamite perissi fuerūt quia uiderāt
archam dn̄i. hīs fuit ex indignitate coꝝ
Sed quia ꝓhibitū erat eis ne uiderent
Tam tangē corpus xp̄i ī dignis peccm̄ ē
dupliti rōne pma est quia dede magis
hr̄ odio. Vn̄ sicut caritas exigit gnictione
ita odiū ꝛ separacionē ꝛ elongacionē ꝓpt
hoc dicit⁹ publicanus alonge stans ꝛc̄.

presumit quia qui ei adeo appropinquat ut ipsum
tangat cum sit indignus. Alia vero est ut dicit
Jeronimus super malachiam panem pollutum come
dit qui ad altare dei indignus accedit vel
qui pollutus est et tangit corpus christi quantum
in ipso est ipsum polluit. Qui non ex sola re
verencia tangit sicut ille qui sustentavit archam domini
cum non peccat quamvis sit indignus. Sed
sacerdotes indigni qui sollempniter celebrant pec
cant mortaliter quia celebrant ut habeant
oblaciones vel ne incurrant infamiam vel
aliqua alia libidine. De sacerdotibus vero
qui nocturnam paciuntur pollucionem. dicitur
generaliter quod non debet celebrare nisi confessi
fuerint prius nisi necessitas cogat et tunc
confiteri debent et dolere. huiusmodi enim pollucio
semper habet causam inhonestam. aut enim est
ex turpi ymaginacione precedente aut
ex crapula. aut ex natura volente se
exhonerare. et tunc non est ex natura co
rrupta. Unde habet ibi locum illa auctoritas
bonarum mencium est ibi culpam timere cog
noscere ubi culpa non est.

Est autem multiplex causa institucionis huius
sacramenti. Prima est commemoracio pa
ssionis christi sicut ipse dicit. Que triplex
est. Prima est commemoracio amoris quem
ostendit nobis in cruce quia maiorem
caritatem et cetera. Secunda est liberacionis quia
per passionem suam liberavit nos a servitute dy
aboli et carcere inferni et mortis. Tercia
imitacionis christi virtutum scilicet humilitatis paciencie
et humilitatem et aliis virtutes quas
ostendit nobis in cruce. Secunda causa
est meritum fidei. quia meritum fidei est et laus
credere quod non vides et maxime illud
quod est supra racionem. Tercia est sublevacio
spei. Ut enim dominus cottidie presencialiter
et corporaliter esse inter nos ut magis speremus
obtinere peticiones meas. Quarta est
ut epulemur in azimis sinceritatis et
veritatis. Quinta et ultima ad remedium

peccatorum venialium que cottidie facimus
Dicit autem quedam glosa super leviticum
quod christus prius sibi sumpsit corpus et postea
dedit discipulis. porro tale dedit quale tunc
habuit. scilicet mortale et passibile. nunc vero sumitur
a nobis immortale et impassibile nec tamen maiorem
habet efficaciam. Eucharistia vero intincta
non debet dari populo pro supplemento communionis
quia non legitur christus alicui discipulorum tradidisse
panem intinctum nisi iude. Tunc vero non accepit
iudas corpus christi. Sed tantum panem. Corpus
vero et sanguinem christi cum aliis discipulis [illegible]
[illegible]. Et nota quod lucas dicit dominum
addidisse hoc facite in meam commemoracionem
quibus. scilicet verbis instituit hoc sacramentum et tacite
prius illud destituit quasi diceret. sicut vetus
pascha celebrastis in memoria liberacionis
populi de egipto et manu pharaonis. sic
de cetero hoc sacramentum frequentate vos
et successores vestri in memoria mei qui liberavi
vos de tenebris peccati et inferni et de manu
dyaboli.

Ut autem dicit Jeronimus. Penitencia
est secunda tabula post naufragium
Item ambrosius. Penitencia est mala preterita
plangere et plangenda iterum non committere.
Item augustinus. Inanis est penitencia quam sequens
culpa coinquinat. Nichil enim prosunt lamenta
si replicantur peccata. Ideo sane ita diffinitur
potest. Penitencia est virtus vel gracia qua commissa
mala cum emendacionis proposito plangimus vel odimus
et plangenda ulterius committere nolumus.
Sic vero in multis predictis intelligitur non committere
id est nolle committere. Vel potest dici quod descripcio
illa ambrosii data est secundum esse optimum penitencie
qui est quando penitens finaliter perseverat
Penitencia quidem non est virtus specialis Sed com
munis non est aliqua virtus sed in qualibet id est
malum [illegible] secundum qualibet virtutem. Nam et proprie lo
quendo luctus non est virtus Sed status
virtutis sicut pax. Porro sicut in aliis
quibusdam sacramentis tria sunt. unum quod
est sacramentum tantum. aliud quod res tantum aliud.

91

quod eſt ſacramentum et res ita et hic. Sacramentum
tantum eſt confeſſio cum abſolucione ſacerdotis. Sicut
enim ſacramentum baptiſmi in duobus conſiſtit. ſcilicet in
ellemento et verbo et confirmacio in duobus. ſcilicet criſmate
et forma verborum. ita penitencia conſiſtit in confeſſione
peccatoris et abſolucione ſacerdotis. Et ſicut in
ſacramento baptiſmi ellementum eſt materiale re
ſpectu verbi ita confeſſio reſpectu confeſſionis
abſolucionis et ſic ellementum ſine verbo non eſt
ſacramentum nec verbum ſine ellemento ita confeſſio
ſine abſolucione et e contrario. Unde confeſſio que
fit non ſacerdoti vel non ſuo ſacerdoti non eſt ſacra
mentum. quia illi non habent poteſtatem abſolvendi
Res tantum eſt remiſſio peccati. Sacramentum et res
eſt contricio cordis. Res reſpectu confeſſionis et
ſacramentum reſpectu confeſſionis peccati. Quidam
autem dicunt quod confeſſio efficit quod figurat. ſcilicet re
miſſionem peccati. Sed non omne quod figurat
ſcilicet quia non efficit contricionem cum ipſa ſit
poſterior natura et tempore. Nec eſt neceſſe ut
dicunt quod ſacramentum nove legis efficiat
omne quod figurat ſicut in ſacramento altaris
forma panis figurat corpus Christi quod tamen non
efficit. Sed remota forma panis cum forma
verborum efficit corpus Christi ſimpliciter. Itaque
ſicut baptiſmus efficit contricionem in anima bap
tizati quantum in ſe eſt. ita confeſſio prout
ſacramentum eſt contricionem efficit vel ſi precedat
vel quantum ad eſſe vel quantum ad augmentum
virtute enim confeſſionis et abſolucionis vel
datur vel augmentatur dolor et deteſtacio peccati
et datur gracia qua de attricione fit contricio et ita
patet quod confeſſio ſacramentum eſt prevenit contricio
Tamen contricio ſecundum quid prevenit et quo ad at
tricionem. ſcilicet In diffinicione quidem ſacramenti
ponitur viſibilis contricio ad omnem ſenſum. Unde
confeſſio eſt viſibilis ſ[ive] i[d eſt] ſenſibilis. ſcilicet auditui
Dicit autem magiſter quod confeſſio et ſatiſfactio
ſunt unum ſacramentum contricionis et remi
ſſionis peccati. Et dicitur unum ſicut ſpecies
panis et vini. ab unitate principalis ſignificati
quod eſt peccati remiſſio. et ſicut abſolucio forma
eſt confeſſionis. ita iniunctio ſive ſacerdotis eſt forma
ſatiſfactionis aliter enim neutrum eſt ſacramentum

In peccato quidem duo ſunt ipſum peccatum. i[d eſt]
macula anime et ſequella peccati. ſcilicet obligacio
pene. Similiter in contricione duo ſunt gracia. ſcilicet dolor
qui eſt ſequella gracie. In confuſione peccatoris adden
tria ſunt. ſcilicet peccati defectio propoſitum non peccandi
decreto et dolor pro peccato preterito. hec omnia poſſunt
fieri per fidem informem vel timore ſervilem vel
et ſolo libero arbitrio abſque gracia de novo infuſa
non tamen ſine deo principaliter operante quia ut
ipſe dicit ſine me nichil poteſtis facere. Quod
autem homo habet tunc continetur adden. et non tunc deus
convertit ad peccatorem gratiam infundendo ſecundum illud
Convertimini ad me et ego convertar ad vos. Gracia
non ſua potencia expellit peccatum et ſequellam
peccati expellit per motus quos elicit ex libero
arbitrio. Sed triplex eſt ſequella peccati que
remanet et poſt ~~ſequellam peccati~~ remiſſionem
peccati culpe. prima eſt obſcuritas viſus ſpiritualis
propter quia non poteſt videre clare quid faciendum
quid fugiendum hec ſignificata ſunt in ceco
illuminato qui primo vidit homines quaſi arbores
ambulantes. Secunda eſt difficultas bene
agendi que ſignificata eſt in veſtitis lazari
quibus ligatus prodiit de ſepulcro. Tercia
eſt pena temporalis. Duas primas expellit
gracia ſuis motibus per modum cauſe efficientis
Terciam non per modum meriti. Ideoque oportet
quod ſupponetur debito modo quod fiat iniunctione
ſatiſfactionis. licet igitur gracia ſua potencia ex
pellat peccatum. tamen ſequella gracie que eſt
in ~~iniunctione~~ confeſſione et ſatiſfactione contricione
non expellit omnino ſequellam peccati ad minus
quo ad terciam que per ſatiſfactionem recte
expellitur et ita non ſupplet ſatiſfacio. Que
valet et ad multa alia. ſcilicet ad graciae conſervacionem
et ad augmentum eiuſdem ad plenariam ab
ſolucionem ad fomitis debilitacionem. Et
ad vitandum recidivacionem unde verſus
Servatur per opus ac creſcit gracia. pena ſolutur
atque fomes languet. fugitur recidivum. Qui
autem qui nullum malum vult eſſe impunitum
ex nimia mutat illam magnam penam in
hanc minimam. Tamen quidam dicunt

quod peccato mortali meretur quis penam eternam et
temporalem. Sed eternam absolute et recte temporalem
non condicionaliter. Preterea quando quis inchoata
penitentia sed nondum completa decedit non est inconveniens
non contra misericordiam dei minorem penam mutari
in maiorem. quia minor pena in presenti magis
efficax et satisfactoria est et magis grata deo ta-
men quam longe maior in purgatorio. huius
ratio est quia pena presens penitentie voluntaria est
pena vero purgatorii de necessitate est. Denique
cum exit homo de hac vita exit forum ecclesie
et intrat forum dei ubi graviter puniuntur male
facta. Exit forum misericordie et intrat forum iusticie
Tunc enim via convertitur in iudicium.

Exiguntur igitur ad perfectam penitentiam tria
scilicet contritio cordis confessio oris
et satisfactio operis. tribus enim modis deum
offendimus. scilicet consensu verbo et opere et ideo tribus
modis eidem satisfacimus ut reconciliemur
hec est via trium dierum in exodo de qua per moy-
sen dictum est precepto israelitico populo. cui con-
cordat abrahe triduum qui pergens ad immo-
landum filium die tercia elevatis oculis
vidit procul locum. Triduum quoque versare per
prophetam dei quo nudus et discalciatus iuit
plagas peccati populi. hinc et propheta de domino dicit
visitabit nos post duos dies et in die tercia su-
scitabit nos. Jonas quoque de ninive que
significat mundum. dicit quod erat civitas itinere
dierum trium. Mox quoque ad ab eodem intra-
vit. dicitur. adhuc tres dies et ninive subvertetur
Triduum quoque deambulacionis refertur
ad peccata cordis oris et operis cum triduum
subversionis opponitur. scilicet contritionis confessionis
et satisfactionis. hoc triduo debemus expectare
dominum iuxta illud evangelicum. misereor
super turbam quia iam triduo sustinent
me. Ideo quoque ter in canticis dicitur sponse
revertere. Item quod sponsa mea veni de li-
bano veni coronaberis. hec est triplex resuscitatio
trium mortuorum a domino facta in evangelio
Sed quales partes penitentie sint ista tria

Dicimus quod dupliciter potest sumi penitentia. uno modo
ut est virtus vel iudicata virtutes. et hoc modo
sunt partes subiective. alio modo ut est unum sacramentum
de vii. et sic complectitur illa tria que sunt eius
partes integrales. Est autem triplex forum. dei. ecclesie
hominis. forum dei est divina sententia. forum ecclesie.
sacerdotis arbitrium. forum hominis propria conscientia. Qui
iudicatur in foro proprio non iudicatur in foro proprio dei
Forum dei est iusticie. forum ecclesie misericordie. forum
hominis conscientie. Primum magnum. secundum minus
Tercium minimum.

Est itaque contritio dolor pro peccatis assumptus
cum proposito confitendi et satisfaciendi. hec
precipitur a domino per prophetam. ubi dicitur. Scindite corda
vestra etc. Iste dolor debet triplex ut ait b.
acer quia offendimus deum et creatorem omnium
acrior quia patrem nostrum. acerrimus quia
redemptorem. Cause inductive contritionis
sunt vi. Cogitatio et recta pudor de peccatis
commissis. Detestatio vilitatis ipsius peccati
Timor de die iudicii et pena gehenne. Dolor
de amissione celestis patrie. et multiplica offensa
creatoris. et tres spes triplex scilicet venie gratie
et glorie. Patet autem effectus eius ex parte ethim-
ologia ipsius nominis. Dicitur enim contritio quasi simul
extota attritio quod passive intelligendum est
et active: passive quia totum cor ad litteram
quasi teritur et scinditur pre nimia angustia et
dolore. active quia tamquam fortissima
machina conterit congeriem peccatorum que
quasi quidam murus separabant nos
a deo. Item destruit laqueos contritionis et cathenas
diaboli. hec destruit carcerem infernalem
quem demones paraverunt in inferno ante
peccata. et vires demonum enervat quia
conterit brachium peccatoris et maligni. Quia
vero vii dona spiritus sancti contra septem
vicia capitalia distinguntur per oppositum
et dolor de peccato non est proprius contra aliquod
vicium sed contra omnia. ideo non distinguitur in-
ter dona. Item dicimus quod sicut delectatio aliqua
dicitur motus quo inheremus rei delectabili
cui adheret quedam passio mulcebris
sic dolor quasi dicitur motus quo abhorret

peccatum cui adnexa est quedam sue passio
quia dicitur illa passio. Contricio dicitur dolor
premens modo et sic est mitoria quia non est
pura passio. Sed motus et est sensus rei
nocive licet absentis. Nam sensus quidem
carnalis excipit rem presentem solummodo. spiritualis
non. Sed tamen secundum apprehensionem vel memoriam
unde cum memoria est peccati potest anima dolere
de preterito et eciam melius de preterito quam de presenti
quia peccatum presens delectacionem carnalem
habet que retardat dolorem. Anima quoque
dimisso peccato melius potest sentire fetorem
peccati quia odoratus spiritualis tunc melius
dispositus est. De quantitate contricionis
dicitur luctum unigeniti fac tibi. Jer.
6. Unde potest dici quod quilibet vere penitens
magis dolet de peccatis suis quam de morte
filii et si non senciat. Nec tamen oportet quod
fleat corporaliter quia huiusmodi lacrime sunt
annexa vel a gratia vel a libero arbitrio. Sed
spiritualiter quod est tantum a gratia. ~~tanta~~ tantaque potest
esse contricio quod pena dimittitur omnino. Dicitur
autem doctrinaliter a magistris quod in iustificatione
impii quatuor concurrunt tempore simul non natura
scilicet infusio gratie motus liberi arbitrii contricio remissio peccati. Dicitur autem primus prior ad
ultimus primum quidem non meretur quia
non est liberi arbitrii quia in eo meretur quia
non motus liberi arbitrii. Neque secundum meretur
cum alius motus non precedat. Sed eo merentur
duo sequencia cum sit motus liberi arbitrii
informatus gratia. Tercium quidem meretur per
secundum et eo meretur quartum. Quarto non nichil
meretur quia non est motus.

Confessio est legittima coram sacerdote
peccatorum declaracio. Et dicitur confessio quasi
simul vel ex toto vel undique fassio. Nam
ille confitetur qui totum confitetur. Confessio
utilis est ad septem. ad peccati cognicionem
Sacerdos enim debet notificare peccatum confitenti peccatum et quantitatem peccati. Juxta
illud levitici. homo mensus est etc. Item ad
satisfactionem. Erubescencia enim confessionis

magna est pars penitencie. Item ad peccati certam
dimissionem ad dei glorificacionem ad mentis iocunditatem ad diminucionem pene eternalem
ad multiplicacionem intercessorum. Debet autem esse
simplex utilis humilis secreta frequens
et prompta sine obediens. Precipue quoque
debet esse amara iuxta illud. Statue tibi
specula. po. tibi a. huius amaritudinis signa
sunt verecundia humilitas lacrime fortitudo
vincens pudorem et promptitas obediencie
Item debet esse festina propter quatuor. Primum
propter incertitudinem hore mortis. Secundum
quod moras in peccato. tanto magis elongabitur
a domino semper accumulat peccatum peccato. Tercium
est quia quanto diucius moram fecerit
in peccato tanto magis elongabitur a domino Et
per consequens tanto erit difficilior conversio. Unde
principiis obsta etc. Quartum quia in
extrema egritudine vix potest aliquis penitere
quia illuc rapitur intencio mentis ubi est vis
doloris. Multa enim ut ait augustinus occurrunt
tunc impedimenta. Nam morbus urget pena
terret filii quos illicite dilexit et uxor et
et mundus eum ad se vocat. Tene ergo certum
et dimitte incertum. Scilicet age penitenciam dum sanus es
Item debet esse integra. secundum illud Augustini
Caveas ne verecundia ductus dividas
confessionem. Adverte autem quod circa confessionem sit xx
exigitur. scilicet quod sit voluntaria. fidelis propria
accusacio vera. nuda discreta pura morosa.

Sciendum non quod semel saltem in
anno tenetur quilibet postquam ad
annos discrecionis pervenit confiteri omnia
peccata sua et suscipere reverenter ad minus
in pascha eucharistie sacramentum nisi forte
de consilio proprii sacerdotis ob aliquam racionabilem
causam ad tempus ab eius perceptione duxerit
abstinendum. Debet etiam ut aliqui dicunt tamen
illas circumstancias que trahunt in genus
peccati tenetur confiteri. Alias autem non. Alii vero
tamen dicunt quod omnes alias que notabiliter
et aperte aggravant peccatum in confiteri tenetur
Sed alias minutas non. Sicut autem confiteri

circumstancias aliquas dimittit ne scandalizet confessorem. ita confessor debet non inquirere aliquas circumstancias et modos peccati ne scandalizet confitentem. Sic igitur circumstanciale aliquid omnino taceri debet in confessione. Sed peccati genus non debet taceri. Debet eciam peccator dolere et confiteri de bonis omissis que ipse potuit facere et non fecit. De tempore quoque male expenso et quia proximorum animas deo eripuit vel in malo confirmavit. Item de tristicia quam intulit bonis peccando et delecticia quam eis non adhibuit. Item non solum cogitet quid et qualiter fecerit sed quam iniuste deum offendit. Porro venialia non tenemur confiteri ex precepto licet bonum sit. Auctoritas autem iacobi de confitendo alterutrum quantum ad mortalia est in precepto quantum ad venialia consilium datur. Item quod dicit glosa quod cottidiana et levia coequalibus sacerdotibus sunt pandenda intelligitur de generali confessione que fit in prima et completorio. Et verum est quod qui cuique offendit tenetur satisfacere et confiteri specialiter vel in generali confessione. Namque qui non confitetur se esse peccatorem eo ipso peccator efficitur. unde Io. si dixerimus quia peccatum etc. Et quia quilibet tenetur confiteri ad minus semel in anno qui non habet nisi venialia tenetur confiteri illa. Et ita per accidens et in casu verum est quod aliquis tenetur confiteri venialia propter bonum obediencie. Porro utrum venialia requirant contricionem dicimus quod non nisi generalem quia per preces et elemosinas et aliis pluribus modis dimittuntur venialia et etiam in purgatorio

Tenetur ergo penitens confiteri proprio sacerdoti qui tenetur ei tradere sacramenta in quorum collacione imminet sibi periculum nisi faciat posse suum ut sciat cum decet. Fallit regula supradicta in quinque casibus in quibus potest cui data est potestas imponendi penitencias in aliqua parochia ab episcopo audire confessionem alterius parochiani. videlicet cum ille extraneus peccavit in parochia sua. Item si mutavit ibi domicilium. Item si est ibi vagabundus. Item si propter peccatum et optinuit licenciam a sacerdote suo quem videbat imperitum et insufficientem volens ire ad alium sive discreciorem. vel quia longum iter arripiebat petiit licenciam ut possit in itinere confiteri. Item in articulo necessitatis. Sed numquid in hiis casibus potuit audire confessionem illi quibus non est data potestas ab episcopo. Respondeo quod non nisi in primis quatuor casibus. quia licet ipsi penitentes sint absoluti quod possint confiteri non tamen sunt illi absoluti quod possint audire. Item proprius sacerdos non potuit dare talibus iurisdictionem sive potestatem talem. Sed episcopus solus potest illis qui sunt in suo episcopatu non aliis. In quinto non tamen secus dico. quia ut ait augustinus. Tanta est vis confessionis ut si immineat articulus necessitatis. sicut cum quis infirmatur ad mortem vel debet intrare bellum iustum et deest sacerdos confiteatur proximo. Et ita non solum clerico sed et layco licet tunc confiteri

Parochialis sacerdos vel alius cui dederit potestatem imponere penitenciam subditis de omni crimine nisi in casibus. Unus est de quibus est solempnis penitencia imponenda. Alius de excommunicatis propter quos potest aliquis absolvere et aliquis non. Tercius ubicumque invenitur irregularitas contracta quia propter illam debet penitentem ad episcopum ut ipse dispenset cum eo si potest vel cum litteris suis mittat eum ad papam. Quartus est de incendiariis. Quintus si sit consuetudo in aliquo episcopatu quod aliquorum certa crimina ad episcopum referantur. Nam horum et aliqui mittuntur ab episcopis ad sedem apostolicam propter enormitatem criminum et horrorem. Et credo quod episcopus non intelligitur delegare huiusmodi maiora in simplici delegacione nisi expresse dictum sit cum ad proprius correctionem videatur specialiter expectare. Item notandum quod sicut quod sicut penitens non debet vocatim specificare personam

cum qua peccavit nec circumstancias per quas
intelligi possit, nisi esset forte notorium vel aliter
non posset recte confiteri. Ita non debet sacerdos
personam specificare in interrogacione. Sed
interrogare sistat caute circa qualitatem
persone, scilicet utrum si erat virgo vel corrupta
vidua vel meretrix vel coniugata consa-
nguinea vel sanctimonialis et similia. Porro
neque verbo neque facto neque signo debet re-
velare sacerdos peccatum confessionis, nisi in uno
casu, scilicet quando aliquis confitetur heresim suam
et multos corrumpit nec vult aliquo modo
resipiscere. Tunc enim sacerdos debet dicere
ut vitet illum tanquam hereticum ipso pre-
monito et ipse et per eum si opus est. Unde versus:
Est heresis crimen quod non confessio celat.

Tertio autem ait gregorius. Satisfactio est cau-
sas peccatorum excidere et earum suggestionibus
additum non indulgere. Duplex autem est excisio
peccati. Quedam enim excisio simpliciter que
per fugam et abstinenciam fit a peccato. Quedam
violenta que fit per contrarium, ut ieiunium per
quod exciditur causa luxurie. Dacio ellemosine
per quam causa avaricie. Ut vilibus per quod causa
superbie et huiusmodi. Et sic excidere sumitur active.
Itaque sacerdotes semper debent aliquam satisfa-
ctionem iniungere, licet in contricione quandoque aliquis totum
tollat peccatum quia ipsi non vident hoc. Sed
Christus cui patent corda. Ipse vidit contricionem
mulieris et ideo nullam aliam iniunxit satisfa-
ctionem. Notandum tamen quod confessores quedam
iniungunt ad fundamentum satisfactionis, ut ab-
stinere a peccato et restituere ablatum sine quibus
non potest esse satisfactio. Quedam ad expedi-
cionem satisfactionis, ut vitare loca suspecta
periculosa, mala consorcia. Quedam ad substanciam
satisfactionis, ut ieiunare et peregrinari. Quedam
ad perfectionem et securitatem satisfactionis, ut
opera supererogacionis. Quedam ad guber-
nacionem, ut aliqui abstinere a carnibus et a
forti vino et huiusmodi. Quedam est ad maius
meritum. Quedam ad exemplum ceterorum.
Et dicimus quod contricio quantumcumque pura sit oracio

tollit peccatum quo ad culpam et penam eternam, sed
non quo ad penam temporalem. Item magis satisfac-
tiva quia quantumcumque dacio ellemosine et magis
deo placet. Non tamen cessare debet dacio elle-
mosine quia penam temporalem minuit et meritum
auget et aliquando oracionibus pauperum quibus
datur ellemosina confertur gracia vel sanitas vel
devocio vel prosperitas et augmentum vite temporalis
sicut dicit apostolus. Consistit autem satisfactio
in tribus, scilicet oracione, ieiunio et ellemosina, ut
iste ternarius contra illum nephandum dyaboli
ternarium opponatur. Oracio contra superbiam,
Ieiunium contra carnis concupiscenciam, Ellemosina
contra avariciam. Ellemosina autem est triplex.
Prima consistit in cordis contricione iuxta illud
miserere anime tue placens deo. Secunda
in compassione proximi. Tercia in largicione
manuali circa corporalia et beneficia in quocumque
consilio et subsidio que impendimus proximo. Oracio
quoque triplex est, scilicet vocalis, mentalis et realis
et ut ait augustinus ipsum desiderium continua est oracio.
Est autem oracio pius affectus mentis in deum
tendens. plerumque ne pigreris in nocte pro-
rumpens. Vel sic oracio est congeries vocum
ad aliquid impetrandum in deum tendencium. Exigitur
in oracione tredecim, scilicet quod sit fidelis secura hu-
milis discreta devota verecunda prompta secreta
pura lacrimosa attenta fecunda operosa
et assidua. Ieiunium est triplex. Primum
est corporis a cibo materiali. Secundum afflictionis
a gaudio temporali. Tercium spirituale a peccato mor-
tali. Dominus instituit primo ieiunium in paradiso
Et postea sanctificavit cum ieiunavit in
deserto. Ieiunium debent semper hec quatuor co-
mitari, scilicet largitas, leticia, hora et mensura.
Ieiunio autem ad carnis maceracionem a-
nnexa sunt duo, scilicet vigilie et flagella. Que
in quadripartita sunt. Prima consistit in armis
penitencialibus, scilicet cinere, cilicio et lacrimis.
Secunda in pectoris tunsione et corporalibus eg-
ritudinis afflictione. Unde sacerdos debet dicere
penitenti quod omnia ista satisfactionis opera
sit ei pro parte penitencie et valebunt ei omnia si
adsit devota penitencia. Opus ex caritate factum.

in quantum penale est satisfactorium in se, et quanto magis penale magis satisfactorium est. Unde dare .s. magis satisfactorium est quam dare .x. aliis paribus. Tamen dare .x. pauperi est magis satisfactorium quam dare diviti aliis paribus, quia dare .x. respectu pauperis plus est et magis penale quam dare .c. respectu divitis. Unde dominus dixit vere hec vidua etc. Sed cum dilectio dei non sit penalis, illa locutio dimissa sunt ei peccata multa per accidens vera est. Nam quia dilexit multum flevit multum et dimissa sunt ei peccata multa, pena multorum peccatorum.

Quia non opera facta extra caritatem non sunt satisfactoria, penitentia facta in mortali iteranda est vel iuxta sacerdotis arbitrium recompensanda. Item penitentia quedam est continua secundum tempus ut ieiunium diuturnum, celebratio misse. Talis iteranda est a capite si interrupta fuit. Unde ad tales penitentias vita nazareorum figurat vitam penitentium. Item alia est penitentia in tempore illata ut cum papa precipit alicui ut ieiunet .x. dies non continuos. Si ieiunet quinque in caritate et .v. in mortali, non tenetur omnes iterum ieiunare sed sufficit ieiunare .v. quos ieiunavit in mortali. Si penitens in bono proposito facit penitentiam sibi iniunctam non confessus alicuius mortalis absolutus est. Unde si peracta penitentia recordatur aliquod mortale sufficit illud confiteri et dabitur illi penitentia pro illo tantum. Igitur ille qui in mortali facit penitentiam digne sibi iniunctam non est absolutus a pena quia non erat debitum pene ut pene. Sed ut emende sive pene satisfactorie. Tamen absolvitur a precepto sacerdotis. Unde non tenetur eandem iterare. Sed quia non satisfecit tenetur adhuc satisfacere. Nam iuxta super symias serviunt qui bona opera in mortali faciunt. Item Gregorius: Interim fac quicquid boni potes ut deus illustret cor tuum ad penitentiam. Unde patet quod illud non est penitentia sed preparatio ad penitentiam. Sciendum autem quod opera mortificata reviviscunt sed non mortua opera. Mortua sunt que fiunt in mortali. Bona tamen sunt. Mortificata sunt illa que fiunt in caritate et postea moritur in mortale. Licet autem peccatum sequens mortificet opera prius viva, non tamen sequitur quod si caritas sequens vivificet opera prius mortua, quia mortificare opera viva et vivificare mortua non convertuntur, quia non sunt respectu eiusdem. Quod patet quia mortificare opera viva est mortificare opera facta in caritate. Vivificare autem opera mortua est vivificare opera facta in mortali, que constat non esse eadem. Porro opera mortificata dicuntur reviviscere non quia valeant ad substantiam premii, sed quia redeunt in statum sue originis scilicet caritatis, et etiam dicuntur reviviscere quia valent ad multa, scilicet ad maiorem radicationem caritatis, ad facilius ~~[illegible]~~ operandum, ad diminutionem pene purgatorii, ad vitandum casum, ad expellendum hostes, ad efficacius merendum, ad spei roborationem, ad satisfactionis absolutionem. Similiter et valent opera facta in mortali ad multa, scilicet ad temporalium bonorum multiplicationem, ad pene temporalis dilationem vel diminutionem, ad gratie habilitationem, ad assuefactionem bene operandi. Nam licet nullius premii sint meritoria simpliciter tamen demum remuneratur ea tamquam meritoria simpliciter, tamen dominus remunerat ea tamquam meritoria ex sua liberalitate. Iustum enim diligit bonum et odit malum, ut nullum bonum irremuneratum nullum malum impunitum esse patiatur. Interpretative ergo opus factum extra caritatem est meritorium premii temporalis. Nec valet hec argumentatio: quodlibet malum opus est meritorium alicuius pene, ergo quodlibet bonum opus est meritorium alicuius premii. Malum enim ex se et ex voluntate propria sit meritorium pene. Bonum non ex sola caritate que est principium omnis meriti habet quod sit meritorium alicuius premii.

Species penitentie sunt tres. Nam alia est solempnis, alia publica, alia privata. Solempnis est que fit in capite quadragesime cum solempnitate. Dicitur et solempnis licet non ita proprie quando aliquis [illegible] ad penitentiam agendam mittitur in monasterium. Hec debet

in penitenciam publicam. ab episcopo tamen vel de mandato eius a sacer
dote et per eiectionem publicam per totam comunitatem urbe.
Nec debet imponi clerico nisi deposito. Cui si sollempnis
ingerit eam non debet postea promoveri nec ministrare
in ordine suscepto. Item non debet
contrahere matrimonium. Si tamen contraxerit tenebit. Pu
blica dicitur illa penitencia que fit in facie ecclesie non
cum predicta sollempnitate ut cum iniungitur pe
regrinacio per mundum cum baculo cubitali et
scapulari vel veste aliqua ad hoc consueta.
Hanc posset imponere quilibet sacerdos suo pa
rochiano. quia non invenio sibi prohibitum nisi
consuetudo esset contraria in aliqua ecclesia. Sollempnis
penitencia non debet iterari. Sed alia quelibet
potest et debet quociens homo peccat. Privata
dicitur illa que singulariter fit cotidie.
Cum quis peccata sua secrete sacerdoti con
fitetur. Est autem falsa penitencia. cum sic agitur
de uno. ut non discedat ab alio. vel cum peni
tentes ab officio curiali vel negociali
non recedit quod nullatenus sine peccato agi
valet. aut si odium in corde gessit aut
si offenso cuilibet non satisfaciat. aut
si offensus offendenti non indulgeat. aut
si arma contra iusticiam gerat.

De numero clavium quidam dicunt quod
duplex est clavis. scilicet sciencia discernendi
et potestas ligandi et solvendi. Et dicunt quod
per scienciam solvitur intellectus penitentis. per po
testatem affectus. non tamen omnino aperit sciencia
sed potestas perfecte aperit et claudit. Unde sicut in
aliqua archa quandoque sunt claves due. una
que imperfecte aperit et dicitur minor clavis. altera
que perfecte aperit et dicitur maior clavis. ita
est hic. Sed si sciencia est clavis. Quomodo
dantur ii claves in ordine. Ob hoc dicunt
alii quod non discernendi sciencia. sed officium clavis
est quod datur in susceptione ordinum. Unde
dicunt quod sacerdos ydiota clavem utramque habet
Sed non consiliarium alterius. scilicet scienciam et ideo quandoque
quis errat. Alii dicunt. quod auctoritas discernendi
est clavis et differt ab alia clave. scilicet a potestate
ligandi et solvendi. sicut iudicium et iusticia.
Auctoritas enim discernendi solvit et ligat per diffinicionem
sive potestas non per execucionem. Unde dicere sentencia est
primus usus clavium execucio secundus. Contra hanc
opinionem quam credimus esse veram in glosa
super hoc sumitur sciencia discernendi. Dicimus
ergo quod sciencia non est clavis sed ancilla clavium
tamquam consiliarius. Et potest dici quod aperire regnum
celorum nichil aliud est quam exclusum reconciliari
ecclesie et induci. Claudere non est excludere
ab ecclesia. Et hoc facit deus auctoritate sacerdos
ministerio. peccator non intrat nisi intro. Patet
ergo quid est clavis. scilicet potestas sive dignitas
discernendi aut exequendi discrete quod datur
in ordinacione tam ydiotis quam sapientibus.
Quod autem dominus ait apostolis sicut intelligimus
Quecumque solveritis. id est cuiuscumque absolucionem
consummaveritis. Consummacio autem dicitur respectu
inchoacionis. quia deus inchoat solucionem
dimittendo culpam et penam eternam et sacerdos
consummat dimittendo aliquid de pena temporali
ex vi clavium per impositionem manuum et hoc
hoc patet in suscitacione lazari. Dixit enim
dominus lazaro veni foras. postea dixit discipulis
Solvite eum et sinite abire. Igitur cum sacerdos
iniungit alicui penitenciam minorem condignam
si decedat illa impleta residuum sine dubio
solvet in purgatorio. quia sacerdos non penitus
consummavit absolucionem sed in parte. Unde secundum
illam partem quam consummavit absolutus
est ille modo. Porro in ficte confitente quem
sacerdos absolvit errat clavis quo ad quid
et quo ad quid non. Errat quidem secundum
veritatem quia non solvit cum credat eum
solvere. Non errat secundum iudicii equitatem
quia secundum exteriora oportet eum iudicare sicut
iudex qui punit innocentem secundum allegata
iuste iudicat secundum iudicii equitatem. sed
non secundum rei veritatem. Alii exponunt sic. quandocumque
cumque ligaveritis etc. iuste. scilicet et dicitur iuste
conveniens ad utrumque. scilicet congruum ad illum
qui ligatur et ad illum qui ligat. sed hec expo
sicio equipollet priori. Tunc enim iuste ligatur
aliquis cum deus inchoat ligacionem et sacerdos
consummat. Dicimus ergo quod dominus et tota celestis

curia approbat istam excommunicationem. Sed quando prelatus iniuste excommunicat non tunc approbat actionem excommunicationis quia peccaverit sed passionem excommunicati. Ora autem super illud xi. q. iii. tibi da. et c. dicit glo. quas si tunc habuisset error post in eo loco non invenisset. Sic exponitur quas si habuisset ita plene sicut postea quando fuit confirmatus virtute ex alto, postea non invenisset in eo locum error mortalis.

Omnes sacerdotes habent claves et alii sol. Claves enim annexe sunt ordini sacerdotali. Sed liberas habent sacerdotes curati ligatas heretici excommunicati suspensi religiosi non curati. Sed tamen differenter nam heretici eum habent ligatas vel mortuas sicut paleticus manum. Excommunicati et suspensi simpliciter habent ligatas habent vinculo scilicet excommunicationis et suspensionis sicut qui habent pedes ligatos pedes quidem habet sed non potest uti eis ad ambulandum. Seculares sacerdotes non curati dicuntur habere ligatas inproprie scilicet quia non habent materiam vel subditos in quos possint exercere usum clavium. Religiosi quoque claustrales quia non habent subditos et quia nichil possunt nisi de licentia prelati sui. Sed queritur si religiosus aliquis sacerdos non petita licentia sui prelati absolvat aliquem dilicentia prelati illius utrum sit absolutus. Quidam dicunt quod non quia religiosus ille habet ligatas claves. Alii dicunt quod absolutus est quia ligatio qua ligate sunt claves excepta sua nichil aliud est quam quod non est sui iuris. hoc autem non impedit quin possit absolvere sibi subditum. Sed non debet absolvere sine licentia sui prelati. Unde male facit absolvendo tamen absolutus est. Archidiaconi non habent claves quia non sunt sacerdotes. habent tamen potestatem ligandi et solvendi per excommunicationem et dicitur quod hanc potestatem habent per demandationem non officio sue dignitatis quia episcopus demandavit ei usum clavium quo ad hoc. Alii dicunt quod hanc potestatem habent archidiaconi ex officio et digni

tate

sua qui dicit decretum quod ad officium archidiaconi pertinet circa emendationem et ordinationem et in ecclesia recte iurisdictio. Quidam ne premissis invitis est non habet potestatem cohercendi rebelles per censuram ecclesiasticam et ita sicut habent extensiosam iurisdictionem ex officio et dignitate sua et ita et potestate cohercendi per censuram ecclesiasticam. non tamen habent claves. Nec tamen habent claves quia excommunicare et absolvere non est principalis usus et specialis clavium sed solvere et ligare in foro penitentiali qui tamen sacerdotibus convenit.

De misura penarum videtur premittendum quod in arbitrio sacerdotis pene omnes taxantur consideratis circumstanciis criminis. quantitate. dignitate. qualitate. Item persone dignitate officio paupertate. Infirmitate sive debilitate. complexione consuetudine scientie laicus et devotione. Item religionis et temporis qualitate. Et in aliis circumstanciis superpositis. Unde actione consistenda sunt suo iudicio pro ut cum fortius animos perspexerit esse devotos etc. Item in unum simul hoc sit positum in iudicio cum qui possunt vel episcopo terre vel qualiter non penitere debeat qui delinquit. Veniam regulariter pro primo adulterio et ceteris criminalibus maioris septennis penitentia est imponenda. sicut dominus precepit maria extra castra vii diebus excedi. Et ut sicut propter peccatum septiformis spiritus sancti gratiam amisit ita per penitentiam septenem recuperet. Veniam magis vel minus ei spatio datur pro ut maioritas vel minoritas criminis cum circumstanciis hoc exposcat ut patet in sequentibus.

Exprimuntur enim ab ista regula plerique casus in quibus propter peccatis dignitatem vel criminis enormitatem imponitur maior penitentia. Nam presbiter si fecerit fornicationem debet agere penitentiam decem annorum. Item si cognoscat filiam suam spiritualem quam baptizavit. vel de sacro fonte levavit vel in confirmatione suscepit vel qui peccata sibi confessa fuit ~~depo deponendus~~ deponendus debet agere penitentiam xii annorum et deponendus etc.

et debet deponi. Et hoc ſi crimen manifeſtum
eſt. Si eſt epiſcopus peniteat .xv. annis pro ea
non mulier debet omnia relinquere res ſuas
pauperibus tradere et gratia in monaſterio deo
uſque ad mortem ſeruire. Item qui cognouit
monialem agat penitentiam x. annorum. De vicio
ſodomitico patet per auctoritatem Aug. quod longe
maius crimen quam cognoſcere matrem. Quo-
cumque autem tale ſtuprum exerceat peccat quia
mutatur homini feminina ordinatio in naturae
debito virum contra naturam et ſodomiticum
iudicatur. Item matricida debet penitere
x. annis. Et dicit .h. quod vxoricidium
maius peccatum quam matricidium. Alii non
communiter dicunt contrarium. Imponitur tamen maior
penitentia vxoricide quam matricide quia
homines promptiores ſunt ad occidendas
vxores quam matres. Item pro homicidio
caſuali imponendae penitentia v. annis ſi
culpa preceſſit caſum. Aliter nulla. tamen forte
ad cautelam. ſi quis pro ebrietate vel
voracitate eucharistiam euomit .xl.
dies peniteat ſi laycus eſt. Clerici vero
vel monachi ſiue diaconi et presbiteri .lxx. diebus
peniteant. Epiſcopi xc. Si pro infirmitate ſacramentum
euomit vii. diebus. Debet autem ſumi
in hoc vel lino cum diligentia et cremari
et cineres iuxta altare recondi. Et di-
ligenti inſpectione predicte regule cum
exceptionibus ſuis poterit diligens confeſſor
dare vel inuenire pro ceſſum ad ſatiſ-
factionem pro diuerſis criminibus ſiue canones
penitentiales imponendarum. Neque ſacerdos debet
a forma predicta recedere niſi forte propter cauſam.
Alii non dicunt indiſtincte omnes penitentias
arbitrarias et hanc opinionem videtur
amplecti conſuetudo. prima tamen eſt tucior
ſed difficilior.

Item quedam crimina ſunt de quibus
non poteſt quis a ſe penitentiam niſi reſtituat
vel remittat ſi tamen poteſt quod male accepit
videlicet ſymonia rapina et huiuſmodi
Et ſemper debet ſacerdos iniungere penitentiam per ſe iam.

Reſpondente ipſi peccato. vt puta ſuperbo orationem
et humilitatem. auaro largitatem gulo ſo ab-
ſtinentiam etc. Item circa perſonas obnoxias
aliis aliquo vinculo ſeruitutis caueat prouiſe
ne imponat eis talem penitentiam per quam fieret
preiudicium illis quibus tenentur aſtricti et precipue
circa coniugatos. Item nota quod in foro penitentiali
appelantur legitime ferie tres dies ſeptimane
ſcilicet ii. feria et iiii. et vi. Preterea licet ipſe ſolus
deus dimittit peccata et debitum eterne pene
dicuntur autem ſacerdotes ſoluere et ligare tribus
modis ligant enim vel ſoluunt. i. oſtendunt aliquem
ligatum vel ſolutum. vnde leproſos prius dominus
dominus reſtituit ſanitati deinde miſit ad ſacerdotes
quorum iudicio oſtenderentur mundati. Item
lazarum per morte reſuſcitauit deinde mandauit
diſcipulis ſoluere reſuſcitatum. Nam licet aliquis
apud deum ſit ſolutus non tamen in facie eccleſie
ſolutus habetur niſi per iudicium ſacerdotis. ſecundus
modus ligandi cum ſatiſfactionem penitentie con-
fitentibus imponunt. vel ſoluendi. cum de
ea aliquid dimittunt vel per eam purgatos
ad ſacramentorum communionem admittunt. Tercius
modus eſt qui fit per excommunicationem. Iuxta
omnes modos eſt accipiendum expone da quecumque
ſolueris ſuper terram etc. Non tamen ſimpliciter
quandoque dum ſacerdos iniuſtos dampnat
et iniuſte ligatos ſoluit. Vnde diſtingue
quantum ad hoc triplex iudicium. primum
dei ſecundum petri tercium eccleſie militantis.
Tercium ſurſum curia celeſtis. Primum.
eſt quo deus mundat animam a lege tentione
et hoc precedit reliqua duo tempore dignitate
et efficacia. Eſt enim eius qui claudit et
nemo aperit etc. Secundum eſt iudicium ſacerdotis
qui auctoritate clauium ligat vel ſoluit in terris
i. oſtendit eum ligatum vel ſolutum a deo. et poſt
hoc ſequitur tercium quod eſt approbationis ſcilicet curie
celeſtis et angelorum. Secundum hunc ergo
ordinem ſic expone. Quodcumque ligaueris
ſuper terram iudicio petri vel iuſte vel
claue non errante erit ligatum et in celis
ſcilicet per approbationem celeſtis curie quia quod in his
per eccleſiam militantis factum in terris approbat.

ipse eiusdem tamen particeps in aliis ... remissio fiat pro malis sicut pro bonis ministeriis. Dico quod bonis remittitur ex officio ministro criminali tamen ex officio.

Est autem excommunicatio a communione ecclesie separatio, et fit propter contumaciam vel aliam manifestam offensam. Consistit autem hec separatio in sacramentis et orationibus ecclesie et in usu corporali in collocutione, communione et salutatione. Excommunicationum alia maior, alia minor. Illa est maior que promulgatur in aliquos ut cum dicitur excommunicamus petrum vel martinum vel omnes usurarios. Hec arcet a sacramentis et ab ingressu ecclesie et communione fidelium que est in tribus predictis. Minor est que retrahit a participatione cum illis ... sacramentis. Hec separat a perceptione sacramentorum et non a communione fidelium. Non enim tenetur excommunicatione minori et tamen personam vitare nisi in quosdam qui excipiuntur in decretis. De hac potest absolvere quilibet sacerdos. De maiori tamen ille qui tulit vel superior. Item excommunicationum quedam est iusta, quedam iniusta. Iusta que fit animo corripiendi et propter culpam debitam et iuris ordine servato. Iniusta est in qua predicta omittuntur. Huius autem ortum excommunicationis ab apostolo qui excommunicavit corinthium fornicarium tradens sathane ut spiritus eius salvus fieret. Habuit etiam ortum in antiqua lege ab illa maledictione que facta est super non observantes legem. Aliter in describitur hoc modo. Excommunicatio est a qualibet licita communione vel legitimo actu separatio.

Verumtamen infligitur quandoque a iure quandoque a iudice. A iure infligitur maior in [illegible] casibus. Minor autem excommunicatio sive suspensio infligitur ipso iure vel ipso actu quo addens cum ... eius statim peccat mortaliter. Quo addens ... quo addit ecclesiam cum quis communicat cum excommunicato, cum committit sacrilegium. Item quando quis est in notorio crimine quia repellitur a sacramentis vivus et mortuus si non penituerit. A iudice infligitur similiter iudicio utraque. Maior quidem simpliciter et quosdam alios tantum ab episcopo. Sed hoc intellige cum sollempnitate expressa in iure. Hec est enim specialis iurisdictio episcopi. Alii vero prelati qui presunt ecclesiis collegiatis habent iurisdictionem super subditos suos ut abbates et archipresbiteri vel plebani possunt excommunicare et maiori. Sed non cum predicta sollempnitate. Inferiores vero sacerdotes parochialium ecclesiarum qui non habent iurisdictionem in subditos suos ut possint in eos cognoscere vel iudicare ordinarie non possunt excommunicare maiori nisi ubi hoc optinet de consuetudine, nam in talibus consuetudo dat iurisdictionem. Minor autem ab episcopis et aliarum ecclesiarum prelatis infligi potest fere omnes. Potest autem prelatus penam iustam infligere subdito suo tamen etiam qui admittit crimen in parochia sua. Maior infligi debet pro contumacia tantum que triplex est. Nam alia est in non veniendo ad iudicium sive quia peremptoria citatione recepta venire contempnit sive quia maliciose se occultat sive quia impedit ne possit ad eum citatio pervenire. Alia quia citatus venit ad iudicium sed non vult stare iuri vel sed ante finitam cause examinationem contumaciter et illicentiatus recedit. Alia non quia offensa eius est manifesta et iussus a iudice non vult emendare. Quicumque aliquis fuerit vocatus vel admonitus tribus edictis vel peremptorio pro omnibus potest si contumax fuerit excommunicari, et non distincto utrum pro modica vel magna causa fiebat vocatio vel admonitio quia semper est ibi contumacia que est in maiori crimen. Minor autem excommunicatio potest imponi pro aliis culpis.

Ab homine non excommunicatione maiori lata a iure potest excommunicatus absolvi a suo episcopo vel ipso sacerdote si conditor canonis reservaverit sibi specialiter absolutionem. Reservat autem papa sibi absolutionem talium in vi. casibus. Unus est de illo qui liberat

clericum quem nullus potest absolvere nisi
papa exceptis casibus. scilicet si sit in articulo
mortis. si hostiarius aliquis potestatis sibi com-
misse officii sui malignatus clericum lesit
dum tamen graviter non vulneravit. Si monachus
verberat monachum vel regularem vel etiam
secundum quosdam secularis secularem dummodo non immineat
in commune. si sit mulier. si sit filius et hoc si
verberavit clericum in fraudem domini se sub-
traheret se illius obsequio vel si dominus propter
hoc sine culpa sua graviter dampnum sub-
stineret. Et hos duos casus intellige non
esset gravis et enormis excessus. Item si
fuerit levis iniuria quam intulit clerico
Item si sit infirmus pauper vel impubes
vel senex vel valitudinarius. si habet in-
imicicias capitales. In istis octo casibus
potest verberans clericum absolvi ab episcopo suo
In primo tamen casu et duobus ultimis
excepto impubere. debet eis quos absolvit
iniungere sub debito iuramenti quod cessante
impedimento ad romanam ecclesiam vel eius le-
gatum accedat mandatum super talibus re-
cepturi. Sed communis est opinio quod non re-
viviscat excommunicacio semel extincta si
tamen nollet implere mandatum impedimento cessa-
te debet excommunicari. Secundus in quo non
potest episcopus propriis absolvere est de illo qui in-
cendit ecclesiam et est denunciatus excommunicatus
ab episcopo. Nam ante denunciacionem ab episcopo posset
absolvi. Tercius est de illo qui frangit e-
cclesiam et est denunciatus excommunicatus. Q-
uartus est de illo qui sciens et sponte
participat excommunicatis a papa et eos recepit
in officiis. Quintus est de illo qui falsat
litteras apostolice sedis. Sextus de illo qui
participat excommunicatis in crimine. Talis
enim quia racione criminis dampnati videtur
in eum delinquere qui dampnavit
ab ipso excommunicatore vel suo superiori licet
non sit alias subditus eius. Immo delicti est
absolucio requirenda quia facientem et
consencientem pari pena constringit. Verum
est si difficille sit ex aliqua causa iusta

quod ad ipsum excommunicatorem absolvendus accedat
Conceditur indulgencia iuris ut prestita iux-
ta formam ecclesie iuratoria caucione quod excom-
municatoris mandato parebit a suo absolvatur
episcopo vel a sacerdote proprio. A sentencia non iudicis
non potest absolvi excommunicatus excepto mortis
articulo. nisi ab excommunicatore suo vel eius superiore
si ad illum fuit appellatum. vel si excommunicator
negligenter vel maliciose differat absolucionem
et in aliis casibus in quibus potest iudicare
de subditis suffraganeorum suorum. Excommuni-
catus maiori excommunicacione pro contumacia
scilicet quia nolebat venire ad iudicium vel stare
iuri debet absolvi recepto ab eo prius iura-
mento quod stabit mandato ecclesie. Debet autem
mandatum fieri ut pareat iuri. Cum vero pro
offensa est excommunicatus aut offensa ma-
nifesta est per sentenciam vel facti evidenciam ita
quod non est locus inficiacioni aut est dubia.
In primo casu debet ante absolucionem sufficientes
prestare emenda. In secundo non sufficit ad
relaxandam sentenciam si pendet mandato com-
petens satisfactio prebeatur. Debet enim mandari
sibi premissa satisfactione debita pro offensa
quod de cetero similia non committat nisi quantum
avire est sibi permissum. Item debet dicere
iudex hec verba vel equipolencia auctoritate
qua fungor absolvo te etc.

Cum autem papa facit generalem remissionem
pro subsidio terre sancte vel similibus causis et aliquis
et aliquis contritus et confessus fecerit ellemosinam
huius piam et catholicam devocionem. Credens
simpliciter et pure illud quodcumque litteras et cetera
valet sibi ellemosina ad hominis pene sub-
levandum et hoc propter duo. scilicet propter devotam erro-
gacionem et quia obligat eum qui facit remissionem
primo et totam ecclesiam ut suffragetur ei. Sciendum
tamen quod maioritas et minoritas pene attenditur
secundum tercia. scilicet secundum maiorem vel minorem devocionem
ipsius penitentis et eorum qui suffragantur. secundum
maiorem vel minorem numerum eorundem et suffra-
gancium valet ad venialium delectionem. Item
valet peccatori offerenti ex pia devocione licet.

in forma ad quam impetracione Guillermi antisiodorensis. Ad hoc autem quod huiusmodi relaxaciones tantum valeant quantum promittit ecclesia exiguntur sex. Primum est potestas ligandi atque solvendi scilicet ut absolvatur ille qui absolvit a prelato vel ab alio de prelati precepto. Secundum est necessitas loci et illius cui fit relaxacio ut cum non possit remunerare pro debilitate vel iniquitas pecuniarias facere. Tercium est devocio fidei vel scilicet credat eciam talem potestatem habere. Quartum est status illius cui datur vel scilicet sit in statu gratie. Oportet enim quod habeat caritatem. Quintum est discrecio vel scilicet diffiniat apud se pro quanto vellet exhonerari vel quantum vellet dedisse ut absolutus esset a tanta pena. Sextum est iusta extimacio ut sic tantum quod ei dimittitur ipse recompenset. Sed ecclesia tacet illam duabus de causis. Prima est quia si determinaret non essent fideles ita prompti addendum. sicut si predicaret laicis quod tantum valeret unum opus meritorium in caritate factum ad vitam eternam quantum mille facta extra caritatem non essent ita prompti addendum ad faciendum bona opera. Secunda est quia si caritatem habet ille cui fit relaxacio cum caritas non sit sine fide. habebit iustam extimacionem de omnibus hiis fides enim adiuncta caritati est iusta extimatrix operum spiritualium. Ad illam auctoritatem quod cuique solveris super terram etc. dicimus quod intelligendum est iuste et iuste intelligendum fuit illa vi. que dicitur. Alienacio quidem pecunie satisfactoria est cum sit penalis. et non quantum ad relaxacionem pene. peccatoris et dicionis et pauper quam dives. Sed simpliciter est melior etc. scilicet quantum ad relaxacionem que fit per contricionem. Citius enim et efficacius conteritur pauper quam dives aliis paribus et per contricionem efficacius dimittitur pena peccati quam per ellemosinarum largicionem. Si autem obicitur voluntas pro facto reputabitur intelligendum est quia cum ad vitam eternam meritum non quantum ad relaxacionem pene. Nec valet hec argumentacio velle mereri est mereri velle finire … est finire … Ergo satisfacere

est satisfacere. Quia ad hoc quod aliquod opus sit meritorium vel deffunctis sufficit quod sit ex caritate. sed ad hoc quod sit satisfactorium exigitur quod sit ex caritate et quod sit penalle. Et quia voluntas satisfaciendi non est penalis non est satisfactoria.

Porro in relaxacionibus peccatorum oblitorum et votorum fractorum cum iusta extimacione non possit fieri de hiis sic intelligendum quod dimittitur vel in parte vel in toto. De cruce signatis dicimus quod non est necesse quod assumpta cruce statim evolent si decedant. Sed illa relaxacio intelligitur pluribus frequenter enim illi qui acceperunt crucem parati sunt mori pro Christo. Et in hoc proposito augmentatur eorum caritas et per hoc contricio. Sic quod dimittitur eis pena. Sicut dicitur de magdalena quia dilexit multum flevit multum. Et quia flevit multum dimissa sunt ei peccata multa. Ad illud ergo quod dominus papa habet plenitudine potestatis dicimus quod habet ut faciat cruce signatos participes omnium suffragiorum ecclesie. sed non illum qui est debitor pene faciat evolare sine solucione pene immo necesse est quod faciat dignos fructus penitencie. Sic et non potest facere quod usurarius cruce signatus restituat quod habet de usura ad hoc quod peregrinacio eius sit ei utilis. De remissionibus autem quas faciunt episcopi idem dico quantum ad subditos eorundem. Quo ad alios non valebit tamquam simplex ellemosina et non plus nisi quibus ut prodesse possent per iudices specialiter concesserunt. Nunquid ergo potest penitens post collacionem talis ellemosine cessare ab execucione satisfactionis sibi ab ecclesia imposite. Non credo tamen quia non est certus utrum sit adhuc tota illa pena remissa. cum quia saltem ex honestate debet per eum … et alia bona opera satisfacere ecclesie quam lesit scandalizando eam si fuit peccatum manifestum vel si fuit occultum subtrahendo se per peccatum …

cum propter peccatum se reddidit inutilem. Quid si omnes clerici qui suffragantur pro isto offerente sint in mortali numquid valebunt ista suffragia eorum non videtur quia peccatores deus non exaudit. Sed dicendum est quod valent. Quia tria dicuntur esse in ecclesia que semper invariabilem retinent efficaciam. scilicet virtus verborum virtus sacramentorum et desiderium ecclesie. Nam non ~~valeret~~ si tota ecclesia militans esset in mortali tamen ista valeret hiis pro quibus fieret. Utrum autem sacerdotes possunt facere possunt fieri commutationes ieiuniorum et satisfactionis ad petitionem ipsorum penitentium. Credo breviter quod sic dummodo tamen discrete et propter causam et circa subditos suos. Non tamen extendo ad vota in quibus strictius proceditur.

Quidam autem dicunt peccata dimissa per recidivum simpliciter redire et quo ad reatum et quo ad penam et quo ad omnia. Isti muniunt se testimonio evangelii. Serve nequam omne debitum etc. Alii dicunt quod non sed solum dicuntur dimissa redire et imputari quia propter ingratitudinem ita reus et peccator constituitur ut antea fuerat. Isti inducunt pro se illud Naum. i. Non iudicabit bis deus in idipsum. Tercii dicunt quod non redeunt Sed cum committimus peccata eiusdem generis dicuntur redire quadam similitudine sicut flores redeunt in vere. Quarti dicunt quod redeunt in quattuor casibus tantum. Unus est propter fraternum odium ut in evangelio Serve nequam etc. Secundus propter crimen apostasie vel heresis. Tercius propter primam penitentiam. Quartus si contempnat aliquis primam penitentiam in instanti adimplere. Due prime opiniones sunt magis solempnes. Sed numquid peccatum semel confessum tenetur quis iterum confiteri. Dicas quod non regulariter. Solummodo tamen excipe quattuor casus. Unus cum sacerdos simplex cui est confessus est impeditus quia tunc debet cum illius licencia iterum confiteri superiori. Alius propter contemptum satisfactionis. Tercius cum pro enormitate delicti sacerdos inferior criminis remittit eum ad superiorem quia tunc crimine sibi exposito penitenciam ei imponit. Quartus si quis confessus est et non proponebat abstinere a peccato vel confessus est de uno peccato et non de alio. Ab infirmis in periculo mortis positis prima est confessio peccatorum requirenda non tamen illis imponenda est quantitas penitentie sed innotescenda et amicorum orationibus et ellemosinarum studiis pondus penitentie sublevandum si forte migraverint. Nam ut dicit Gregorius anime defunctorum quattuor modis solvuntur aut absolutionibus ~~defunctorum~~ sacerdotum aut precibus sanctorum aut carorum ellemosinis aut ieiuniis cognatorum. Venialia delentur sex modis. scilicet per dignam eucharistie sumptionem per aque benedicte aspersionem per ellemosinarum largitionem per orationem dominicam. Item per generalem confessionem que fit cotidie in ecclesia ubi non solum venialia sed et mortalia oblita credendum est deleri. Item per episcopalem benedictionem vel sacerdotalem. Sed hoc intelligo de eo qui facit vel accipit ista vel eorum aliqua cum devotione. Item videtur quod per quodlibet bonum opus deleantur.

Unctionis extreme sacramentum ab apostolis institutum legitur. Dicit enim Iacobus. Infirmatur quis in vobis. In quo ostenditur duplex causa huius sacramenti instituti. scilicet ad peccatorum remissionem et ad corporalis infirmitatis alleviationem. Si tamen expedit vel in utroque alleviamentum. Et sicut in aliis sacramentis ita et in isto aliud est sacramentum aliud res sacramenti. Sacramentum est ipsa exterior unctio. Res sacramenti unctio interior que peccatorum remissione et virtutum amplificatione perficitur. Et si ex contemptu vel negligentia hoc sacramentum omittitur periculosum est et dampnabile. Materia autem extreme unctionis est oleum ab episcopo consecratum quod dicitur oleum infirmorum. In isto sacramento non imprimitur caracter quia est ad complementum penitentie que non habet caracterem. Et ille multe unctiones cum infirmo confirmando sint unum sunt unum sacramentum sicut forma panis et vini. Primus autem effectus huius sacramenti est remissio peccatorum

crudelissimis suppliciis afflictus circa annum
domini cccc. iussus est decollari. Cum in terra ferijs
expositus remansisset ipsa nocte apparuit apud
angelus domini cuidam rustico christiano eiusdem ville
dicens. surge et in tuis curriculo quos habes bobus
accipe corpus fratris mei peregrini quod illic iacet
et apud antisiodorum unde ipsius fuit defunctum defer.
Cum autem ille uiam se nescire dixisset. Vade
inquid et ego conducam te. Sic fecit et mutuo di
sic a media nocte usque ad auroram ambulauit
quasi summo mane. Quam summo itineris agentibus obuiam
querebat si bene antisiodorum pergeret et illi
mirantes dixerunt quod antisiodorum relinquens
iam ad sanctum dionisium prope parisius peruenisset.
adhuc ille uehiculum ad mirum pressit diuinam
expectans uoluntatem. eadem hora uox
in dormitorio monachorum sancti dionisii in
somnum dicens. Surgite et occurrite sancto meo
peregrino antisiodorensi episcopo qui uenit. Et statim
sponte concrepantibus signis cuncti monachi
excitati occurrentes sancto peregrino cum solempnitate
exceperunt et audito rei euentu ipsum in capsa
argentea posuerunt.

Porro sanctus sixtus papa apud athenas
natus et doctus. uidens quod decius cesar
eum comprehendi iussisset. Quoniam cum decio et
fortunam eos ne tortores metueret ipsorum presentie
itaque decio cum agapito et felicissimo diaconibus
cumque decius nullis blanditijs mouere potuisset
ductus est ad templum ut aut sacrificaret
marti aut reciperetur in carcere mamortino. cui
dicens sanctus laurencius qui receptus erat in
carcere sanctus sixtus pergens ad eum dixit ei quo
progrederis sine filio pater. quo sacerdos sine
ministro properas. cui beatus sixtus dixit. non ego
te desero fili sed maiora tibi debentur certamina
Nos quasi senes leuioris pugne cursum
recipimus. te qui iuuenem manet gloriosior
de tyranno triumphus. post triduum me sequeris
sacerdotem leuita. interim ergo accipe
thesauros ecclesie ex quibus tibi uidetur diuide.
tunc beatus laurencius accipiens thesauros
cepit per regionem querere ubi christiani latent

et uiduam pro ut necesse opus erat ministrabat
venit ad domum cuiusdam uidue que in domo
sua multos suos et plurimos christianos celabat
que rogauit eum ut manum suam super caput
eius poneret. quia multis iam diebus capitis
infirmitate languebat. quod cum beatus laurencius
fecisset illa sanata est. eadem nocte per
pergens inde uenit in domum cuiusdam christiani
et ibidem quendam cecum signo crucis illuminauit
beatus uero sixtus cum duceretur ad decium et dictis
eius minime consentiret valerianus prefectus
decreuit. ut sacrificaturus ad templum
martis duceretur aut si nollet ibidem capite
puniretur. tunc beatus laurencius cepit post
eum clamare dicens noli me derelinquere
pater quia thesauros tuos iam expendi. tunc
milites audientes thesauros tenuerunt beatum
laurencium. sixtum uero cum agapito et felicissimo
ibidem decollauerunt viij idus augusti.

Post passionem sancti sixti tentus est
beatus laurencius et decio presentatus
traditusque est valeriano prefecto ut ab eo the
sauros ecclesie dilligenter exquireret
et si nollet sacrificare diuersis eum tormentis
occideret. valerianus autem tradidit eum ypolito
carcerario erat autem in carcere gentilis quidam
qui plorando oculos suos fuerat cui cum
laurencius promisisset. quod uideret si baptizatus
in christum crederet. credente baptizauit et
dixit ei omnia in confessione lauat. videns
autem ypolitus quod non solum ille uideret. sed
et multis alijs sanctus beatus laurencius insuper
restauret ait ille. ostende michi thesauros dixit
ei laurencius. O ypolite si credideris
in christum et thesauros tibi ostendo et uitam eternam
promitto. cui ypolitus si ea quid dictis
facta compenses faciam quod ortaris. et statim
baptizatus ypolitus ait vidi animas
innocentum letas gaudere. et protinus bapti
zata est tota familia eius. post hec man
dauit valerianus ypolito ut laurencium
adduceret qui sponte ueniens cum astaret
et valerianus thesauros exquireret peruer

et viduas inveniens ut eas ostenderet et abiens
collegit pauperes et adduxit ad palacium dicens
Ecce thesauri eterni qui numquam deficiunt. Cum ergo
indignatus deos blasfemaret iratus Decius
iussit eum scorpionibus cedi et iam eum omne
genus tormentorum afferri. Quem cum sacrificare
iuberet ut tormenta evaderet respondit. Infelix
has epulas semper desideravi. Decius dixit. Si quod
in hoc dicis dic nobis ubi tui similes sunt
absconsi ut simul epulemini. Respondit Laurencius
Non es dignus presentari eorum aspectibus. Tunc
Decius iussit eum plumbatis durissime cedi.
Et oravit Laurencius dicens. Domine accipe
spiritum meum. Statimque vox venit ipso Decio au
diente adhuc multa tibi debentur certamina.
Tunc Decius furore plenus dixit. Viri romani
audistis demones sacrilegum confortantes qui
deos respuit et principes et tormenta contempnit
extendite eum et cum scorpionibus cedentes af
fligite. Tunc unus ex militibus nomine Romanus
credidit in Christum et clamavit ad beatum Laurencium
dicens. Video ante te iuvenem pulcerrimum
stantem cum linteo et extergentem membra tua.
Unde adiuro te per deum qui misit tibi angelum
suum ne me derelinquas. Tunc iratus Decius
iussit ut deponeretur. Laurencius dicens puto
iam quod per artem magicam victi sumus et
iussit eum recipi in palacio. Et tunc venit
ad eum Romanus et baptizatus est ab eo. Quod
audiens Decius iussit eum exuberi cum fu
stibus. At ille veniens inductus in presencia
clamare cepit dicens Christianus sum et
statim iussu Decii decollatus est. Eadem nocte
adductus est beatus Laurencius ad Decium
et Valerianum. Tunc Decius Sacrifica diis sin
autem nox ista in te expendetur suppliciis
beatus Laurencius dixit mea nox obscurum
non habet sed omnia in luce clarescunt. Tunc iussit
ut os beati Laurencii cum lapide cederetur.
Tandem ministri eum iussu Decii exutum
super cratem ferream extenderunt et prunis
suppositis eum cum furcis ferreis compresserunt
cumque diu ibi assaret et preces agens vultu

letissimo quasi in dulci umbra sentiens videt
respexit ad imperatorem. Ecce miser assasti unam
partem gira aliam et manduca quia iam video
quod diu desideravi. Et sic gracias agens emisit
spiritum. Tunc Decius et Valerianus confusi relicto
Laurencio super craticulam perrexerunt ad palacium.
Et facto mane Ypolitus et Iustinus presbiter ra
pientes eum cum lintheis et aromatibus condiderunt.

Fuit in India rex magnus quidam nomine
Avennir dives et potens et in bellis strenuus
omnibus que mundialibus successibus gloriosus
secundum non animam multis erroribus suffocatus
et idolorum cultui deditus. Cum que in multis deliciis
viveret unum erat stimulus mali quod eius
leticiam minuebat et cor eius affligebat nam
filios habere non poterat. Genus autem christianorum
et monachorum multitudines in terra illa angelicam
vitam ducentes in gracia dei ~~proficientes~~ proficiebant
regis cultum vilipendentes et prorsus minas
eius non formidantes. Multi quoque pro Christo
mortem subibant eternam beatitudinem deside
rantes. Unde et sine timore Christum predicabant
nichil aliud nisi Christum in ore habebant. Multi
quoque doctrinam suscipiebant adeo ut quidam
nobilium ac senatorum omnia relinquentes mo
nachi fierent. Rex autem ut hoc audivit furore
succensus edictum illico posuit omnem christianum
coartari ut negaret fidem Christi. Novas contra
eos species tormentorum excogitans novosque moriendi
modos eis minas. Tunc alii tormenta timentes
execrabili precepto obediebant. Alii palam
et in facie regis impietatem redarguentes
per martirium vitam finiebant. Alii se in solitudinibus
et montibus abscondebant.

Tunc quidam regis archisatrapa qui magni
tudine et forma et animi constancia ab omnibus
aliis differebat videns impietatem et malefacta
huius nunc gloriam monachorum proposito se
coniunxit ac monasterium deserta petens ibi in
ieiuniis et vigiliis et divinis meditacionibus
intentus fuit. Quod ut audivit rex de amico

perdito doluit quod monachos autem amplius ira
exarsit misitque nuntios qui eos ubique
quesierunt donec in desertis invenientes comprehendentes
tribunali regis exhibuerunt. Quem rex in paupere
et asperrimo ~~vesti~~ vestitu videns duce monacho
rerum consolatione maximi tristitia repletus
ait. O stulte te et miserrime perdite cur honorem
tuum in ignominiam commutasti et ludum puerorum
te constituisti. meque amicitie et fiducie oblitus
et nuptiarum filiorum mysteriis contra ipsam naturam
insurrexisti ut quod his fecisti et omnibus diis
hominem judicatur vilius perdidisti. Hec audiens
homo dei ylariter respondit. O rex si rationem
ante audire vis inimicos tuos eice de medio
sermonum et tunc respondebo tibi. Illis namque presentibus
nullus a me sermo reddetur tibi. propter rationem
iusto torque occidendo et fac quod vis. Michi enim mundus
crucifixus est et ego mundo. Rege autem dicente
qui sunt inimici tui quos de medio pellere
iubes. Ait ille: scis. Ira et concupiscentia. Nam
concupiscentia in nobis operatur voluptatem
iracundia vero vitam destruit. Abscedant igitur ista
et assideant ad iudicium dicendorum atque audiendorum
equitas et prudentia. Cui rex: ecce eius petitioni
annuetur. Ad ille: gratias ago deo per ihesum xpistum
qui eruit me de lacu miserie et de luto fecis
et condidit in viam dispendiosam et facilem per quam
in hoc fragili corpore possum angelicam ducere
conversationem. presentium contemptio vanitate
cum enim omnium principale bonum a nobis ami-
putare contendis a pietate et deum deserere quod
dampnis omnibus est preferendum. Quid
tibi in hoc commisimus pessimi et non magis
ecclesie amicitiam et honorem et filiorum affectum et
si quid aliud erat negabimus. Videmus enim te
ingratum esse deo qui tibi esse et respirare
prebuit qui celos et terram stabilivit hominem
quoque formavit et in mortalitate donavit ac
rectorem ceterorum que visa sunt eum constituit ipsumque
a diabolo voluptate deceptum et omnibus hiis
bonis privatum morte eterna sive redimens
pristina libertate restituit. Tu autem cum eius
servus sis et in eius cruce offendis totus de-
liciis corporalibus deditus et terminandis
sordidis passionibus et idolorum errore polluis.
Scito igitur quia non ad inquisitionem tibi neque
meum benefactorem et salvatorem negabo etiam
si bestiis me devorandum pareas ut gladio
ignique tradas quod nunc est tue potestatis. Non
enim mortem timeo nec amo presentia quorum
letitie et exultationi omnis copulatur dolor
et tristitia. Hiis auditis rex ait undique
miser per dicionem meditatus ad hanc ut
[illegible] eos forinsecus perduxisti. Coegisti enim
nunc elinguam tuam ut hanc effunderes
stultam et vanam fabulationem. Sed in principio
sermonis promiseram tibi quod de medio consilio
iram removere, nunc autem per eam penas carnes
tuas tradere. Quoniam non accepimus me talibus
invenisti sermonibus sufferens tuam
feritatem et quod propter [illegible] nunc ea erga
te iracundiam. Surge ergo et fuge ex oculis
meis ultra ne videam te et male te perdam. Tunc
egressus vir dei secessit in desertum contristatus
quidem quod martirium non sustinuit. Martirium
tamen cottidie in conscientia tolerabat, pugnans
adversus principes et potestates adversus
mundi rectores tenebrarum harum. Tunc
amplius rex iratus persecutionem omnem
[illegible] per monachos incitavit et
ampliori honore cultores ydolorum veneratus
[illegible]

In hoc nascitur ei filius pulcerrimus
in omnibus ortu [illegible] valde Josaphat
nominatur ac [illegible] in molatuus [illegible]
redditurus ydolorum templa stultus
[illegible] ad prima natalicia multitudines
populorum undique congregari fecit afferens
[illegible] sacrificio erat idonea sicut cuique
possibile [illegible] erat regalem dignitatem
decebat. Tunc convenerunt ad regem quin-
que astrologi quos accersitos ad se
rex educi singulos cogebat quid futurus
esset puer [illegible] sibi [illegible]
plurima presentantes dicebant illum.

in ipsum esse futurum iudicaverunt et in potencia et
super processurum omnes qui ante fuerunt reges
unus autem de istis astrologis excellencior ceteris ait
sicut ex hiis qui me docuerunt astrorum cursus
valeo coniecturare. O rex puer iste perfectus qui
nunc natus est tibi non in tuo erit regno
sed in alio meliori et incomparabiliter eminenciori
ut estimo non illud quia quam persequeris christianorum
religionem fore suscepturum nec puto quod
sua spe non fraudetur. Hoc dixit sicut olim
balaam astrologia non vera pronunciacione
Sed deo per adversarios ea que sunt veritatis signi
ficante ut omnem ipsis excusacionem adimeret
hiis audiens rex penitus ferens nuncia
cionem hanc tristicia illi et cura in tedio
iocunditate itaque seorsum palacium edi
ficavit speciosissimum et in eo camaras splendi
das artificiose atque opere construxit ibique
puerum posuit ad habitandum postquam
infancie complevit etatem et inaccessibilem
omnibus fore precepit pedagogos et mini
stros illi constituit iuvenes etate et aspectu
pulcherrimos precepit illis ut nichil horum
que in hac vita tristiciam generant mani
festum illi facerent non mortem nec senec
tutem nec infirmitatem nec paupertatem
nec aliquid aliud quod eum contristaret vel
leticiam ei minuere posset sed omnia iocunda
et delectabilia proponerent quatinus hiis mens
illius iocunditatibus et delectacionibus nichil omnino
de futuris cogitare posset. Precepit ut nec
modicum verbum de christo et de eius dogmatibus
penitus audiret et hoc tamen maxime omnibus
occultare ei cupiebat astrologi metuens
pronunciacionem. Si quem vero ministrancium
infirmari contigisset hunc mox inde eiectum
illum non per ipso floridum et sanum dabant ut
nichil omnino fedum et enorme oculi viderent
illius pueri. Precones itaque per universas
regiones propter hoc discurrere clamantes ut
nullus omnino per tres dies horum monachorum
inveniretur. Si vero aliquis post tres dies
inveniretur per ignem et gladium perderetur.

In terra vero quidam inter primos illius
regni precellebat primus fide et salutis sue
sollicitus sed propter timorem regis latebat. Cumque
aliquando cum rege ad venacionem egressus
esset. Singulariter ambulans invenit hominem
in loco quodam nemoroso in terra proiectum et
male habentem pedem a bestia contritum qui
videns eum preterire rogabat ut ne preteriret
illum sed misereretur eius in tam magno
eventu et in suam domum deferret. Adiciens
quod non inutilis tibi omnino efficiar in
venturum sum ego inquid ego. Ego enim medicus
sum verborum. Si enim aliquando in verbis aut in
colloquiis ledatur aliquis aut in tribulacione
inveniatur congruis medelis ista curabo
ut non amplius morbus succrescat. Igitur re
ligiosus ille vir quod dictum fuerat pro nichilo
reputavit. Illum vero propter mandatum dei
adducere in domum suam fecit et competentem
curam ei adhibuit. Alii vero invidia homines
et malicia detrahentes adeunt regem quia
non tantum illius amiciciam obliviscens negavit
deorum cultum et ad christianorum fidem declinavit
sed et mala meditatur adversus ipsius regnum
et turbam populi atque sollicitans et sibimet
ipsi cunctos concilians. Si vis inquiunt certus
fieri nichil horum. Fictum dicere vocato eum seorsum
et dic temptando te velle delinquere patriam sectam
et gloriam regni christianum fieri et monachum
sumere habitum quem tandiu persecutus es. Rex
autem certa se arguere iniuria non ignorans
derogacionem falsam esse putavit rem tamen
examinare voluit. Unde advocans eum seorsum
ait ei temptans. Nosti omnia quanta mala
omnino monachis et omnibus christianis intuli
nunc penitencia ductus super hiis et despiciens presencia
spe illius immortalis regni quod predicant ad
aliam futuram vitam incipio pertingere nam
presens morte utique amputabitur. Nec hoc
aliter hoc consequi puto nisi christianus fiam et
regno meo abrenuncians et ceteris delectacionibus
et iocunditatibus huius vite heremitas et
monachos requiram ubicumque sint quos
iniuste persecutus sum illisque me adiungam.

Ille uero ut hec audiuit dolum non intelligens
compunctus animo et lacrimis perfusus simpliciter respondit
Rex meditare nunc de salute enim bonum et salutare
recepisti. quamuis enim difficile est ad inueniendum
regnum celorum attamen omni uirtute est querendum
Nam qui querit inuenit illud. Dilectio uero
presentium et si ipsum uita iocunda sit et dellectet
tamen bonum est illam abicere. Nam in ipso suo esse non
est quod letificat semper sed semper contrarius constat
Nam dulcedo quidem horum temporalis dolores
non preueniens. christianorum autem labor temporalis
est. dulcedo uero et suauitas eterna dirigitur. ergo
regis bona uoluntas bonum non et minus bonum
corruptibilia eternis commutare. Rex autem uerba
audiuit ista ualde contristatus est continuit tamen
iram.

Ille autem autem cum cognouit regem grauiter
uerba sua concepisse et quod in dolo tempta-
uerat cum reuersus ad domum suam tribulabatur
atque gemebat hesitans qualiter modo deberet
regem euaderet imminens sibi periculum insom-
nem itaque totam noctem duxisset in memoria
uenit ei homo qui pede lesum habuerat
cum ad se adducto ait recordor quia dixis-
te uerborum medicum esse ac peritissimum esse malorum
rationum narrauit ei quia ab inimico apud
regem inimicicia opprimebatur et populo autem
propositum sibi ab ipso rege fraudulentum co-
lloquium. hic audiens pauper ille debilibus
ait. Surge ergo et tonde comam et exue
te uestimenta ista splendida cilicium indue
sumptoque diluculo accede ad regem. illo uero
interrogante. Quid sibi uult habitus iste
respondebis propter ea que externa die locutus
es. o rex ecce ego ad sequi paratus sequor te
per uiam quam desideras ambulare. Nam
et si delicie sint amabiles atque iocunde
non contingat ut hijs post te perfruar metuens
cum uiam quam iturus es et si difficilis et est
et aspera tamen tecum existenti facilis erit
et plana et amabilis. sicut socium me ha-
buisti presentium bonorum et sic et tristium habebis
ut et futurorum sim particeps tecum bonorum. No-
bilis igitur uir ille in firmi uerba suscipiens
fecit iuxta quod ei locutus est. Que uidens rex
et audiens supradicta uehementer obstipuit et congaudens
uiri uerum intellexit amiciciam falsaque que
in illum ~~dixerunt~~ dicta fuerant respondens
ampliore honore maiori fiducia penes
se sublimauit illum.

Iterum rex egressus ad uenandum uidit
duos monachos per heremum gradientes quos
ad se adduci fecit eosque furibunde respiciens
ait non audistis errones et seductores precones
meos clamantes ut nullus uestre superstitionis
in hac regione post tres dies inueniretur
alioquin igne cremaretur. Qui dixerunt
ecce ut iussisti egredimur de tuis regionibus
sed longum iter nobis imminet uia pergendi ad
fratres nostros necesse habuimus cibum emere
ne fame deficeremus. Rex autem ait mortis
minas metuens escarum in cemonys non
adhibet studium. Responderunt illi que qui sunt
illi qui mortem timent nisi qui nullum
bonum in futuro sperantes presentibus
radicatus inherent. Nos autem qui mundum
contempsimus propter christum non mortem timemus
nec presentia dellexerimus sed futura desideramus
Tunc rex eos incendio comprehendere
uolens ait si mortem non timentes cur
fugam arripuistis at illi non mortem ate
minatam timentes fugimus sed tu misereris
et ne in uoris tibi causam dampnacionis
efficiamus discedere cogitauimus ad
adhiratus rex iussit eos igne cremari
et sic per ignem adepti sunt coronam martirii

Illius autem regis in parato sibi palacio
in excessibilis existens ad etatem puerat
adolescentie omni ethiopum et persarum
imbutus ~~dist~~ disciplina. Questiones quoque
naturales doctoribus suis proponebat ita
ut miraretur de uolocitate ingenii
eius et intellectu et stuperet rex gratiam
uultus eius et nimie constancia pensabat
uero in semetipso cur eum fore inaccessibilem
pater eius adiudicauerat et cur ad eum cuique
uolenti ingredi non permittebat interrogare.

tu veretur inde fare eum. Sed unum
expedire putans amabiliorem ei statum inpten
tare intollerans eius se pater sit reddidisse
advertens quia si hoc nerant in secreto
manifestum mihi carus eris pre omnibus pe
dagogus perscrutata cuncta ei enucleatim retulit
i. adversus christianos indicta a rege persecutione
et Barlaam et heremitis et quo fugatus fue
rit et qualia in nativitate eius prenunci
averunt astrologi. Ne ergo in quid eorum
doctrina audiens proponas illam mente secrete
Non multos tecum colloqui voluit sed
nos approbatos et fideles circa te constituit
precipiens nobis ne aliquid triste no
tificarem. Hec ut audivit iuvenis
nichil illud apperuit loqui. Tetigit
ergo deus illius sermo salutaris et paulatim
aperiri intellectuales eius oculos aperire
cepit ad ipsum conductiva deum ut patebit
inferius. Frequenter vero pater eius ad vi
dendum eum veniebat. Nam excellenti amore
diligebat eum. Quadam autem die intu
lit ei filius discere a te cupio quid est
o domine rex. Unde te tristicia assidua et so
licitudo animum corrodit ~~rex auctu~~ animam
meam. Quid sibi vult quod infra muros
istos et portas concludens me inaccessibi
lem prorsus et incontemptibilem cunctis
constituisti. Tale pater ait. Noli fili nunc
fili videas aliquid quod possit cor tuum ama
ricare et tibi leticiam impiutare. Inde
hays nempe in operibus et gaudio plenum
et in placitate vivere te per omne seculum
desidero. Cui filius bene scias domine
quod non isto modo non in gaudio et leticia
vivo sed in tribulatione potius et an
gustia multa intus quod et ipse cibus et
potus insipidus mihi apparet. Videre cuncta
desidero que extra portas istas sunt omnia
si ergo vis me doloribus deficere iube
quo volo procedere ut animo quidem de
lectari contemplacione rerum quas
hactenus non vidi. Cum contristatus est autem
rex propter talia perpendebat enim au...

si denegaret ei quod petebat amplioris ei tristicie
et sollicitudinis auctor existeret. Tunc ait illi Ego
desiderio tuo satisfaciam.

Electos igitur equos adduci continuo et obsequium
regale et ydoneum precedere eum imperans quicquid
vellet precepit. Diligenter precipiens ministris
eius ut nichil fedum in occursum eius venire
satageret. sed omne bonum et iocundum sibi de
monstrari chorosque plaudentes in canticis
et omni genere musicorum eum antecedere et varia
delectationis spectacula faceret ut hiis
mens eius vacaret et iocundaretur. Igitur sic
frequentius processiones regis filius. vidit
die quadam inclam ministris duos viros quorum
unus leprosus alter cecus erat quos videns
contristatus est animo et dixit hiis qui secum
erant. Qui sunt isti et qualis eorum aspectus
fedus. Illi non valentes quod videbat
occultare passiones iste sunt humane
que ex materia corrupta et corporis mala
complexione hominibus solent accidere. Et ait
adolescens numquid ista omnibus hominibus
solent accidere. dixit illi non omnibus sed quibus
subvertitur sanitas ex humorum malorum habundantia.
Rursus ergo interrogavit puer. Ergo noti
sunt quos respiciunt ista mala aut in
diffinite et improvise superveniunt. At illi et quis
et quis hominum cognoscere futura quivit previderi
potest. Hec enim naturam superexcedunt humana
solisque diis hereditarium est inmortalibus.
Et cessavit puer inde fare super hoc ergo quod
viderat valde et immutatus est species vultus
eius propter inconsuetudinem rei. Post multos vero
dies rursus egrediens cepit senem inveterati
dierum multorum rugatam habentem faciem disso
lutis brachiis et deorsum inclinatum et toto
capite canos carentem dentibus et balbuciendo
loquentem. Stupefactus igitur assumit eum
et propius adducens in hoc fari visionis miraculum
presentes autem dixerunt. Iste iam existit plurimorum
annorum paulatimque in minuta sibi virtute
et egrotantibus membris ad hanc quam cernis
pervenit miseriam. Et quis est inquid huius finis
Responderunt ei suscipient et ille immotus ne

omnibus hominibus istud in aliquibus tem-
poribus? Responderunt quod mors communis hic homini
transferat. Impossibile enim est succedendi;
annis non venire ad istius status experientiam.
At ille: Post quot annos superveniet aliquem?
et si penitus mors imminet vel non ars hanc
evadendi? Qui: Et hanc pervenit in istiam
dicunt enim: Post octoginta quidem vel centum
annis ad hanc senectutem pervenerunt homines
deinde moriuntur nec aliter fieri potest. In-
gemiscens puer de profundo corde ait: Amara
est vita ista et omni dolore et amaritudine plena
si hec ita se habent. Quomodo securus esse potest aliquis
mortem incertam prestolando cui advenit non
tantum inevitabilis sed et motus sicut dictus et
aliter infra se ista sciens et incessanter cogi-
tans et frequenter hanc memoriam. Et ob hoc in
doloribus et deffectionibus continuam habebat
tristiciam. Dicebat enim in semetipso: Ergo ne
(illum) me mors aliquando apprehendat et quis erit memoria
mei faciens post mortem tempore oblivionem omnia
tradente. Et si moriens in nichilum dissoluar
aut est aliqua alia vita aliusque mundus?
Et hec et hiis similia cogitans pallidus tabe-
scebat. Coram patre tamen cum ad eum veniebat
hylaritatem fingebat et leticiam. Desiderabat
autem et exquirebat aliquem qui posset certificare
cor eius et sermonem bonum eius infundere.
Cumque super hec pedagogum profatum consuleret,
iterum si talem cognosceret. Ille respondit dicens
tibi iam quod pater tuus sapientes heremi-
tales semper persecutus de talibus alios interemit
alios persecutus est. Et ideo cognosco non tale
quemquam in hac regione remansisse. Ille
autem super hiis tristatus assimilabatur viro
qui magnum thesaurum amisit et ad eius
inquisitionem totam mentem convertit.

Fuit ergo quidam monachus divina
sapiens vita et sermone ornatus qui in de-
serto terre Sennaar cellam sibi fecerat et
huic Barlaam nomen erat. Hic ergo re-
velacione divinitus sibi facta cognovit
ea que circa regis filium agebantur qui ex

Issus

ad heremo ad seculum descendit et mutato
habitu suo vestimentis secularibus indutus
ascendit navem pertransiens et negociatorem
se esse simulans applicuit ad civitatem in qua
regis filius palacium habebat. Ibique diu
commoratus inquirebat diligenter de eo
et de sibi ministrantibus. Ut autem didicit supradictum
pedagogum ceteris ei familiariorem esse accedens
ad eum seorsum ait illi: Cognoscere te volo
te domine mi quia ego negociator sum et
de remota regione valde huc veni et
est mihi lapis preciosus cui similis aliquem
inveniri non possit. Rogo ut me introducas
ad filium regis et tradam illum ei. Valet quippe
cecis corde lumen conferre sapientiam surdorum
aures aperire mutis vocem reddere et sanitatem
infirmantibus exhibere stultos sapientes dare
demones effugare et totum quod bonum est et
amabile largiter se possidenti tribuere. Dixit
ad eum pedagogus: Lampades eximios et
preciosas margaritas nimie evaluare possum
tibi, quot vidi. Habentes non tales
virtutes quales dixisti neque vidi neque
audivi. Tamen ostende mihi ipsum, et si est sicut dicis
tum et mox inferam hunc ad regis filium
et honores quam maximos et munera suscipies
a beo. Barlaam vero ait: Lapis iste preciosus
est probatis operibus et virtutibus et adhuc
et istam habet virtutem. Non valet cum conspicari
fortuito qui sanam non habet oculorum visionem
et integrum castum et corpus et nullo modo
inquinatum. Si enim aliquis ista duo non
bona habet temerarie respiciat lapidem preciosum
istum et istam quam habet visibilem virtutem
et mentem perdet. Considero autem oculos
tuos non sanos esse et vereor quod visum
quem habes amitteres et ego tibi tanti
mali existerem auctor. Filium autem
regis vitam audivi ducere pudicam
et oculos pulcerrimos et clarissimos et clare
videntes habere. Quare appropinqua illi thesaurum
istum ostende quia fisus sum. Tu ergo non
negligenter id hoc disponas neque te tali
divino tuum privetur. Ille autem dixit: Si sic

ista sic habent, noli in lapidem offendere. In peccatis multis vita mea sorduit, neque visum meum corruptum sicut dixisti habeo. Et ingressus diligenter omnia filio regis nuntiavit. Ille autem ut hec audivit, leticia quadam spirituali sensit cor suum aspiratum et anima illius divinitus illustrata est. Iussit itaque statim introduci virum. Qui introiens salutavit eum. Tunc precepit eum sedere et pedagogum absedere. Quo recedente dixit Iosaphat seni: Unde mihi lapidem de quo quidam magnifica te dixisse mihi enarravit pedagogus. Ad quem Barlaam: Nisi prius experimentum tue capiam prudentie, agendum est tibi hoc misterium revelare. Ait enim dominus meus: Exiit qui seminat seminare semen suum, et dum seminat alia ceciderunt quidem secus viam et venerunt volucres et comederunt illa etc. Si ergo terram invenero in te ~~fertilem~~ fructiferam et bonam, non tardabo illic divinum ibi semen seminare et magnum tibi misterium revelare. Dixitque ad eum Iosaphat: Ego quidem venerande senex desiderio quodam amore incomprehensibili quero sermonem audire novum et bonum, quia in tristiciis ac corde meo exardescat ferventer urgens me et excitans ad discendas quasdam necessarias questiones. Non enim hactenus hominem reperi qui de hiis poterit me instruere. Si enim invenero sapientem aliquem et audiero, abeo verbum salutis nequaquam volucribus prout extimo sive bestiis dabo. Neque petrosa neque spinosa terra appellabor, sed gratanter accipiam et sapienter servabo. Tu vero si quid tale nosti non abscondas a me sed indica mihi. Nam quia audivi te de terra longinqua venisse, sensit anima mea et bone spei factus sum quia per te quod iam diu desideram assequar, et idcirco mox introduci feci te ad me, libenterque suscepi quasi aliquem de familiaribus et coetaneis meis, si tamen non de spe mea fallar.

Tunc Barlaam ait: Bene fecisti dignumque regali magnificentie, quia non apparentibus sed reconditis fidus es spei. Nam quidam rex fuit magnus et gloriosus, et factum est procedente illo in curru deaurato cum regali obsequio obviasse illi duos viros attritis et sordidis indutos vestibus, attenuatis macie et pallidas habentes facies. Ut ergo rex vidit illos, desiliens confestim de curru in terram procidens adoravit et surgens amplexatus est eos et affectuose osculatus. Magnates vero illius ac proceres de hoc indignati sunt, arbitrantes eum fecisse indigna regali gloria. Non tamen ausi in faciem illum reprehendere, germano fratri eius suggesserunt ut ei loqueretur ne excellentie diadematis tantam inferret contumeliam. Qui cum fratri ista diceret et eius humiliationem reprehenderet, ei rex responsum dedit quod frater ille non intellexit. Consuetudo autem erat illi regi quod quando sententiam mortis in aliquem dictabat, preconem suum ad ianuam illius cum tuba huic officio deputata mittere, cuius voce cognoscebant omnes mortis reum illum esse. Vespere igitur veniente misit rex buccinam mortis tubicinare ad ianuam fratris sui. Quam cum audisset ille, de salute desperans tota nocte sua disposuit et summo diluculo nigris ac lugubribus indutus vestibus cum uxore et filiis perrexit ad fores palacii flens et lugens. Quem rex ad se ingredi fecit et videns eum lugentem ait: O stulte et insipiens, si tu sic timuisti preconem germani fratris tui, ad quem te nichil deliquisse cognoscis, quomodo mihi reprehensionem intulisti quia in humilitate salutavi et osculatus sum precones dei mei sonorabilius tuba mihi mortem significantes et terribilem domini occursum, cui multa et magna me scio peccasse conscius sum. Ecce denique tuam arguens insipientiam isto usus sum modo. Nunc vero et illorum qui te ad hec subornaverunt reprehensionem stultam arguere curabo. Et ita fratrem instructum domum remisit. Precepit autem fieri de lignis quatuor arcellas, et duas quidem undique auro cooperuit, ossaque mortuorum putrida

mittere in eas areeis obfirmauit seris. Alias
uero duas pice et bitumine linitas repleuit la-
pidibus preciosis et inextimabilibus margaritis
omnibusque unguentorum odoribus. Funiculisque
cilicinis astrinxit. deinde accersiri fecit re-
prehensores suos magnates. et illos coram se
posuit atque eos iussit quatuor archas ut extimarent
quanto quidem iste. Quanto uero ille preciosior sit
digne. Illi itaque de auratis mox prejudica-
uerunt expedit enim inquiunt in ipsis diade-
mata regalia reponi. Que uero illite pice
et bitumine erant uili quod modo et uilis precii dignas
dixerunt. Rex autem dixit ad illos sciebam ego
talia uos dicturos. exterioribus enim oculis
exteriora cernitis. Sed non ita oportet facere
sed interioribus oculis interius recondita expedit
uidere siue honore siue contumelia. Et mox
precepit ut aperirentur archas de auratis ex
quibus refectis dirus fetor exhalauit et fetidissimus
uisus est aspectus. Ait ergo rex. Iste typus
est eorum qui splendidis quidem et gloriosis
induuntur uestimentis et potentia elati sunt. Sed in-
terius mortuis et fetentibus malignisque
operibus referti sunt. deinde piceatas bituminatas
natasque precepit dissolui et aperiri. Cunctosque qui
aderant letificauit eorum qui intus erant splendore
et odore. Tunc ait ad illos scitis quibus
similia sunt ista. humilibus illis quibus uilibus
cooperti erant uestimentis quorum uos exteriore
attendentes habitum contumeliam putastis meam
ante faciem eorum inclinatam ad oronem. Ego uero in-
tellectualibus oculis reuerenciam illorum
et decorem considerans magis glorificatus sum ad contactum
eorum tactu omni corona et regali uniuersa
purpura preciosiores istos extimabam illos
igitur ista consideres docuit ne errarent hiis
que foris apparent sed interiora attenderent
Similiter ita piu ac sapientem regem. Tu
quoque fecisti bona spe suscipiens me. que
te non decipiet sicut ego extimo.

Dixit ad eum Josophat hec omnia habunde
dixisti sed nolo discere quis est deus tuus
quem de semine illo dixisse dixisse asseruisti

Cum barlaam eum inquit dominum meum agnosce
Ipse est unigenitus dei filius rex regum et dominus
dominancium qui inhabitat solus immortalitatem et lucem
habitat inaccessibilem cum patre et spiritu sancto glorificandus
Non enim ego de illis sum qui multos istos deos
inanimatos et surdos colunt. Sed unum cognosco et
confiteor deum in tribus personis glorificandum. patrem
scilicet et filio et spiritu sancto in una natura et gloria et regno
indiuiso qui cuncta uisibilia et inuisibilia fecit
de nichilo. Tunc ut in ordine seriem sacre historie
narrauit ei qualiter deus creauit celum et terram
mundum et qualiter diabolus horem inuida
seduxit ad imaginem dei factum et qualiter crescente
malicia hominum deus induxit super ~~hominem~~
terram diluuium qualiter et post diluuium homines
multiplicati deum obliti sunt et in omnem per suos
errorem dispersi sunt. Alii namque putauerunt
cuncta sponte fieri sua et sine prouidencia regi
Alii putauerunt fortuna totum fato credentes
Alii plures deos coluerunt uiciosos ut ~~habitu~~
haberent eos uiciorum suorum actores quorum et
formas figuratas statuas erexerunt et concludentes
in templis adorauerunt. Abraam uero solus in
illa generacione inuentus est qui sensu et solum
deum per creaturas agnouit. Cum inquit deus familiarem
sibi efficit eiusque multiplicans et populum sibi fa-
miliarem nominat de futuris et tunc iacob per multa
signa et prodigia liberauit. dataque lege per moysen
in terram bona quam habraam promiserat introduxit
multaque magnalia et gloriosa atque prepria
ei ostendit. per que omnia id studium fuit ut ab
omni execrabili ydolorum famulatu et actione
genus hominum abstraheret et ad antiquum statum
reduceret. Sed cum adhuc regnaret in hominibus
mors et tirannide diaboli condempnacione
inferni omnia terrisinentes. Intuli et in fra
constitutos deus qui de nichilo nos creauerat
non despexit. Sed per uoluntate dei unigenitus
in fine consenderit de uirgine natus est et xxx
annos cum hominibus conuersatus multisque
miraculis clarificatus crucem et mortem
passus est ut nos a passionibus liberaret
Tercia uero die resurgens incorruptibilis post
xl dies celos ascendit ubi sedet ad dexteram
patris.

Inde venturus est iudicare vivos et mortuos
et unicuique reddere secundum opera eius. Postquam vero
ascendit spiritum paraclitum super discipulos misit
qui exinde per gratiam illius nomines gentes dispersi
sunt et fidem orthodoxam predicaverunt baptizantes
et mandata salvatoris observare docentes. Non
fecerat hostis antiquus delectum suum bella
inferre quod nos cruciat ~~antiquus~~ suadens stultos
adhuc sequi ydolatriam. Ecce tibi dominum meum
paucis notificavi. Quam perfectius confiteor
si gratiam eius susceperis et fueris illius servus
fidelis. Hiis audiens filius regis surgens
de throno suo cum gaudio amplexatus est bar-
laam et dixit forte iste est lapis ille
~~preciosus~~ preciosissimus quem in misterio continens
non omnibus cernere ~~volunt~~ volentibus ostendens
Sed quibus sani sunt anime et sensus
Ecce enim ut hec verba suscepi lumen dul-
cissimum cor meum ingressum est et illud
grave tristicie velamen quod diu fuit mee
suppositum statim sublatum est. Queret quod
iosaphat de regno celorum et utrum mo-
rientes in nichilum dissolvantur et huiusmodi
similia. Barlaam plenius disserere cepit
de resurrectione futura et de iudicio et de re-
muneratione eterna iustorum et perdicione
reproborum.

Quibus auditis iosaphat vehementer compunctus
totus ex lacrimis perfusus ait. Quid me
oportet facere ut evadam penas peccatorum
et merear gaudio perfrui iustorum. Barlaam
respondit. Ante omnia crede in deum qui vocat
te de morte ad vitam et de tenebris ad lucem
visibilium et invisibilium veram notitiam. Nam
ignorancia dei veraciter mors est et tenebris
et ydolis fuisse in vera omni stoliditate
detentus es. Aiebat enim vir sapientissimus pa-
quidam quia similes sunt ydolorum adoratores
aucupi sagittario qui comprehendit unam avem
minutissimam vocabulo philomenam. Hanc
voluit accipiens. Accipiens vero cultellum
ut occideret eam et comederet. Data est philo-
mene vox articulata et ait ad sagittarium
Quid tibi homo in necis mee profectum est

Non enim de me tuum implere ventrem poteris
Sed si me amicabiliter liberaveris tibi tria
mandata tibi dabo. Que si custodieris ex hiis
magna per totam vitam tuam utilitate consequeris
Ille vero stupefactus illius loquela promisit
si quid novum per eam audiret ipsam a morte eam
liberaret. Conversa illa homini dixit. Nunquam
aliquid coneris apprehendere eorum que adhiberi
non possunt et ne doleas de re perdita quam
recuperare non potes et verbum incredibile
non credas aliquando. Hec tibi custodi et bene tibi
erit. Ille autem miratus audit hec per ipsam aviam verborum
intelligenciam solvens eam per aerea et dimisit liberam
avolare. Illa autem volens probare si recognoverit
virtutem dictorum verborum et lucrum fuit
ceperis utilitate aliqua volitando dixit ad
eum Ve tibi quam malum consilium habuisti hodie
et qualem tesaurum hodie perdidisti. Erat enim
in visceribus meis margarita constructione
omnium sua vincit magnitudine. Quam audiens
ille contristatus est valde penitens quod eam
dimisisset philomenam de manu sua et denuo
temptans illam apprehendere dixit veni in domum
meam et honorem tibi exhibebo et demum hono-
rifice te dimittam. Cui philomena nunc
cognovi certissime te esse fatuum. Supradictis
namque tibi que dicta sunt a me prompte
et libenter audiens nullum ex eis profectum
consecutus es. Dixi enim ne doleres de re
perdita irrecuperabili et ne temptares
incomprehensibilia capere et temptasti me
comprehendere cum non valeas per tuam ~~viam~~
viam meo iniuriam super dixi tibi ne ullum
crederes incredibile. Sed ecce in visceribus
meis credidisti esse margaritam super eiusdem
mensuram vincentis mei et non valuisti ex
~~dare~~ intelligere quia ego tota non possum pertingere
ad magnitudinem omnium strutionis et quo
margaritam talem valeam capere in me.
Sic ergo stulti sunt et illi qui confidunt in
ydolis quia operantur ea manibus suis et ad-
horant que fecerunt digiti eorum dicentes

isti sunt qui plasmaverunt nos. Quomodo ergo plasmatores suos ab ipsis plasmatos et factos existimant, sed conservantes eos in custodia ne a furibus rapiantur custodes vocant sue salutis. Ex hac ergo mala generatione et infideli vocavit te dominus dicens tibi: exi de medio eorum et separa te et immundum ne tetigeris, et salvare de generatione ista. Surge et vade quia non est tibi requies mea. Si ergo credideris et baptizatus fueris salvus eris. Si vero non credideris condempnaberis. Nam ista que cernis hodie in quibus exultas, id est gloria et divitie et delicie et omnis mundi seductio cito transeunt, eicietque te in hinc nolentem et corpus quidem concludetur in imo monumento solum derelictum omniumque destitutum amicorum et cognatorum affectu. Abibunt vero delectiones mundi et in illa feditas et putredo, corruptio pro presenti decore et [illegible] non odore inducetur. Anima vero tua mittetur in condempnationem inferni usque ad ultimam diem resurrectionis, cum rursus anima suo sociato corpore eicietur a facie domini et tradetur gehenne hinc sine fine cruciari. Dixit ad eum Iosaphat: Omnia verba tua bona et admiranda sunt. Que credidisti et credo ex mente quidem ydolorum figmenta ex corde [illegible] et dubius erga [illegible] se habuit animus meus. Nunc vero perfecto odio eadem discernens a te vanitate illorum et [illegible] illorum qui famulantur illis. Desidero autem verus famulus dei fieri, si tamen non repulerit me indignum propter meas iniquitates. Sed cum fide qua dimittantur mihi cuncta peccata mea, cum benignus et misericors est sicut doces. Iam ergo paratus sum baptismum suscipere et omnia quecumque dixeris custodire. Quid vero oporteat me facere postquam baptizatus fuero, et si hoc solum sufficit credere et baptizari an aliqua alia oporteat subsequi manifesta.

Tunc itaque ait Barlaam ad eum: Ab omni quidem peccato oportet te abstinere et edificare super omne fundamentum rationem fidei in virtuti operum, quia fides sine operibus mortua est. Sicut et opera sine fide. Si autem post acceptam veritatis cognitionem iterum rursus mortua apprehendimus opera, ut sicut canis ad vomitum reversi fuerimus, contingeret nobis quod a domino dictum est. Cum enim immundus spiritus exierit ab homine, gratia videlicet baptismatis, ambulabat per loca inaquosa querens requiem et non invenit. Non ferens autem demonis sine domo et sine tecto errare, dicit: Revertar in domum meam unde exivi. Et veniens vacantem reperit, assumit secum vij spiritus nequiores se et ingressi habitant ibi et fiunt novissima illius hominis peiora prioribus. Dixit ad eum Iosaphat: [illegible] ex hac dogmatum subtilitate respondere valeo. Si hanc mundam infusionem post baptisma venio ut denovo transgressione mandatorum istorum violare me contigerit, ab omni mea continui [illegible] et omnis spes mea irrita fiet. Respondit Barlaam: Noli sic ista apprehendere. Nam pro salutatione generis nostri homo factus deus, verbum sciens infirmitatem nature nostre, non in hac parte dimisit nos sine medicina languescere. Sed sicut sapientissimus medicus lubrice voluntati nostre concessit antidotum penitentie predicans istam in remissionem peccatorum. Baptismus enim vocatur est fons lacrimarum secundum gratiam domini. Sed labore et dolore indigens ubique non per scripturas penitentie invenitur dispensatio et maxime preceptis et parabolis domini nostri Ihesu Christi. Ex tunc enim cepit Ihesus docere et dicere: penitentiam agite, appropinquabit enim regnum celorum. Sed et parabola filii cuiusdam narrat qui accepit portionem substantie et abiit in regionem longinquam ibique dissipavit totum vivendo luxuriose. Deinde fame in regione illa facta abiit et adhesit uni malignorum civium regionis illius qui misit illum ut pasceret porcos, asperrimam et abhominabilem sic notans peccatum. Multum enim tribulatus et ad extremam deveniens inopiam in tantum ut non doleret quod siliquas quas porci manducabant suum posset implere ventrem. Tandem ad se conversus suam sensit confusionem lamentansque dixit: Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus. Et accurrens accedit super collum eius et osculatus est eum [illegible] tempore.

restituens honorem fecit solempnitatem in inventione
eius occidens vitulum pascalem. Ecce hanc
parabolam de penitentibus nobis narravit. Insuper
de pastore qui habuit centum oves de quibus una a-
berrante dimisit et nonaginta novem in deserto et exivit ut
perditam quereret. Quam inventam in humeris
suis levavit et alios qui non erraverant convocavit
amicos et vicinos suos ad epulas
in eius inventione. Sic inquid salvator gaudium
erit in celo super uno peccatore penitentiam agente quam
super ~~...~~ nonaginta novem qui non indigent penitentia. Sic igitur
qui post acceptam noticiam veritatis consuetudinem malorum
omni virtute fugare necesse [?] est. Nam eadem
non expedit ... quam multi iam qui converterunt
resurgere non potuerunt alii in viis carnalium apientes [?]
et nimis adherentes ulterius ad penitentiam venire
nequiverunt. Alii vero morte preventi et non occur-
rentes penitentiam servos [?] operacionis adhuc condep-
nati sunt. Propterea periculosum est in malicia quacumque
in ... cadere et si contingit statim resilire opus
et rursus in bono stare certamine. Ad hec Io-
saphat dixit. Quomodo quis custodiet
se ipsum post baptismum mundum ab omni peccato nam
si restat penitentia delinquentibus sed cum labore
et fletu et planctu quod non facile multis fore mihi
videretur et non malem invenire viam ut custodire
diligenter precepta dei et non declinare ab eis
ne post indulgenciam peccatorum malorum ad iracundiam provo-
carem iterum dulcissimum dominum meum deum

Hunc barlaam dixit bene dixisti domine mi
rex. Nam et hoc valde desiderabile est. Sed
laboriosum est et valde impossibile aliquem
virum in his conservari et non fluctuari. Difficile
est enim eum qui inmixtus est secularibus incitum
negociis et curis circumplexus divitiis
et deliciis invictum mandatorum dei viam inde-
clinabilem pergere et se mundum conservare. Dicit
enim dominus. Nemo potest duobus dominis servire.
Ista ergo dum [?] considerarent patres mei apostoli audi-
entes quia per multas tribulaciones oportet
nos introire in regnum celorum. Quidam illorum
et aliud addiderunt baptisma scilicet per sanguinem

dico et martirium quod et dominus pro nobis suscipiens
baptisma decenter vocavit. Hinc ipsius imitatores
fuerunt prius quidem sui discipuli et apostoli deinde vero
omnium sanctorum martirum chorus. cultoribus
ydolorum regibus et tirampnis se ipsos et pro viro nomine
obicientes omne genus tormentorum sustinuerunt
videlicet bestiis preciati et ignibus exusti atque
gladiis interempti. Istorum vero tam verba et opera sed
et sanguis et ossa omni sanctitate sunt plena de-
mones namque potenter eiciunt. Insanabilium vero
languorum sanitates fide accedentibus prestant. Post
vero crudelium tirampnorum perierunt et persecucio
quievit. Reges quoque ~~quoque~~ fideles per universum orbem
regnaverunt suscipientes et imitantes zelum illum
et desiderium divinum. aliam quandam vitam peregrinam
et sibimet in soliditatem ducere studuerunt et secundum divina
vota omnia derelinquentes quasi quidam
fugitivi in deserta adierunt egentes angustiati afflicti
quibus dignus non erat mundus. Alii quidem
sub divo atque tecto perdurantes solis estu et rigoribus
frigoris et imbribus et turbinibus ictorum affligebantur
Alii vero tuguria figentes aut speluncas et antra
latitantes sibi ~~[illegible]~~ delectabantur. Sic igitur virtutes
virtutibus cumulantes omni carnali consolacioni
et recreationi penitus abrenunciaverunt. Oleris quoque
crudis aut glandibus seu pane arido et valde sicco
transigebant dietam. Nam tantum dentibus ipsis et abiectis
sumebant escas ut solum vivere possent. Quidam
vero tota ebdomada ieiunantes dominica die cibum
sumebant. Alii vero bis in ebdomoda hanc necessariam
habebant. Alii autem post dies vespere edebant tantum
modicum gustantes orationibusque et in psalmis vacabant
angelorum vitam imitantes. habent autem habitacula
ipsa sua. Alii autem in omni modo recessum et solitudinem
agentes procurantes elongaverunt se ab hominum
commoracione toto tempore vite sue et deo appropinquant.
Quidam longe ab invicem cellas habentes
dominicis diebus ad ecclesiam unam conveniunt et divina
misteria sumunt. Alii vero cenobialem ducunt vitam.
Quam plures in simul congregati sub uno prelato
ab omnibus differente degunt omnem voluntatem
suam obediencie gladio occidentes et se ipsos emptitios
se voluntarie reputantes non sibimet ipsis vivunt
sed cum apostolo propter amorem se ipsos subdiderunt. familiaris
vere est dicere quicumque non vivunt sibi vivit
vero in eis christus

quem secuti sunt omnia deserentes. hoc enim est mundi secessio voluntatum odium et nature negatio eorum que super naturam sunt desiderio. hos enim mirabiles et sanctos viros et nos desyderabiles et in dispositione imitari satagimus. et est secundum veritatem odibilis iste mundus et abhominabilis. inimicus enim amicorum suorum et hostis omnium qui faciunt ei voluntatem. Decipit crudeliter et subvertentes super se et commendat illos qui confidunt in eo. Fedus posuit cum insipientibus et promissiones falsas est eis pollicitus. Adhuc tamen ut trahat eos ad se illis tamen acquiescentibus in pace et fallax in aliquibus includit eorum complendo que promiserat. hodie namque epulis delectabilibus eorum epulantem illicit cras autem inimicis totum devorandum preparat. hodie regem aliquem constituit et coronis similibus in ipso super ponit. hodie multis affluentem bonis et divitiis mendicantem reddit. Amabilem hunc omnibus efficit quem post fecit odibilem. hodie letificat cras fletibus afficit. Qualem hujus et finem in post audi. Amatores suos et dilectores suos persequitur infirme neque recedentes hinc laudat neque remunerat misere.

Itaque qui fiunt duces et mali pro domino et bono ac benigno nostro creatori semetipsos elongant, ~~et penitentibus~~ presentibus inhiant negotiis et eis tenentur astricti nullam futurorum habent memoriam sed corporis delectationes semper desiderant animas suas dimittentes fame tabescere et innumeris affici malis similles esse arbitror homini fugienti a facie furentis unicornis qui non ferens sonum vocis illius et sibilum magnum fortiter fugiebat ne devoraretur ab eo. Dum quoque velociter curreret in magnum quoddam decidit baratrum. Dum autem caderet manibus extensis arbusculam quedam apprehendit et fortiter tenuit et basem quandam pedibus reperiens visum est sibi in pace de reliquo fore et stabilitate. respiciens quoque vidit duos mures unum album alterum nigrum corrodentes incessanter radices arbuscule et iam prope erant ut eam absciderent. consideravit et ipsius baratri fondum vidit draconem asspectu terribilem ignem spirantem et terribilibus oculis aspicientem os quoque terribiliter aperientem et devorare eum cupientem. Intuens quoque rursus basem illam pedibus eius suppositam contemplatus est quatuor aspidum capita de pariete prodeuntia ubi consistebat. elevans autem sursum oculos vidit de ramis arbuscule modicum mel distillans dimittens quoque considerare que circumdedebant eum mala. scilicet sursum unicornem insanientem et eum querentem devorare. Deorsum vero draconem inhiantem et arbusculam cito excidendam et quod pedes super lubricam basem et infidelem posuerat, tantorum ac talium malorum oblitus se totum illius mellis modici dulcedini tradidit. hec similitudo eorum est qui seductioni presentis seculi adheserunt. cuius expositionem tibi dicam. Unicornis quidem mortis figuram tenet. Que semper persequitur et comprehendere vult genus humanum. Baratrum vero mundus est iste malis plenus et laqueis mortiferis. Arbuscula que a duobus muribus incessanter incidebatur quam apprehendit vite nostre mensura est que consumitur et diminuitur per horas diei et noctis et ad incisionem appropiat. Quatuor vero aspides de quatuor fragilibus et instabilibus elementis constitutionem humani corporis significant quibus inordinatis et conturbatis corporis compago dissolvitur. Cuius crudelissimus draco sibilans inferni ventrem figurat cupiens suscipere eos qui presentem delectationem futuris preponunt bonis. stilla vero mellis significat dulcedinem mundi per quam seductor ille suos non sinit amicos providere unde salutem. hac suscepta libenter parabola dixit Josophat. Quam verus est iste sermo quam bene coaptatus. Neque sed pigriceris tales nobis typos stabilire ut sciam qualis est presens vita nostra et quorum malorum animas suis actor sit.

Rursus vero dixit: similles sunt amatores secularium delectationum et qui horum dulcedine illiciuntur atque futuris

et fragili stabilibus fluida et fragilia preferunt homini qui tres amicos habuit, quorum quidem duos precordialiter et affectuose honorabat atque vehementer eorum caritate afficiebatur usque ad mortem pro ipsis decertans et periclitari desiderans. Ad tertium vero tantum multo ferebatur despectu, neque honore neque debitam eum aliquando gratificans dilectione, nisi quandam modicam ad eum simulans amiciciam. Venerunt quoque terribiles die quadam quidem accelerantes hunc ad imperatorem ducere rationem redditurum pro debito x. talentorum. Coarctatus vero ille querebat adiutorem ad subveniendum sibi in terribili rationis reddende examine apud regem. Currens vero ad primum et precipuum carum amicum dixit ei: Nosti amice quod animam meam semper pro te posui. Nunc autem indigeo auxilio tuo in die ista, detinente me necessitate. Quo vero ergo quod promittis nunc in auxilium et que apud te reposita est nostra spes dilectissime? Respondens ille ait: Non sum amicus tuus o homo neque scio quis sis. Habeo enim alios amicos cum quibus oportet me hodie letari et amicos istos modo possideo. Prebeo tamen ecce tibi cilicia duo ut habeas ea in via qua ambulas, que tamen nichil tibi proderunt, et nullam aliam spem a me prestolaris. Hec audiens ille et desperans de auxilio quod speraverat ab eo, ad secundum perrexit amicum. Cui et ait: Recordare amice quantum accepisti a me honoris et gratie. Hodie vero tristicie et tribulationi et adversitatem incidi, auxiliatore opus habeo. Quantum vero vales michi subvenire nunc indica michi. Ille vero ait: Non vacat michi hodie ut tecum subeam agonem. Curis vero et sollicitudinibus circumdor et in tribulatione sum. Modicum tamen tecum pergam quamvis tibi non sit profuturum, et statim domum reversus est, propriis vacabo negociis. Vacuus quoque manibus homo ille reversus, undique destitutus, lamentabatur se ipsum de vana spe ingratorum amicorum et de inutilibus laboribus quos pro eorum sustinuit dilectione. Pergit et ad tertium amicum de quo nunquam curam habuit nec socium leticie sue eum advocavit, et ait ad eum confuso vultu et terram intuens: Non habeo os loquendi ad te. Cognosco enim diligenter quoniam nunquam benefeci tibi neque amicabiliter circa te habui me. Sed quoniam adversitas apprehendit me durissima et nullam spem salutis in ceteris amicis meis repperi, et veni ad te rogans si est tibi possibile aliquod auxilium vel modicum impendere, ne tardes memor ingratitudinis mee. At ille respondit ei hilari et sereno vultu: Certe amicum meum carissimum confiteor te esse, et modici illius tui beneficii non immemor cum usura retribuam tibi. Ne timeas ergo neque formides. Ego enim precedam te et ego interpellabo pro te apud regem et non tradam te in manibus inimicorum tuorum. Confide ergo dilectissime et neque tristeris. Tunc compunctus ille dicebat cum lacrimis: Heu michi, quid prius lamentabor aut quid potius plangam? Vanum affectum meum reprehendam quem falsis amicis exhibui, an amentiam meam plangam qua huic vero et fideli amico nullam ostendi familiaritatem? Primus amicus itaque est divitiarum possessio et amor pecuniarum, pro quibus homo innumeris subiacet periculis et multas sustinet miserias. Veniente vero ultimo termino mortis nichil ex omnibus illis nisi que ad sepulturam pertinent inutiles accipit panniculos. Secundus autem vocatur uxor et filii et cognati et alii amici, quorum affectu adherentes inseparabiliter tenemur, animam et corpus propter illorum amorem spernentes. Sed exiens nullam aliquis consequitur utilitatem in hora mortis nisi quod ad monumentum secum pergunt, deinde revertentes suis curis vacant, non minus oblivione memoriam quam corpus operientes sepulcro. Amicus vero tertius despectus est bonorum operum chorus: fides, spes, caritas, elemosina, humanitas et cetera virtutum congregatio, que potest precedere nos cum exierimus de corpore et pro nobis apud deum intervenire, et inimicorum sumus in memoria et cum usura restituit.

Civitatem quandam dicunt fuisse magnam, cuius cives talem habebant consuetudinem antiquitus ut assumerent aliquem hominem ignotum vel ignarum legum civitatis sue vel conditionum, facerentque hunc sibi regem constituebant

qui omnem potestatem accipiebat et suarum volun-
tatum faciendarum facultatem habebat usque ad
completionem unius anni deinde cum omni secu-
ritate manere delicijsque atque ſumptibus
absque formidine et regnum permanſurum existi-
mante repente ſurgentes cives illi qui eum regem
ablata ſtola nudum per totam trahentes civitatem
exulem tranſmittebant et magnam et longinquam
remotam inſulam in qua neque cibum neque
veſtimentum inveniens in fame et nuditate male
atterebatur preter ſpem conceſſis ſibi delicijs et gaudio
in triſticiam verſis preter ſpem omnium et exper-
tacionem. Civium itaque ordinatus eſt
quidam vir in regno qui non ex promptis
intellectu vigebat qui tanta ex improviſo acce-
dente ſibi abundancia non eſt diſſolutus
vel ab ea raptus neque eorum qui ante eum re-
gnaverant et eiecti ſunt miſere fuerant incuria
ſecutus eſt ſed ſollicitudine torquebat et laborabat
animo quomodo ſe et ſua diſponeret. Dum igitur
aſſidua meditacione diligencius iſta rimar-
etur per quendam ſapientiſſimum
conſiliarium ſuum conſuetudinem civitatis et locum
perhennis exilij. Et quomodo ſemetipſum oporteret
cuſtodire ſine errore edoctus eſt. hoc igitur
ut agnovit et quia oporteret illum ad in-
ſulam applicare et regnum caducum alienis
dimittere aperiens theſauris ſuis quorum
tunc liberam facultatem ex illis prout vellet ſueret
accepit pecuniarum multitudinem auri vide-
licet et argenti et lapidum preciosorum am-
pliſſimum pondus et fideliſſimis commictens
famulis in illam premiſit inſulam ad quam
ducendus erat. Peracto igitur anno tumultu in
ſedicione illi cives nudum ſicut et illos qui
ante eum fuerant in exilium tranſmiſerunt. Et alij
ceteri ſtulti et temporales reges in fame male
cruciabantur. Ille vero predictus in abundancia pro-
pria et delicias infinitas habens timoreque pre-
ſens in ... infidelibus et malignis civibus
ſapientiſſimo beatificavit ſe per ipſum conſilio. Ci-
vitatem ergo intellige vanum iſtum et decep-
torem mundum. Cives autem principes et poteſtates
et demonum mundi rectores tenebrarum ſeculi huius

qui alliciunt nos dulcedine voluptatum
et ſuggerunt ut corruptibilia velut incorruptibilia
et mortalia ſeu immortalia et ſemper nobiſcum
manſura conſideremus ſi igitur ſeducti et nullam
ſolicitudinem decernimus et ſtabilibus gerentibus
neque aliquid in illa vita recondentibus
derepente nobis imminet periculo mortis. Tunc
iam nudos nos hinc maligni et amari ſuſcipientes
tenebrarum cives cum quibus expendimus tempus
ducunt nos in terram tenebroſam et caliginoſam
in terram tenebrarum eternarum. Ubi non eſt lux
nec vita hominum. Conſiliarium autem bonum
qui omnia vera fecit nota et ſalutaria
edocuit ſtudia ſapientem et prudentem
regem meum eſtima paruitate qui bona
et rectam viam venit monſtrare tibi introducens
te in eterna et infinita bona ibi te omnia repo-
nere conſulens.

Dixit ergo ioſaphat ſenem. Quomodo igitur
poſſum theſaurum iſtic pecuniarum illic
tranſmittere ut ſecuram ipſarum incorruptibilem
iocunditatem abiens reperiam. Qualiter demonſtrare
adverſum preſencia odium meum et amorem eternorum
plane queſo inſinua michi. Et ait barlaam
divitiarum quidem adventum locum permiſſionis
manibus fit egenorum. Ioſaphat vero ait
Cuncta igitur deſpicere et iſtam laborioſam aſſumere
vitam ſicut dixiſti ſupius tradicio eſt
antiqua ab apoſtolorum deſcendens doctrina an
nobis novum ſic viſum nutis veſtre ſciencie
quaſi melius eligentibus iſtam. Ridens
ſenex ait. Non legem recentem introductam
doceo te abſit hoc a me. ſed ab antiquo
et nobis traditam. dixit enim dominus cuidam
diviti qui interrogavit eum quid faciendo
vitam eternam poſſideret et gloriaretur ſe omnia
cuſtodiſſe que ſcripta ſunt in lege. Unum
inquid tibi deeſt. Vade et queque habes
vende et da pauperibus et habebis theſaurum
in celis et veni ſequere me tollendo crucem.
Cumque inquid ioſaphat ſit antiqua et ne-
ceſſaria ſit huiuſmodi philoſophia Cur non hodie
hanc multi ſequuntur. Senex vero ait

Multi quidem invitati sunt et invitantur, plures
non pigri remanent et negligentes. Pauci enim
sunt sicut dominus ait qui strictam et artam peragunt
viam, amplam vero et latam plures. Sic ergo salvatore
mandante, prophetis autem, apostolis, predicatoribus ac sanctis
omnibus opere et sermone aliquid uirtutis (?) viam
rectissimam nos exortantibus, et si pauci per
hanc gradiuntur, cum plures speciosam et que ad per
dicionem ducit elligant. Non ex hoc consilio
divine huius adnichilatur sapientie. Neque enim decet
alicui nolenti se intueri sol iustitie. Neque
tamen cogit sponse sua tenebras elligentes. Sed
proprio reliquit unumquemque arbitrio et perelectioni
quamdiu in hoc seculo est. Iosaphat autem
sciscitante quid esset liberum arbitrium et quid
perelectio. Respondit senex: liberum quidem arbi
trium est rationalis anime voluntas sine prohibi
tione cuiusdam mota ad quodcumque voluit
sive ad bonum sive ad malum sic ab actore
concessum. Rursus liberum arbitrium est in
tellectualis anime motus sui iuris. Per
electio vero est consultum desiderium eorum que
in nobis sunt aut consilium desiderabile.
Quod enim prius iudicatum est ex consilio tenentes
elligentes. Consilium vero est desiderium
perquirens de hiis que a nobis sunt facienda.
Omne enim consilium fit propter id quod agendum
est. Et sic non omnem perelectionem consilium
est, non omnem vero actionem perelectio est.
Iudicatio non solum actiones sed etiam ea que
sunt intentione perelectione exhibet et co
rone et tormenta inde ea fiunt. Principium
enim peccati et iuste actionis perelectio est
ex hiis que a nobis sunt inducta. Quorum
enim nobis affectus sunt horum rationes.
Tunc autem Iosaphat senem. Sunt ergo alii qui
recta que predicas predicent. Aut solus es hodie
qui ista doces et sic credibilem presentem vitam
instruis. Respondens senex dixit: In nostra in
fidelissima regione ista neminem esse co
gnosco. Nam pater tuus totam in primo cru
delitatibus innumerabilibus hos mortibus tra
didit et satagit ne penitus audiatur in
nobis divine predicationis notitia. Incertus

non omnibus linguis cantantur ista et glorificantur.
Dixitque Iosaphat: numquid non aliquid ex hiis
meis alicui dedit pater. Et ait senex: subtilis
et conveniens nichil dicitur clausis enim meis
sensibus bonum non vult suscipere ad malum
non paratus erit ipse. Sed vellem quid Io
saphat et illi ista dixisse. Ait non senex: apud
hominem impossibilia sunt ista apud deum omnia
possibilia sunt. Quid scis enim si tu salvum
facies patrem tuum et modo mirabili genitor
tui genitoris efficiaris. Dixit autem Iosaphat
de patre meo faciet dominus sicut ei placet.
Ego non extimus sanctis sermonibus preconium
cognoscens vanitatem discedere quidem
penitus cogito et certum reliquum tempus vite mee
ducere ne propter temporalia ista et fluida ab
eternorum et incorruptibilium decidam refrigerio.

c Cui senex: si hoc feceris similis eris
iuveni sapientissimo de quo audivi quia
fuit filius ditissimorum parentum. Cui pater
suus desponsavit filiam cuiusdam nobi
lissimi et per omnibus locupletissimi nimis
pulcerrimam. Movit ergo sermonem cum puero
de nuptiis et quo facere meditabatur. Annunciavit
contra ille quasi rem malam et nephariam respuens
relicto patre in fugam lapsus est. Ambulans
autem declinavit in domum cuiusdam senis pauperis
propter estus diei semetipsum repausaturus.
Tunc filia senis virgo que erat ei unigenita
sedens ante ianuam operabatur manibus, ore
autem suo deum laudabat assidue gratias agens
ei de vero corde. Huius autem laudes iuvenis
auscultans ait: Quid est istud tuum o mulier
studium. Cuius autem rei gratia cum sis pauper
et tenuis, quasi pro quibusdam magnis donis gratias
referendo sic laudas datorem. Que respondens
ait: nescis quia sicut exigua medicina
de magnis langoribus sepius hominem ita
et parvis dei donis gratiarum actio magnorum
auctrix beneficiorum bonorum efficitur. Ego quidem
filia sum senis pauperis. Gratias tamen refero
deo pro modicis istis donis et scio benedicto domini
certa quoniam qui hoc contulit et maiora valet
dare.

Et ista quidem de hiis que extrinsecus sunt
et mea non sunt. Ex quibus nec multa possi
dentibus lucrum aliquod provenit ut non dicam
et quia sepius dampnum sustinet neque accipi
entibus accidit detrimentum eandem ut semper vita
pergentibus et ad eundem pervenientibus finem
Eorum vero que magis sunt magis necessaria
sunt et perfectissima. iusta et maxima accepi
dei dona que invisibilia et mertinubilia
sunt. Nam secundum ymaginem dei facta sum et christi
noticiam habere merui in racione preomnibus animalibus
sum predita et ab ipso deo invitata sum ad vitam
per misericordiam nunc eius cum et misteriorum esse comercem
participes merui. et paradisi ianua aperta est. facile
si voluero introitum in perpetua permanens
et talibus donis que indifferenter perceperunt
divites et paupes ut dignum est gracias agere
penitus est impossibille. Si autem et modica hec
glaudicione largitori bonorum non obtulero
qualem excusacionem habebo. Iuvenis itaque
eximium illius stupens intellectum eius patrem
accersivit et ei dixit. Da michi uxorem filiam tuam
adamavi enim illam propter intellectum et pietatem
Tunc senex ait non licet tibi accipere pauperis
filiam. cum parentum divitum sis filius. Rur
sus autem iuvenis ait et hanc accipiam eam si
tu michi non negaveris illam. Nobilium quippe et
divitum michi filia fuit desponsata. sed hanc
respuens fugam arripui. filiam vero tuam
propter pietatem quam habes in deo et preclarum
eius intellectum. adamans copulari michi fidelibus
cupiam. Senex autem dixit ad eum Non possum
tibi hanc dare ut ducas in domum patris tui
et a brachiis meis separes eam unica enim michi est
Sed ego in quid iuvenis apud vos manebo
et vestram suscipiam conversacionem de modo et sptem
didum deponens vestimentum senis habitum po
stulans a se induit. Tunc ille senex ille
in multis temptans eum et varie ipsius exa
minans cogitaciones. postquam cognovit
mentem ipsius illius stabilitatem. Et quia non
amore in sapie detentus peciit eius filiam
sed pietatis amore elegit paupertate vivere
hanc proponens glorie sue et nobilitati

tenens eum manu introduxit eum in suum cubiculum
et ondit ei divicias multas ibi repositas et in sum
pondus diviciarum pecuniarum quantum non viderat
aliquando iuvenis ille et ait ad eum. Fili hec omnia
tibi do eo quod elegisti meo fieri heres sponse. Qua
tenens hereditatem ille omnes superffesus
et gloriosos terre et divites.

Tunc enim iosaphat. convenienter satis et ista
me tangit narracio et a veritate recte
dicta ista de me extimo. Si desideras scire
prior ut ista nota facias divicias. s. dei et
magnitudine supereminente virtutis eius. Tunc
dixit ei barlaam. Oro deum ut ista doceat te
et sciam talium in figat anime tue quia a per
homines ipsius enarrare gloria et potencia
per suas est impossibille. et si omnes anime
et aliquando fuerint hominum lingue una fient.
Verum enim quid evangelista et tholo pius
nemo vidit umquam. Nos vero et ex predicacione
eorum expera rerum natura nunc quod possibille
est dicimus. Dicit enim scriptura Celi enarrant
gloriam dei et opera manuum eius annunciat
firmamentum. sicut enim aliquis domum cernens
splendidissimam et artificiosse fabricatam
cuius forma ingeniose compacta est et ar
chitectum et edificatorem mox considerans mi
rabiliter itaque ego de non existentibus formatus
et ad hoc presum adductus et si plastem itaque
factorem michi videre non possum. Sed tamen ex hac
compacta et mirabili mea sancta fabrica mea ipsius
id notitia venit. sapiens eius non sum quod est
Sed sicut potui intelligere. Quia non a me ipso
veni. nec me ipsum feci sed ille plasmavit
me sicut ipse voluit. In principio quidem
fecit omnes creaturas quarum aliquando di
minutas et quedam rursus meliori in
novacione informat demum sublevans
hinc divino suo imperio ad aliam transfert
vitam infinitam et eternam. Nullus hominum
potuit aliquando aliquid horum perficere neque rex
neque sapiens neque dives. neque alius hu
mana peragens studia. Ex hiis ergo que
circa me sunt ad scienciam creatoris magis

perfectae

perductus sum. Cum hijs autem et hijs inspecta
fabrica et compositione totius creature consi
derans et videbis quia ipsa omnia secundum speciem
commutationi subiacent et corruptioni. In
tellectualia quidem secundum liberum arbitrium
et in bono profectum et a bono deffectum. Sensi
bilia vero in generatione et corruptione augmen
tum et detrimentum. Et in qualitate trans
mutationum et localem motione. Ex hijs
predicat nobis ineffabilibus a creatore
et incommutabili se facta esse. Et contineri et gu
bernari et semper provideri. Quod et creatorem
a dominus mundi complectione insunt convenientes
et indissolubile ea permanserunt quedam
omnipotentis virtutis ista commiscuisse et sese
indissolubilia conservaret. Quomodo enim aliquid
maneret nisi ipse voluisset secundum enim ~~primus~~ tirannus
sine gubernatore non potest consistere sed mox sub
mergitur et domus modica nunquam stabit sine pro
visore. Mundus quo statim tempore fit creatus
magna sic bona et mirabilis sine gloriosa
quadam et magnifica tamque mirabili gu
bernatione et sapientissima prudencia.
Ecce enim celum quantum tempus habet et non dem
gratum est. Terre virtus non est lassata ex
tanto creata tempore. Fontes non defecerunt flu
ex quo facti sunt. Mare tot et tanta susci
piens flumina non super excedit mensuram.
Cursus solis et lune non mutatur. Ordines
diei et noctis non preteriit. Ex omnibus
enim istis ineffabilis dei virtus et mag
nificencia dei declaratur testificata a prophetis
et apostolis. Sed nemo digne considerare ~~laud~~
et laudare gloriam eius potest. Miseretur enim
omnium quia omnia potest et dissimulat peccata
hominum propter penitenciam. Solus bonus et amator
animarum dominus. ~~bnt~~ benedictum sit nomen eius
laudabile et superexaltatum in secula.

Dixit autem ad eum iosaphat: Si multo tempore
meditateris sapientissime continuus
appositam enodacione quomodo nobis diffi
neres non melius id facere posse non videris
quam talia dando qualia paulo ante pertu
listi

creatorem enim creatorum et datorem bonorum deum
deum declarasti esse incomprehensibilem cogitationibus
humanis. Gloria magnificencie eius sermonibus
evidentissime ostendisti. Hijs ergo premissis
dic mihi certissime quod annorum ipse es tu.
quibus locis conversaris quos et huius philosophie socios
habes. Fortis enim anima mea ex tua pendet
et nequaquam a te omni tempore vite mee nolo
separari. Cui senex: annorum sum sicut opinor
quadraginta quinque. In desertis autem terre Senaar
degens agonizantes mecum habeo eos qui
in cursu superni itineris laborant. Cui
inquid iosaphat: Hec mihi dicis. Amplius
enim mihi apparet lxx annorum esse. Cui
respondit: Si quidem a nativitate annos
meos queris discere bene hos estimasti
amplius lxx annorum esse. Sed nullo modo anime
mensura vite computatur quotquot in
vanitate mundi expensi sunt. Cum enim vi
vebam carne secundum hominem peccati mortuus eram
in interiori homine annos igitur mortis nequaquam
vite nominabo. Ex quo vero mundus mihi cru
cifixus est et ego mundo et deposui hominem
veterem qui corrumpitur secundum desideria erroris
non iam vivo in carne sed vivit in me
Christus. Qui autem vivo in fide vivo filij dei
qui tradidit semetipsum pro me. Hos vero
et annos vite et dies salutis vocabo. Quos
circa xlv computando annos. Dixit autem
iosaphat: Quomodo quidem vita corporalis non
est mihi vita vocatur ergo non mors temporalis
mors debet appellari. Cui respondit senex:
indubitanter et de hijs ita sencio nequaquam
temporalem hanc mortem timeo vel mortem ipsam
appellas quoniam contemptores parvis timi
nas ~~itaq~~ absque timore ad te venire et salu
tare tibi verbum amicicie. Cui dilligere
novum quia si et ista in notitia venerint
mille mortes possibile est ei mortibus
subiacere. Ista ergo inquid iosaphat veraciter
vere philosophie exercitia nimis super excedunt
nimium terrore vite presentis radiantur inhe
rentes. Bene estis vos quanta virile atque
constante habens voluntate secundum undique

Frater Pinemonte [illegible]

Incipit prologus in vita sancte Grate venerabilis matrone pergamensium. I.

Omnipotentis dei filiis, et in dei filio ihesu christo karissimis, tamquam filiis gratie et coheredibus glorie. Universis qui christiana professione censentur, salutem. et in sancta subsequi professione letitiam. et illa respuere que huic inimica sunt nomini et ea que sunt apta sectari. Antiquorum solertia pio studio multa memorabilia posteris in scriptis reliquit. que modernorum inertia vanitatibus seculi dedita ex inertia amisit. Hinc est quod multorum venerabilium sanctorum gesta. aut semiplena. aut ex sola fama seu etiam ex coniecturis vix possint haberi. et quorum nomina scripta sunt in celis. eorum acta aut perdita aut combusta. seu igne cremata aut non scripta sunt in terris. et memoria rarior habetur. Beatissime igitur Grate gloriam ad memoriam reducemus. et qualiter celestia meruit. secundum quod per antiquam scripturam, et verissima dicta per idoneos testes ad nos sanctitatis transmisit antiquitas. ihesu christo qui est via et veritas nos ducente et docente. rudi quidem sed veraci stilo in sub compendio elucidemus. Explicit prologus. Incipit vita illustris vidue sancte Grate. Et primo de eius nobili ortu.

Anno igitur domini [illegible] ducentesimo octuagesimo nono presidente dei ecclesie in urbe roma beato marcello papa et martire. et regnante impiissimo cesare Maximiano. fuit in italia civitate pergami de stirpe regia dignus memoria. Nobilis vir. dux laudabilis lupus nomine. non quasi lupus sed quasi agnus sibi subditis mansuetus. vir rectissimus strenue militans. et a iustitia non declinans. Siquidem tunc temporis secundum quod antiqua lombardorum narrat istoria, erat hec provincia que nunc lombardia dicitur in tres partes distincta. Quarum una dicebatur liguria et extendebatur ab abdua flumine usque ad appenninos montes versus occidentem padum flumen a meridie relinquens. Secunda autem dicebatur emilia a pado flumine usque ad mare versus meridiem. et versus mare protendebatur usque ad flumen qui dicitur Renus. Tertia vero ab abdua flumine versus mane extendebatur usque in panoniam. Hec habebat pro confinio montes a septentrione. et dicebatur venetie. In hac igitur provincia una nobilium civitatum pergamum habebatur. Unde et aquapluvia caput dicebatur venetiarum. et ideo sedes ducatus et sceptrum in ea residebat. In hac ergo civitate venerabilis dux de sua nobili coniuge Adlevdi nomine suscepit filiam quam quodam presagio futurorum Gratam nominaverunt quod et rei postmodum probavit eventus. Fuit enim non solum nomine sed opere et merito grata. Grata siquidem deo fuit grata fuit angelis et grata fuit hominibus. Deo namque grata fuit per veram et grata fuit hominibus profundam humilitatem. Angelis per mundicie puritatem. hominibus per continuam caritatem. Erga eum hec tria eius labor et studium fuit non solum viduitatis tempore. sed etiam in iuvenili etate, in diebus virginitatis sue. Nam violam humilitatis lilium mundicie et puritatis. et rosam rubicundam caritatis conservabat. De bona indole ipsius. III.

Hec iuvencula Grata nobili more in educata, sapientia honestate pulcritudine omnes precedebat. Nobilis carne sed nobilior mente pulcra facie sed pulcrior fide iuvencula corpore sed animo cana. Nam in illa sua iuvenili cor ei senile inerat. et sensus [certe] venerandi canities sub tenella facie latitabat. Senectus enim venerabilis est non in diuturna neque numero annorum computata. Cani enim sunt sensus hominis. et etas senectutis vita immaculata. Fama eius ubique evolat et omnium oculis extat gratiosa. Virgo vero ergo nobilissima Grata creatoris sui in se beneficia recognoscens non efficacia de talibus sed illi soli in placere studebat a quo se omnia recepisse cognoscebat. Gaudebant parentes de sue filie profectu. et ei in omnibus applaudebant. disponentes et assidue [solicite] cogitantes qualiter possent eam alte et nobiliter maritare. Qualiter nuptui tradita fuit. IIII.

Erat in diebus illis in quadam parte Theutonie que dicitur germania. Rex prepotens et dives qui teutonico more latius regnabat. Hic magne et bone indolis habebat filium. quem carius diligebat. et post se regnare disposuerat, et iam regnare incipiebat. Audita igitur celebri fama tante virginis summum sibi profectum reputat. et honorem si regi iuvenem filio suo unigenito copuletur. Iuvenis Rex ad idem estuabat et multipliciter patrem sollicitabat ut legatos mittere non tardaret. Eliguntur legati fideles viri maiores et sapientiores preceteris et cum divitiis magnis ac cum omni mundi gloria ad ducem in patrem virginis pro virgine Grata pergamum diriguntur. Datur audientia ambaxiatoribus regis. qui magnis promissis [promissionibus] summas blanditias adiciunt si hoc coniugium dux et sui facere in compromittant. Annuit dux precibus legatorum. et Grata in iuvenilibus annis regis filio desponsatur. iam tunc sortita spiritum

rectia

bonū . Tandem thoro maritali iuncta . i elimosinis . et opibus misericordie insistē do . Nobilem maritū ignatū potuit deo deuotū effat . Et non solū q(uia) pater sc̄e Grate sic sup(ra)dictū est de regali p(ro)sapia descēndit . sed etiā quia ip(s)a regi fuit maritata / ideirco ip(s)a beata Grata regina appellatur et egregius ille uersificator Moyses qui p(er)gaminū c(om)posuit de ea tractans ip(s)am reginā appellare non formidauit .

De morte mariti et qualiter pergamū remeans i s(an)c(t)a uiduitate

Soluta tandē a lege uiri p(er)mansit .V. tam dilecti mariti sui . per mortē ip(s)ius / licet uideret se longe positā a cognatis et notis suis et quasi derelictam inter extraneos non desparauit . neq(ue) tristitia nimia se absorberi p(er)misit . neq(ue) de cetero alicui alteri mortali nubere proposuit . sed se totam dño yh(es)u xp(ist)o seruituram statuit . qui sibi c(on)tulerat totū . Vnde statī abiectis pompis seculi et uestimentis uanitatis in uili et humili habitu procedebat deū habens p(re) oculis . et mundi caducam gloriā que tam cito deserit sperantes in se . Interea pius pater de sua filia Grata admodū sollicitus / sollēpnes legatos mittit ad illam . Cum dū illā sic humilem respiciūt suspirantes dicūt . Nōne hec est regina duas tam icliti filia ? Non est hic habit(us) regine du as filie . Illius autē uultus non ē i(n) d(i)uersa mutatus quā nullus amor potuit ab amore yh(es)u xp(ist)i sequestrare . Dicti autē nūtij illā assumentes et cū reuerentia debita deducentes . pergamū ad patrē deduxerūt [p(er)duxerūt] / ubi ip(s)a celesti i sponso suo dño yh(es)u xp(ist)o ardenter i(n)hesit seruiens ei in oī tempore . Sperauit enim in domino sic uere uidua et i seculo desolata instans oroībus et obsecrationibus die ac nocte s(e)c(un)dū i apostoli documēta . Nam uidua q̄ i(n) delicijs uiuens, mortua ē . Vnde ad hec sum mopere studuit ut gr(ati)a saluatoris ad iuuante irrep(re)hensibilis p(er)maneret . Non cū ludentibus se miscuit . neq(ue) i cum his qui in leuitate ambulant participē se p(re)buit . Timebat autē deum ualde : nec erat qui loqueretur de ea uerbū malū . Erat eīz uirtuti castitatis adiūcta . ita ut non cognosceret uirū oībus diebus uite sue ex quo defunctus ē uir eius

De eius sotia hesteria et qualiter cum ea se haberet . Vj .

Vt autē ancilla dei Grata melius et honestius posset uacare diuinis et in dei seruitio p(er)manere nobilem mulierem honestam et religiosam sotiā hesteriam noīe sc̄ū assumpsit in sancte societatis solatiū / et religionis augmētū que ei comes indiuidua extitit in opibus bonis / oībus diebus uite sue . Qs enim enarrare sufficiat ? que et quāta i bona hee s(an)c(t)e mulieres egerūt ? Ipe autem quasi lucerne sup(er) candelabrū posite delectabile cūctis claritate sancti tatis spectaculū exhibebant facte oib(us) uite spectaculū religioīs et honestatis exemplū . Gaudebant enī si possent i parce uiuere p(ro)p(ter) xp(ist)m scientes q(uod) parca uita occidit uicia extinguit libidinem uirtutes nutrit animū roborat / mētē ad celestia subleuat . Erant enim i oratione assidue in ieiunijs sepe . karitate papue . compassione anxie et humilitate subiecte . Spetialem gratiā otulerat illis deus flendi pro peccoribus p(ro) miseris et afflictis et animaȝ pe(ri)eū tiū zelo succensē aliquando i orōmbus p(er)noctabant . Frequēter autē et aures diuine clementie hac spetiali petitione pulsabant . quatenū deus iniquitatem a cordibus p(er)gamensiū auferre dignaret(ur) . ut relictis ydolis suis, conuerterentur ad deū uiū et uerū . et uniuū filiū eius dñm yh(es)u xp(ist)m .

De morte beati alexandri i martiris [...] de loco crotaci / cui b(e)n(e)dixit .

Erant autē i tēpore Grate . VII. illo . in ciuitate pergami p(er) pauci xp(ist)iani : qui timore Maximiani / xp(ist)m publice confiteri nō audebāt . In dieb(us) illis accidit q(uod) xp(ist)i uenerabilis miles Alexander qui pro illa s(an)c(t)a et deuota dei legione thebeoȝ signifer fuit . diuina dispēsante misericordia . ut xp(ist)i augeret(ur) gloria . pergamū p(er)ueniret . Vbi iuxta urbē in predio q(uod) dicit(ur) pretoria . diebus aliquibus i oratione p(er)mansit . Superuenerūt autem subito milites et ministri Maximiani i cesaris . qui more bestiarū mox cruentis i manibus s(an)c(t)m dei martirē . non fugiētem neq(ue) diuertentē ab hostibus c(om)p(re)henderūt . et ad locū qui dicebat(ur) crotacū adduxerūt . ubi nūc ē ecclesia ad honorē eiusdem i i(n)cliti martiris alexandri que dicitur in columna . Nobilis enim et diues Crotacianus s(an)c(t)e Grate hūc locū p(ro)p(ri)js diuitijs c(on)struxit et ab eo locus ip(s)e denominat(ur) et ibidē honorabilit(er) est sepultus . Refertur etiam q(uod) in loco illo flores oriebāt(ur) quoȝ odore curabant(ur) infirmi . In illo i

insup loco post obitū illustris crotacij ppli
in signū triūphi ꝛ intitulū memorie al
tam columnam fabricari fecerūt. sic in
pgamino egregius ille versificator moyses
supradictus. nobili stillo descripsit hec oīa
dicens. Versus.
Hunc tibi procedes pauliū titanis ad ortū.
Respice crotacij felicē diuitis ortum.
Quem regina potens ambiuit marmore
Grata.
Pergamee sedis. rexēt cū sceptra beata.
Illic omē viret genus oī tempore floꝝ.
Ex quibus egrotos sanās: mis exit odoꝝ.
Crotacius huius auus regine. dict illā.
Constituisse bonis ppis: magnope villam.
Unde fuisse locū veteres dixere vocatum.
Cuius et ipe locus cōseruat corpus humatū.
Signa rei manifesta tibi dabit alta columna.
Post obitū dñe quā gens fabricauit alūpna.
In hoc sigde loco posita fuit statua quedā
que plotacio vocabat ubi demonia colebā
tur. Ab hac etiam statua quidā locū pdictū
plotaciū vocauerūt. Ad hanc igitur sta
tuam venerabilem xpi militem Alex
andrū violenter traxerūt ut si ibidem
sacrificare ydolis nollet. iuxta pceptum
cesaris maximiani capite plecteretur.
Ad quē locū ut xpi miles puenit spū scto
repletus. xpm constantissime fatebatur.
Aquam ergo postulat. et manus lauat
dñmqꝫ multipliceṙ benedicit. et aspiciens
in celū dixit. In manus tuas dñe comendo ꝛ
spm meum. et sic decolat septimo kallēdas
septēbris. Angeli vero animā eius susci
pientes. ad celloꝝ gaudia pduxerunt.
Qualiter beata Grata sepellivit marti
rē Alexandrū in pdio suo et quomodo ꝛ
huius occasione duas ecclīas hedificauit.
Cum autem detestabiles ministri VIII.
impyssimi maximiani recessissent. relic
to sacro scto corpore in loco passionis occiso.
beatissima Grata zello fidei succensa sitiēs
etiam ipa et desiderans palmā martirij
et cōpatiens martiri xpi. assumpta fide
lissima sotia sua hesteria. de qua sup fe
cimus mentionē. et aliquibus de ancillis
suis: assumptis etiā qbusdā de collegio ser
uoꝝ suoꝝ. qui iā facti xpiani fidelissimi
erant. cum ipis pariter ad locū passionis
accessit. Et inuento corpore sacro: ipa ꝛ
beatissima Grata. propiis manibus reuerē
ter et cū magna deuotione. capud mar
tiris ellevauit. et in brachiali suo qd
de veste pendebat posuit portans ma
nibus ppis. Reliqui autem serui eius
sacrū corpus venerabiliter assumpserūt
. In loco vero ante altam columnam.
ubi occisus fuerat. postmodū tempore ꝛ
procedenti. beata grata viriliter accēsa
statuam idoli que dicebat plotacio deie
cit. confregit et comminuit. et eliminata ꝛ
oī spurcitia ydoloꝝ. ecclīam ad honorem
martiris hedificari fecit. que dicit in colū
na de qua supra habita mentio est. Et
quia tunc temporis non patebat facilis ꝛ
ascensus ad ciuitatem iuxta montem in
quo nūc est ecclia ad honorem prothomar
tiris stephani hedificata. p prata portātes
sacras reliquias versus orientem ad ali
um vicū pvererūt. Et cum puenissent
ad crucem vie publice: sacrū corpus de
posuerūt: volentes quiescere: et hume
ros sup quos portauerant cōmutare.
Et quia portatores ibi talem mutatioēz
fecerūt. ideo deinceps vicus ille appellat
est burgus de mutatione. Quia vero licet qdā male scribāt de ^ mugazone
alique stille pretiosi sanguinis martiris
incliti ibidem ceciderūt: postea tempore
alio illustris Grata. ibi in meditulio vie.
ecclesiā que appellabatur sci Alexādri
de cruce ad honorem pciosi martiris. ꝛ
cōstrui fecit. quā et egoipe oculis aspe
xi. Deinde portantes sacro sanctū corp
puenerūt ad pdiū Grate. qd erat ext bte
muros ciuitatis pgami. ubi nūc ē nobi
lis ecclia catedralis. ad honorē martiris
hedificata. et ibi cū scā grata ad caput
beata vero hesteria ad pedes obsequiū
pstantibus. honorabiliter et deuote sepe
lierūt ubi tale epitaphiū cōtinetur. V.
Conditur in grate. martir tellure bte.
Cernit ut instū. nec distat ab urbe sepltū.
Multis miraculis claruit. et usqꝫ in ꝛ
hodiernū diem. dñs p eius merita: ꝛ
mirabilia opatur. De miraculo exhibi
to circa porcū beate Grate. VIIII.
Sepulto venerabili martire Alexandro ꝛ
precepit beata grata dispensatori domꝰ
sue. ut porcū quendā quē habebat occideret.
et seruis dei qui in sepeliendo martire labo
rauerant. et reliqua familie refectionē pa
raret. Quo iussā cōplente refecerunt
corpora post laborē comedentes cū timore
dñi. et ei grās refferentes. Cūqꝫ facto
prandio dispensator accessisset ut quippiā
opis faceret. mirū dictu mox aliū cōsim
lem porcū viuū et sanū repit in loco ū
alius qui comestus erat stare cōsueuerat
. Egressus aūt dispensator. narrauit h
dñe sue venerabili Grate. et hesterie
socie sue. ac aliis de familia. Que audien
tes sup misericordia dei gauise sunt et
ei grās retulerūt. Illū autem porcum
in misericordie opibus et refectione pau

per uiduar et orphanor ancille xpi cōsum pserũt sedentes cũ dño qui eis illũ diu intus ministrauerat. Multa abinde dñs in uita beatissime Grate meritis illi fecit miracula sed ipa dei famula ea sibi diut atentius occultare.

Qualiter pergamenses p adiutoriũ scē Grate cōuersi sunt ad dñm. X.

Coruscabat tunc tēporis inclitus martir Alexander miraculis. et sic lucerna sup candelabrũ posita gloriosis meritis et miraculis non solũ pgamenses. sed oīs parentutiũ illuminabat. ita ut plures eius fulgoribus illustrati lumen fidei clare uiderent. Beatissima uero Grata satagebat quantũ poterat ut gentē suam ab ydolor reuocaret cultũ. Sciebat enī q secũdũ apostolicā doctinā suor et maxīe domesticor curā hēre debemus. Suor igitur salutē ancilla dei Grata primũ desiderans instabat pcibus die ac nocte. et monita salutis dabat illis. Unde factũ est ut apud suos taliter laboraret. q adiuuante grā saluatoris. qui nemīnē uult pire. sed uult oīs hoīes saluos fieri. et ad agnitionē ueritatis uenire. ut oīs cognoscerent ad unũ deũ uiuũ et uerũ. et unicũ filiũ eius dñm yhm xpm. ydola uana surda et muta spnētes. Viderũt enī q infelices sunt et inter mortuos spes illor ē. qui appellauerũt deos opa manuũ hominũ. Aut siqis artifex faber de silua rectũ lignũ secuũt. et huius arte doctus eradat omnē corticē et p scientiā artis sue figuret illud. et assimilet ymagini hoīs. aut alicui ex aīalibus comparet illud et faciat ei dignā habitationem in pariete ponens illud et cōfirmans. ne forte cadat sciens qm nō pōt se adiuuare ymago enim est. et opus ē illi adiutorio. et de substantia sua. et de filijs suis. et de nuptijs uotũ faciens inquirat. non ne stultissimus ē homo huiusmoi? Nō erubescat loqui cũ illo qui sine aīa est. Non ne pro sanitate infirmũ deprecat? et pro uita mortuũ rogat? Non ne adiutoriũ ī inutilē inuocat? et de itinere ab eo qui ambulare nō pōt? Initiũ enī sepati oīs a deo est exquisitio ydolor. et adinuentio illor corruptio uite. Non enī erāt ab initio. neq erũt ī ppetuũ. Unde pgamenses beatissimi Alexandri meritis et meritis et documentis. sanctissime Grate abhominantes et execrantes ydola cōuersi sunt ad dñm. et apareris psbiteris xpianis qui tunc erant quasi occulti baptizati sunt ī noīe patris et filij et spūs scī. Amen. Et sic scīm desideriũ bte Grate completũ est. que supoīa in hac uita desiderabat ut gens sua conuerteret ad dñm.

Quomodo sanctus lupus pater sancte Grate hedifficari fecit ecclesiā scī saluatoris. et alia de ipo sancto. XI.

In illo tempore uenerabilis et inclitus dux supdictus uidelicet scīs lupus pater bte Grate. factus xpianissim. suā et alior desiderans salutem. cepit anelare. quomō gentē suam sibi subditā. ad xpianā fidē melius et facilius posset allicere. Unde pbis et exemplis bonor opū inuitabat eos. et scīs amonitionibus instruebat. Videns qm apparuit grā saluatoris nri dei oībus hominibus erudiens nos. ut abnegantes impietatem. et secularia desideria. sobrie et iuste uiuam in hoc seculo. expectātes beatā spem. et aduentũ glorie magni dei. et saluatoris nri yhu xpi. ipi enim audiuimus et scimus quia hic est uere saluator mundi yhs xps. qui constitutus ē a patre iudex uiuor et mortuor. Unde et saluatorem expectam dñm yhm xpm qui reformabit corpus humilitatis nre configuratũ corpori claritatis sue. Et ideo uenerabilem ecclesiam ad honorē saluatoris etiam dei ihu xpi in quodā eminētiori loco pgamenee ciuitatis hedificari uoluit. supmemoratis scīs lupus. et ab uniuersis sibi subiectis saluatorē deũ. dñm yhm xpm colli et uenerari. Cūq multo labore p temporalia transiens in populor regimine desudasset. et cursum suũ inde seruitio consumasset. ad extremum uite sue pductus. mortalitatis terminũ in mortalitatis uite continuauit initio. ingressus in habundantia sepulcrũ ī requie opulenta. Fertur etiam post obitũ miraculis claruisse. Nec mirũ si regnās ī patria beat lupus uirtutũ signis claruit. qui adhuc ī uia militans uirtutibus plenus fuit. Dicitur autē sepultus fuisse ī dicta ecclia scī saluatoris quā ipe hedifficauerat. et adhuc usq ad hodiernũ diem eius ymago sine figura iuxta altare depicta. cũ circulo corone in capite sic scī alij depingūtur et cũ supscriptione sui nominis euidenter apparet. Et hec prima ecclia dicit que uiuitate pgami extitit hedifficata. Satis enī congruum fuit a saluatore qui ē alpha et o principiũ et finis. hedifficationis eccliar et domus orationis hēre pncipiũ. Fundamẽtũ enī aliud nemo pōt ponere preter id quod positũ ē quod est xps yhs.

Qualiter beata Adleyda mater sancte Grate. hedifficari fecit ecclesiam sancte marie ueteris. et ecclesiam scī Michaelis de arcu et alia de ipa dei famula. XII.

Interea uenerabilis et fidelissima xp̄i
ancilla nobilis Adleyda mater beate ı
Grate . de qua ſupra fecimus mentionem .
uolens imitari beatũ luppũ maritũ ſuum
in opibus bonis . cogitauit etiam ip̄a qua
liter regine celi glorioſe uirginis marie ı
matri ſaluatoris yh̄u xp̄i eterni dei . deuo
te ſeruire poſſet . Unde incidit illi conſiliũ
bonũ . ut aliam eccleſiã non longe a ſup̄dic
ta ecclia ſc̄i ſaluatoris . ad honorẽ beate
et glorioſe uirginis matris dei hedifficari
fecit . que poſtmodũ ſc̄tã maria uetus eſt ı
appellata . Apud quam etiã ad honorẽ b̄tiſſi
me Grate . conſtructũ et hedifficatũ eſt no
bile monaſteriũ . et multis donis priuilegi
atũ . ubi laudabilis ſc̄imonialiũ numerus ı
habitat . et in quo uſq; ad hodiernũ diem
ancille xp̄i . ſponſe dei , gratum deo exhibẽt
famulatũ . De ecclesia sancti Michaelis . ı
Volens quoq; beata Adleyda ſup̄dicta mat̄
ſc̄tẽ Grate . non ſolũ in bonis opibus . ſequi
uirũ ſuũ . ſed etiam ſuphabũdare et excedere
in opibus pietatis . et xp̄iane religionis . et
ut ſibi et ſuis oĩbus orationes . et merita
ac ſuffragia om̄iũ beatoꝝ ſpirituũ lucraret̄ .
fecit alıam hedifficari eccleſiam . ad honorẽ et ı
gloriam beati Michaelis archangeli et oĩ
ũm angeloꝝ . que nũc appellatur eccleſia
ſc̄i Michaelis de arcu . In hac etiã ecclia
ancille xp̄i . deo longo tempore ſeruierũt
degentes ſub obedientia uenerabilis abba
tiſſe monaſterij de ſancta Grata quod ı
ſitũ eſt iuxta eccliaꝫ ſc̄e Marie ueteris
ſup̄dicte . Unde etiam poſt multũ tẽpus
sacerdos qui in dicta ſc̄i Michaelis eccleſia miniſt͡ra
bat , a uenerabili abbatiſſã monaſterij ſc̄e
Marie ſepe dicte . et ſancte Grate adminiſ
trationẽ recipiebat . Beata uero dei fa
mula Adleyda noĩe opibus pietatis . et ı
miſericordie inſiſtens . et in ſc̄tã cõuerſati
one pſeuerans . ac in bonis opibus deo ſer
uiens . migrans ad dñm . intrauit ĩ gau
diũ dñi ſui : ubi cũ beato luppo uiro ſuo ı
regem glorie filiũ dei cernit in decore ſuo .
yh̄m xp̄m dñm nr̄m . qui cũ patre et ſpiri
tu ſc̄o uiuit et regnat p oĩa ſecula ſeculoꝝ
Amen . Qualiter beata Grata hedifficauit
eccleſiam primam beati Alexandri . et cõtulit
Beata quoq; Grata . martiris ſui . XIII .
Alexandri non ĩmemor . ſed ſemp de eo ı
ſolicita . et fidelissima exiſtens ei . et deuo
tiſſima . Attendens q̄ martir dei indecenter
ſtaret in ſuo predio ſine domo , et ſine ı
tecto , manus ſuas miſit ad fortia . diſponẽs
et cogitans . qualiter templũ decens poſſ
ſup corpus ſc̄tũ erigere in quo fideles ı
xp̄iani martiris xp̄i poſſent ſuffragia
ĩpetrare
Cogitauit iniquã . et quod cogitauit effecit .
Nam de ſuis diuitijs quas in dei ſeruitio li
bentiſſime expendebat eccliã b̄ti Alexãdri
primam hedifficari fecit decentem et uti
lem , ſecundũ q̄ tũc temporis qualitas exige
bat . Deditq; illi ecclie dona magna . et lar
ga oĩa uidelicet que poſſidebat dei famula
area locũ ſc̄o dicatũ , que adhuc uſq; ad ı
hodiernũ diem illi ecclie ptinẽ noſcitur
. Permanſit autem hec ecclia , ad honorẽ
martiris longo tempore . quouſq; illa q̄
nũc eſt fuit hedifficata . Crebeſcentibus
enĩ miraculis meritis b̄tiſſimi Alexandri
ppli in deuotionẽ nõ modicam accenſi . ſcĩm
martirem quem in celo indubitanter ꝯſtabat
a dño honoratũ . in terris honorare et exaltare
cupiebant . Unde templũ illud nobille quod nũc
eſt , a fidelibus xp̄i hedifficatũ eſt , et ditatur .
Nam multi diuites et magni uiſta et magna
donaria ad honorem xp̄i et martiris eius ı
libentiſſime tribuebãt , ſpantes a dño mercedẽ
eternam . pro cuius amore qui dederit calicẽ
aq̄ frigide non pdet mercedẽ ſuam . Quia
uero fideles xp̄iani frequentiſſime et aſſidue
locum prioris tabernaculi frequentabant . ĩtã
tum q̄ beata dei ancilla Grata . optata quie
tis ſilentia conuenienter hĩc non poterat .
cogitauit dei famula modicũ ſecedere . et ibi
prope locũ aliũ ad habitaculũ eligere . in quo
uſq; ad finem uite poſſet in dei ſeruitio pma
nere . Qualiter beata Grata hedifficauit
hoſpitale iuxta locũ ubi xp̄i martirẽ ſepel
liuit . et qualiter ibi ſe haberet . et q̄ plura
Igitur beata dei uidua . et donauit . XIIII .
Grata non longe a loco ubi corpus beati ı
Alexandri martiris xp̄i uenerabiliter ſepilie
rat xenodochiũ ſiue hoſpitalle ad receptionem
paupꝝ ꝯſtruxit . et ibi ſe totam in opibus
miſericordie dedit , et ſe ibi omniũ paupꝝ an
cillam fecit . Neminem aborrebat , intantum
etiam ut infirmos allueret . pedes lauaret , ı
miniſtraret neceſſaria . et in tribulatione ı
gauderet . Nam gaudere cũ gaudentibus .
flere cum flentibus longo tempore ꝯſueuit ,
om̄s pſonas aduenientes largo excipiebat
caritatis ſinu . et cũ omnes dilligeret ab
omnibus amabatur . Et non ſolũ materi
ale hoſpitale ꝯſtruxerat . ſed de cordis hoſ
pitio xenodochiũ fecerat . et miſericordie ı
uiſcera alicui claudere neſciebat . affluens
pietate et miſericordia . et ſe totam in pxi
moꝝ curam , atq; miſeroꝝ cõpaſſionẽ effũ
dens . Cũ enĩ haberet multas diuitias
et poſſeſſiones uelud ducissa et regina et
dña ciuitatis . aut in ecclijs , aut hoſpita
libus fundandis conſtruẽdis dittandis . aut
paupibus orphanis uiduis ſuſtẽtandis ı

dispsit. dedit paupibus; et ideo iusticia eius manet in seculu̅ seculi. Nullus eni̅ egens esse poterat ubi mater misericor die beatissima Grata erat. Ipa multor̅ filios educauit multos hospitio recepit. Ipa̅ tribulatione̅ patientibus subministra uit. ipa̅ oi̅ne opus boni̅ subsecuta est. Vere eni; et non inmerito pot̅ de ista deo grata illud dici: quod beatus paulus et aplus Timotheo scribit dicens. Vidua eligat̅ in opibus bonis testimoniu̅ habens. Ista e̅ etia̅ illa uidua euangelica que posuit in gazophilazio dn̅i duo minuta. Posuit homines, posuit suos, posuit ext̅ neos. Nam p̅ hoc ipm̅ q̅ se obtulit i obse quiu̅ martiri xp̅i. exponens se martirio, cupiens et ipa̅ martir effici; pro xp̅o; tam suos q̅ extraneos, tum longe positos q̅ propinquos circa ptes pgameas. in gazo philatiu̅ fidei obtulit xp̅o. Multa etiam bona, multasq; diuitias, huic caritatis loco otulit uenerabilis Grata mater pa upu̅ quor̅ plura, usq ad hodiernu̅ diem psenerant in obsequio paupe̅r et infiro̅ rum.

posint mulieres

De moribus et conuersatione sancte Grate. XV.

Non solu̅ autem in suspectis, uerum etiam in se ipa beatissima Grata tanta mor̅ honestate polebat tanto diuini feruoris impetu ferebat̅. ut ipa ge̅e̅ uas honoris. et gr̅e uas ornatu̅ oi̅ lapide p̅tio so nemo qui dilligenter aduerteret du bitaret; tanta etiam in ancilla dei lux diuine gr̅e redundabat ut amore̅ sibi omniu̅ rapet. et ipos quoq aduersarios fidei in quadam honestatis alliceret, ut ab illis etiam amaretur. Unde et de ipa promitiabant sapientes; q̅ necessariu̅ erat euismodi ancillam dei predistinata̅ fore ad uita̅. et ideo plures exemplo sctitatis eius, uere fidei et xp̅ianitatis inuenerunt apphendere disciplina̅. Nam motus illicitos sc̅a dei sub disciplina cohercebat. et membra, et sensus suos studebat restringe̅, ne possent lasiuie, lenitati deseruire. Aspectus suus erat simplex, et humilis, ne fixe aspiceret ocu lus, quod illicite concupisceret animus. Auditus suus fuit purus et discretus ea que supflua sunt et uana respuens. et ea que sunt dei. Grata dei gratanter suscipiens. Sermo suus fuit sale conditus. ociosa et nociua detestans, bona et utilia comedans. In suo corde fuit mundicia, in uultu pudicitia. Incessus suus fuit cu̅ grauitate; status cu̅ reuerentia; mot̅ cum maturitate. habitus cu̅ honestate. Ubicumq; erat resplendebat eius sanctitas,

uita̅ eius

radiabat

emmebat honestas. seruabatur humilitas, in oi̅bus motib; suis taliter laborare studebat, ut nichil faceret qd̅ cuiusq̅ offenderet aspectu̅; sed qd̅ suam sctitate̅ deceret. Sic eni̅ lucebat lux sua cora̅ hoi̅bus, ut uiderent eius bona opa̅ et glorificabant patre̅ eternu̅ q in celis est. Has uirtutes scam̅ dei Gratam non ambigebant quiq; eius adhuc in carne posite, conuersationem nouerant. qua̅ uirtutibus plenam fuisse; et si ta cet lingua carnis, clamat miracula. fe licem eius transitu̅ pcedentia qua̅ etiam subsequta. Hec aute̅ i summa quada̅ de beatissie Grate moribus, et sctitate uite breuiter pstricta sunt; ut no̅ minus qde̅ ex his sctis et nobilibus moribus, q̅ ex miraculor̅ prodigijs. qua̅ digne apud deu̅ et apud homines meritis letis sima et gloriosa haberi fit. luce clariusq elucescat. Utrumq; aut̅ uidelicet et mor̅ nobiliu̅ sctitas et miraculor̅ diuinor̅ coruscatio; ad nr̅m demu̅ profectu̅ diri gitur, du̅ et i miraculis qd̅ miremur aspiciam̅, et i sctis ac honestis moribus qd̅ nob ad imittandu̅ ppomit̅ inuenimus ad honore̅ si qde̅ illius et gloria̅, qui sctos suos et meritor̅ uenustat uir tutibus. et quado uult et prout ult etia̅ miraculis coruscare concedit. ih̅s xp̅s dn̅s nr̅ filius dei uiui, q cum patre et spu̅ sc̅o i trinitate pfecta uiuit et regnat in secula seculor̅. Amen.

possedisse

tam

De laude et imitatione famule dei uenerabilis Grate. XVI.

Quis beatissime. et sctissime Grate, uir tutes et opa scta, usq usquequaq imi tari sufficiat? Mirari possumus. et ipi exemplo pensare, temporis nr̅i inertia̅. et pntis tepo̅ris miseriam; posse uero quod illa potuit; non humane uirtutis sed sin gularis est gr̅e. laudem ergo eam mag nifice; et dicam̅. Tu gloria pgamensium tu letitia nobiliu̅. tu honorificentia ppli nr̅i. quia fecisti uiriliter. et confortatu̅ est cor tuu̅. eo q̅ castitate̅ amaueris. et post uiru̅ tuu̅, alteru̅ nescieris. Et ideo manus dn̅i confortauit te, et eris bn̅ dicta in eternu̅. Innitamur ergo, put possumus materna uestigia. simul et agamus gr̅as redemptori, qui talle̅ in uia qua ambulam̅ ductricem exhibuit ancillis suis, et deprecemur misericordia eius patrem, ut illo nos regente spu̅ q̅ filij dei agitur. per terminos quos posuerunt patres nr̅i ad eande̅ metam ppetue felicitatis. et sempiterne btitudis

. . ad quam illa btiſſima deo Grata ſine
fine felix introiuit. nos quoq; ĩdeffeſ
ſo tramite pertingere mereamur . / .
De grãr actione et ſuffragiis ſcte dei . XVII.
QVis ergo tibi btiſſima Grate .
Grata tali ac tante matrone : digne
valeat vicem gratiarum . et laudũ pconia
impendere ? que tuo ſingulari ope ciui
tati pgamee ſuccurriſti pdite ? Quas
tibi laudes fragilitas pgamenſiũ pſol-
uet ? que tuo ſpeciali adiutorio ad fidẽ
xpi puenit . Et quas tibi laudes o ſctiſſi
ma . nra fragilitas pſoluet ? que nos
tali ac tanto dño obtuliſti . O ſcta dei
Grata . a xpo gratifficata . moribus ⁊
ornata . fide beata . ſpe firmata . karita-
te radicata . et in oĩ bono fundata . O
mater nra . o dña nra . o magiſtra nra
nos deo gratiffica . nos moribus orna .
in fide inſtrue . in ſpe confirma . in kari
tate corrobora . et in oĩ bono conſolida .
Accipe ſcã dei . accipe grata dei accipe
ſacrata . accipe dña nra . accipe itaq; ex
iles quaſcũq; meritis tuis ĩpares grãr
actiones . et cũ ſuſcepis vota . culpas ⁊
nras orando excuſa . Sit p te excuſabi
le qd gerimus . fiat impetrabile qd fidi
mente poſcimus . Accipe quod offerimꝰ
redona qd rogamus . et excuſa quod
timemus . Sentiant oms tuũ iuua
men . quicũq; celebrant tuã cõmemo
rationem . Aſſiſte parata votis pgamẽ
ſiũ . et repende oibz p circuitũ opta-
tũ effectũ . Sit tibi ſtudiũ aſſidue ex-
orare pro venerabili Gratia abbatiſ
ſa tua . vicaria tua . de tuis laudibus
mltũ ſolicita . pro filiabus tuis . p ſoro
ribus tuis . p ancillis tuis . p oĩbus
tui monaſterij . pro me fr̃e pinmõte
miſero peccatore . ſeddeuoto tuo . pro me
ſcriptore tuo pro me laudatore tuo lz
ĩſufficienti et indigno pro toto clero et
pro oĩ populo pgameñ . que feciſti bñdi
cta cũ tuo adiutorio ad xpi fidẽ cõuti .
Non ſit o ſctiſſima dei . non ſit vanus
aut vanus labor tuus in nobis . ſed ſicẽ
nos induxiſti ad fidẽ xpi . ita meritis
et pcibus tuis pducti mereamur ad gau
dia paradiſi . te ducente et dño nro
yhũ xpo adiuuante cui ẽ honor et gloria
in ſecula ſeculorum amen . / De felici obitu
ſcte Grate . et quõ ad gloriam trãſi
uit eternam . XVIII.
CVm igitur ĩ pdicto hoſpitali p mltorum
annorum ſpatia in dei ſeruitio pſeuerаſſet
et oms p circuitũ nationes iam dño ⁊
famularẽt . cupiens diſſolui et eẽ cum
xpo . plena opibus bonis . et dierum multorum .
appropinquante fine certaminis . curſus ⁊
meta . et bonorum laborum fructu glorioſo . repo
ſitã ſibi coronã iuſtitie . acceptura in celo . ⁊
cepit in predicto xenodochio . grauii corporiſ
egrotatione langueſcere . ſpũ tamẽ deo ĩfati
gabiliter adherebat . Conuocatis igitr ma
ioribus xenodochij . cepit eos ad karitatis et
hoſpitalitatis obſeruantiam . ad virtutum ⁊
cõſtantiam exortari . Certa quippe de ſua . p
ſuorum erat ſalute ſolicita . Demq; btiſſima
et ſctiſſima Grata . poſt labores diuturnos
quibus in vinea dñi ſabbahot . in cõuerſioẽ
videlicet . et in ſaluatione pgamenſiũ . et ĩ
opibus bonis fideliter deſudauerat introiuit
in gaudiũ dñi ſui . diuinũq; accepit denari
um . cõpleuitq; dies ſuos in bono . et annos ſuos
in gloria ſexto kalendas ſeptẽbris migrans
a corpore . et pñtis incolatũ miſerie . ſupne
beatitudinis habitatione cõmutans . ubi ab
vbertate domus dei feliciter inebriatur . Regẽ
glorie dñm q; virtutũ in decore ſuo cõſpiciens .
yhm xpm dñm nrm . qui cũ pře et ſpũ ſcto
viuit . et regnat . p oĩa ſeclá ſeclorum amen .
Sepulta autem fuit pgami . in pdicto xeno
dochio qd ipa edifficauerat . ubi corpus eiꝰ
ſacro ſcm . uſq; ad tempora venerabilis ambro
ſij pgamenſis epi requieuit . De miraclis
poſt mortẽ ſcte Grate . et quomodo fuit ⁊
mirifficata . et de curatione cuiuſdã cõtracte .
EX quo aũt beata dei Grata . XIX .
tranſiuit de morte ad vitã . de mundo ad ce-
lũ . de labore ad requiẽ . de carcere ad pa-
latiũ . de luctu ad gaudiũ . de loco xenodo
chij ad ſoliũ regni . de ducatu temporali ⁊
ad ſceptrũ paradiſi . de pugna mũdi ad p̃
miũ celi . poſt obitum videlicet ipius ⁊
nobilis Grate . diuina non defuere miracla
. Quorum quidẽ plurima p negligentiã dele
uit obliuio . mater ingratudinis . gratie ⁊
inimica . Plura vero cõſcripta ſunt . dili
gẽti prius inqſitione diſcuſſã . et fidelium
ateſtatione probata . Nam cecos illumi
nauit . claudos ambulare fecit . contractoſ
erexit . paraliticos ſanauit ſurdis auditũ
reſtituit . mutis loquellam . et multos a
diuerſis infirmitatibus . et varijs lango
ribus mirabiliter curauit . Audientes ⁊
aũt hec auribus nris non ne admirabi
mur ? Vere enim mirabilis ẽ deus ĩ ſctis
ſuis . Ipẽ eiz ẽ deus q facit mirabilia . /
Et ideo ſicut dicit pph̃a filij hominũ ſcitote
qm mirificauit dñs ſcam ſuã . Mirifica
uit aũt dñs eam multipliciter mirificauit
enim eam intra . mirificauit eam extra .
mirificauit eam erga . mirificauit eã ſupr̃ .
Mirificauit dñs eam ĩtra iocũditate cõſcie

et ſuauiſſimis affectionibus . Mirificauit
eam ext̃ nobilibus moribus et pietatis
et miſericordie opatioibus . Mirificauit
eam exga ſcilicet proximũ . miraculoꝝ ⁊
uirtutibus . et ſctis illuſtrationibus . Mi
rificauit eam ſupra ſplendidiſſimis glorifica
tioibus . Jam glorificata in aĩa tandẽ glo
rificabit̃ in corpore . ſcilicet in reſurrectiõe .
qñ fulgebũt iuſti ſic̃ ſol in regno patris
eoꝝ . qui eſt ſup oĩa deus benedict⁹ i ſcl'a
ſcl'oꝝ amẽ . Redeuntes autẽ ad iſtoriam
quedã miracula que p ydoneos teſtes ad nos
ſanſcita tranſmiſit auctoritas . huic opuſcu
lo inſerenda decreui . interq; admiratione ⁊
digna primo illud occurrit fide pſpicuũ et
laude dignũ . quod quedã puella de de bẽgate
cognamento abbatiſſa p plures annos ĩ infirmi
tate confracta . tibiaꝝ et pedũ erat officio
deſtituta . Tibias quoq; proprias fruſtra et
quaſi alienas portabat . Nam cũ crozollis ⁊
uix ire poterat et ſine his uel alio fulci
mento non poterat ire quoq; . Cumq; di
ctam puellam dña pax amica eius ĩ monaſ
terio ſctẽ grate cauſa informatiois et ĩſtru
ctionis in litteraꝝ ſcientia collocaſſẽt . tam
dicta dña pax q̃ etiam ipa puella . ſepe ora
toriũ beate Grate ingredientes eius adiuto
riũ et miſericordiam implorabant . Igit̃
cũ diu btĩſſime Grate pro liberatione dicte
puelle ſuffragia poſtulaſſent continuo affuit
dei uirtus . et meritis ſctẽ Grate tibiaꝝ
et pedũ uires recepit et uſum . Recteq;
ſit igitur reſtituta plenarie ſanitati . di
miſitq; crozolas in pdicto monaſterio ſctẽ
Grate in argumentũ tanti miraculi . yhu
xpi gr̃as agens nomini . ac beate Grate ⁊
teſtimoniũ phibens ſcitati . De illumina
tione cuiuſdam ceci p beatam Gratã . XXm.
Sane pretereundum non ẽ habundãs et
gaudens ſcitatis argumentũ quod beate
Grate meritis . non tantũ mõ ſalus egris .
greſſus claudis . loquella mutis . ſed et
lumen cecis redditur oculoꝝ . Nam quidã
cecus longo tempore extincta ſuſtinuit dĩ
ua uiſus . nec ullius potuit medicaminis
exhibitione . hic diuina ſibi reuelante clem
tia uidit in uiſione ſe uenire ad ſãctiſſimũ
corpus btĩſſime Grate . et lumen oculoꝝ
iam diu pditũ recupare . et integre re
cipe . Unde ſtatĩ qñ infuſa luce . ſecurita
tis fiducia recupande ſanitatis . et lumi
nis oculoꝝ ĩ eo pfecta eſt . Ueniens ergo
cũ magna fiducia . et cũ deuotione nõn
modica ad corp⁹ uenãbilis Grate inuocata
btĩſſima Grata uotũ fecit . et ſtatĩ lumẽ
oculoꝝ recepit . Nec mirũ ſi regnãs ĩ patria
apit oculos corporis q̃ adhuc ĩ carne ⁊
uiuens reſerabat oculos mentis . Quomodo
meritis beati Alexandri et ſctẽ Grate . libãa
ſunt quidam a feris peſſimis . XXIm.
Adiciendum et hoc laudibus dei eiuſq; famle
ad obturandũ molas obloquentis iniq; . In cu
mana autẽ diocesi ſunt due uille quaꝝ una
moltraſiũ . alia uero nerãina nũcupata ẽ .
Prope illas iſtas apparuerũt lupi rapaces
et fere peſſime . que inuadebant hoĩes et ĩ
trantes domos pueros aſportantes interficie
bant . Sicq; timor magnus inuaſit oĩs nec et tremor
audebant exire ad opus ſuũ nec ad opatiõẽ
ſuam . etiam ad ueſpam . Recordati ſunt ⁊
autem de ſctã ac uenerabili Grata eo q̃ ⁊
monaſteriũ ſuũ q̃dam poſſeſſiones ibi hr̃e
conſueuerat . Facto autem ab incollis terre
uoto . ad btĩſſimũ martẽm Alexandrum
et ad beatiſſimã dei Gratam . inuenit ſe
gens illa a feris peſſimis protinus liberata
uotũ aũt illoꝝ fuit q̃ diu uiuerent ſemel
in año cum crucibus proceſſionaliter cor
pus ſacro ſcĩi martiris Alexandri et ⁊
corpus ſacratiſſimũ uenerabilis Grate ⁊
deuote et ſolicite uiſitarent . Quod uotũ
longo tempore q̃diu durauit pax et q̃diu
gens illa uixit . que ſe tali uoto aſtrinxe
rat . Ueniebant autem cantantes . et ſcõs
laudantes . et gr̃as deo et beato Alexandro
et bte Grate multiplices refferentes q̃ eos
a feris peſſimis liberauerant . De quadã
muliere liberata a piculo partus p beatã
Gratam . et de alio ſimili miraculo . XXIIm.
Nec ſilenda eſt cuiuſdã iuuencule mira ⁊
liberatio ad eius gloriã et honorẽ . q ex
ore infantiũ et lactentiũ pficẽ nouit lau
dem ut deſtruat inimicũ ſue pfidie defenſo
rem . Grauida ſi quidẽ dicta puella pue
nit ad ptũ . et grauiter ptus urgebatur ⁊
dolore . Itaq; uehementiſſimi cruciatus
aculeis agitata . nec cibũ cape nec qeſcẽ
poterat . nec ſompnũ oculis capiebat . Nã
dolores eius ſac ſicut parturientis . Unde ⁊
uelud furioſa . continuis clamoribus ulu
labat . Facto aũt ad beatiſſimã Gratam
uoto . tam ſibi q̃ filio edito . liberationem
et ſanitatẽ optinuit ĩ momẽto . Simile ⁊
miraculũ de quadam alia intellexi . Que
cũ multũ ĩ ptu magnis affligeretur
doloribus . inuocatur ab ipa deuotiſſime
bta grata . et ſubito fuit a grauiſſimis
doloribus liberata . Nec mirũ ſi regnãs
in celo dolores aufert corporales . q̃ adhc
uiuens ĩ mũdo dolores a multis abſtulit
ĩfernales . Multos eniꝫ ſuis meritis ⁊
et exemplis . ac ſctis monitoib; docuit
ad deũ attraxit . et ad fidẽ xpi conuertit
. Inerat enim ei mira omniũ et maxiẽ

pgamensiū salutis emulatio. et in femineo i
pectore uirilem animū gerens conterebat
molas iniqui, et de dentibus illius auffere
bat predam. Qualiter beata Grata adiu
uit quandam mulierem dnām que cadebat
de equo quodam, ita ut lesionē nullā sētiret
Illud quoq; nulla obliuione de. XXIIJ.
lendū est. qđ quedam nobilis femina dna
de pgamo fide digna. et a multis nota i scip
ta expta est patratū miraculū. Cum enim
aliquando cum decenti societate. et honesta
iret triscuriū. contigit in uia q equus i
sup quem sedebat ipa. lasciuiens et priores
calces eleuans in duobus posterioribus se pedibz
erexit. At uero dicta dna piculū magnū
sibi imminere osiderans. inuocauit deuote
btissimam Gratam. et statim ibi in adiu
toriū suū sanctā dei hūit inuisibiliter ppa
tū. Nam sibi manifeste uisum fuit. q beata
Grata eam in brachijs accepit. et adeo le
niter dictam dnām de equo deposuit ut
nullam oīo lesionē sentiret. Ut aūt dicta
dna tanti doni non ēēt ingrata, ueniens
ad monasteriū sctissime Grate. dno ihu xp̄
saluatori nrō. et bte dei Grate ancille i
sue grās non modicas referens dne ab
batisse de scā Grata. et alijs q̄pluribus
hec oīa deuote et fideliter enarrauit.
De quodam alio miraculo beneficio a bta
Gra collato cuidā ei deuoto. XXIIIJ.
Scribantur et hec in generatione altera.
ut pplus qui creabitur laudet dnm in i
uenerabili Grata ancilla sua. et nichilomi
nus dei Gratā laudibus attollat in dno
que dat lasso uirtutē. et robur mltiplicat
et apit os mutor. et linguas facit disertas
. Ego autē ut non ingratus inueniar i
libenter profiteor. q ante q̄ in seruitio i
btissie Grate laborare incipē. inualidus
eram ad scribendū. sermo horrebat et uix
aliquid facere poterā. Ut autē inuocata
prius spūs sci gra. et suffragijs sctissime i
Grate, deuote quidē quantū potui. statim
psensi michi diuinū auxiliū affuisse. Nā
michi icontinenti collata fuit celitus et
possibilitas et facultas dictandi. et quidā
ardor exarsit in corde meo. ut quiescere
non possem q̄diu opus ipius uenerabilis
et inclite Grate. fine debito terminassē.
p oīa benedictus deus qui adiuuat spantes
in se. Conclusio, et quare omnia supdicta
de scā Grata scripta sint. XXV.
Multa quidē et alia. tam in uita gloriosis
sime Grate. illustris regine. et ducisse.
q̄ post obitū ppetrata innotuere mira
cula que non st stili officio designata,
de curationibus etiam infirmitatū pla
innotuerūt. q̄ ad p̄sens scripto mandata i
non sunt. eius sctitatis insignia. Hec autem
breuiter fideliter et deuote annotata st.
ad sctitatis eius astructionē. ad pgamensiū
cōmendationē. et instructionez. ad oium
xpianoz hedificationem ad laudē quoq; et
gloriam eius qui facit mirabilia magna
solus. qui trinus in psonis et unus in essen
tia. uiuit et regnat p infinita seculoz
secula. Amen. De translatione uenerabi-
lis et illustris matrone scē Grate. XXVJ.
Translationem bte et gloriose illustris i
matrone scē Grate. diligenter et fide
liter cupio declarare, et qualiter de loco
xenodochij ad locū monasterij scē scē rele
qe corporis sacri delate fuerūt. uice deuo
tiom ad memoriā reuocare. Placuit enī
deo et translata ē. Ante translationem aūt
testimoniū multiplex hūit. placuisse deo. Sine
fide autem ut ait aplus impossibile est pla
cere deo. Ipa uero dei famula. fidem ihu xp̄
eterni dei a primeuo etatis sue plenissime
habuit, et demū pgamenses xpianā fidem
hēre fecit. Igitur sacrū corpus bte grate i
requieuit in xenodotio quod ipa ostruxerat
in loco ubi fuerat primo tumulatū. usq; ad
tempora uenerabilis presulis ambrosij pga
mensis epi. uiri sciencia et moribus adorna
ti. Huius in temporibus. fuit in monasterio
scē marie ueteris qđ nūc est eiusdē scē
Grate. uenerabilis abbatissā re et nomine
officia sapiens et discreta. que circa diui
na iuxta sui nois consonantiam officiosis
sima fuit et solicita. Hec scō spū inspi
rata. cepit in corde suo tractare. qualr
corpus sacrū scē Grate. tam uidelicet p
ciosum thesaurū posset aquirere. et in suo
monasterio uenerabiliter collocare. Nā ipā
uenerabilem ecclesiam. pulcram et deuo
tam orationis domū. que puenerat usq;
ad hodiernū diem. ad honorem scē Gra
te construi fecit et decenter ornari.
Quibus peractis. accessit ipa dna officia
ad supdictū uenerabilē ambrosiū epm.
et flagitare cepit pcibus iportunis cū
magnā instantia et inconsolabili cordis
anxietate. ut corpus sacro scūn btissime i
Grate sibi concedere dignaretur. quati
nus uenerabili templo qđ ipa sibi para
uerat reuerenter et cū oī deuotione i
inltimodi post altare eiusdē scē Grate i
uenerabiliter collocaret. Instabant etiā
q̄plures alij. et gra ipius dne abbatisse.
et qui deuotione accensi scāz dei exalta
re et honorare intendebant. et desiderio
scō pmoti uirū dei epm ambrosiū istā
eius flagitabant. ut aqesceret depcanti.

scribēdi et gra et facultas

At ille ut erat miſeratione pleniſſimus: ſciam
et deſtitutione conſpiciens / attendens dei hono
rem. et ſcte Grate ſublimationem / ſanctis
deſiderijs et iuſtis poſtulationibus acquieuit.
Conſideravit enim uir dei, quod ſepius et
facilius poſſet a populo frequentari. et uiſita
ri. et quod decentius et honorabilius requie
ſceret in nobili tẽplo et decenti, ad hono-
rẽ ſcte dei fabricato. quam in oratorio humili
et a ciuibus ſatis remoto. Venerabilis
itaque pontifex Ambroſius antedictus ſpiritu ſcõ
inſpiratus. conuocato clero et populi multi
tudine. in die kalendarum maij. cũ magna
reuerentia et deuotione ad hoſpitale quod
ipſa dei grata adhuc uiuens conſtruxerat
cũ ipſis acceſſit; ubi prius ſacrũ corpus
fuerat tumulatũ. Cumque monumẽtũ ape
ruiſſet. fertur a ſacris reliquijs efflagraſſe
odor ſuauiſſimus, in tantũ ut uideretur
odor agri pleni cui benedixit dominus. Mira
cula etiã plura in die illa meritis ſcte
Grate claruerũt. que per negligẽtiã obliuioni
tradita ſunt, et neglecta. Cũ autẽ portã
do ſacras reliquias laudes diuinas intonãdo
et iubilando. ad locũ qui dicitur rippa ruſa
ſeu rippa rubea ſub mõte uidelicet ſancti
iohannis perueniſſent. nullo mõ ſacrũ corpus
mouere potuerũt. Quãobrem uenerabi
lis preſul. predicationẽ fecit et orationes indixit
ut pius deus et ſctiſſima Grata, gratiam
talem prebere digneretur. ut glebam ſci
corporis ad locũ deſtinatũ poſſent trãſferre.
Quibus peractis ſine aliqua difficultate
ſtatim corpus ſacrũ moueri potuit, et
deductũ eſt ad decẽtẽ eccleſiam in eius
nomine fabricatam. et ſic poſt altare
maius deuote et fideliter reconditur
cũ honore. Feſtumque cellebrare ſtatuitur cũ
eodẽ die, et multa ad dei laudẽ et ſancte
Grate ſublimationẽ preſtantur beneficia.
Circa etiã loca illa deo et ſcte Grate
dicata tale epitaphiũ continetur.
Preſulis ãbroſius. meritis nec nomine dignus
Corpus matrone, iuſto ſepeliuit honore.
Digna fuit celis. domino matrona fidelis
Semper appoſtolico fungitur et ſolio.
Poſtquam autẽ corpus beate Grate trãſlatũ
fuit ad locũ ſupradictũ in quo nũc requeſcit.
placuit uenerabili pergamenſi epõ et cano
nicis: hoſpitale trãſferre et in loco ubi
nũc dicitur hoſpitale ſcte Grate muneris
collocare. *Quomõ incepta fuit ſtatio
que in ramis palmarum fit in rippa rubea
ab epõ clero et populo ob deuotionem*
Tempore uero traſlatio *ſcte Grate, xxvij.*
ms ſcte Grate. ſtatutũ et ordinatũ fuit. et
a uenerabili epõ Ambroſio. et a ceteris pōti

in pergamẽſi epiſcopatu ſucceſſoribus ſuis. quaſi pro
lege obſeruatũ ē. ut in dominica palmarum
poſtquam pontifex oliuas cũ palmis. apud ſcm̃
Alexandrũ benedixerit ad locũ prefatũ qui
dicitur rippa rubea / in quo corpus ſacrũ beate
Grate imobile ad tempus manſit. nec mo
ueri potuit. ſtactionẽ faciat epiſcopus cũ clero
et populo. Et facta ibi predicatione. et
data benedictione / uerſus ſcm̃ martirẽ uincẽ
tiũ procedũt. Cũ autem proceſſio ante
portam eccleſie ſcte Grate peruenerit. Pōti
fex manu ſua palmã honorabilem et decẽ
tem. uenerabili abbatiſſe de ſca Grata ho
norifice repreſentat. datque ſibi benedictione
ad ſcm̃ Vincentiũ pontifex progreditur cum
honore et diuina cũ gaudio peraguntur.
*Vnde et qualiter legenda ſancte Gra
te conpilata ſit: rectera. xxviij.*
A capite hoc opus dillectiſſimi. et uos ma
xime ancille xpi. cũ magna diligentia
uigilatum. in quo multa que in diuerſis
erant locis. aut in libris et quaternis
ſcripta. quos etiam de circonſtantibus ci
uitatibus et terris aportari feci. aut in
cartis et priuilegijs annotata. aut in
muris et parietibus. ſeu etiã in quibuſdã
uerſibus exarata. aut in quibuſdã ſcriptis
de littera beneuentana. que a paucis legi
poterat: precibus et documentis uenerabi
lis abbatiſſe domine Gratie. in unũ ad hono
rẽ et gloriam domini noſtri yhesu xpi. eterni dei
et glorioſe matris eius uirginis marie.
ac ſcte ſue Grate. fideliter et deuote cõpi
lata ſunt. Vere et congrue, per ſolicitudi
nem domine Gratie. gratiam hanc habere debuimus
ut iuxta nominis ſui conſonantiã: totũ quod
circa hoc negociũ geſtũ ē. gratie dei
attribuendũ ſit. ut ſit gratia pro gratia.
Quapropter decetero. qui in pergamenſi populo
xpianam fidẽ habuerit. ſctiſſime Grate
deuotã feſtiuitatẽ facere non omittat. nec an
cille xpi ſcte Grate ſorores. et filie eius
glorioſam memoriam diebus ſingulis de
cantare. Nam laus ueneranda ducaſſe
et regine, beatiſſime Grate a multis
lacrimas deuotionis excuſſit. audientium
liquefecit affectũ. emoluit duritiem. et
piũ in eius cordibus inuexit ardorem. ſic
in ſuaue ſonantibus canticis ſpiritalibus
nuper editis. deuota anima poterit experiri.
Que idcirco cõmemorata ſunt, ut legẽ
tiũ deuotio. deinceps in laudẽ ſcte dei Gra
te. ſolicite et fideliter. ac ferventius
animetur. Igitur ancille dei, hec que ſcripta
ſunt, ad honorẽ dei / et ſctiſſime Grate.
ad conſolationẽ. et hedificationem ueſtrã
et omnium xpianorum deuote ſuſcipite. et ſcte

matris nr̃e Grate . caſtitatis et cari
tatis emulatione feruete . Oratio et
excuſatio auctoris . .XXX.

OBſecro aũt in nomine yħu . legentes
et intelligentes hoc opuſculũ : ut ſi for
te aliqua inuenerit : que alibi nõ rep
erint : non exiſtimet me inueniſſe . ſed
in diũſis locis : ſic ſup̃ memini ſcecta :
et et a fide dignis audita : me noverint
ſcripſiſſe . Si aũt pauciora reperit . nec
illud michi ĩputẽt : quia aũt exempla
ria nõ hũi . aut pl'a non nõm q̃ dig
eſſent fide . Benedicti itaq; ſint a dño
qui hec ſcripta legerint : ſcripſerint . hũe
rit : alijs comodauerint : audierint uel
rettulerint . Et ut cũ beatiſſimo Alexã
dro : et cũ ſctiſſima Grata . et cũ alijs
iuſtis quor in hoc memoria hẽtur . hẽ
aut cõſortiũ . pro me miſero peccatore
frẽ pinimonte : orare dignentur . Ora
te inqt beatus iacobus proinuicẽ : ut
ſaluemini . Ad eternã ſalutẽ in gloã
paradiſi . precibus et meritis beatiſſiẽ
Grate . nos pducere dignetur dñs
yħs xp̃us . qui cũ patre . et ſpũ ſcõ ui
uit et regnat p infinita ſecula ſeculo
rum . Amen .

Expliat legenda ſancte Grate .
. Deo Gratias Amen .

q̃ noverit

libello

115

zat

Incipit passio

recepit

Incipit passio sancti martiris Alexandri.

Gaudeant hodie pergamenses communiter in domino. pro solempnitate patris
nostri. et patris beatissimi martiris Alexandri. et Xpo laudes studiosius
referant. Qui ut genus humanum redimeret. de sinu patris descendit
in terram. Terram scilicet Egyptiace regionis. ubi mirabiliter nutriri
voluit. ubi Xps. Et deus ipse misericordiarum pater. pergamensibus defensorem
et patronum elegit. Inter insignes olim ac partes Egyptias. illa civitas
Thebe nobilis nobilior a qua Thebaica ipsa regio dicebatur. legionem
militum per diversas mundi partes precepto imperatoris Diocliciani produxit
Cristiano [illegible] Cuius dux beatus Mauritius prefuit. et signifer omnium beatissimus
[illegible] Alexander. Hic patris noster pater. Et [illegible] sicut milles [illegible] nostris temporibus
primus urbem nostram ingreditur. ut ipsam ad fidem Xpi converteret
et Maximiani similiter Cesaris idola reprobaret. hunc tamen
sementis in Xpo fideles. Nullatenus timens penas. quas ipsi iam tormentis
et carceribus afflixisset. Immo si nobilis vir probari voluit. Nobilissimi
passione. Temporibus sancti Marcellini martiris et summi pontificis
ac Diocliciani imperatoris in urbe [illegible]. Beati quoque Materni
Anno 289 Episcopi sancte Mediolanensis ecclesie. Anno ab incarnatione domini nostri Yhesu Xpi
ducentesimo octuagesimo nono multe Galliarum gentes Romano imperio
rebellarunt. Quod audiens ipse Diocletianus imperator ad relevationem
imperii sui pro laboris. Maximianum predictum olim commilitonem suum
Cesarem ordinavit. Cum quo contra Gallias rebellantes in
ipsius auxilium legionem thebeam de orientalibus militibus advocavit
Inter quos beatus Alexander ut predictum signifer claruit.

14

Qui ex thebis nobilissima civitate et opulentissima ortus fuit
Erat autem hec civitas in Egypto posita super nillum fluminis
qui de paradiso fluens. Yron dicit. Que centum portas antiquitus
habuit. Unde de ipsa sic scriptum est. Ecce vetus thebarum iacet
obruta portis. Et ideo ab hac civitate millites illi dicti sunt thebei
christianissimi. Qui a sancto zebedeo ierosolimitano episcopo. Et sancto
Marcellino Romano pontiffice adeo sunt in fide firmati ut ante
gladiis perirent. quam fidem christi quam acceperant violarent. Hii cum rege
cum Maximiano alpes montium transcenderent in quadam grata planitie
consederunt. Ubi Maximianus ille precepit persequi christianos crudeliter
ut omnes ydolis ymolarent, et fidem christi negantes contra hostes et
Cristianos fortissime bellarent. Quod audientes millites legionis
ab exercitu per octo millia recesserunt. Nolentes tam nephandum scelus
committere. Tunc Cesar ira succensus missis millitibus decimum quemque
eorum imperat imperat decollari. Sed sancti cum gaudio capita porrigentes
certabant quodammodo ut alter ante alterum posset mori. Inter quos
Beatus Alexander signifer capitur et Mediolanum ductus in
durissimo carcere cum quibusdam suis commillitonibus custoditur.
Eodem tempore vir illustris nomine fidelis. et christi sancti materni
discipulus ab eo satis eruditus sermonibus. et in dei servicio confirmatus
cuius se notitie benivolum reddidit. se ipsum totum sue obedientie
mancipavit. Informatus itaque in omni actione divina. in beato
Materno solus sanctorum martirum carceris custodia visitabat. eorumque
consolans vincula suadebat eisdem. ut cum omni constantia
viriliter pro christi nomine paterentur. Ad verba ad sanctorum materni

Tebe havea 100 porte
et li thebei chiamati
martiri.

Qui fu prigione

Fidelis devenit notitia beatissimos martires Alexandrum Cacie legionis
signiferum Cassium Severinum Secundum atque Licinium Mediolani
vinculatos heu et cathenatos in carcere detineri ad consistoria
carceris pervenit. Et ingressus viderunt qualiter a militibus xpi
detinebantur in cippo astricti. Beatus itaque Fidelis cognoscens ipsos
tanta constrictione afflictos et iure communicationis penitus gloriosos
supplicabat sanctis martiribus ut pro se intercederent deo suo et patre
eterne [illegible] sibi per socium suis precibus copularent. His et
aliis sic pactis Maximianus Mediolanum reversus et sequenti die
iussit sibi parari tribunal exalte. Et beatum Alexandrum ante conspectum
ducit ad sacrificia putari. Tunc mensa sacrificiorum apposita sic beato Alexandro
Cesar alloquitur: Diis nostris sacrifica si vis decoro et nostri
penas effugere. Beatus Alexander firmatus spiritu divino sic dixit:
Quare hoc nephandum pronis Maximiane preceptum. Magnam
[illegible] vix potest tirannidem. Et quidem vincit te possum ut
regem venturum ut [illegible] te amare nequeo. Non enim adoro ydola
surda et vana sine sensu et vita que non sibi possunt. Sed
colentes offendunt. Deo autem vivo et vero [illegible] in laudis
sacrificium offero. Cesar iratus mox te iubeo nisi nisi sacrificaveris.
Beatus Alexander respondit: Mors a te michi illata apud deum est
vita. Et sicut ille prius recedens vitam inter angelos vitam perpetuam
cum deo omnium creatore. In cuius responsione Cesar admirans
iussit fustibus eum cedi. Beatus autem Alexander patienter tormenta
sustinuit. Quod videns pessimus ille Cesar cepit eum cum
blanditiis suadere sic dicens: Alexander si sacrificiis te [illegible] causas
sacrificantibus saltem astucias et copulemus [illegible]. At illo tacente

117

nichil etiam respondente. Tyrannus iussit ut sacrificijs mensam
apponeret. Sanctus vero Alexander in celum respexit et dixit. Tantam
tantam michi deus dominus gratiam prestitisset qui certa per Ihesum Christum
certa postulantibus prestat. ut possim et tuam voluntatem ad dei
agnitionem convertere. et vanissimam istam animi insaniam amputare.
Verum quia hec insanabile malum hoc [illegible] violenta malignis spiritus
inspiratione certe in tuum creatorem credere te diffido. nisi ex sua
tua habundanti misericordia mutaveris. Maligne ergo consilijs tuis
parce actus nepharios tuos plange. et crede in deum divinum
et verum. qui certa fiunt ex nichillo ut tormenta possis evadere
in eterno tibi seculo preparata. Tunc Maximianus videns tanta martiris
beati constantiam ei dixit. Hactenus quidem blande tuum expectabam
assensum. et ut mos est michi. ut cum blandimentis letareris te monui.
Sed quia ultra [illegible] evenit ad verba illicita prorupisti te examinandum
tenere proprie. tamen nostre proprie sacrificij contemptorem. Beatus Alexander
hec audiens constante tyranno sic dixit. Nunc tue Cesar blandimenta
sunt michi et tormenta. que michi cito vesane minaris. michi reddere
in celis coronam perpetuam. Fidem enim meam audenter tibi propono.
quam cum examinaveris melius semper invenies fortiorem. Solo deum
celi. quem tu non meruisti cognoscere. qui me de hoc errore. quo tu
detineris infelix ad legis sue notitiam gratuita bonitate perduxit.
Et ne ligna vel lapides vel quislibet metalli adoro figmenta.
que tu in ista dementia patrocinante tibi humani generis
inimico veneraris et irrevocabiliter veneraris. Sed quod vesano
spiritu furiaris. quid per diversa tormenta torqueris. Gladium quem
michi volenti satisfacere promittis per Christum suavissima gloria amabilis

Cordis dulcedine et summa devotione porto. Idcircoque non vereris nequaquam
tue iniquitati obligari. Sed dei iustitie cuius gratia preveniente statim
properare promerui. Hec beatissimo Alexandro clara voce ad tirannum
et reliquos proclamante commotus Maximianus astantibus sibi iussit
ut apposito sacrificio mixto sibi afferrent et armatis applicantes eum
sacrificare compellerent. At beatus Alexander amplius indignatus confundens
omnimodo Maximiani nequitiam nepharia que precepta contemnens
ac mensam calce pariter cum omnibus super eam impositis eandem
evertit. Tunc itaque Maximianus furore repletus totusque veneno
tabide bulliens oculos suos fixit in Martium sancti necem et iussit
cum uni ex circumstantibus cito tradi ut ipsum quam citius iugularet
Minister vero evaginato gladio tremens et anxius cepit astare nec ictum
potere ipsius elevare ad beati Alexandri valuit inclinare cervicem
Cum primum Maximianus clamans ait Adhuc quid parcendo miles
nequaquam subsistis. At trepidus Martianus voce oppressa respondit. Ecce
mi rex caput eius montis more conspectui meo videbatur propter
quod tremebundus nimia impulsione fatigor. Maximianus tamen hec
audiens Beatum martirem aliis trucidandum truculentis clientibus
deputavit. Interim tamen Beatus Alexander cuidam Silano nomine
custodi carceris iussu dicti Maximiani Cesaris designatur. Hec et
alia audientes sancti viri Carpoforus et Exantius una cum sancto
Fidele predicto ad ipsum carcerem perrexerunt et omnes uno consilio
detulerunt ut ipsi cum Beato Alexandro civitatem Cumas
adirent. Tum Beatus Alexander presago quodammodo spiritu non
formidine passionis lictorum infestas manus effugiens Mediolano
cum sociis nocte latenter egreditur. Et perveniens ad quendam
vicum ab eadem urbe non longe ibi cum sociis suis mansit

dente videret diem lucescere. Orta luce die sepulture que statuerat preceptis
Invenerunt ibi ipse homines portantes feretrum. ut mortuum sepeliret. Tunc
Alexander sanctissimus per omnia mire sanctitatis proprius iussit deponi celerrime
feretrum. quo deposito. Corpus videns exanime socijs suis ait. Fratres.
Oremus. et deprecemur deum dominum nostrum quatenus misericordia sua plena
et eius ineffabili pietate hunc mortuum suscitet. Et resuscitatus credat
in eum. et deinceps particeps fiat. cum suis in eternum. Hac denique suggestione
Indubitata fide in terram se humiliter prosternentes adoraverunt deum celi
dicentes. qui in se credentes vivificat. Et dixerunt. Domine ihesu xpe. cui
nichil est impossibile nichil quam difficile. qui nostra omnia prius quam fiant
cernis quemquid mortuum sicut placet manifestum est divinitate. quique fidelibus
petentibus non abnuis petita prestare. Da nobis servis tuis quod petimus. Et
remitte animam huius defuncti in proprium eius corpus. ut per orationes nostras
resuscitatus et salvatus. fideliter in te te salvatorem suum sequatur. Qui
es benedictus per omnia secula seculorum amen. Ad hanc orationem defunctus
in anima resuscitatus et corpore clara voce clamavit. Unus est verus
et solus deus quem sancti homines isti colunt. Qui per me eorum orationibus
suscitavit. de tenebris reduxit ad lucem. Et ab eterna morte misericorditer
liberavit. Eadem hora beatus Alexander cum socijs letus effectus in
gratia domini nostri ihesu xpi. qui dextera misericordie fidelibus suis largiri
dignatur. cum immenso tripudio gratias agens deo dato eius signo
misit mortuum resuscitatum. ad beatum Maternum episcopum ut xpi
baptismum ab ipso reciperet. Ut ergo pervenit ad beatum Maternum episcopum
agnoscens facta sanctorum. quod a sanctis receperat. dedit signum. Et ipse
religiose susceptus ab eo. statim fuit. Cathetizatus in fide. et in
nomine patris et filij et sancti spiritus baptizatus. Hic postea fideliter
credidit. et ipsum dei numquam non reliquit. ex isto enim mortuo suscitato
et ex alijs multis miraculis beati martiris Alexandri multi Mediolanenses

in deo noviter crediderunt. Vnde ad eius reuerentiam et euidentiam meritorum perpetuam multas et quamplures ecclesias primitus beati martiris laudibus dedicatas sub eiusdem vocabulo in nonnullis locis ipsorum memoria retinet hodierna. Sancti vero persecutores recte timere visus cum inimicos peruenerunt ad locum qui siluula dicitur non longe ab vrbe Cumana. et ibi se abscondentes pacifice latuerunt. Beatus autem Alexander ibidem Cassio Seuero secundo Licinio Carpoforo et Exanto suis sociis derelictis diuerse cepit timore pergere et per mitti visus Pergamum remansit cito transiuit. Siue nam siccis pedibus flumen Adue transmeauit. Et peruenit ad locum non longe a Pergamni ciuitate qui olim ab incolis Pretoria vocabatur. Vbi in oratione dictis aliquibus perseuerans orauit ad dominum ut sine cursum diuiteret passionis. Cumque prelibati domini annuens qua gubernator et pater ad exercitum sibi commissum. Et ab ipso saluandum peruenerat ipsum martirum processum apud Pergamenses voluit finaliter capere. Vnde quod cito superuenerunt ministri Maximiani Cesaris. Beato militi Alexandro qui more bestiarum furiosum cruentis manibus cruciatu martire de sanctum non fugientem neque diuertentem ab hostibus permanserunt. Et ipsum quod ciuitas adduxerunt ad locum qui Crotatum dicebatur. Vbi nunc est Ecclesia condita sub vocabulo inclyti martiris Alexandri que dicitur in Columpna. Crotatius enim vir diues et nobilis dominus beate vidue sancte grate propriis diuitiis construxit hunc locum. Et sic ipse locus est denominatus ab ipso. Ac ibidem venerabiliter est sepultus. post cuius obitum populus in signum triumphi et perpetue memorie cretanis circulum ibidem columpnam fabricari fecerunt. super qua quedam statua sita fuit que Plotatinus vocabatur. sibi per Cesarem idola colebantur. Et ab hac statua

quidam ipsum locum ploratu docauerit. Refert quoque illuc pfacifices martire
Beati deducte flores oderifera oriebant ibidem. quorum odore sanabant infirmi
Sz quo deus pdune pgamensib sumere voluit no simpliciter flores sed
militum xpi florem ut tantos et tales sigferu. huius urbis nobilib
fidelib exegia destinatu. Illis ea temporib in Ciuitate pgamo vir dux
nobilis preerat ex regia stirpe ortus lupus siluit noie. qui meritis glosi
martiris alex xpianus effectus erat. Postmodu no qui lupus. at agnus
mansuetus. rectissimus. diues strenue militas et a iusticia no declinas
Et ut ciuitatem sibi subditam ad xpi fidem melius facilius posset allicere
martiris sci alexandri eius miracula frequentius recitabat. Hic bti alexandri
gra diuina compulsus opib sanctis et iustis. semp intendes. primus urbem
nram ecclesiis insigniuit. Et tandem beato fine quieuit. Et eiusdem
Ducatum fuit ut Nobilitas huius terre que venerantu Caput dicebatur
antiquitus eo quod sedes ducatus. et sceptrum residebat in ea tam nobili
milite ditaret. Adductus itaque Beatus alexander ad plorata statuam
et maiestates cesaris. sacrificare compellitur. quod si no capitis sententia puniatur
at beatissimus xpi miles ad celum oculos elleuauit. Et spu sancto replet
xpm constantissime confitetur Et aquam postulas manus lauit. nolens rdelore
cpuratis inquinari. Gemma quoque flores et ceruicem in terram humilias
O[illegible] deo orens obtulit ita dicens. Benedictus es deus qui dignus es gaitorib
tuis quo bona sunt talibus. Benedictus es rex paciens qui peccatores
et impios sustines Et ut errantes in viam possint redire iuste
lumen tue veritatis ostendis. Benedictus es deus misericors qui cadentes
ad tua erigis pietatem. Benedictus es dne Rex solimus qui p mortem
tuam inferna calcasti destructo mortis imperio. Et victor die tercia
ad supos remeasti. te psequentib penitencie locum donas. Benedictus es
dne. qui cedem tuorum aialium expectans. tuorum sctorum orones
libentissime suscipis. et adusariorum machinamenta deludis.

Benedictus es pater piissime qui peccata confitentibus indulgentiam elargiris
Benedictus es misericordissime pater qui in undecima occurrentibus nobis
hora graciam prestitisti Benedictus es in tua sapientia domine qui omnem impietatem
a me hodie extinxisti et in tua veneratione misericorditer aggregasti.
Benedictus es in visceribus tue misericordie domine qui me de media valle [illegible]
ad magnitudinem bonorum operum assumpsisti. Et de potestate secularis
principis liberasti. Benedictus es benivolentie summe pater qui michi
interiorum bonorum largitor es copiam et stadio virtutis tue certantem
meritis michi coronam per vitam Christi domini preparasti Benedictus es in-
expugnabilis domine qui me ad certamen fine vere iocundis et ope spiritus
tui firmamine perfecisti et adversarium occultum confregisti. In michi domine
perfectam graciam exhibe sicut te diligentibus promisisti. Benedicat tibi
domino creatori celum terra et omnia que continentur in eis. qui cuncta
fecisti ad magnificandam tuam laudem et tui nominis gloriam valde bona. Cum
hec beatissimus Alexander in spiritu sancto devote dixisset toto corde
in celum aspiciens commendavit domino spiritum suum dicens. In manus tuas
domine commendo spiritum meum et mox victimam suam servi iussu speculatoris
instituit. Et tunc carnifex ille ferox contra beatum martirem iussu Cesaris
crudeliter fremens evaginato veloci gladium. Et ante columpnam
[illegible] statue caput gloriosi martiris amputavit. Cuius animam
accedentes angeli susceperunt et eam sonoris vocibus deferentes
in celesti curia coram Christo cum debitis laudibus obtulerunt. Passus
fuit igitur Christi nomine beatissimus Alexander septimo kalendas septembris
anno predicto impiissimo Cesare Maximiano regnante. Deinde gratissima
vidua sancta grata martiri beato operationes assumpta fidelissima
socia sibi. Esteria et aliis certis ancillis. et quampluribus de suorum

120

suorum collegio · qui secum fuerat xpianum ancill et meritis beati martiris pfes
in ipsos pariter ad locum passionis accessit · Que corpore sacto ibidem inuento
ipsius multa reuerenter caput martiris ellevauit. Et in brachiali suo quod
pendebat de veste reponens ipsum sola cum deuotione in via detulit ad sepulcrum
reliqui aut sui eius sacrum corpus martiris venerabillis assumpserat dnam
suam Gratam usque ad tumullum sociantes. in loco aut illo ubi martir
venerabillis passus fuit certo tempore precedente. Beata Grata meritis sanctissimi
martiris affectu intime dilectionis accensa. Plateaque stantans fecit commun
terra ornata et inde elliminata omni spurcitia vel dolorum ibidem sub ipsius
martiris sui vocabulle fecit ecclesiam dedicari que tunc dicte colupne
cetarij · dicitur in colupna. Et quia tunc temporis ad ciuitatem per vicum
ubi est ecclesia sancti prothomartiris Stephani facill non habebatur accessus per aliam
partem versus oriens peregerunt. Et cum peruenissent ad burgum ubi nunc
crux est sup colupna in media via burgi posita ibi deposuerunt martiris
sancti corpus aliquantulum volentes quiescere. et humeros super quos
portauerunt commutare · Et quia portitores talem mutationem ibi fecerunt
vicus ille burgum de mutatione fuit postmodum appellatus. licet quidam
ignorantes de mugatione ascribant. Et quia ibi aliquot stille preciosi
sanguinis nostri martiris ceciderunt · ipsa nobillis sancta Grata in dicto
burgo ubi dicta crux sup colupna sita dignoscitur · tempore subsequente
fecit ecclesiam construi sub vocabulle asspti sanguinis martiris Alexandri
Que ecclesia postea per burgi impedimentum fuit versus oriens ibi prope translata
Que ecclesia sancti Alexandri de lacruce vulgariter appellatur. Deinde
portantes martiris sancti corpus ad beate Grate predium quod erat contra
muros regauit peruenerunt. Et ibi sanctum corpus beata Grata ad caput
obsequium ministrante et ceteria ad pedes simille portante cum
aromatibus est sepultum. Unde in epitaphio quidam dixit Conditur ingrate

martir tellure beate cernitur ut mlum nec distat ab urbe sepulcrum
Sic igitur beati martiris corpore tradito sepulture ad eius reverentiam perpetuam
et meritorum noticiam in dicto podio in quo eiusdem iacet corpus humatum
Primo paruula dedicata fuit ecclesia et mox coruscantibus Alexandri
gloriosi miraculis non solum pergamea gens spectaculis currebat
sed vicinarum urbium multitudo frequentas ad sacri martiris limina
properabat. Nec mirum quia deus ibi sui martiris meritis preces supplicum
omnium vota complebat. Ex quo circumquaque fama diffusa non solum pauperes
currebant et debilles immo nobilles et magnates reges et principes et qui
ad ipsius nostri patris ecclesiam infirmi statim diversis langoribus curabantur.
Et alia multa deus ibi ostendit prodigia quibus quilibet tam nobillis quam
ignobillis in devotionem inductus maiorem pretem Ecclesiam habundantibus
oblationibus devotorum in laudabillem studiose fabricam erexerunt. Que
ecclesia postmodum meritis martiris nostri per summos pontifices
instituta fuit eadem cathedralis et mater diversis et magnis privilegiis.
Non solum a Romanis pontificibus sed quam multis et pluribus imperatoribus et regibus
roborata. Quid amplius prosequar de beati martiris laudibus huic urbi
nostre primus antistes immo presul noster sancti Alexandri martiris Episcopus
antiquitus appellatur. Et merito quia ex reverentia et devotione ipsius sancti
patris Episcopalis dignitas magna et diversa privilegia imperatorum et Regum
donatione nomine nostri obtinere. Quid plura de martire glorioso.
Non solum per eum ecclesia pergamensis dotata dignoscitur immo et ipse
Civitatis in multis hodie per Romanorum imperatorum et Regum privilegia
sublimatur. Ex quibus liquido recte patet tam ecclesiasticas huius urbis
quam seculares personas tam preciosi dei militi venerabilliter sbiacere
Et quis ex incolis nostris hec acceptavit ut debuit. Ipse de longinquis
partibus ad nos venit ut nos renovaret ab ydolis. Et Renovatos ad
celos perduceret ubi nullus hostis. nullus languidus. nullus insipiens
nichil orridum nichil turpe nichil obscurum. Ubi malorum omnium

et peccatorum privatio. ubi pax summa concordia. ubi perpetua sanitas. ubi publi-
neunt omnia. ubi quicquid est gratum quicquid pulcerrimum quicquid clarum
ubi dulcissimum gaudium sine fine. Excitent igitur pergamenses et sinum
sic imitentur puro corde deicolam nec claritatis ipsius splendide turpiter
videantur ingrati qui ut aliquis somnis ~~deviant~~ deviant male agunt
et de facili subito precipitant in maiorem profundum nisi absit adsit dei
misericordia corruentes. Et quid mirum si civitas nostra precipitat. Non ut
deviamus aliter. Qui odit lucem nescit quo vadat. Postponimus
lucem nostram vilipendimus sanctum nostrum qui patriam nostram illuminavit
antiquitus cuius meritis tota civitas adornatur. Et ergo fratres karissimi
Exortatio ad devotionem ff. minimum deminimus resurgamus et patroni nostri sedulo mentis
affectu frequentius limina visitemus. Et quare non erubescimus.
Caput nostrum martir dei inclitus Alexander ad nos de thebarum
partibus veniens quot opprobria quanta tormenta qualemque mortem sponte
pertulerit prius prescripta demonstrant. et heu miserrimi si talis tantusque
miles ad pugnandum pro nobis sic longe devenit. et finaliter voluit
nobis mori. Cur eius devotioni non surgimus. Cur eius tanta beneficia
non pensamus. Surgamus ergo velocius. et frequentemus sepius ecclesiam
patris nostri ut filii tante pigritudinis reputemur. Dicit enim Augustinus
doctor egregius. Qui sanctos martires in quantum potuerit noluerit
imitari ad eorum beatitudinem non poterit pervenire. Et si sanctos
martires equaliter venerari tenemur ex sanctis et festis eorum omnibus
Et quia ipsi pro nobis cottidie resident coram deo quanto multo magis
pro beato martire Alexandro gloriosissimo patre nostro quem deus
nostrum constituit protectorem. Redemptor enim noster dei filius unicus
christus volens eius benignitate mundo succurere et edifficationem
salutifere fidei certos per orbem destinavit apostolos. martires. confessores
et virgines. Mediolanum scilicet Ambrosium confessorem. martires
Gervasium et prothasium. Celsum atque Nazarium. Brixiam faustinum

et iouitam filiastrum et iuliam Cumas fidelem et abundium. papia
Augustinum et sirum. Pergamum vero Nobilissimum militem.
Alexandrum ducem sancte legionis signiferum. Et quis hic dubitet
fuisse plus milite cum inter tot et tales signum probitatis et fidei
portare meruit. licet apud deum non sit acceptio personarum
et ex sanctitate quilibet strenuus reputetur tamen omnium merita
non sunt equa. hic inter alios sanctos mundi strenue militavit pro
christo mortem pati non timuit. Et ut dei fortis athleta mirabiliter
militavit. Et vetustate temporis beati martiris viri propria multa
tacentur et eius propria generositas ignoratur quia rememorari fuit
etiam pretium omnibus. Officium tamen sibi a legione promissa commissum
approbat suam generationem et statum. Nam sicut nobilior sicut
districtior. Sicut inter ceteros aptior totius sancte legionis fuit vexillifer
appellatus. Et vere fuit omnium signifer et speculum singulorum.
Cuius sanctitas cum nunc ex antiquitate non pateat sed viget
probabiliter hodie. Dum martir noster principio vigeret miraculis
erant in Cumana diocesi due ville. quarum una vercana.
altera miltrasium vocabatur. prope istas villas apparuerunt lupi
rapaces et pessime fere multe que homines invadentes etiam
domos intrabant. Et experientes quod sepius parvulos devorabant
Tanta erat ipsorum luporum et ferarum infamia quod nullus quasi
audebat ibidem ad operationem exire. Cultores villarum istarum
Scientes miracula beatissimi martiris alexandri eidem devote
voverunt. Quod si ipse eos a luporum et ferarum rabie liberaret
Corpus suum sanctum cum cruce et rogationibus annualiter visitaret
Et propter suam et bestiarum salvationem caseos formulas sibi de
toto lacte diei unius presentarent. Quo voto facto nullus lupus

Insanus nulla fera pessima deinceps locis illis apparuit. Unde ipsarum
villarum coloni beati Martiris Bufianum acceptantes votum quod voverant
longis temporibus fideliter impleverunt. Similiter comunitate de Sedrina. de lacosta. de
Sembosetti. de sancto petro de ortio de sancto gallo de dossena. et de bracha
omnes vall brembane. diocesis pergamensis dictorum luporum adversibus et
ferarum obsessi audientes quod ipse comunitate de Vrana, et de Multasio
beati Martiris nostri virtute predictis fuerat liberate periculis Martiri suo
eadem vota devote fecerunt. Que liberate continuo. Comunitate de Vrana
et de multasio. unacum dictis vallis brembane comunitatibus veniebat iuxta
vota visitare venerabille martiris nostri corpus die veneris. post ascen
sionem domini sollemniter omni anno et ideo quando dicte comunitate vallis
brembane, cum Cruce sua et formulis caseri veniunt ad sanctum
Martirem visitandum. Crux illa appellatur hodie de Vrana. Sed consuetudo
ipsarum comunitatum de Vrana et de Multasio cum sint. cum sint remo
tiores. ab aliis. quia ille vallis nostre brembane propter hinc inde Guerras
Vergognum prohibent. dicte autem cetere iste comunitate vallis brembane suum
hodie votum suum. Et quamquam aliquando propter guerras venire non audeant
Tamen die predicto singulis annis caseri sui formulas per alios sancto
Corpori representant. Nec mirum si devotiores votum observant. quia etiam
modernis temporibus. Quidam nomine Ambrosius de Vachis prefate comunitate
de sancto Pellac blancho nimia cupiditate inductus quadam vice
Beatum Alexandrum de certa quantitate suorum caseri fraudavit. Illa
die cesspitaverunt sibi due vache pulcerime. Que in locis etiam
non suspectis mortue permanserunt. Ille dei nutu et beati martiris
Alexandri confessus fuit publice coram multis. quod quia dictis caseri
fraudem commisit ipsas donabilles perdidisset. affirmans firmo
proposito se sanctum Martirem nunquam taliter fraudaturum. Sunt quoque
Aliter quedam eiusdem comunitate, que parum sunt ad Campos

p laborerijs in cuna portauiant. et ipm solum ibi occupata dimisit
et rediit ad puerum vidit ipm raptum a lupo. et amaras currendo post ipm
marito clamauit. Heu heu. lupus nostrum filium rapuit. succurrite succurrite
Ecce debilis et attrita doloribus lupum non possum pertingere fugientem. Et
maritus auxilium clamoribus uxoris audiens. Beati Alexandri martiris protectione
confidens et filij sui morte non territus uxori dolenti sic dixit. mulier
quiesce. nec fac plura. quia in nos et nostra potestatem nocendi non habet. Beatus
noster Alexander filium nostrum turbatur de ipo stare non dubites. Reuertere
reuertere ne amplius facias tales fantasias. Perlatis hijs verbis lupus matre
vidente diluculo deposuit puerum suum sanum et fugiit. Mater vero
festinans ad locum puerum reddente et non in aliqua parte lesum inuenit
et nec letissima quia simul flens et ridens ipm patri velociter designauit.
ambo congaudent. ambo filium suum stringunt et patroni memores deuote
gratias deo reddunt. et Beato Martiri Alexandro. Hec sancti nostri digna
memoria non deletur. Et longius firmata temporibus annis singulis approbatur.
hoc ideo. quia dicto sito predicto multis retroactis temporibus pestifera fuit per lupos
vel feras similes molestatus. quibus circumstantes saepe talibus opprimuntur.
Si longinquos nostros et rusticos Beatus Alexander sic seruat illesos
Cur non ciues prius a luporum et malorum morsibus non tuetur. Quoniam
ipsi negligentiores longinquis et rusticis supradictis sancti sui
martiris beneficia non cognoscunt. Ipm ut eorum caput non visitant
ipm ad eos missum diuinitus non honorant. Expurgat igitur quilibet
Ciuitatem omnes conuertere. sic patri suo et martiri patrono deuotioni
quod deus qui nobis pugillem suum misit eiusdem amore dignetur
patriam nostram et statum reformare pacificum. Et reformatam ab
iniquis periculis conseruare. Quod nobis prestet ille piissimus. qui
regnat per omnia secula benedictus amen. Post hec festiuitatem
gloriosi martiris Alexandri cum magna deuotione fore a fidelibus
celebrandam. Et si ab antiquo diuina prudentia multos magnos

miraculis monstrare voluerit. novissime tamen in festo eiusdem miraculum quod
apparuit certum ab fidelibus hominibus fidedignis qui hec cum stupore viderunt. Canonicis
minoris ecclesie pergamensis in qua sanctum eius corpus fuit humatum hominibus
pie mentis aperte demonstrat. Contingit enim ut in festo ipsius beatissimi martiris
anno domini currente millesimo trecentesimo decimooctavo. Quidam nomine Bonadeus
quondam filius Uberti xpiani de ospitio huius societatis de guado cum Johanne de olmeris
burgi sancti stephani veniret ad eum et diceret. Expedit quod de guado quod habemus
in burgo tantum trahatur albenum. ubi aliud guadum habemus. quod compleatur sacchus
unus preceptus impleri. quia cras mane bubulci albini venient et nimium
turbarentur nisi invenirent sacchos impletos quibus possent honerare plaustra
ipsorum sicut prius eisdem. Ille autem Johannes asseruit. quod nolebat hoc fieri. quia
tunc festum erat beatissimi Alexandri in quo boves suos iungi pro sanctissimi
patroni sui reverentia non volebat. dictus autem Bonadeus cepit aclamare
et murmurare quod nimium importunitatem et querelas bubulcorum considerans
nisi sacchum impletum in crastinum ut predicitur invenissent. deinde ipso Johanne
de olmeris invito credente tamen dictus Bonadeus obtinuit. quod boves ipsius
Johannis iuncti fuerunt et appositi plaustro. quatuordecim guadi centenariis
honerato. quod guadum cum dictis bobus et plaustro fuit per petrum de
taliegio famullum dicti Johannis sine ullo impedimento. deductum ab ipsius
Johannis domo sita in burgo sancti stephani usque ad locum de albino pro ponendo
cum eo guado. dimisso ibidem cum dictus petrus rediret cum plaustro
vacuo versus domum. et pervenisset ad zapellum quendam qui dicitur qui modicum
distat a pulcro sedimine seu castro dominorum de grossis. quod in territorio
de Calue noscitur esse situm. Cuius dicitur zapelli. amenidat per prato
dominorum de grossis. et a montibus vertesom de ozio. per qua viam et
zapellum. plaustra dum expedit leviter etiam honerata vehuntur. Et
de facili revehuntur. accidit quod dictus petrus nullo modo cum bobus ipsorum
toto conatu plaustrum vacuum movere valebat. pro quo plaustro vehendo

illinc fuit boum tantus quod fregerunt mediatitre et capitulia iugi boum
quod petrus videns et stupens quod plaustrum damni sic erat imobille
quam confusus mente dicebat. Deus meus michi credet quod de hoc loco plaustrum
datum cum tam bonis bobus movere non valeam. Quod tamen magno sathio
quadam apposito movere debetur. hec ipse petrus videns in arto pudore
et verecundia victus non audebat ab aliis auxilium implorare. Et licet
diu per se solum frustravit circa idem necessitas tum verecundia compulit
dictum petrum. ire ad prefatum sedimen seu castrum dominorum de gressis.
et rogavit Betinum quondam de azano ibi manente quod cum suis bobus in eius
veniret auxilium at ille negotium audiens et naratum sibi miraculum
expavescens dicto petro credit quod ex devotione quam ad mirabillem
suum sanctum habebat illius festo suos boves iungere non curabat
Cum eo volens ipse videre miraculum personaliter tamen ivit. Et ex
suorum boum iugum primum posuit. Cuius capitulla nova erat.
Et quendam funem quod dicitur camola secum etiam detulit quod instrumentum
est aptum ad levandum plaustra quantumcumque fuerit honerata. Iugo
igitur cum capitulis novis quod amitio datum erat. decepto cum ipso iugo
boves iunctos rursus posuerunt ad plaustrum. Et ut boves primo
conatu ipsa nova capla omnino sunt decepta. Tunc ambo
videntes quod cum bobus nichil facere poterant. dictam camolam supposuere
funiculam rotis plaustri et nullam potuerunt ex eis plurimum tamen
terra fixis penitus removere. Tunc dictus petrus de talicyo quasi
victus videns quod laborabat in vanum. Et quod dies inclinabat ad
vesperam. venit in burgum sancti stephani ad domum cuiusdam
sui amici qui bardus nomine nuncupatur. cui naratis sibi predictis
rogavit ex corde ut eum in tanta pressura omnino cum suis bobus
fortibus adiuvaret. Ille bardus tamen verus amicus. arto opa[illegible]

Cum bob; suis detulit fimum fortem, quo propinquato dicto plaustro cum
bob; ipum plaustrum cum s[...] suis bob; putauit remouere de loco
in quo ipum plaustrum erat remouere in dubitao. plaustro plures boues suos
fortes apposuit. Et licet se quantumque firmaret plaustrum. sicut ante
immobille permanebat. videntes. quod illi boues bardi soli plaustrum
mouere non poterant. plures boues cum istis bardi eum dicto fimo
supponit. ut quod diuinum per bouem non potuit perficeret ipe duo.
Cum se firmantib; ad huiusmodi cunctis bob; ipis. ottimo fractus est
fimus quo fimo confracto ipum tribus dieb; nondum erunt. Et ipis similiter
dieb; subsequentib; se dictis quatuor bob; ad plaustrum firmantib; statim
dictus fimus est fractus. huius predicti dicti petrus et bardus mirabiliter
obstupescunt. Dictum ipe petrus et esticas quam amore effectum
se confusum potius reputabat. Tandem ad occasum solle
tendente ipe petrus illuminatus a xpo quem martire suum voluit
per mirabille sublimare. quod nullis dieb; potuit se deo humiliang
impetrauit. Ille igitur sponte deiectus pronus in terram gloriosum
martirem alexandrum, cum distantib; pedib;. Tota deuotione requirit
Quatenus sibi confusum succurreret et plaustrum reduceret. qui accepit.
Cum ib; preb; per dictum petrum effusis. statim et leuiter plaustrum
ipum. de dicto zapello extrapit. De deo et sancto martire alexandro
regratiatus, cum plaustro. ad prefatam dominum Johannis de olmeis. ipa
die quam de nocte peruenit non modicum fatigatus. Cui petrus
dicto Johanni de olmeis admiranti sibi quod tantum distulerat
predicta et alia que sibi euenerat. Enarauit ad honorem nostri
dni yhu xpi. Et laudem preciosi martiris alexandri.

Iste lib[er] Competit loco sce m[arie] de gratiis iux[ta] pergam[um]

dn̄o pat'

Iste liber [illegible]

Domino patri karissimo P. dei gratia portuensi Episcopo. Lotarius indignus dyaconus gratiam in presenti, et gloriam in futuro. Modicum ocii quod inter multas angustias nuper ea que nostis occasione non ex toto amisi potius ociosum, ad deprimendam superbiam, que est caput omnium viciorum, vilitatem humane condicionis ut cumque descripsi. titulum autem pontificis opusculum vestro nomine dedicavi, Rogans et postulans, ut si quid in eo vestra discretio dignum invenerit, divine gratie totum ascribat. Si vero paternitas vestra suggesserit, dignitatem humane nature xpo favente describam, Quatinus ita per hoc humilis exaltetur, ut per illud humilis exaltetur. Incipit liber de miseria condicionis humane.

Quare de vulva matris egressus sum, ut viderem laborem et dolorem, et consumerentur in confusione dies mei. Si talia locutus est ille ille quem deus in utero sanctificavit, qualia loquar ego de me, quem mater mea me genuit in peccato. Heu nunc dixerim mater mee, quod me genuisti filium amaritudinis et doloris. Quare non in vulva mortuus sum, egressus de utero non statim perii. Cur exceptus genibus, lactatus uberibus, in combustionem et cibum ignis, utinam interfectus fuissem in utero. Ut fuisset mihi mater mea sepulcrum, et vulva eius conceptus eternus. Fuissem enim quasi qui non essem de utero translatus ad tumulum. Quis ergo det oculis meis fontem lacrimarum, ut fleam lacrimabilem humane condicionis ingressum, culpabilem humane condicionis progressum, dampnabilem humane condicionis egressum. Consideravi enim ergo cum lacrimis, de quo factus est homo. Quid faciat homo. Quid facturus sit homo. Sane formatus est homo de terra. Conceptus in culpa. Natus ad penam. Agit prava que non licent. Turpia que non decent. Vana que non expediunt. Fiet cibus ignis. Esca vermis. Massa putredinis. Exponam planius et explicem plenius. Formatus est homo de pulvere. De luto. De cinere. Quodque vilius est, de spurcissimo spermate. Conceptus in pruritu carnis. In fervore libidinis. In fetore luxurie. Quodque deterius est in labe peccati. Natus ad laborem, timorem, dolorem. Quodque deterius est ad mortem. Agit prava quibus offendit deum, offendit proximum, offendit se ipsum. Agit turpia quibus polluit famam, polluit personam, polluit conscientiam. Agit vana, quibus negligit sancta. Negligit utilia. Negligit necessaria. Fiet cibus ignis qui semper ardet et urit inextinguibilis. Et esca vermis, qui semper rodit et comedit immortalis. Massa putredinis que semper fetet, et sordet horribilis.

Ieremia
Job

126

15

De vilitate nature.

Formavit igitur dominus deus hominem de limo terre, que ceteris indignior est elementis. Planetas et stellas fecit ex igne. Flatus et ventos fecit ex aere, pisces et volucres fecit ex aqua. Homines et iumenta fecit ex terra. Considerans igitur aquatica se vilem inveniet, considerans aerea se viliorem agnoscet. Considerans ignea se vilissimum reputabit. Nec valebit se parificare celestibus, nec audebit se preferre terrenis, quia parem se iumentis inveniet, et similem recognoscet. Unus est enim hominum et iumentorum interitus et eque utriusque condicio. Et nichil habet homo iumento amplius. De terra orta sunt et in terram pariter revertentur. Verba sunt ista non cuiuslibet hominis, sed sapientissimi Salomonis. Quid est igitur homo nisi lutum et cinis. Hinc est quod homo dicit ad deum: Memento quaeso quod sicut lutum feceris me, et in pulverem reduces me. Hinc et deus dixit ad hominem: Cinis es. Et in cinerem reverteris. Comparatus sum, ait, luto. Et assimilatus sum faville et cineri. Lutum efficitur ex aqua et pulvere, utroque manente. Cinis autem fit ex ligno et igne, utroque deficiente. Expressum misterium, sed aliud dicendum. Quid igitur lutum superbis, et quo pulvis extolleris, unde cinis gloriaris.

Salomon

gen.

De vicio conceptionis.

At illud forsitan respondebis quod adam ipse fuit de limo terre formatus, tu autem ex humano semine procreatus. Nec ille fuit formatus de terra sed virgine. Tu vero procreatus de semine, sed inmundo. Quis enim potest facere mundum de inmundo conceptum semine. Quis est qui inmaculatus sit et iustus appareat natus de muliere. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum. Et in peccatis concepit me mater mea. Non in una tantum iniquitate, non in uno tantum delicto, sed in multis iniquitatibus et in multis delictis, in delictis et iniquitatibus alienis [in delictis et iniquitatibus propriis et]. Est enim duplex conceptio: una seminum. Et altera naturarum. Quis enim nesciat [concubitum] etiam coniugalem numquam omnino committi sine pruritu carnis, sine fervore libidinis, sine fetore lascivie, unde semina concepta fedantur, maculantur et viciantur, ex quibus anima tandem infusa contrahit labem peccati, maculam culpe, sordem iniquitatis. Sicut ex vase corrupto liquor infusus corrumpitur. Et pollutum contingens ex ipso contactu polluitur. Habet enim anima tres naturales potentias sive tres naturales vires.

✠ Prima fit in coniugio concubitum. Secunda contractis. Parentes enim committunt in prima. Proles contrahit in secunda.

Rationalem ut discernat inter bonum et malum. Irascibilem ut respuat malum. Concupiscibilem ut appetat bonum. Iste tres vires tria opposita vicia originaliter corrumpunt. Vis rationalis corrumpitur per ignoranciam, ut non discernat inter bonum et malum. Vis irascibilis per iracundiam ut respuat bonum. Vis concupiscibilis per concupiscentiam ut appetat malum. Prima gignit delictum, ultima parit peccatum, media delictum generat et peccatum. Est enim delictum non facere faciendum. Peccatum agere non agendum. Hec tria vicia contrahuntur ex carne corrupta per tres carnales illecebras. Quippe commercio carnis sopitur intuitus ut ignorantia. Vermes libidinis irritatur pruritus ut iracundia propagetur. Voluptatis facit affectus ut concupiscentia contrahatur. Hic est tirannus carnis, lex membrorum, fomes peccati, languor nature, pabulum mortis, sine quo nemo nascitur, sine quo nullus moritur. Qui et si transit reatu, semper tamen remanet actu. Si enim dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est. O gravis necessitas et infelix condicio. Antequam peccemus peccato constringimur. Et antequam delinquamus delicto constringimur. Per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit, et per peccatum in omnes homines pertransivit. Immo patres nostri comederunt uvas acerbas, et dentes filiorum obstupescunt.

Sed attende quo cibo conceptus nutritur in utero. Quali cibo conceptus nutritur in utero.

Profecto sanguine menstruo, qui cessat in femina post conceptum, qui fertur esse tam detestabilis et immundus ut ex eius contactu fruges non germinent. Arescant arbusta. Moriantur herbe. Amittant arbores fetus. Et si canes inde comederint in rabiem efferantur. Concepti fetus vicium seminis contrahunt, ita ut leprosi et elefantici ex hac corruptione nascantur. Exodi. Unde secundum legem Moysi mulier que menstrua patitur reputatur immunda. Et si quis ad menstruatam accesserit, iubet interfici. Ac propter immundiciam menstruorum precipitur ut mulier si masculum pariet xl, si vero feminam lxxx diebus a templi cessaret ingressu.

De imbecillitate infantis.

Quare ergo data est amaris lux et vita, qui sunt in amaritudine anime? Felices illi qui moriuntur antequam oriantur, prius mortem sentientes quam vitam scientes. Quidam enim tam deformes et prodigiosi nascuntur ut non homines sed abhominaciones potius videantur, quibus forte melius fuisset provisum si numquam pervenissent ad visum, quia ut monstra monstrantur et ostenduntur. Plerique vero diminuti membris et sensibus corrupti nascuntur, amicorum tristicia, parentum infamia, verecundia propinquorum. Quid hoc particulariter

dixerim de quibusdam cum generaliter omnes, sine scientia, sine verbo, sine
virtute nascantur. flebiles, debiles et imbecilles. parum a brutis distantes.
immo minus in multis habentes. Nam illa statim ut orta sunt gradiuntur.
Nos autem non solum recti pedibus non incedimus. sed etiam curvati
pedibus non reptamus : **De dolore partus et ululatu nascentis.**

Omnes nascimur ululantes, ~~nature nostre~~ ut nature miseriam exprimamus.
Masculus enim recenter natus dicit A. femina dicit E. dicentes E.
vel A. quotquot nascuntur ab eva. quid est igitur eva ~~illud~~ aliud nisi eua, utrumque
dolentis est interiectio doloris exprimens magnitudinem. Hec enim ante
peccatum virago, post peccatum Eva meruit nuncupari. Ex quo dictum
audivit. In dolore paries. Non est dolor sicut parturientis. unde
Rachel pre nimio dolore partus interiit. Et moriens vocavit nomen filii
benoni. filius doloris. Uxor phinees subitis doloribus irruentibus peperit
simul ac periit. Et in ipso mortis articulo vocavit filium. Ichabod.
Mulier autem ut naufragus cum parit tristitiam habet. Cum vero peperit
filium iam non meminit pressure propter gaudium quia natus est homo in mundo.
Concipit ergo cum immunditia et fetore. parit cum tristitia et dolore. Nutrit
cum angustia et tremore. custodit cum instantia et timore : **De Nuditate.**

Nudus ingreditur. Nudus regreditur, pauper accedit. Et pauper recedit.
Nudus inquit egressus sum de utero matris mee. Nudus et revertar
illuc. Nichil intulimus in hunc mundum. nec auferre quid possumus.
Si quis autem indutus ingreditur attendat quale proferat indumentum, turpe
dictu turpius auditu. turpissimum visu. fedam pelliculam sanguine
cruentatam. hec est illa marcheia, et ob hanc causam vocavit nomen
eius phares. :

Quem fructum homo producit.

O vilis humane conditionis indignitas indigna vilitas. humana conditio.
Herbas et arbores investiga. Ille de se producunt flores. frondes
et fructus, Et tu de te lendes, pediculos et lombricos. Ille de se
fundunt oleum vinum et balsamum. Tu de te sputum, urinam et stercus.
Ille de se spirant suavitatem odoris. Tu de te reddis abhominationem
fetoris. Qualis est arbor talis est fructus eius. Non est potest arbor
mala fructus bonos facere. Quid est homo secundum formam nisi quedam arbor
eversa. cuius radices sunt crines, truncus est caput cum collo.
Stipes est pectus cum alvo. Rami sunt ulne cum tibiis. frondes sunt
digiti cum articulis. hec est folium quod a vento rapitur, et stipula que
a sole siccatur. :

De incomodis senectutis et brevitate vite

In principio conditionis humane. Nongentis
annis et amplius homines vixisse leguntur. Set paulatim vita hominis
declinante. dixit dominus ad Noe. Non permanebit spiritus meus in homine in
eternum. quia caro est. Erunt dies illius. Centum viginti annorum. Sed
cum magis ac magis vita recederet humana / dictum est a psalmista. Dies
annorum nostrorum. lxx. annis. Si autem in potentatibus. lxxx.ta anni. amplius
eorum labor et dolor / Nunc autem paucitas dierum meorum finitur. Breves dies
mei. velocius transierunt quam a texente tela succiditur. Homo natus de muliere
brevi vivens tempore repletus multis miseriis. qui quasi flos egreditur et conteritur / Et
fugit velut umbra / Et numquam in eodem statu permanet. Pauci nunc ad xl.
paucissimi ad lx.ta annos perveniunt. Si quis autem ad senectutem processerit
statim cor eius affligitur. Et caput concutitur. languet spiritus. et fetet
anhelitus. facies rugatur / Et statura curvatur. Caligant oculi / Et vacillant
articuli. Nares effluunt / Et crines defluunt. Tremit tactus. deperit
actus. Dentes putrescunt. Et aures surdescunt. Senex facile provocatur.
Et difficile revocatur. Cito credit. Et tarde discredit. Tenax et cupidus
Tristis et querulus. velox ad loquendum. Tardus ad audiendum. Sed
non tardus ad iram. laudat antiquos / et spernit modernos. vituperat
presens / Commendat preteritum / Suspirat et anxiatur. Torpet et infirmatur.
Audi poetam. Multa senem circumveniunt incomoda etc. ~~Porro torpet et~~
~~infirmatur~~. Porro nec senex contra iuvenem glorietur / nec insolescat iuvenis contra
senem quia quod sumus iste fuit. Et erimus aliquando quod hic est. De labore mortalium etc.

Avis quidem nascitur ad volatum et homo nascitur ad laborem. Cuncti dies eius
laboribus et erumpnis pleni sunt. Nec per noctem requiescit. mens eius
et hec nonne vanitas. Non est quicquam sine labore sub sole. Non est quicquam sine defectu
sub luna. Non est sine vanitate. Sub tempore. Tempus enim est mora motus
rerum mutabilium. Vanitas vanitatum inquit ecclesiastes / et omnia vanitas.
O quam varia sunt hominum studia. quam diversa sunt exercitia. Unus est tamen
omnium finis. Et idem effectus. Labor et afflictio spiritus. Occupatio magna
creata est omnibus hominibus. Et iugum grave super filios adam a die exitus
de ventre matris usque in diem sepulture / in matrem omnium. De studio sapientum

Perscrutentur sapientes / Et investigent alta celi. lata terre. profunda
maris. De singulis disputent. De omnibus tractent / Discant semper aut doceant.
Sed quid ex hac occupatione nisi dolorem et laborem. et occupationem spiritus
invenient. Non autem experimento quod dixerat. Dedi cor meum ut scirem
utique prudentiam / et iustitiam / errorem et stultitiam. Et agnovi quod esset labor
et afflictio spiritus. Eo quod in multa sapientia sit indignatio / Et qui addit scientiam

addit laborem. Licet enim oporteat indagantem multis insudare vigiliis
et pervigilare sudoribus. Vix tamen est quicquam tam vile. Vix est tam facile
quod ad plenum intelligat et comprehendat ad liquidum. nisi forsitan illud perfecte sciat
quod nichil scit perfecte. Quod ex hoc insolubilis redargutio consequatur. Quoniam
corpus quod corrumpitur aggravat animam. Et deprimit terrena inhabitatio sensum
multa cogitantem. Audi quid super hoc sentiat Salomon. Cuncte res difficiles
non potest homo explicare sermone. Est homo qui diebus ac noctibus somnum non capit
oculis. Et nullam operum dei potest invenire rationem. Et quanto plus laboraverit
ad querendum tanto minus inveniet. Defecerunt scrutantes scrutinio. Quoniam
accedet homo ad cor altum. Et exaltabitur deus. Perscrutator enim maiestatis
opprimetur a gloria. Qui magis intelligit magis dubitat. Et ille videtur
sibi plus sapere qui plus desipit. Pars igitur scientie est scire quod nescias.

Currunt et discurrunt mortales per sepes. De varijs hominum studijs :-
et semitas ascendunt montes transcendunt colles. transvolant rupes.
pervolant alpes transgrediuntur foveas. ingrediuntur cavernas. rimantur
viscera terre. profunda maris. incerta fluminis. opaca nemoris. invia
solitudinis. Exponunt se ventis et ymbribus tonitruis et fulminibus fluctibus
et procellis. Ruinis et precipicijs. Metalla cudunt et conflant. lapides
sculpunt et poliunt. ligna succidunt et dolant. telas ordiuntur et texunt.
vestes incidunt et consuunt. Edificant domos. plantant ortos. Excolunt
agros. pastinant vineas. Accendunt clibanos. Extruunt molendina.
piscantur. venantur et aucupantur. meditantur et cogitant. querelant et
litigant. diripiunt et furantur. contendunt et preliantur. Et innumera
talia ut opes congregent. ut questus multiplicent. lucra sectentur. ut
honores acquirant. ut dignitates extollant. ut potestates extollant.
Et hoc quid aliud nisi labor et mentis afflictio. Et ne michi non credat
Salomon edicat. Magnificavi opera mea. Edificavi mihi domos
et plantavi vineas. Feci ortos et pomeria et consevi ea cuncti generis
arboribus. Extruxi mihi piscinas aquarum ut irrigarem silvam lignorum germi-
nantium. Possedi servos et ancillas. multamque familiam habui. Armenta
quoque et magnos omnium greges ultra omnes qui fuerunt ante me in Jerusalem.
Cumque me convertissem ad universa que fecerant manus mee. Et ad
labores quibus frustra sudaveram. vidi in omnibus vanitatem et afflictionem
animi. Et nichil permanere sub sole :-

Omnia mortales angit anxietas. De diversis anxietatibus.
Affligit cura. Sollicitudo molestat. Metus exterret. Tremor concutit.
Error abducit. Dolor affligit. Conturbat iniuria. ~~Const~~ Constat
turbatio. Pauper et dives. Servus et dominus. Coniugatus et continens. Denique
bonus et malus. Omnes mundanis cruciatibus affliguntur. et mundanis afflictionibus
cruciantur. Experto crede magistro. Si impius fuero ve mihi. Et enim si
iustus non levabo caput. Saturatus afflictione et miseria. De miseria pauperis et divitis

Pauperes enim premuntur inedia. Cruciantur erumpna. Fame. siti.
frigore. nuditate. vilescunt. Spernuntur. et tabescunt. et confunduntur.
O miserabilis conditio mendicantis. Et si petit pudore confunditur. Et
si non petit egestate consumitur. Sed ut mendicet necessitate compellit. Deum
causatur iniquum. quod non recte dividat. proximum criminatur malignum. quod non plene
subveniat. Indignatur. murmurat. imprecatur. Attende super hoc sententiam sapientis.
Melius est enim mori quam indigere. Etiam proximo suo pauper odiosus erit.
Omnes dies pauperis mali. Fratres hominis pauperis oderunt eum. Insuper et amici
procul recesserunt ab eo. Versus. Cum fueris felix multos numerabis amicos
Versus notabiles — Tempora si fuerint nubila solus eris. Pro pudor secundum fortunam extimatur
persona. Cum potius secundum personam sit extimanda fortuna. Tam bonus reputatur
ut dives. Tam malus ut pauper. Cum potius tam malus sit reputandus
ut dives. tam bonus ut pauper. Dives enim superfluitate resolvitur. et iactantia
effrenatur. Currit ad libitum. et corruit in illicitum. sed fiunt instrumenta penarum
que fuerant oblectamenta culparum. Labor in acquirendo. timor in possidendo.
dolor in amittendo. mentem eius semper fatigat sollicitat et affligit. Ubi
enim thesaurus tuus ibi et cor tuum est. Sed de hoc plenius in sequentibus.

Servus minis terret. angariis. De miseria ~~continentis et coniugati~~ servi
fatigat plagis. ~~Operibus~~ Operibus spoliat. Nam si non habet habere
compellitur. Et si habet cogitur non habere. Culpa domini sunt servi pena. Culpa
servi sunt domini preda. Quicquid delirant reges plectuntur Achivi. Venatio leonis
onager in heremo. Sic pascua divitum pauperes. O extrema conditio servitutis.
Natura liberos genuit. Sed servos fortuna constituit. Servus cogitur pati.
Et nemo sinitur compati. a dolore compellitur. Et nemo cum dolore permittit.
Et nemo sinit compati. Miseri qui castra sequuntur. Tam miserum est
dici ipse non suus est. ut nemo sibi sit. Miseri qui castra sequuntur. Tam miserum est
aliena vivere quadra. Dominus autem si crudelis est oportet eum vereri. propter
neguiciam subiectorum. Si mitis est contingit eum contempni. propter insolentiam subditorum.
Severitas quoque metu affligit et mansuetum vilitas impendit. Nam
crudelitas parit odium. Et familiaritas parit contemptum. Familiaris

129

enim cura fatigat et domestica sollicitudo molestat. Oportet enim eum semper esse paratum, ubique munitum. Insidias preuenire oppugnantium. Iniurias propulsare. Hostes conterere. Ciues tueri. Nec sufficit diei malicia sua. Sed dies diei laborem eructuat, et nox nocti sollicitudinem indicat. Dies quoque laboriosi ducuntur. Et noctes ducuntur insompnes.

De miseria continentis et coniugati

Si potest flamma non urere, potest caro non comburere. Qui cum tumore pugnet, numquam erubescat. Ille penitus expugnat, vitia expellens, furtum usque recidit. Non omnes inquid capiunt verbum istud. Sed qui potest capere capiat. Unde cum Dominus ipse de ceteris indumentis pontificalibus iussisset ut Moyses Aaron et filios eius vestiret, de solis femoralibus non precepit. Sed ait ut ipsi femoralibus uterentur cum ingrederentur tabernaculum testimonii. Sed et apostolus inquit: Et Nolite fraudare inuicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi. Et iterum reuertimini in idipsum. Ne temptet vos Sathanas propter incontinentiam vestram. Melius est enim nubere quam uri. Pugnat contra continentiam angelus Sathane, qui carnalia stimulat et genuinum calorem excitat, ignem nature suggestionis flatu succendit, materiam apponit, facultatem tribuit, et opportunitatem ministrat. Pugnat et species que subito visa facile concupiscit. Unde cum David post meridiem deambularet in solario domus regie, videns ex aduerso Bersabe se lauantem, erat autem mulier pulcra valde, misit et tulit eam, dormiuitque cum illa. Porro qui cum uxore est sollicitus est que sunt mundi, et diuisus est. Distrahunt enim eum per multas angustias et in varias sollicitudines mundi, ut filiis et uxori, familiis et ancillis, necessaria querat et subministret. Dissecatur. Ut ostendit hec precipuum ornatum. Tribulationes quoque carnis habent huiusmodi. Uxor ostendit habere preciosum ornatum et variam supellectilem, ut pulcrius sit. Sepe cultus uxoris quam census mariti. Alioquin per dies et noctes suspirat et plangit, garrit et murmurat. Tria enim sunt que non sinunt hominem in domo manere: fumus, stillicidium, et mala uxor. Illa inquid ornatior procedit in publicum, hec ab hominibus honoratur. Ego misera in conuentu feminarum sola despicior a cunctis. Contempnor sola. Vult diligi. Sola laudari. Alteri amorem suum asserit odium. Alteri laudem suum dedecus suspicatur. Amandum est quod diligit. Odiendum est quod spernit. Vincere vult, sed vinci non valet. Familiam non patitur, sed dominari molitur. Cuncta vult posse, nulla vero nosse. Si pulcra fuerit facile amatur. Si feda facile concupiscit. Sed difficile custoditur [illegible] quod a multis diligitur. Et molestum est possidere quod nemo dignetur habere. Alius forma, alius ingenio, alius facetie, alius liberalitate sollicitat. Et si aliqua parte capitur, undique incensit. Equus et asinus, bos et canis, vestis et lectulus, calix etiam et urceolus prius probantur et postea comparantur. Sponsa vero vix tandem ostenditur ne prius displiceat quam ducatur. Qualiscumque casus euenerit, necessitas est habenda. Si feda, si fetida, si egra, si fatua, si superba, si iracunda, [illegible] vel quomodolibet viciosa, propter solam fornicationem, non [illegible] potest uxor a viro dimitti. Sed nec dimittens potest aliam ducere, nec dimissa potest alii copulari. Nam quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem et aliam duxerit mechatur. [illegible]

Quod si uxor a viro discessit manere debet innupta. aut viro suo reconciliari,
Similiter z vir si discessit ab uxore. quia nimis est pondus coniugii.
Nam stultus z impius est qui tenet adulteram. Et patronus est turpitudinis
qui celat crimen uxoris. Sed et si dimisit adulteram absque sui culpa punitur.
quam illa vivente cogitur continere. propter quod z discipuli xpisto dixerunt. Si ita est
causa hominis cum uxore. non expedit nubere. Quis unquam equanimiter potuit sustinere
coniugalem. Sola suspicio zelotipiarum vehementer affligit. Nam licet scriptum
sit erunt duo in carne una, zelus autem viri duos in una carne non patitur :—

Non est impiis gaudere dicit dominus. De miseria bonorum z malorum
Quia per quem peccat homo per hec z torquetur. Vidi eos qui operantur
iniquitatem. et seminant dolores. et metunt eos flante deo perisse. Et spiritu
ire eius esse consumptos. Superbia inflat. Invidia rodit. Avaricia stimulat
Ira succendit. Angit gula. dissolvit luxuria. Ligat mendacium. maculat
homicidium. Hec z cetera viciorum potentat que sunt hominis oblectamenta peccandi. Deo
sunt iusticia puniendi. Unde Invidus alterius macrescit rebus opimis. Sed invidia
Siculi non invenere tyranni. Maius tormentum. Unum enim corrupit, nam Apostolo
apostolo testante. quia autem. Quia evanuerunt in cogitationibus suis z obscuratum est
insipiens cor eorum. propter quod tradidit eos deus in desideria cordis eorum z in inmundiciam
ut contumeliis afficiant corpora sua. Et sic non probaverunt deum habere in noticia
tradidit eos deus in reprobum sensum. ut faciat ea que non conveniunt. Sed z qui pie
voluerunt vivere in xpisto persecutionem paciuntur. Sed nam ludibria z verbera experti
insuper z vincula z carceres, lapidati sunt. secti sunt temptati sunt. in occisione
gladii mortui sunt. Circuierunt in melotis, et in pellibus caprinis egentes. angustia
afflicti. quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes. In montibus. In
speluncis, et in cavernis terre. Periculis fluminum. Periculis latronum, periculis
ex genere. periculis ex gentibus. periculis ex falsis fratribus. In labore z erumpna. In
vigiliis multis. In fame z siti. In ieiuniis multis. In frigore z nuditate. In
angustiis multis. Xpistus enim abnegat semetipsum crucifigens membra sua, cum
viciis z concupiscentiis. ut mundus sibi crucifixus sit. Et ipse mundo non
habet hic manentem civitatem, sed futuram inquirit. Sustinet sicut tamquam exulium
clausus in corpore tamquam in carcere. Incola ego sum ego in terra, z peregrinus sicut
omnes. Patres mei remittite michi. ut refrigerer priusquam eam z amplius non
ero. Heu michi quia incolatus meus prolongatus est. h. c. h. c. me. i. f. m. Quis
infirmatur, et ego non infirmor. Quis scandalizatur z ego non uror. Nam peccata
hominum, fomentum sunt pistorum. Hoc est irriguum quod ~~Axa~~ Caleph filie sue
dedit in dotem.

De hostibus hominis.

Milicia quia est vita hominis super terram. ~~milicia quia~~ In non vere milicia cum multiplices
hostes semper insidient. ut capiant, expugnent, ut priuent. Demon z homo.
mundus z caro. Demon cum viciis. homo cum bestiis. mundus cum elementis

Caro cum sensibus. Caro namque concupiscit adversus spiritum. Et spiritus adversus
carnem. Vero non est nobis colluctatio tantum adversus carnem, sed adversus spiritualia
nequitie in celestibus, adversus Rectores tenebrarum. Nam et adversarius noster diabolus
tanquam leo rugiens circuit querens quem devoret. Accendunt ignea tela nequissima.
Mors ingreditur per fenestras. Oculus animam depredatur. Pugnat orbis terrarum
contra insensatos. Gens contra gentem, et regnum adversus regnum. Terremotus
magni per loca, pestilentie, fames terrores que de celo, z tempestates. Terra
producit spinas et tribules. Aqua procellas z fluctus. Aer tempestates.
Genes. et tonitrua. Ignis coruscationes z fulgura. Maledicta igitur terra in opere tuo.
Spinas et tribullos germinabit tibi. In sudore vultus tui vesceris pane
tuo. Donec revertaris in terram. De qua sumptus es. quia terra es, et in terram ibis.
Insidiatur aper de silva. et singularis ferus depascit. Lupus et vulpis.
Pardus et leo. Tigris z honager. Corrodrilus, et Griffes. Serpens
et coluber. Bassilius z aspes. Cerastes z dracho. Scorpiones.
et vipere. Rane z lendes z pulices, Cimices at pediculi. Scinifes
z muscke. Scarabones, z vespe. pisces z volucres. Nam z creati
sumus. ut dominarem piscibus maris, z volucribus celi. Et universis que
moventur in terra. Nunc autem. dominamur illis. In predam damur in escam.
Scriptum est enim dentes bestiarum immittam in eos. etc. ter. G. T.

De carcere anime.

Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius.
Nam
ecce non vult educi de carcere, qui non vult exire de corpore.
carcer anime corpus est. z de quo dicit propheta. Educ de carcere animam meam. Nunquam
est dies z tranquillitas, nunquam pax z securitas. Ubi timor z tremor. Ubique
labor z dolor. Caro dum vivit dolebit. Et anima super semetipsam lugebit.

De brevi leticia.

Quis unquam vel unicam diem in sua duxit
delectatione iocunda. Quem in aliqua parte diei reatus conscientie, vel
impetus ire, vel motus concupiscentie non turbaverit. Quem livor
invidie. vel ardor avaritie, vel tumor superbie non vexaverit. Quem aliqua
iactura vel offensa, vel passio non commoverit. Quem denique visus vel
auditus, vel actus aliquis non offenderit. Rara. Avis in terris nigroque
simillima cigno. Audi super hoc sapientem sapientis. A mane usque
Salomon ad vesperam mutabitur tempus. Cogitationes sibi vane succedunt.
Et mens rapitur in diversa. Tenent tympanum z cytharam. Et
gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos Et in
puncto ad infernum descendunt.

De inopinato dolore.

Semper enim mundane leticie, tristicia repentina succedit. Et quod
incipit a gaudio desinit in merore. Mundana enim felicitas
multis amaritudinibus est respersa. Noverat ille qui dixerat,

Risus in dolore miscebitur . et extrema gaudii luctus occupat . Mortui
sunt et liberi Job . qui cum comederent et biberent vinum in domo fratris sui
primogeniti . Repente ventus vehemens irruit a regione deserti / et concussit
Salomon quatuor angulos domus que corruens / universos oppressit morte . Leticia qua pater
agebat versa est in luctum . Cithara mea in organum meum . in vocem flentium .
Melius est ire ad domum luctus quam ad domum convivii . In die bonorum ne immemor
sis malorum . Memorare novissima tua et in eternum non peccabis . De vicinitate mortis :—

Semper dies ultimus primus / et numquam dies primus ultimus reputatur . Cum ita semper
vivere deceat . tamquam mori semper oporteat . Scriptum est enim . Memor esto quoniam mors
non tardabit . Et post prius / et mors appropinquat . Mille anni ante oculos morientis
tamquam dies externa que preteriit . Semper enim futura nascuntur . Semper presentia moriuntur .
Et quicquid est preteritum / totum est mortuum . Morimur ergo semper dum vivimus . Ex tunc enim
desinimus mori / dum desinimus vivere . Melius est ergo mori vite / quam vivere morti . Quia
Salomon nichil est vita mortalis . nisi mors vivens . Salomon laudavi magis mortuos
quam viventes . et utroque feliciorem iudicavi . qui nondum natus est . Vita velociter fugit .
et retineri non potest . Mors autem instanter occurrit / et impediri non valet . Hoc est
illud mirabile . quod quanto plus vita procedit tanto magis ad finem accedit / Et quanto
magis crescit / tanto magis decrescit . De terrore somniorum :—

Tempus quod quieti concessum est / non concedit esse quietum . Nam terrent sompnia . visiones conturbant
Et licet non sint in veritate terribilia / vel terribilia . seu laboriosa que sompniant sompniantes
tamen in veritate terrent / terrent et fatigant . in tantum ut dormientes / aliquando lacriment .
Et vigilantes sepissime conturbentur . Si vero iocundum quod videtur / nichilominus
evigilantes tristentur . tamquam illud amiserint . Nunc ergo quod super hoc dicit Eliphat Themanites
Eliphat . In orrore visionis nocturne / cum solet sopor occupare homines / pavor tenuit me .
et tremor . et omnia ossa mea perterrita sunt . Et cum spiritus me presente transiret .
Job . inhorruerunt pili carnis mee . Considera Job dicentem . Si dixero consolabitur me
lectus meus / et relevabor loquens mecum / in stratu meo . terrebis me per sompnia
Et per visiones orrore concuties . Nabuchodonosor sompnium vidit quod eum valde perterruit
Et visiones capitis eius conturbaverunt eum . Multas curas sequuntur sompnia / Et ubi
multa sompnia plurime vanitates . Multos errare fecerunt sompnia . Et exciderunt
sperantes in illis . Apparent enim in sompnis turpes frequenter ymagines ex quibus per
illusiones nocturnas / non solum caro polluitur . Sed etiam anima maculatur . Unde dominus
Leviticus . in Levitico . Si fuerit inter vos qui nocturno pollutus sit sompno . Egrediatur extra
castra . et revertatur / Et priusquam ad vesperam lavetur aqua . Et post solis occasum .
revertatur ad castra . De compassione :—

Quanto dolore turbamur . quanto tremore concutimur . cum amicorum dampna
sentimus . Cum parentum pericula formidamus . plus interdum simus
formidine quam infirmus egritudine perturbatur . plus iste voluntarius affectu doloris
Ovidius . quam ille invitus effectu languoris affligitur . Vere est illud poeticum / Res est soliciti
plena timoris amor . Cum pectus tam ferreum / cuius cor tam lapideum
ut gemitus non exprimat . lacrimas non effundat / cum proximi vel amici morbum

vel interitum intuetur. Et patienti non compatiatur. Et dolentibus non condoleat.
Ipse Jhesus cum vidisset Mariam et Iudeos qui cum ea venerant ad monumentum
plorantes infremuit spiritu et turbavit se metipsum et lacrimatus est. Sed eo
potius quod mortuum ad miserias vite revocabit. Sciat autem se culpabiliter
agere et dure culpabilem qui corporalem amici sui mortem non deplorat
et spiritualem anime sue mortem non deflet. Innumere sunt egritudines hominum

Masthulis tot egritudinum genera. Tot species passionum fisicalis industria
potuit indagare quot humana fragilitas potuit sustinere. Tollerabilem
dixerim morborum tollerantiam. Immo intollerabilem dixerim tollerantiam
melius utrumque dixerim. Nam et intollerabilis est propter passionis acerbitatem
et tollerabilis propter patientie necessitatem. De die in diem magis ac magis
humana natura corrumpitur. Ita quod multa fuerunt olim experimenta salubria
que propter defectum corporis hodie sunt mortifera. Senuit iam mundus, ut
macrocosmus et microcosmus et quanto prolixius utriusque senectus producit
tanto deterius utriusque natura turbatur. De subbitis fortunis.

Subbito cum suspicatur infortunium accedit. Calamitas irruit
morbus invadit. Mors interripit qua nullus evadit. Ergo
ne glorieris in crastinum ignorans enim quid superventura pariet
dies. Nescit homo finem suum. Sed sicut pisces capiuntur de hamo
et sic aves comprehenduntur laqueo sic capiuntur homines tempore Cum malo
eis ex templo supervenerit. De diversis generibus tormentorum

Quid dicam de miseris qui propter crimina gravia puniuntur. Ceduntur fustibus
et gladiis iugulantur. Cremantur flammis. Et lapidibus obruuntur.
discrepant ungulis et laqueis sugillant. detruduntur carceribus.
Et ieiuniis macerantur. Precipitantur et submerguntur. Excoriantur
et distrahuntur. Secantur, foduntur. Qui ad mortem ad mortem
ad gladium ad gladium. Et qui ad famem ad famem. Et ad
captivitatem ad captivitatem crudele iudicium. Inmane supplicium
Et triste spectaculum dat in escam volatilibus celi, bestiis terre, et
piscibus maris. Heu. Heu. Heu. Misere matres que tam infelices
filios genuistis. De quodam orrendo facinore.

Illud hic oribille facinus libet inserere. Quod Josephus de
Iudaica obsidione describit. Mulier quedam facultatibus et genere
nobilis cum cetera multitudine que confluxerat Jerosolimam
Coacta cum viris obsidionis calamitatem ferebat. Huius reliquas facultates
quas de domo in urbem convexerat tyranni permixti invaserunt
Sed quod vero reliquarum ex magnis opibus fuerat quibus victum

cottidianum per tenuem ductum irruentes per momenta predonum satellites rapiebant, per quod ingens mulierem indignatio quedam infama fatigabat, ita ut interdum predones in necem sui maledictis et iniuriis instigaret. Verum cum nec irritatus quisquam nec miseratus perimeret, et si quod forte cibi fuisset ab illa quesitum ab aliis quereret, nec iam usquam fieret copia regrendi. Fames autem dira visceribus insisteret ac medullis, et ad furorem iam famis inedia perurgeret, pessimis versa consiliis contra ipsam iam armatur iura nature. Erat enim ei sub uberibus parvulus filius, quem ante occullos ferens infelicius inquid matris o infelicior fili, in bello, fame ac direptione predonum, cui te reservabo? Nam et si possit vita sperari, iugo iam Romane servitutis urguemur. Veni ergo nunc, o mi nate, esto matri cibus, predonibus furor, seculis fabulla, que sola deerat cladibus Iudeorum. Et cum hec dixisset, optimum filium iugulavit. Tum deinde igni suppositum ... mediam partem comedit, medium quod superest ... obtectum foret. Et ecce confestim predones irruerunt, et adusti carnis odore percepto matrem minantur nisi sine mora cibos quos paratos sensissent demonstraret. Tum illa, partem vobis optimam reservavi. Et continuo quod superfuerat membra detexit infantis. At illos repente ingens orror invasit, et in mamis ... obriguere voces faucibus inclusa. Illa vero truci vultu et ipsis iam predonibus truculentior: meus inquid filius, meus partus est, meum est facinus. Edite, nam ego prior comedi quem genui. Nolite vos effici aut matre religiosiores aut femina molliores. Quod si vos pietas vincit et meos execramini cibos, ego iam talibus pasta sum, ego iterum pasta post hoc. Illi territi tremente(s) discedunt, quod hunc solum ex omnibus facultatibus miserere matri cibum reliquerant.

De pena morientis

Nemo se confidat exemptum a pena, quia non se novit immunem a culpa. Qui stat videat ne cadat. Nam sepe dampnat innocentes et nocentes absolvit, pios punit, et impios honorat. Iesus crucifigitur et Barabas liberatur. Hodie vir generosus inutilis, vir religiosus ypocrita, vir simplex fatuus reputatur. Deridetur enim iusti simplicitas. Lampas contempta apud cogitationes divitum.

Secunda pars huius libri

Tria solent maxime homines affectare, opes, voluptates, vel honores. De opibus prava, de voluptatibus turbia, de honoribus vana procedunt. Hinc est, Iohannes apostolus ait: Nolite

dilligere mundum, neque ea que sunt in mundo. quia quicquid in mundo,
concupiscientia carnis est. Et concupiscientia occulorum / et superbia
vite pertinet ad honores. Opes generant cupiditatem et avariciam
voluptates pariunt / gulam et luxuriam. honores nutriunt superbiam
et iactanciam. :– De cupiditate .

Nichil est iniquius avaro scelestius. nichil iniquius quam amare pecuniam
verbum est sapientis. quod confirmat apostolus dicens. Qui volunt
divites fieri incidunt in temptationes. Et in laqueum dyaboli.
Et desideria multa, et inutilia que mergunt homines ad interitum.
et in perdicionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas. Nam
sacrilegia committit et furta. rapinas exercet et predas. Bella
gerit et homicidia. Symoniace vendit et emit. Inique petit et
recipit iniuste. Negociatur et fenerat. Instat dolis et imminet
fraudibus. Dissolvit pactum. et violat iuramentum. Corrumpit
testimonium. et pervertit iudicium. :– De iniquis muneribus. :–

Consule prophetam. Evangelium ysaiam. Omnes iniqui dilligunt
munera. Secuntur retributiones. Pupillo non iudicant. Causa
vidue non ingreditur ad eos. Non enim precedunt retributiones.
quia non iudicant amore iusticie. Sed retributiones precedunt
ipsos. quia iudicant amore pecunie. Semper enim sectatur largitiones
vel promissionem / vel spem. Et ideo pupillo non iudicatur a quo nichil
largitur / aut promittit / aut sperat. O principes infideles / socii
furum quicumque dilligitis munera. sequimini retribuciones, nunc
excutientes manum a munere, nisi prius excludatis cupiditatem
a pectore. De vobis iniquis propheta. principes eius quasi lupi rapientes
predam. et avare sectantes lucra. principes eius in muneribus
iudicabant. Et sacerdotes eius in mercede docebant. et prophete
eius in pecunia divinabant / Et ergo Dominus per moysen precepit in
lege. Iudices et magistros constitues in omnibus portis tuis, ut iudicet
populum iusto iudicio, nec in alteram partem declinent. Non accipies
personam nec munera. quia munera excecant occulos sapientum
et mutant verba iustorum. Sed iuste quod iustum est persequaris.
ut vivas. Duo dicit iustum et iuste, quidam enim iuste quod iustum
est. alii quod est iniustum, iniuste persequntur quidam iniuste, quod iustum
est. Alii iustum quod iniustum est persequntur.

Ve vobis qui corrupti prece vel precio, qui tracti **De accepcione personarum.**
amore vel odio. dicitis bonum malum, et malum bonum. Ponentes
tenebras lucem. et lucem tenebras. Mortificantes animas que non moriuntur.
Et vivificantes animas que non vivunt. Vos enim non attenditis merita causarum.
Sed merita personarum. Non iura sed munera. Non iusticiam sed pecuniam. Non
quod racio dictet. sed quod voluntas affectet. Non quod lex sentiat. Sed quod
mens capiat. Non inclinatis animum ad iusticiam. sed iusticiam inclinatis
ad animum. Non quod liceat hoc libeat sed ut liceat hoc quod libet. Nunquam in
vobis ita simplex est ~~animus~~ oculus ut totum corpus sit lucidum. Sed
aliquid semper admiscetis fermenti, quo totam massam corrumpitis, pauperum
causam, cum mora negligitis. Divitum causam cum instantia, promovetis,
In illis rigorem ostenditis. Cum istis in mansuetudine dispensatis
Illos cum difficultate respicitis. Istos cum favore tractatis. Illos negligenter
auditis Istos subtiliter auscultatis. Clamat pauper, et nullus exaudit
Loquitur dives, et omnes applaudunt. Dives locutus est. et omnes tacuerunt. Et
verbum illius usque ad nubes perducent. Pauper locutus est. Et dicunt quis est
hic. Et si offenderit subvertent illum. Clamat vir paciens, et nullus
exaudit. Vociferatur, Et non est qui iudicet. Sed si forte pauperum causam
suscipitis illos remisse fovetis. Cum autem divitum causam assumitis
illos pertinaciter adiuvatis. Pauperes despicitis. Divites honoratis. Istos
venientes assurgitis Illos despicabiliter conculcatis. Si introierit
In conventu vestro vir aureum habens anullum, in veste candida introierit
Et pauper in sordido habitu, et intendatis in eum, Et indutus est veste
preclara, et dixeritis ei, tu sede hic bene. Pauperi autem dicatis tu sta
illic. aut sede sub scabello pedum meorum. Nonne iudicatis apud vos
metipsos. Et facti estis iudices cogitationum iniquarum. De vobis enim
et contra vos dicit propheta. Magnificati sunt et ditati, et incrassati sunt, Et
impinguati, causam pupilli, non direxerunt. Et iudicium pauperum, non
iudicaverunt. Sed in lege precipitur. Nulla erit distantia personarum. Ita
parvum audietis ut magnum, nec accipietis cuiusquam personam. quia Dei iudicium
est. Non est enim personarum acceptio apud deum. **De vendicione iusticie**

Vos autem nec graciam gratis datis. Nec iusticiam iuste redditis, quia non
venit, non provenit. Nec datum non vendatur. Sepe iusticiam tamen differtis
quod litigantibus plus quam totum aufferetis. quia maior est sumptus quam
expense quam fructus sine. Quid autem in districto iudicio poteritis
respondere. qui precepit gratis accepistis, gratis date. Lucrum in archa
dampnum in consciencia, pecuniam captatis. Et animam captivatis. Verum quid
proderit homini si mundum universum lucretur anime vero sue detrimentum patiatur
Aut quam dabit homo commutacionem pro anima sua. Fiat non redimet

homo non dabit deo placationem suam / et precium redemptionis anime sue
laborabit in eternum / et vivet in finem. Audite divites quid contra vos.
Jacobus apostolus ait. Agite nunc divites. plorate ululantes in miseriis
vestris, que advenient vobis. divicie vestre putrefacte sunt. Et vestimenta
vestra a tineis comesta sunt. Aurum et argentum vestrum eruginavit. Et
erugo eorum erit vobis in testimonium. Et manducabit carnes vestras /
sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Ecce
merces operariorum qui messuerunt regiones vestras. que fraudata est a vobis
Clamat / et clamor ipsorum in aures domini sabaoth introivit. Propterea
veritas precipit. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. Ubi erugo
et tinea demolitur. Ubi fures effodiunt et furantur etc. *De insaciabili desiderio cupidi*

O Ignis inextinguibilis / Cupiditas insaciabilis. quia numquam cupidus
voto fuit primo contentus. Cum adipiscit quod adoptaverit / ampliora
semper in votis. Et numquam in habitis finem constituit /. Insaciabilis
est oculus cupidi. et in partem iniquitatis. Non saciabitur. Avarus
non implebitur pecunia. Et qui amat pecunias / fructum non capiet ex eis /.
Infernus et perdicio numquam replentur / similiter et oculi hominum insaciabiles.
Sanguisuge / due sunt filie. dicentes / Affer. Affer. *Quare cupidus saciari non potest*
Nam crescit amor nummi. quantum ipsa pecunia crescit.

Vis cupide scire quare semper es vacuus. Numquam impleris. Adverte
non est plena mensura / que quantumcumque contineat adhuc capax
est amplioris. Sed humanus animus capax est dei. Quoniam qui
adheret deo. unus spiritus est cum eo. quantumlibet igitur contineat et numquam est
plenus nisi deum habeat cuius semper est capax. Si vis igitur cupide
saciari desinas esse cupidus. Quia dum cupidus fueris saciari
non poteris. Non est enim conventio luci ad tenebras / Neque Christi
ad Belial. Quia nemo potest deo servire et mamone: *De falso nomine diviciarum.*

O falsa diviciarum felicitas. que divitem veraciter efficit infelicem. Quid
est falsius quam opes mundi: divicie nuncupantur. Opposita sunt esse
divitem et egenum. At opes mundi non auferunt sed afferunt
egestatem. Magis enim sufficit modicum pauperi quam plurimum diviti.
Quia ubi multe divicie, multi et qui comedunt illas. Quod et quantis
magnates indigeant ipsemet frequenter experior. Opes itaque
non faciunt divitem sed egenum. *Exempla contra cupiditatem.*

Quam multos seduxit cupiditas. quam plures avaricia. Balaam
asella redarguit, et pedem sedentis atrivit. quia captus cupidie
promissorum disposuerat maledicere populo. Achor populus lapidavit.

et murenulas. et olfactoriola. et in aures et anulos, et
gemmas in fronte pendentes. et mutatoria. et palia et linteamina
et acus, et specula. et sindones. et vitas, et teristra. Et
erit pro suavi odore fetor, et pro zona funiculus, pro crispanti crine,
Calvicium, Et pro fascia pectorali Cilicium. Ecce iusta redditur
pena pro culpa, ut in eo puniantur in quo peccaverunt. Ad hunc sup
hys alium audi prophetam. O tyre byssus varia de Egipto texta
est tibi vinclum. Iacinctus et purpura de insulis Elisa facta sunt
vestimentum tuum, dentes eburneos, et ebeninos, commutaverunt
in pretio tuo gemmam et purpuram. et scutulata. et byssum et sericum
et cochinum, proposuerunt in mercato tuo. Dedan institores tui.
in tapetibus ad sedendum, et repleta es, et glorificata es nimis.
Sed nunc contrita es in mari. Et in profundis aquarum opes tue
ad nichilum deducta es. Et non eris usque in perpetuum. Qui plus defert
vestibus quam virtutibus

Cum quidam philosophus in habitu contemptibili,
principis aulam adiisset. Et diu pulsans non fuisset admissus
Sed quotiens contigisset ingredi, totiens contigisset repelli, mutavit
habitum, assumpsit ornatum. tunc ad primam vocem, aditus patuit
venienti. Qui procedens ad principem pallium quod gestat, cepit
venerabiliter osculari. Super quo princeps admiratus, quid hic
ageret, exquisivit. Philosophus igitur respondit honorantem honoro. quia
quod virtus non potuit, vestis obtinuit. O vanitas vanitatum
plus honoris defert vestibus quam virtutibus. De fucatione colorum

Artificialis species supponitur naturali. tamquam flos artificum artem
superet Creatoris. Non sic considerate inquit lilia agri, quomodo
crescunt et non laborant neque nent. Dico autem vobis quia nec
Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unus ex istis. Absit ut
adulterinus color comparabilis sit nativo. quinimmo cuius facies
adulterino colore fucatur, os abhominabili fetore corrumpit. Universa
vanitas, omnis homo vivens. Quid enim vanius est, quam plectere
crines. crispare cesariem. tingere genas. ungere faciem
protrahere supercilia. cum quidem fallax sit gratia, Et vana sit pulcritudo
vis caro fenum, Et omnis gloria eius quasi flos feni. cum tamquam fenum

veloci arescit. Et sicut olera herbarum cito cadit. Sit aute ornatum
psone preteream. ne maligniis q veri. videam aliquos succresscere/
qd magnus q ornare mensam mantillibus picturatis. Cultellis
Ebore marmatis. vasis aureis. vasellis argenteis/ Cuppis et
napis. Buchalibus. et gradalibus. Scutellis et choclearibus. fircinollis
et salariis. barillibus et brezollis. Capsulis/ et flabellis. Quid
post pingere cameras/ ditare picturas. Palcare vestibulum.
Substernere pavimentum. Componere lectum inflatum plumis. opertum
sericis. obductum cortinis. Sint etiam canopeo. Scriptum est enim
Non cum morietur/ accipiet. hec omnia/ neque descendet/ cum eo gloria
domus eius. Non est qui de cordis mundicia valeat gloriari. quoniam in
multis offendimus omnes. Et si dixerimus quia peccatum non
habemus/ nos ipsos seducimus. Et veritas in nobis non est.
Quis est qui nil illud valeat dicere cum apostolo. Nichil michi
conscius sum. sed in hoc iustificatus non sum. Quis est hic et
laudabimus eum. Ecce inter sanctos nemo est immutabilis. Celi
non sunt mundi in conspectu eius Et in angelis suis reperit pravitatem.
Quanto magis abhominabilis est/ et inutilis homo. qui bibit
quasi aquam iniquitatem. Penituit quoque dominum. quod fecisset hominem in terra.
eo quod multa esset hominum malicia super terram. Et cuncta cogitatio
hominis omni tempore ad malum intenta. Et ideo tactus dolore cordis
intrinsecus delevit hominem quem creavit. Porro superhabundavit
iniquitas et refrigescit caritas multorum. Omnes declinaverunt simul
inutiles facti sunt. Non est qui faciat bonum non est usque ad unum.
Tota pene vita mortalium mortalibus est plena peccatis. Sit vix
valeat inveniri qui non declinet ad sinistram. qui non revertatur ad
vomitum/ qui non computrescat in stercore. quin potius gaudent/ cum
male fecerint. Et exultant in rebus pessimis. Repleti omni
iniquitate. malicia fornicatione/ avaritia/ nequitia/ plenis invidia
homicidiis/ contentione dolo malignitate. Susurrones detractores

deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inventores malorum,
parentibus non obedientes, insipientes, incompositos, sine affectione,
absque federe, sine misericordia. Talibus et peioribus mundus iste
semper habundat: hereticis et scismaticis, perfidis et tyrampnis,
symoniacis et ypocritis, ambiciosis et cupidis, raptoribus
et predonibus, violentis et exactoribus, usurariis et falsariis,
impiis et sacrilegis, proditoribus et mendacibus, adulatoribus et
fallacibus, garrulis et versutis, gulosis et ebriosis, adulteris
et incestuosis, mollibus et immundis, pigris et negligentibus,
vanis et prodigis, impetuosis et iracundis, impacientibus et
instantibus, veneficis et auguribus, periuris et execratis,
presumptuosis et arrogantibus. Demum bibulis viciis retitus,
sicut deficit fumus deficiet. Et sic fluit cera a
facie ignis, ita peccatores peribunt. Explicit liber secundus.

Incipit liber tertius. De putredine cadaverum

Exibit spiritus eius et revertetur in terram suam. In illa die peribunt
omnes cogitationes eorum. Quot et quanta mortales de
mundane possessionis incertitudine cogitant. Sed sub rapiete
mortis articulo repente cuncta que cogitaverant evanescunt,
sicut umbra cum declinat ablati sunt et excussi sunt sicut
locusta. Exibit ergo spiritus non voluntarius sed invitus, quia cum
dolore dimittit que cum amore possedit. At velit nolit
constitutus est ei terminus quem preterire non poterit. In quam terram revertetur?
In terram. Scriptum est enim: Terra es et in terram ibis.
Fatale siquidem est ut materiatum in materiam resolvatur.
Auferet ergo spiritum eorum et deficient et in pulverem suum revertentur.
Cum autem morietur homo, hereditabit cum bestias, serpentes et
vermes. Omnes enim in pulvere dormient, et vermes operient
eos. Sicut vestimentum sic comedet eos vermis, et sic lanam

sic devorabit eos tinea. quasi putredo consumendus sum. Et quasi vestimentum quod comeditur a tinea. Putredini dixi. Pater meus es. Mater mea et soror mea vermibus. Homo putredo, et filius hominis vermis, quam turpis pater, quam vilis mater, quam abhominabilis soror. Conceptus est homo per ardorem libidinis. Sanguine putrefacto cuius tandem cadaveri quasi funebres vermes assistent. Vivus genuit pediculos et lombricos. Mortuus producet putredinem et fetorem, vivus hominem unicum impinguavit. Quid ergo fetidius humano cadavere. Quid orribilius homine mortuo. Cui gratissimus erat amplexus in vita, molestus erit etiam aspectus in morte. Quid ergo prosunt divicie, quid epule, quid delicie. Non liberabunt a morte. Non deffendent a verme. Non eripient a fetore. Qui modo sedebat gloriosus in throno, modo iacet despectus in tumullo. Qui modo fulgebat ornatus in aula, modo sordet nudus in tumba. Qui modo vescebat delitys in cenaculo, modo consumitur a vermibus in sepulcro.

De tristi memoria dampnatorum

Vindicta carnis impii, vermis et ignis. utrumque duplex. Interior qui rodit et urit cor, exterior qui rodit et urit corpus. Vermis inquid eorum non morietur. Et ignis non extinguetur. Dabit dominus ignem et vermes in carnes eorum, ut urantur et sentiant usque in sempiternum. Vermis conscientie tripliciter laborabit. Affliget memoria. Turbabit conscientia. Torquebit angustia. Venient enim in cogitatione peccatorum suorum timidi. transibunt et illos ex adverso impietates eorum dicentes. Quid profuit superbia nobis, et iactantia diviciarum quid contulit. Transierunt omnia illa tamquam umbra. Sic navis que pertransit fluctuantem aquam, cuius cum preterierit non est invenire vestigium. Sic et nos nati continuo desinimus esse. Virtutis quidem nullum signum valemus ostendere. Sed in malignitate nostra consumpti sumus. Cum ingenti turbatione cogitabant, que cum nimia delectatione gesserunt, ut stimulus memorie pungat ad penam, quos acculeus nequitie stimulavit ad culpam.

De inutili penitentia dampnatorum.

Dicent intra se penitentiam agentes, erravimus a via veritatis et iustitie. lumen non illuxit nobis. Tunc incipient dicere montibus cadite super nos. et collibus operite nos. penitebunt

ad penam · ~~quos accuseris~~ Sz non gaudent ad veniam · Iustum
est enim · ut qui noluerunt cum potuerunt · Cum velint non possint
Dedit enim deus eis locum penitendi · Et ipsi abusi sunt eo ·
Propterea dives ille · qui cruciabatur in flamma dicebat ad abraam ·
Rogo te pater · ut mittas lazarum in domo patris mei · habeo enim
quinque fratres ut testetur illis ne et ipsi veniant in hunc locum tormentorum
Cum cum abraam respondisset ~~habent~~ moysen et prophetas · audiant
illos · Subiunxit non pater abraham · Sz si quis ex mortuis ierit
ad eos penitentiam agent · Agebat et ipse penitentiam in inferno ·
Sz quia ipse cognoscebat illam inutilem rogabat ut annunciaret
hoc fratribus quatenus agerent penitentiam in hoc seculo fructuosam ·
quia tunc possent hoc peniteri cum possent ipse peccare · De angustia dampnatorum

Videntes turbabuntur timore orribili / et mirabuntur ~~gentes~~
gementes · et pre angustia spiritus dicentes · hii sunt quos
aliquando habuimus in derisum et in similitudinem improperii ·
Nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam · Et finem illorum
sine honore · Ecce quomodo computati sunt inter filios dei · Et inter
sanctos sors illorum est · Supplicium erit malorum intueri gloriam
~~bo~~ beatorum · licet forte post finem iudicii · Beati quidem visuri
sunt ~~malorum intueri~~ reprobos in tormentis secundum illud · Letabitur
iustus cum viderit vindictam impiorum · Reprobi quidem non sunt
visuri beatos in gloria · secundum illud · Tollatur impius ne videat
gloriam dei · Talia dicent · in inferno peccatores · quoniam spes impii
tamquam lanugo est que a vento / Et tamquam fumus a vento diffusus ·
Et tamquam memoria hospitis unius diei · De igne gehenali ·

Ignis gehenne mire · Ignis nutritur · Nec flatu succenditur · Sz a
deo creatus · inextinguibilis · ab origine mundi · Preparatum est
Devorabit eum ignis · qui non succenditur · Creditur autem sub
terris secundum illud propheticum · Infernus subtus conturbatus est in
occursum adventus tui · Sz et omnis locus reprobis est penalis ·
qui semper secum deffert cruciatum · Et ubique ipse tormentum
patitur · Producam igitur ignem de medio tui · qui comedat te ·

Ignis autem gehenne semper ardebit et nunquam lucebit. Semper uret et nunquam consumet / Semper affliget / et nunquam deficiet / est enim apud inferos summa tenebrarum obscuritas. Immensa penarum acerbitas. Infinita miseriarum eternitas. Ligatis manibus et pedibus et membris mittite eum in tenebras exteriores. Ibi erit fletus / et stridor dentium Singula membra pro suis peccatis propria sustinebunt tormenta / ut in eo puniantur in quo peccaverant. Scriptum est enim. Per que peccat homo per hec et torquetur. Unde qui in lingua peccavit cruciabitur in lingua. propter quod ipse clamabat patrem abraam. miserere mei. mitte lazarum ut intingat extremum digiti sui in aqua ut refrigeret linguam meam. quia crucior in hac flamma.

De tenebris inferni.

Reprobi vero non solum exterioribus sed interioribus tenebris involuentur. quia spirituali pariter et corporali luce carebunt. Scriptum est et enim tollatur ne videat gloriam dei. Talia dicent in inferno peccatores. ergo solis erit in lucem sempiternam Tantam autem in penis reprobi tolerabunt angustiam ut vix aliquid cogitare valeant / preter penas. Sed illuc dirigent impetum cogitationis ubi sentient vim doloris. Narratur discipulus quidam fertur apparuisse magistro post mortem. Quem cum intellexisset magister esse dampnatum quesivit ab eo. Si alique questiones apud inferos verterentur qui dicitur respondisse apud inferos quia quod solum nunc non sit pena. Sed et Salomon ait. Nec opus nec ratio / nec sapientia. Nec scientia est apud inferos. quo tu properas. Erit enim. Reprobis tanta mentis oblivio / tanta cecitas animi / tanta confusio rationis. ut raro vel nunquam / ad cogitandum de deo. quemquam possit assurgere. Nedum ad cogitandum valeat respirare / nam a mortuo tamquam ab eo qui non est periit confessio. Scriptum est enim. Non mortui laudabunt te domine / neque omnes qui descendunt in infernum. Non infernus confitebitur. neque mors laudabit te.

Salomon.

De confusione penarum in

De confusione penarum.

Dimitte me dicit Job. ut plangam paululum. dolorem meum. Ante
quam vadam et non revertar. ad terram tenebrosam. et opertam mortis.
caligine. terram miserie et tenebrarum. ubi umbra mortis. Et nullus
ordo sed sempiternus orror inhabitat. Ordo quidem erit in quantitate penarum.
Quoniam in qua mensura mensi fuerint remecietur eis. ut qui gravius peccaverint
gravius puniantur. Potentes enim potenter tormenta patientur. Sed ordo non
erit in qualitate eorum. quia de aquis nivium transibunt ad calorem nimium.
ut subita contrariorum mutatio inferat lesionem. sive cruciatum.

Sicut oves in inferno positi sunt. **De indeficientia tormentorum in**
et mors depascet eos. dictum est hec. a simili iumentorum. que non
radicitus herbas evellunt sed summitates tantum modo carpunt
ut iterum herbe renascantur ad pastum. Sic et impii. quasi morte depasti
reviviscent ad mortem ut eternaliter moriantur. Sic presumptio semper
quia renascens non perit ut possit sepe perire in eternum. Tunc erit
mors immortalis. tunc vivent mortui. qui vite sunt mortui. Querent
mortem et non invenient. qui vitam habuerunt et perdiderunt. Audi Johannem
in apocalipsi dicentem. In diebus illis querent homines mortem Et
invenient eam. desiderabunt mori et fugiet mors ab illis. O
mors. quam dulcis esses quibus tam amara fuisti. Te solam desiderant
optabunt. qui te solam vehementer odierunt. **Quod reprobi numquam liberabuntur a penis.**

Nullus ergo sibi blandiatur et dicat. quia deus non in finem
irascetur. neque in eternum indignabitur. Sed miserationes eius super omnia
opera eius quia cum iratus fuerit. non obliviscetur misereri. Nec quicquam
eorum que fecit odiuit. Assumens argumentum erroris. quod ait dominus per ysayam.
Congregabuntur in congregatione unius fasces in lacum. Et claudentur
in carcere. Sed in inferno in quo sine corporibus usque ad diem iudicii
torquebuntur. Et post multos dies postquam resurgent cum corporibus
in novissimo die visitabuntur. Non ad salutem. Sed ad vindictam.
Quia post diem iudicii gravius punientur. Sic et alibi dicitur. Visitabo
in virga iniquitates eorum. Et in verberibus peccata eorum per desinatis.
Ergo deus irascitur temporaliter quia flagellat omnem filium quem recipit.
de quibus illud accipitur. Non in finem irascetur nobis. Reprobis autem
deus irascitur eternaliter. quia iustum est. ut qui impius in suo pro voluntate
eterno deus usque sedeat in suo. Nam licet peccandi facultas illum
dimittat. ipse tamen non dimittit voluntatem peccandi. Receptum

est enim. Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. Non humiliabunt reprobi iam desperati de venia. Sed malignitas odii tamen in illis excrescet ut et velint illum omnino non esse per quem sciunt se tam infeliciter esse. male dicent altissimo, et blasphemabunt excelsum. et conquerentes eum esse malignum. qui creavit illos. ad penam. et numquam pertinet ad veniam. Audi Iohannem in apocalipsi dicentem. grando magna descendit de celo in homines. Et blasphemaverunt homines deum propter plagam grandinis. quia magna facta est vehementer. Voluntas quoque dampnati, licet amiserit potestatis effectum. semper tamen habebit malignitatis affectum. Et ipsa erit in inferno supplicium. que fuerat in mundo peccatum. ut forsan. Et ibi peccatum sit. Sed non meritum pene. Impius quoque semper habebit reatum ex culpa semper sentiet ipse cruciatum. ex pena, quia quod ipse per misericordiam non delevit deus, per indulgentiam non remittet, ad magnam quoque pertinet iusticiam iudicantis, ut numquam careat in gehenna supplicio. Qui numquam caruerunt in vita peccato. voluissent utique si potuissent sine fine vivere ut potuissent sine fine peccare dum vivunt.

Testimonia de suppliciis eternalibus.

Quis inquit ysayas poterit habitare de vobis cum ardoribus sempiternis [Ysay]as. Isti fumus erunt in furore. quodo ignis ardens tota die. Nocte et die non extinguetur. Sed ascendet fumus eius in sempiternum.

[Ie]remias. Jeremias. Dabo vos obprobrium sempiternum, et ignominiam eternam. que numquam oblivione delebitur. [D]aniel. Daniel. Qui dormierunt in terre pulvere evigilabunt. Alii in vitam eternam, alii in obprobrium ut videant semper. [S]alomon. Salomon. Mortuo homine impio, nulla spes erit de eo. hinc exemplo veniet perdicio sua. Et subito conteretur, Nec habebit ultra medicamentum. [Iohann]es apostolus. Johannes apostolus. Siquis adoraverit bestiam, et ymaginem eius hic bibet de vino ire dei. Cruciabitur igne et sulphure. Et fumus tormentorum ascendet in secula seculorum. Nec habebunt requiem die ac nocte. qui adoraverunt bestiam et ymaginem eius. [Iesus] Christus. Confirmatur hec veritas. que dampnandos in iudicio sententialiter reprobabit: Ite maledicti in ignem eternum. qui paratus est dyabolo et angelis eius. Sed sicut dominus iudicat, in ore duorum vel trium testium stat omne verbum. quanto magis in ore tot et tantorum virorum de proposita veritate constabit. deus.

De die iudicii

Ecce dies domini veniet crudelis. Et indignationis plenus. et ire et furoris ad ponendam terram in solitudinem, et peccatores eius conterendos de ea. Quoniam stelle celi et splendores earum non pandent lumen suum. obtenebratus est sol in ortu suo, Et luna non splendebit in lumine suo. Et visitabo super orbis mala, Et super impios iniquitatem eorum, Et quiescere faciam superbiam infidelium. Et arrogantiam fortium humiliabo. Propter hoc omnes manus dissoluentur, Et omne cor hominis tabescet et conteretur. Torsiones et dolores tenebunt Et quasi parturiens dolebunt unusquisque ad proximum suum stupebit. facies combuste vultus eorum. dies ire. dies illa. dies tribulationis et angustie. dies calamitatis et miserie, dies tenebrarum et caliginis dies nebule et turbinis. dies tube et clangoris, quia consummationem cum festinatione faciet dominus cunctis habitantibus terram. Et superveniet tempestiva dies illa tamquam laqueus. In omnes qui sedent super faciem terre. Quoniam sicut fulgur exit ab oriente. Et apparet in occidentem. Ita erit adventus filii hominis.

De precedente tribulatione

Precedet autem tribulatio magna qualis non fuit ab initio mundi usque modo: neque fiet, Et nisi breviati fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro. Surget enim gens in gentem. et regnum adversus regnum. Et terremotus magni erunt per loca. Et pestilentie et fames, terroresque de celo, Et signa magna erunt. Et erunt signa in sole luna et stellis Et in terris pressura gentium. pre confusione sonitus maris. et fluctuum. arescentibus hominibus pre timore. et expectatione, que supervenient universo orbi. Surgent pseudo christi Et pseudo prophete. Et dabunt signa magna et prodigia, ut in errorem ducant. Si fieri potest: etiam electi. Tunc revelabitur homo peccati filius perditionis. qui adversatur. et extollitur, super omne quod dicitur deus. aut quod colitur. Ita ut in templo dei sedeat, ostendens tamquam sit deus. quem dominus ihesus interficiet spiritu oris sui. Mittet autem Elias propheta. priusquam veniat dies domini. magnus et orribilis qui convertat cor patrum ad filios. Et cor filiorum ad patres. Cum venerit autem Enoch. et prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta amicti saccis, Et cum finierint testimonium suum bestia que ascendet de abisso, faciet adversus eos bellum. et vincet illos, ~~Et conculcabit corpora eorum~~

Et occidet. Et corpora eorum iacebunt in plateis civitatis
magne. ubi dominus illorum crucifixus est. Et post tres dies et
dimidium. spiritus vite intrabit in eos. De precedente tribulatione

Statim autem post tribulationem dierum illorum. sol obscurabitur. Et
luna non dabit lumen suum. Et stelle cadent de celo. Et
virtutes celorum movebuntur. Et tunc apparebit signum filii hominis
in celo. Plangent super se omnes tribus terre. Reges et principes. Et
tribuni. Et divites et fortes. Et omnis servus et liber abscondent se
in speluncis. Et in petris montium. Et dicent montibus et
petris cadite super nos. Et abscondite nos a facie sedentis super
tronum. et ab ira agni. quoniam venit dies magnus ire ipsorum.
Et quis poterit stare. Et mittet angelos suos cum tuba et voce
magna. Et congregabunt electos eius. a quatuor ventis celi
a summis celorum usque ad terminos eorum. Quia ipse dominus in iussu
et voce archangeli et in tuba dei descendet de celo. Et omnes qui
in monumentis sunt audient vocem filii dei. Et procedent boni in
in resurrectionem vite. mali vero in resurrectionem iudicii. Mors
et infernus dabunt mortuos suos. qui in ipsis erant. Et videbit
omnis oculus. Et qui eum pupugerunt. filium hominis venientem
in nubibus celi cum virtute multa et maiestate. Veniet
autem dominus ad iudicium non solum cum angelis sed etiam
cum senatoribus populi sui. Nobilis vir in portis vir eius
quando sederit cum senatoribus terre. Sedebunt enim et ipsi super
sedes duodecim iudicantes duodecim tribus israel. Aspiciebam
donec troni positi sunt. Et antiquus dierum sedit.
Vestimentum eius quasi nix candidum. Et capilli capitis
eius quasi lana munda. Tronus eius flamme ignis. rote eius
ignis accensus. Fluvius igneus rapidusque egrediebatur
a facie eius. milia milium ministrabant ei. Et decies
centena milia assistebant ei. Deus noster manifestus veniet.
Deus noster et non silebit. Ignis in conspectu eius ardebit. Et in
circuitu eius tempestas valida. Advocabit celum desursum
et terram ut discernat populum suum. Nam congregabuntur ante eum omnes
gentes et separabit eos ab invicem. sicut pastor segregat
agnos ab edis. Et statuet oves quidem a dextris. edos autem
a sinistris.

De potentia sapientia et iustitia iudicis

O quantus erit ~~timor~~ tunc timor et tremor. quantus erit fletus et gemitus. Nam si columpne celi contremescunt, et pavent. et angeli pacis amare flebunt. peccatores autem quid facient. Sed iustus vix salvabitur. impius et peccator ubi apparebunt. Propterea clamat propheta. Ne intres in iudicium cum servo tuo. quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Si iniquitates observaveris domine domine quis sustinebit. quis enim non timeat iudicem potentissimum sapientissimum. et iustissimum. Potentissimum. quia nemo potest aufferre. Sapientissimum quem nemo potest latere. Iustissimum quem nemo potest corumpere. Si fortitudo queritur robustissimus est Sapiens corde et fortis robore. Si equitas iudicii nemo audet pro me testimonium reddere. Si iustificare me voluero, os meum me condempnabit. Pravum me comprobabit. Et si simplex fuero Ipse dixit et facta sunt. mandavit et creata sunt. qui vocat stelas et dicunt adsumus. Qui facit angelos suos spiritus. et ministros suos ignem urentem. Cui cum voluntati, nichil omnino resistit. Cui nullum verbum est impossibille. Cui flectitur omne genu. terestrium celestium et infernorum. Hunc ergo nemo potest effugere, dicente propheta. Si ascendero in celum illic es. Et si descendero ad infernum ades. Ipse scrutatur renes et corda. cuius occulis omnia nuda sunt aperta. Qui pluvie gutas, et arena ~~maris~~ dinumerat. deus scientiarum, dominus conscius omnium. Et conscius singulorum occultus, et occultorum omnium iudicator. Hunc ergo nemo potest latere sicut dicit apostolus. Non est ulla creatura invisibillis in conspectu eius. Ipse est iudex fortis, et longanimis. qui nec prece nec precio, nec amore nec odio declinat a semita rectitudinis. Sed via regia semper procedens Nullum malum preterit impunitum. Nullum bonum irremuneratum relinquit. Hunc ergo nemo potest corumpere. Unde quod inquit psalmista. Tu reddes singulis secundum opera eorum.

De divino iudicio

Quis ante non timeat. illud examen. in quo idem erit. Et accusator, et advocatus, et iudex. Accusabit eum cum dicet Esurivi, et non dedistis michi manducare. Sitivi, et non dedistis michi bibere Advocabit ~~eum~~ eum subdet, quamdiu non fecistis uni de minoribus hiis nec michi fecistis. Iudicabit eum inferens. discedite a me maledicti in ignem eternum. Non erunt testes in illo iudicio necessarii. quia tunc manifesta erunt abscondita tenebrarum, nichil enim occultum quod non revelabitur. Et tunc libri erunt aperti. et iudicabunt

mortui. ex hys que scripta sunt in libris secundum opera eorum. Quantus erit pudor in peccatoribus quanta confusio. Cum eorum nefandissima crimina cunctis erunt liquido manifesta. Beati quorum remisse sunt iniquitates. et quorum tecta sunt peccata. Ab illa sententia nusquam poterit provocari. quia pater omne iudicium dedit filio qui claudit. Et nemo aperit. et nemo claudit. Os enim domini locutum est hec. Nichil proderit dampnatis

Tunc non proderit opes, non deffendent honores. non suffragabuntur amici. Receptum est enim. Argentum et aurum non valebit liberare eos. in die furoris domini. Flebunt et plangent reges terre cum viderint fumum incendii. pre timore tormentorum eius. Quid ergo facietis. In die visitationis et calamitatis de longe venientis. ad cuius fugietis auxilium. Unusquisque enim honus suum portabit. Omnia que peccavit ipsa memoriet. O districtum iudicium in quo non solum de factis sed de omni verbo otioso quodcumque locuti fuerint homines reddituri sunt rationem. In quo usque ad novissimum quadrantem exiget debitum, cum usuris. Quis ergo fugere poterit ab ira ventura. Mittet enim filius hominis angelos suos et colligent de regno eius omnia scandala Et eos qui faciunt iniquitatem, et alligabunt fasciculos ad comburendum, et mittent eos in caminum ignis ardentis. Ubi erit fletus et gemitus. ululatus et eiulatus. luctus et cruciatus Et clamor et timor et tremor. dolor et labor. ardor, et fetor. obscuritas et anxietas acerbitas et asperitas. calamitas et egestas. Angustia et tristicia. oblivio et confusio torsiones, et punctiones. amaritudines, et terrores. fames et sitis. frigus et cauma. Sulfur et ignis ardens. In secula seculorum. Amen.

Explicit liber compositus per Innocentium papam tertium. dum adhuc esset diaconus cardinalis. de miseria conditionis humane. Deo gratias Amen.

Grates innumeras deus inclite suscipe dignas.
Quas tibi tue matri benedicte reddo marie.
Libri scriptorem vindicans inde mertrinum.

Nota iste Innocentius papa tertius rexit ecclesiam dei circa 1204. et fuit spacio temporis annis 18. me. 4. dies 24.

De trinitate, exemplum.

Pater ut fons. filius ut flumen. Spiritus sanctus ut rivulus a flumine. vel sic.
Pater ut radix. filius sic arbor. Spiritus sanctus ut flos. vel sic.
Pater sic sol. filius sic radius. Spiritus sanctus ut apex. vel sic.
Pater sic ignis. filius sic calor. Spiritus sanctus ut candor. vel sic.

31
28
31
30
31
30
31
31
30
31
30
31

430 l 8
423 l

II'

Iv